

Klaudius Civilis, in zestien zangen

<https://hdl.handle.net/1874/27704>

KLAUDIUS CIVILIS.

INHOUD DER TYTELPLAAT.

De dierbre VRYHEID kroont, in 't *land der Batavieren*,
CIVILIS, die haar recht hersteld heeft, met *lauwrieren*;
En, door zyn trouw verlost van Romes heerschappy,
Ontfangt de *bulde* en *vrucht* der nyvre ZEEVAARDY.

Amst. Van der Meer, del. et fecit. 1772.

P. Meyer, sculpit.

KLAUDIUS CIVILIS,

IN ZESTIEN ZANGEN,

DOOR

FRANS VAN STEENWYK.

Te AMSTELDAM,

By PIETER MEIJER, op den Dam, MDCCLXXIV.

KLAUDIUS CIVILIS.

E E R S T E Z ' A N G.

ô **D**ichtkunst! zing den held, die, na veel tegenheden,
 Door 't vry Batavisch volk van Romes dwang geleden,
 De wreede schenders van een diergestaafd verbond
 In 't hachlyk oorlogsveld uit hoogen nood weêrftond;
 Die door de Vryheid wierd gemoedigd om te fryden;
 Den overouden wrok der Staatzucht had te myden;
 En, vreemd van blinkende eer, aan 't hoofd van heir en raad,
 Zyn ware glori zocht in 't welzyn van den staat.

De kronkelende Ryn, uit Rhetisch nat gewasfen,
 Zyn kil ontlastende in Germanjes pekelpasfen,
 Omving, ten westen in twee armen aangestroomd,
 Een eiland, aan de zee door 't zandig duin bezoomd:
 De naam van Waal was reeds den linker arm gegeven,
 Maar d'oude naam van Ryn den rechter bygebleven.
 De welige natuur, die ware goedren teelt,
 Had deze Rynsche freek met gaven mild bedeed:
 Het oord, een aangenaam, schoon laag en moerig eiland,
 Was woud- en houtryk, wild- en vischryk, vet van weiland.
 Een overstroming had dit eiland zo ontrust,
 En aan de Waalzy' mede een strook der vaste kust,

Dat yllings al het volk der ingezwolgen streken
 Den vaderlandschen grond voor eeuwig was ontweken.
 Niet lang na hun vertrek verdween het stroomgevaar,
 En 't ledig land ontving een' nieuwen eigenaar.
 In 't groot Germanje woonde een wakker volk, de Batten,
 Naby 't Herfinisch woud, een talryk deel der Katten,
 Dat, in een tweespalt met hunn' eigen landgenoot,
 De dreigende overmagt, eer ze aanviel, wys ontvlood:
 Door hen, op vaste kust en eiland aangekomen,
 Wierd al d'ontruimde grond in eigendom genomen.

Zy noemden, wisflende van naam als van gewest,
 Zich Batavieren, in dit nieuw gemeenebest.
 Zy waren kloek van lyf, gewoon aan wind en weder,
 Ten oorlog traag, ter jagt op 't wild gediert' gereeder,
 Gulhartig, gastvry, kuisch, heldhaftig, trouw, geducht.
 Zy wierden fel beftoekt door Romes glorizucht;
 Nochtans door Cezar zelv' hun vryheid waard' bevonden;
 Aan Romes raad en volk by vreêverdrag verbonden;
 En leden eindlyk, van d'uitheemsche heerschappy
 En kwade trouw, een lange en harde flaverny:
 Men dorst, na dienst op dienst, tirannig hen bestieren:
 De Roomfche ondankbaarheid was 't loon der Batavieren.

Een volk, in oorsprong, aart, en zeden hen gelyk;
 Oók vry geboren, en niet fynsbaar aan het ryk;

Met

Met hen, by Cezars komst, in 't oud verdrag besloten;
En wreed mishandeld, als hun medebondgenooten;
Bewoonde in minder tal 't Batavische eiland meê:
Hun erfgrond, in het west, by 't ryzig duin aan zee,
Was kleen van omtrek, en hun naam Kaninefaten.
Zo deelde 't eiland zich in twee verscheide staten.

Vitellius regeerde op Romes waereldtroon;
En tegen 't oud verbond was 't woelend ryk gewoon
Dat heldenëiland door bezetting t' onderdrukken,
En jaarlyks 't vrye volk ten oorlog weg te rukken.
Die Roomsche presing was de hatelykste dwang,
En wreedste onmenschlykheid: het lage zelf belang
Verkoor, en dwong, en floeg, belust op knevleryen,
Den lomen ouderdom, onmagtig om te fryên;
Terwyl d'onkuifche drift, tot misbruik der natuur,
De jonglingschap onttrok aan 't eerbaar minnevuur.
Die ramp was weêr naby, en 't eiland droef te moede.

Civilis, Batavier van koninklyken bloede,
En in zyn vaderland by kleen en groot geacht,
Was nu, uit wyze zorg, in 't holste van de nacht,
Uit zynen burg, uit een der meestbewoonde streken,
Naar 's eilands eenzaam duin in stilte 't volk ontweken,
Dat, driftig saamgevloeid, hem jamrend' had gebeên
Den Roomschen oorlogsraad tot zagtheid t'overreên.

Hy hoopte 't kwynend land aan wreeden dwang t'onttrekken,
 En vond het raadzaam voor verspieters zich te dekken:
 De staatsdeugd van den prins was Rome veel te groot;
 En 't keurvolk eischte korts oproerig hem ter dood:
 Hy, naauwlyks toen bevryd van dat baldadig woeden,
 Moest nu, zo veel als ooit, voor achterdocht zich hoeden.
 Die trouwe vader van den felverdrukten staat
 Reed naar de duinhut van een' gryz' Kaninefaat,
 Verscheen 'er 's morgens vroeg, en wierd 'er gul ontvangen:
 Hy kon geen stiller oord, geen veiliger verlangen.
 De schoone Vredegrond, zyn deugdryke echtvriendin,
 Het waardig voorwerp van zyn tedre huwlyksmin,
 Had 'zich met haar' gemaal niet duinwaarts heen begeven,
 Maar was by 't jonge kroost op 't aadlyk flot gebleven,
 Opdat het goed beleid der vorstelyke vrouw,
 Dat niet verdacht kon zyn, op 't jamren letten zou.
 Nu dacht hy ongestoord aan d'algemeene elenden,
 En op de midlen om die plagen af te wenden:
 Maar om den bangen staat van allen dwang t'ontflaan,
 Was 't noodig tegen Rome een' oorlog aan te gaan.
 Hy wikte, schoon vol moeds, de zwarigheên voorzichtig:
 Een aanflag, die het ryk moest gelden, was gewigtig:
 Hy wenschte vurig, dat men 't heldenstuk bestond,
 En echter niets besloot, dan op een' wisfen grond:

Nu

Nu dacht hy, dat de kryg den Batavier zou slagen;
Dan, dat hy 't vaderland niet tegen 't ryk moest wagen.
Dus overwoog de held, in d'afgelegen hut,
Of op het stille duin, der Batavieren nut,
Het groot gevaar des krygs, en 't prangend leed der vrede.

De tweede nacht omving Civilis legerstede,
Die in een hutvertrek, naar 's lands eenvoudigheid,
Van slechte varen, vrucht der duinen, was bereid;
Toen meer dan ooit de prins op uitkomst durfde hopen,
En d'yver in hem groeide om 't land ten kryg te nopen.
Hy was door diep gepeins en zorgen afgemat,
Nadat hy d'eerste nacht geen oog geloken had:
Een zagte slaap begon in 't einde op hem te werken;
Een rust, genoeg van duur, om 't heldenhart te sterken.

De Vryheid, lang vergeefs beschermgeest van dit oord,
Hem altoos gade slaande, en door zyn deugd bekoord,
Besloot het dwingend ryk, in krachten afgenomen,
Ten leste door dien held in 't krygsveld op te komen.
ô Staatzucht! (dacht ze,) moet uw trotse dwinglandy,
Als binnen Rome, hier noch heerschen over my?
Neen, vyandin; ik voed, in myn getergde zinnen,
De blyde hoop van hier myn glori weêr te winnen.
Verdrukt Batavisch volk! myn uitverkoren held
Geleide u tegen Rome in 't wettig oorlogsveld!

Het lust me hem terfcond 's lands waar belang t'ontvouwen.
 Wien kan ik veiliger den aanflag toebetrouwen?
 Die dappre Batavier, die wys myn' invloed eert,
 Zich aan geen drift verflaaf, en in zichzelf' regeert;
 Civilis, lang beproefd, en waarlyk vry te heeten,
 Zal nooit op 't Roomfche fpoor heerszuchtig my vergeten.
 Hoe verre munt hy uit in moed en kloek verftand!
 Hy wapen' zich voor 't heil van 't lieve vaderland.

De nacht was reeds gedaald beneên de wester kimmen;
 De zon zou binnen 't uur door d'ooster luchtpoort klimmen;
 Civilis fliep; de rust van zynen geest verdween;
 Wanneer de Vryheid aan zyn werkend brein verfcheen;
 Niet als een magtelooze, uit hoog bewint verdreven,
 Maar als een ftatsvorftin, gewoon de wet te geven.
 Zy was omfchenen door een glansryk hemellicht;
 Een achtbre majesteit blonk uit in haar gezicht;
 Haar fchoon gelaat, bekwaam om eerbied op te wekken,
 Vereende minzame en ontzagchelyke trekken.
 Civilis, (zegt ze,) hoor de taal der Vryheid aan.
 't Is tyd om tegen Rome in 't krygsveld op te ftaan:
 Laat uw voorzichtigheid u langer niet beletten,
 Dien ftap te wagen voor myn oude en nutte wetten.
 't Noopt alles u ten kryg, het bitterfte ongelyk,
 Het gunftig tydgewricht, de zwakke ftaat van 't ryk,

De wensch van menig volk, hun hulp die gy moogt wachten,
En bovenal de wil der opperhemelmagten:

De goôn begunstigen de vaderlandsche wraak,
Door 't geven van de kans; uw zaak is hunne zaak;
't Vertreên van 't wettig recht heeft hun gezag ontheilgd:
Uw volk, uw schreijend volk word nu of nooit beveiligd.

Beweeg den wakkren raad van uw verdrukt gewest,
Naar d'eer te dingen van een vry gemeenebest,
En eenmaal 't slaaffche juk stoutmoedig af te rukken;
Geniet met hen de vrucht der schoonste heldenstukken;
En zie 't Batavisch en Germanisch heil volmaakt.

Zy zwygt; haar hemelglans bestraalt hem; hy ontwaakt.

ô Wonderlyke droom! (zo denkt hy.) Kan ik dolen,
Nu my de Vryheid zelf den oorlog heeft bevolen?
Zy moet door 't godendom tot my gezonden zyn:
De goede hemel waakt voor 't eiland aan den Ryn.
ô Vaderlandsche goôn! aanschouwers onzer plagen,
Die d'onfschuld mint, aan wie geen gruwelen behagen!
Kiest gy Civilis tot uw werktuig gunstig uit?
'k Erken die hooge gunst; uw wil zy myn befluit.
'k Vertrouw, dat ge aan het hoofd van onze magt zult ftryden,
En 't bang Batavië van 't ryksgeweld bevryden.

Dus wacht hy van de goôn het eind' der burgerfmar:
De godsvrucht werkt altoos in held Civilis hart.

De

De prins, van blyde hoop op wenschlyke uitkomst zwanger,
 Denkt rustig op 't ontwerp, ontziet geen Rome langer;
 Gelyk de zeeman, die in storm op storm verviel,
 In 't steigrend nat geschokt op d'afgewerkte kiel,
 Gedreigd door bliksemvuur en huilende onweêrwinden,
 Daar schip en manschap zich op 't uiterste bevinden,
 Zich vol van hoop gevoelt, wanneer het brekend zwerk
 Een' zonnestraal vertoont; hy vliegt met lust aan 't werk,
 En worstelt onvermoeid met al de zeegevaren,
 Terwyl de stormen reeds in 't moedig hart bedaren.

Civilis vind en kiest, na kort en goed beraad,
 Bekwame midlen tot verlossing van den staat:
 Hy, die te voren peinsde om 't staatsjuk af te werpen,
 Heeft op die midlen nu 't vernuft niet lang te scherpen,
 Daar hem de Vryheid moed, en hoop, en doorzicht geeft,
 En hy de zwarigheên met haar te boven streeft.

De held, van vreugd verrukt, verlaat zyn legerstede;
 En, ziende dat de zon uit d'ochtendkim alreede
 Het nevlig duin bestraalt, zend eenen vluggen bo'
 Naar 't naastgelegen vlek, naar jongen Brinio,
 Een' stout' Kaninefaat, uit edel bloed gesproten,
 Die 't meest in achting is by volk en medegrooten,
 En in het oefenperk reeds glori heeft verdiend.
 D'ervaren Batavier kiest hem tot boezemvriend,

Op wiens bekende deugd hy veilig kan betrouwen.
Hy wacht hem, met befluit om hem 't geheim t'ontvouden,
Al wandlende op het duin, naby de lage hut,
Die op dees hoogte voor de vloedten staat_befchut.
De zon ryst lagchende, en met koesterende ftralen;
De vroege lente flooft in d'omgelegen dalen
Het bladenloos geboomt', dat in zyn knoppen zwelt;
De flauwe voorzang van 't gevogelt' freelt den held;
D'eenvoudige natuur, met hem bedrukt te voren,
Kan nu, met hem verheugd, op 't lieflykst hem bekoren.
Hy treed met deftigheid: zyn kleed, een leeuwenhuid,
Die zonder plooi of tooi om 't ryzig ligchaam fluit,
Maar arm noch been bedekt; zyn vaste en sterke fpiere;
Het blond en krullend haar, 't fieraad der Batavieren;
De moed, die uitblinkt in zyn vriendelyk gelaat;
Dit alles tooit hem meer, dan 't keurig feestgewaad
Den prachtigen Romein, ontfierd door dartle zeden.
De vlugge Brinio genaakt met snelle fchreden:
Hy heeft zich driftig uit het naafte vlék gehaast,
In 't knellend leed des lands ten uiterfte verbaasd,
Omdat Civilis, uit zyn vorftlyk flot geweken,
Vroegmorgens heimlyk hem op 't eenzaam duin wil fpreken:
Het hart des jonglings is met brandend ongeduld,
En vaderlandsche fmart, en flauwe hoop vervuld;

Het vleit in 't staatswee zich al vreezend' met verzagting.
 Men houd Civilis, op al 't eiland, hoog in achting:
 Zo wel Kaninefaat, als Batavier, bēstreēn
 Door felle rampen, oogt op dezen held alleen:
 Die beide volken, die, hoe moedig, reeds bezwyken
 Voor zwaren slag op slag van 't Roomsche geweld, gelyken
 Een enkel huisgezin, dat in een' bāngen staat
 De schreijende oogen op den achtbren vader staat.

Civilis, toegetreēn, kan duidlyk uit de trekken
 Van Brinioos gelaat het ongeduld ontdekken,
 Waarvan het jeugdig hart zo sterk is aangedaan.
 Hy vat hem by de hand, en spreekt hem vrindlyk aan:
 Ô Jong Kaninefaat, wiens vader my voordezen
 Een halsvrind is geweest! voortaan zult gy het wezen,
 Die my noch onlangs zo gulhartig hebt ontvouwd
 Met welk een vryheidzucht gy Romes dwang aanschouwt:
 Uw hooge heldendeugd heeft my aan u verbonden:
 Myn hart heeft in den zoon den vader weêrgevonden.
 Myn vrindschap, toen voor ons gevaarlyk, borst niet uit;
 Maar nu is 't raadzaam, dat myn boezem zich ontsluit'.
 Kom, waarde jongling! kom in myn geheimen deelen.
 Zo spreekt hy. Brinio, wien deze woorden streelen,
 Betuigt, vol yver voor zyn bang gemeenebest,
 Wat groot bētrouwen hy op held Civilis vest,

Op 't waardig nakroost van een' vaderlandschen koning.

Zy nadren onderwyl des gryzaarts houten woning,
Die, schoon ze eenvoudig is, en slechts met riet gedekt,
Geen prins van dit gewest tot eenige onëer strekt.
Zy treden langs een werf, die haar omringt, naar binnen.
Hier lokt geen weidsche pronk hun lichtvernoegde zinnen:
Een eedler voorwerp, dat hen meer behagen kan,
Ontmoeten ze in de hut; een' wyz' en achtbaar' man,
Den gryzen eigenaar, die Volkaart is geheeten;
Kaninefaat, die in den staatsraad heeft gezeten,
Veel rampen heeft geleên, en in deze eenzaamheid
Het jammerlyk verval des vryen volks beschreit.
Civilis wil 't besluit den gryzaart óók ontdekken,
Die, keerende in den raad, daar kan tot nut verstrekken,
't Kaninefaatsch geluk bevordren, en metëen
Aan 't krygsbelang voldoen, tot heil van 't algemeen.
D'eerwaarde man, verheugd door Brinio t'aanschouwen,
Nood' hem om 't ochtendmaal, hier vaardig, meê te houên.
Straks plaatst dit drietal, naar gewoonte, zich op d'aard':
Elk, rustende op een vacht, heeft, aan den ruimen haard,
Een tafel, laag en kleen, naar d'ouderlyke wyze.
D'eenvoudigheid der hut, d'eenvoudigheid der spyze,
En al d'omstandigheên van 't vaderlandsch ontbyt,
Vereeuwigen hier noch des aardryks eersten tyd:

| De liefde voor den ſtaat is hier de glans der grooten.

D'ontnuchtring, kort van duur, was nauwelyks genoten,
 Of d'eedle Batavier ontfloot zyn heldenhart:
 Het lyden, dat my treft in d'algemeene ſmart,
 (Die, als myn gastheer weet, my ſtil op hier dee' trekken,
 Om my voor 't klagend volk en d'achterdocht te dekken;)
 Bewoog my reeds voorlang om peinzend' na te gaan
 Of 't mooglyk was den ſtaat van wreeden dwang t'ontſlaan:
 Staag ſmeekte ik 't hoofd der goôn, den land- en krygsbehoeder.
 Ik heb aan niemant ooit, dan aan myn oude moeder,
 En aan myn wederhelſt, myn zielgeheim gemeld:
 't Zyn vrouwen, maar zo groot als d'allerwysſte held.
 'k Heb jaar op jaar geſchroomd, den ſtaatsraad voor te dragen
 Zich tegen 't magtig Rome in 't oorlogsveld te wagen;
 Tot dezen ochtend, toen de Vryheid my verſcheen:
 Zy ſprak in mynen droom, en al myn ſchroom verdween.
 Ja, 't grievende onrecht, dat wy 't vaderland zien lyden,
 By d'aangegroeide kans om gloriryk te ſtryden,
 Verpligt ons beider volk hun rechten voor te ſtaan,
 Geen Rome meer t'ontzien, van 't ryksjuk zich t'ontſlaan:
 't Uitheemſch geweld, voorlang in hoogen top gerezen,
 Nu meer dan ooit verdeeld, nu min dan ooit te vreezen,
 Door tweedragt veel verzwakt, door eendragt licht herſteld,
 Roept ons, en volk by volk met ons, in 't oorlogsveld:

Wy

Wy hebben 't wettigst recht om 't slaaffche juk te breken.

'k Heb moed den Batavier in oorlogslust t'ontsteken:

Gy, noopt uw vrinden; 'k weet wat elk van u vermag.

Te lang, te fel getergd door 't wetteloos gezag,

Moet nu Kaninefaat met Batavier besluiten

Om met vereende magt de dvinglandy te stuiten.

ô Volkaart, wien ons leed zo teêr aan 't harte gaat!

Zoud gy me weigeren te keeren in den raad?

Gy, Brinio, zoud gy niet yvrig medewerken,

Om door uw' landgenoot den Batavier te sterken?

Ik weigren? en aan u? (zo spreekt de gryze man,

Die, door de vreugd verrast, zich naauwlyks uiten kan.)

Ik ken uw goed beleid; ik hoop, met vast vertrouwen,

Noch in myn' ouden dag ons vry van dwang t'aanschouwen.

Zo spreekt hy. Brinio, zo wel als Volkaart, meld

In stomme taal zyn vreugd niet minder aan den held:

Zy beiden toonen, door gebaren, glinstrende oogen,

En gloeiend wezen, op het krachtigst zich bewogen.

Zo word een moeder, om haar lieve huwlyksvrucht,

Haar' kranken zuigeling, voor wien ze ontroostlyk zucht,

Wiens dood zy reeds beschreit, door blydschap aangedreven,

Wanneer ze op wisfen grond mag hopen op zyn leven.

Verheugde Brinio uit zich in deze taal:

ô Ja, geliefde prins, die door uw roemryk staat

Het onderdrukte land uw' bystand wilt verleenen!

Zie zich Kaninefaat en Batavier vereenen.

Civilis kiest in my een' trouwen boezemvrind:

Uw Brinio stemt toe al wat gy raadzaam vind.

'k Verfoei met u 't verraad der wreede bondgenooten,

Der schenders van 't verdrag, welëer met ons gefloten;

Ik weet dat Rome lang zyn trouw meinëedig schond:

Maar 'k hoor d' omftandigheên best uit Civilis mond:

Men dorst de waarheid nooit rondborstig my doen hooren.

Ik, die te vroeg, helaas! myn' vader heb verloren,

En uit zyn' waarden mond geen staatsgeheimen weet,

Zal, eer ik iets verricht', zo gy zyn plaats bekleed,

Verftaan op welk een' grond wy ons op Rome wreken:

Leer my voor 't billyk recht, daar 't noodig is, te fpreken. . .

Tot zulk een' top (hervat Civilis,) steeg de dwang,

Dat niemant vry zich uit voor 't hooge staatsbelang:

Men laat voorzichtig, na de droevigfte ondervinding,

Omtrent ons wettig recht de jonkheid in verblindung.

De waarheid ftraal' nu door, in fpyt der dwinglandy:

Ze is lang genoeg bedekt; verneem ze in 't einde uit my.

De bron van 't leed welde op, nu ruim een eeuw geleden,

Toen 't Belgisch Gallië door Cezar wierd beftreden;

Toen Rome, zelf noch vry, dat oord in ketens floeg,

En 't nadrend krygsgevaar ons in de wapens joeg.

Myn

Myn flamheer Kattenwald, der Batavieren koning,
Was hoeder van den staat, de vryheid zyn belooning:
Die brave vorst, wiens naam een eeuwige eer verdient,
Had Cezar tegen, maar het godendom te vriend.
D' uitheemsche legermagt had reeds de veldbanieren
Geplant in 't vaste land der vrye Batavieren;
Wanneer myn landaart, van den uwen slechts verzeld,
Op 't eiland, langs de Waal, zich nederfloeg in 't veld.
Hier weerde Kattenwald, met deze heldenscharen,
Schoon in de krygskunst der Romeinen onërvaren,
Des vyands overtocht, en toonde, dag aan dag,
Hoe veel de liefde tot het vaderland vermag.
ô Helden van dien tyd! hoe moet uw deugd ons nopen
Om met een zelfde deugd op uwen roem te hopen!
De dapperste Romein, die 't all' verschrikken kon;
Die zo bedreven was; en kwam, en zag, en won;
Sloeg bruggen, maar vergeefs; wierd telkens, onder 't bouwen,
Van d' overzyde, en zelfs door zwemmers, wederhouën.
Maar ondanks 't groot geluk, waarmeê Kaninefaat
En Batavier in 't eerst zich kweten voor den staat,
Had Cezar zich welhaast, ô Brinio! gewroken,
Indien zyn heerszucht zelf die wraak niet had weêrsproken:
Hy zocht, in 't stout ontwerp, tot Romes ramp gesmeed,
Der beider volken moed, die roemryk hem bestreed,

Door

Door gunstbewyzen tot zyn eigen hulp t' erlangen,
In plaats van hen door 't staal in 't slaaffche juk te prangen.
Men trad, op zyn begeerte, in onderhandeling:
Hy roemde, naar verdienst', de staatsverdediging;
Gaf hoop op nieuwen lof; en wist, met looze zinnen,
De vrye harten van ons beider volk te winnen.
't Wierd by 't verdrag, dat hy al vleijend' met ons floot,
Door 't fiere Rome erkend als vriend en bondgenoot;
't Zou geen bezetting, 't zou geen schatting immer lyden,
Maar zonder slaaffchen dwang in Romes heiren stryden:
Het hulptal wierd bepaald, ook 't eerlyk oorlogsloon.

Dus wist hy, vlammente op een koninklyke kroon,
Zich met den bystand van ons moedig volk te sterken,
Om Romes plagen, en ook d' onzen uit te werken.
Niet dat ooit Cezar zelf ons recht meinëedig schond;
ô Neen; hy hield getrouw het plegtig vreêverbond:
Maar door 't gezag van Rome in 't krygsveld uit te breiden,
Wrocht hy den rampspoed, dien we in later tyd beschreiden.
't Verheugde ons vaderland, noch vry, geen wingewest,
Den glorirykften held van 't Roomsche gemeenebest
Alom te sterken, en in vreemden kryg te leeren
Hoe best, in tyd van nood, uitheemsch geweld te keeren.
Door 't krygsgeluk, dat zo veel rampen heeft geteeld,
Door Cezars vrindschap, en door eigen roem gestreeld;

Zyn

Zyn wy, standvastig in 't gedurig oorelogē,
Met hem van staat tot staat, van ryk tot ryk getogen:
Zo was hy zege op zege aan onzen moed verplicht:
Zo heeft die looze held een euveldaad verricht,
En by zyn volk de magt van koning aangenomen,
Schoon die staatzuchtige den naam niet heeft bekomen:
Zo wierd hy door 't bederf van Romes vryheid groot.
Wat was zyn billyk loon? Een cerelooze dood:
Hy, die voor 't vaderland met roem had kunnen leven,
Moest als een staatstiran door burgershanden sneven.

Zie daar wat vreêverdrag hier d'eerste Cezar sloot,
De tweede drukte reeds den trouwen bondgenoot:
Augustus, d'eerste van des eilands dwingelanden,
Had naauw', in naam en daad, 't gezag te Rome in handen,
Of hy, die lofflyk dáár van wreedheid affliet, schond
Door krygsbezetting hier 't bezworen staatsverbond.
Doch eer men 't wettig recht zo trouwloos zag verminderd,
Wierd onze tegenweer door looze gunst verhinderd:
Hy koos ons beider volk tot vorstelyke wacht,
Na 't moedig stryden voor zyn groeiende oppermagt.
Dit eiland was de plaats, van waar 't den keurelingen
Gelukt is 't Noordgermanje in 't oorlogsveld te dwingen:
Die ramp, die vrinden trof van onzer beider staat,
Drukt bei' de Friezen noch, drukt noch den Marezaat.

De dwang, die voor een' tyd, met Roomfche legervanen,
 In 't ovrig vry Germanje een fpoor zich wist te banen,
 Sloeg, toen men ftaat by ftaat in ramp gedompeld had,
 't Kaninefaatfche volk, met ontrouw valsch beklad:

De Roomfche hoogmoed, ftout in 't Roomsche bedryf te roemen,
 Heeft d'onfchuld aangetoond, door nooit de fchuld te noemen.
 Tot zo verr' zyn we, by Augustus hoog gezag,
 Maar verder niet, verkort in 't recht van 't vreêverdrag.

Zo ik u alles zou van ftuk tot ftuk ontleden,
 Hoe ieder Cezar dat verbond heeft overtreden,
 De vryheid ondermynd, en 't wreed geweld verzwaaard;
 De dag viel my te kort, de tyd is my te waard'.

Tiberius heeft ons verpligt zyn legervanen
 Te fterken tegen 't land van vrinden, van Germanen;
 Hiertoe de manfchap van ons vaderland geprest;
 En 't eiland aangemerkt, gelyk een wingewest.
 't Is waar, dat hier te lande alree' de jongelingen
 Een daaglyks onderwys van Romes zorg ontvingen;
 Maar 't was uit ftaatsbelang, opdat onze eêlfte jeugd
 In kennis toenam, tot verval van onze deugd.
 Kaligula, een dwaas, in 't ryksbewint getreden,
 Bedreef in dit gewest de laffte uitzinnigheden,
 Waarin ons beider volk uit nooddwang heeft gedeeld.
 Uw vader fprak toen ftout, maar 't wierd den vorst geheeld.

Een.

Een ander dwaas, die, toen 't bewint hem was befhoren,
Zich liet door vrouwen, ja door flaven ringelooren,
Vorft Klaudius, gehengde een nieuwe dvinglandy,
Die ons noch jaarlyks drukt, des presfers knevlery
En gruwelyk geweld, de fnoodfte fpoorloosheden,
Zo ftrydig met ons recht, en onze kuifche zeden.

Dus kwynde ons vaderland, dat zich voor Rome kweet,
Myn waarde Brinio, in 't onverdiende leed;
Dus was, van tyd tot tyd, door 't wetteloos vermogen,
De vryheid ons ontrukkt, en onze hoop vervlogen;
Toen Neroos tyranny dat onverdraaglyk juk
Verzwaarde, door het ééne op 't andre gruwelftuk.
Die dvingland, Romes fchrik, des aardryks rustverftoorder,
D'ontmenschte broederbeul en gade- en moedermoorder,
Dat monfter der natuur heeft hier al vroeg gewoed,
En heimlyk zich gedrenkt met ons onfchuldig bloed.
Zyn blinde wraak is 't eerst aan mynen ftam gebleken:
Myn vader, die voor 't recht der vryheid durfde fpreken;
De trouwe Sievert, die, ten dienst van 't Roomsche gezag,
Van jongs af had geftreên, wierd in zyn' ouden dag
By Wodans boschältaar door my vermoord gevonden;
Daar vloeyde 't heldenbloed uit doodelyke wonden.
Hy fprak, zieltogend', dus: Civilis, waarde zoon!
Men griefde op Neroos last uw' vader; zie myn loon.

Hoe vreest myn teder hart voor u, en voor uw' broeder!
 Bedek wiens haat my trof; en troost uw droeve moeder.
 Hy zwygt, en sterft. Ons huis, voorzichtig in den druk,
 Hield zich onkundig van dat Roomfche gruwelftuk.
 'k Moest fints, na 't presfen van myn' zusters zoon, gedoogen,
 Dat hy van jongs af als Romein wierd opgetogen.

Gy weet hoe Nero, ruim een jaar geleên, het bloed
 Van Julius vergoot; van Julius, wiens moed,
 In Romes oorlogsdienst, my tot een voorbeeld strekte;
 Van mynen broeder, die zyn glori nooit bevlekte,
 En Nero ten geval met ontrouw wierd beklad.
 Dat heldenbloed is hier ter halswonde uitgespat,
 Voor 't oog des Bataviërs, die zwygend' moest verdragen.
 Tot nu toe mogt ik niet, dan met myn maagfchap klagen.
 Ik derfde in 't eerst dien troost, ik, na myn' broeders dood!
 Gerukt uit d'armen van myn zwymende echtgenoot,
 Te Rome wreed geboeid, van alle hoop verfteken,
 Totdat men Nero d'aarde op Nero zelv' zag wreken.

De gryze Galba, toen begroet met vorstlyke eer,
 Gaf my, uit zelfbelang, terftond de vryheid weêr:
 Hy vreesde door myn dood den Batavier te tergen,
 Dien hy de vryheidzucht noch zwygend' zag verbergen.
 Zyn vrekheid deed ons haast een tergend ongelyk.
 Hoe kort was zyn gebied! hoe vluchtig Othoos ryk!

Vitellius, aan 't hoofd der Nederrynsche troepen,
Toen Galba noch regeerde, als ryksvorst uitgeroepen,
Is aan ons beider volk het Roomsche gezag verplicht.
Wie weet niet wat voor hem ons eiland heeft verricht?
Thans heerscht die dartle vorst, in dronkenschap verzoopen,
Door drift op drift vervoerd; de vryheid is te hopen;
't Is nu de tyd om ons van 't vreemde juk t'ontslaan.
Reeds heeft die dwingeland; hy vreest Vespaziaan,
Den opperveldheer, die het Joodsche land herovert,
En óók, door d'ydle praal der heerschappy betooverd,
In zyn verwinnend heir tot ryksvorst is verklaard.
Vitellius, hierdoor met fellen angst bezwaard,
Beducht dat velen voor zyn' vyand heimlyk werken,
Geneigd zyn legermagt, zo veel hy kan, te sterken;
D'ondankbre, die ons volk met onderdrukking loont,
Heeft ons, by 't krygsbesluit, van presing niet verschoond;
Een' dwang, voor oud en jong, voor vrind en maag te vreezen;
Die, niet gestuit, op nieuw onze ergste plaag zal wezen;
Die jaarlyks 't eiland stort in d'yfelykste smart;
Die Gallië en Germanje, als ons, op 't vinnigst fart;
Die volk by volk, ontrust door Roomsche onmenschykheden,
In 't eind' verplicht om saam' in 't oorlogsveld te treden.
Zie daar, myn Brinio, hoe Rome 't vreëverbond,
Door Cezar aangegaan, allengs meinëedig sehond;

Zie daar hoe 't vaderland rechtvaardig zich mag wreken.
Gy kunt voor 't wettig recht, daar 't noodig is, nu spreken.

Meld beiden heimlyk elk' voornaam' Kaninefaat,
Van welk een blyde hoop hun halsvrind zwanger gaat;
Dat ik geen groot beftaan op losfen grond zal bouwen,
En u den raadflag van myn' landaart haast ontvouwen.
Ik wacht de ftem uws volks, den byftand van alom,
Van elk mishandeld land, en dien van 't godendom.
Hoe zal de valsche pen der wrokkende Romeinen
De ware grootheid van ons beider volk verkleinen!
Gewis beticht ze eerlang uit bitse wraaklust my
Met heerszucht, snoode list, en ryksverradery.
Ik vrees haar niet; zy moet, in dat lafhartig wreken,
Terwyl ze, onwaarheid fpreekt, zichzelve tegenspreken;
En 't nageslacht zal zien, zelfs in haar eigen fchrift,
Dat ze onze trouw beklad uit loosbedekte drift.
Laat óns dan, onbekwaam om eigen lof te fchryven,
Haar valsheid toonen door lofwaardige bedryven;
Laat ons, door Rome zelf in togt op togt geleerd
Hoe best de tyranny in 't krygsveld word geweerd,
Ten leste een nut gebruik van deze kennis maken,
En eens 't onfchatbaar heil der ware vryheid fmaken.

Hy fpreekt; en 't heldenöog vertoont den ftaat van 't hart,
Een onverwrikbre hoop, na vaderlandsche smart:

Hy

Hy wekt die driften, daar ze in hem den voorrang winnen,
In jongen Brinioos en gryzen Volkaarts zinnen:

Hy is de zon gelyk, die door de wolken fchynt,
En achter 't groeiend zwerk allengs geheel verdwynt,
Maar eindlyk bloem en vrucht, na droevig fchemerduister,
Op 't lagchend veld verheugt met doorgebroken luister.

By Brinioos verlangst om in het oorlogsveld
Zyn eerste proef te doen, en tegen 't ryksgeweld,
Op held Civilis spoor, het vaderland te hoeden;
Klaagt Volkaart, hoog bejaard, verzwakt door tegenspoeden,
Dat hy geen wapentuig kan voeren, dan de tong:
Zyn leden zyn verframd; zyn hart is echter jong.

De Batavier, door wien hun yver word geprezen,
Wenscht nu, tot 's lands geluk, op zynen burg te wezen.
'k Weet niets, (volëind hy,) dat tot blyven my verbind:
Het is de derde dag, dat ik my hier bevind:

X Myn egaê zend geen' bo'; dit toont, dat 's landzaats klagten
Reeds zyn gestild: dus zal ze op 't middagmaal my wachten.
't Word spaê: waartoe de tyd, my dierbaar, dan gerekt?
// Vaart wel. Civilis ryst, omhelst hen, en vertrekt.

* * *

KLAU-

KLAUDIUS CIVILIS.

T W E E D E Z A N G.

Civilis heeft zo ras de duinhut niet verlaten,
 Of hy ontryd het oog der twee Kaninefaten.
 Terwyl zegt Brinio: Het lofflyk ongeduld,
 Dat in den hoogen nood dien grooten held vervult,
 Moet ons, ô Volkaart! tot een' zelfden yver dringen.
 Belaag terftond met my de wreede keurelingen;
 Ontwyk in aller yl de ledige eenzaamheid:
 Ons vaderland vereischt uw spoedig staatsbeleid.
 Gy (antwoord Volkaart,) zyt Civilis achting waardig.
 Vernoege uw' yver; ken den mynen; zie my vaardig.
 Maar wees voorzichtig: geen Romein zie ons byeen:
 Werk ftil, uit uwe plaats, door onze zuidzy' heen.
 Ik zal den toeleg my ter noordzy' onderwinden.
 Ons land moet tegen Rome op 't heimlykft zich verbinden.
 De wakkre Brinio bewilligt in die taal.
 Des gryzaarts duinhut ftond niet verre van de Waal:
 Een weinig zeewaarts was des jonglings vlek gelegen,
 Die, fluks van 't hobblig duin op 't zandpad afgestegen,
 In 't vlek getreden, door zyn vaderlandfche deugd
 Der helden angst en fmart verkeerde in hoop en vreugd.

Hy

Hy werkte zo geheim, dat hy geen' argwaan baarde.
 Na Brinioos vertrek fleeg d'oude man te paarde.
 Hy borst in blydschap uit: Vaar wel, ô stille hut,
 Die tegen Romes dwang zo lang my hebt beschut!
 Vaar wel, ô eenzaam duin! vaart wel, ô barre streken!
 't Is elders my vergund myn hart vryuit te spreken.
 Ik zocht myn heul by u, in myn' bedrukten stand;
 Ik ſchei, in blyde hoop voor 't lieve vaderland.
 Hy ryd, op deze taal, naar 's duinlands noordzy' henen;
 Waarop hy, onverwacht by zyn geslacht verschenen,
 Hen door zyn komst verkwikt, en hunnen bittren druk
 Terftond verwisfelt in een' voorfmaak van geluk.
 Hy heeft met Brinio zich haast naar eisch gekweten;
 En d'oorlog is bestemd, schoon 't geen Romeinen weten:
 Men heeft vertrouwen, dat Civilis 't groot getal
 Bataaffche helden óók ten kryg ontvonken zal.

Die prins, die reeds in hoop zyn vaderland behoedde,
 Toen hy van 't eenzaam duin naar 't aadlyk slot zich spoedde,
 Reed, in 't Bataaffche land, aan 's eilands zuider zy',
 Op zynen naaften weg, de heerlykheên voorby,
 Die zich in vlek by vlek naby de Waal ontdekten,
 En aan den vreemdeling tot zeldzaamheden strekten:
 Het oog vernam 'er, dat nooit elders was aanschouwd,
 Ontelbre hutten, op haar heuveltjes gebouwd.

Elk aadlyk ftamheer had, van ouds af, tot zyn woning
 Een' burg, wel ruim, maar van geen prachtige vertooning;
 Gelyk een vlekht, naar de bouwörde onvolmaakt;
 Van ruwe planken; ja fomtyds met riet gedaakt;
 En ieder burg befloeg, zo wel als elk der hutten,
 Een opgeworpen hoogte, om watervloên te fchutten,
 Daar 's winters menigmaal, by woedend ftormgeweld,
 Het Waalnat ftuivend' zwol, en ftroomde op 't lage veld.

De held gevoelt op weg door huwlyksmin zich ftreelen:
 Nu zal zyn lieve, gade in zyn genoegen deelen.
 Bewust van 't bitter leed, dat ze in zyn afzyn lyd;
 Niet meer geflingerd door zyn' fellen boezemftryd;
 Een troostlyk open ziende in al de zwarigheden;
 Spoed hy zich ftraag, belust zyn' toeleg haar t'ontleden.
 Zyn ademfcheppend hart is aan een' ftroom gelyk,
 Die, door den wind geperst, gefluit door fluis en dyk,
 By zagte kalnte weêr een' doortogt heeft gevonden,
 En welig voortvloeit langs de kwynende akkergronden.

Terwyl Civilis fnelt, en d'eêlfte vreugd hem vleit,
 Betreurt zyn Vredepond de Roomfche onmenfchlykheid.
 Zy heeft, dewyl haar held zo lang is uitgebleven,
 Om hem t'ontmoeten, op den landweg zich begeven.
 Die weg liep door een bosch, by 't flot van haar' gemaal,
 Dat noordlyk derwaarts zag, en zuidlyk naar de Waal,

En in het oost en west, zo verr' het oog kon strekken,
Naar menig aadlyk slot, belend door schakels vlekken.

De zon was over 't zuid vry lang naar 't west gedaald;
Civilis driftig ros had weinig aëm gehaald,
Dat op zo lang een' togt, na 't rennen, na 't vermoeijen,
En eene korte rust, zich weêr had moeten spoeijen;
Wanneer de blyde prins omtrent zyn' erfgrond kwam,
En met een starend oog zyn Vredegod vernam.
Zy ziet hem niet; zy heeft, vry verre voortgetreden,
Alree' zich omgewend, en keert met zagte schreden.
Zy voed' in d'eenzaamheid, haar vaderlandsche smart.
Met eene flauwe stem ontlast ze in 't eind' haar hart:
ô Staatzucht! (zegt ze;) bron der bitterste ongelukken!
Ach! moet ge 't bange volk dan onophoudlyk drukken?
Algoede goden, die de kwade trouw verfoeit,
En weet hoe 't ryksgeweld de vrye zielen boeit!
Vermurwt de zinnen der tirannen, die ons plagen;
Of geeft ons nieuwe kracht, om 't knellend juk te dragen.

Terwyl ze al weenend' dus haar kwynend hart ontlast,
En slotwaarts wederkeert, genaakt Civilis vast.
Zy kan in 't eerst van verr' zyn rennend paard niet hooren:
Het nadrend trappelen treft plotseling haar ooren:
De prins, door haar bespeurd, is yllings aangesield.
't Verrassend byzyn van haar' kortsbedrukten held,

Uit wiens gelaat zy nu een stille vreugd kan lezen,
 Verspreid een' blyden glans op haar beneveld wezen.
 De drift, die haar verrukt, onfluit haar fluks den mond:
 Civilis! waard gemaal! bedriegt uw Vredegond.
 Zich niet? zyt gy getroost? komt gy myn tranen fluiten?
 Wat hoop..? Haar tedre ziel kan zich niet verder uiten.
 Hy stygt van 't ros, omhelst het voorwerp van zyn min,
 En boezemt door zyn taal haar nieuwe blydschap in.
 Ik durf, ô Vredegond! (zo spreekt hy,) nu vertrouwen,
 Dat ge eenmaal 't vaderland in voorspoed zult aanschouwen.
 Ik zal, geliefde gade, u myn geheim ontleên,
 In 't nadren tot den burg. Zy treden derwaarts heen.

De schoone Vredegond, het puik der vrouwenfcharen,
 Bevind zich in de kracht, niet in den bloei der jaren:
 Haar armen, wit als sneeuw, en neêrwaarts uitgestrekt,
 Zyn met den blanken hals en fchouder ongedekt:
 Een vuur ftraalt uit de kuifche en hemelverwige oogen:
 Het blond en golvend haar, door zagten wind bewogen,
 De lippen tabbert, wit, doorwerkt met purpren draên,
 En zulk een hulfel, zyn haar enkle pronkfieraên.

De held ontdekt haar hoe de Vryheid hem van kwelling
 In zynen droom onthief, door hoop op 's lands herftelling;
 Hoe zy hem aandrong om den staatsraad voor te flaan
 In 't gunftig tydgewricht een' oorlog aan te gaan;

En hoe reeds Brinio met Volkaart heeft besloten
Tot heimelyke hulp by hunne landgenooten.

Al heb ik (vaart hy voort,) u menigmaal gemeld
Met welk een' ernst ik dacht op 't weeren van 't geweld;
Tot noch toe zweeg ik u, dat twee gewaande vrienden
Van vorst Vitellius, Vespaziaansgezinden,
Te Rome Primus, die by 't volk in achting leeft,
Hier Flakkus, die 't bestier van Romes Rynmagt heeft,
D'één door behendig schrift, en d'ander door gesprekken,
My heimlyk poogden in hun cedverbond te trekken.
'k Heb Flakkus, toen hy sprak, gevleid in zyne drift;
En Primus waagde fints zyn eigenhandig schrift.
'k Heb echter niets beloofd; 'k had toen noch niets besloten.
Vitellius verdient die ontrouw zyner grooten,
Daar hy zyn hof ontrust door blinde dwinglandy:
Doch is 't verraad in hen, 't is geen verraad in my.
Die grooten willen ons, om dien tiran t'onttronen,
Geheimen bystand biên, als we ons in 't veld vertoonen.
Zo rust myn stout bestaan op geenen losfen grond.
Men stryde in schyn voor Rome, in ernst voor 't oud verbond:
Laat ons Vitellius bevechten in deze oorden,
En held Vespaziaan, noch verr' van 's Tibers boorden,
Noch zwak zo lang het ryk geen' adem scheppen kan,
Als bondgenoot ontzien, niet dulden als tiran:

Laat ons den bystand van verdrukte volken winnen,
En hopen op de goôn, die 't heilig recht beminnen.

Civilis echtgenoot, door zulk een taal bekoord,
Spant al haar aandacht in, vangt gretig ieder woord,
En toont in 't sprekende oog wat driften haar bewegen.

Zo vangt de dorstige aarde een' frisfchen zomerregen;
Al drinkende vertoont ze in 't uiterlyk gelaat

Een fchets der fchoone vrucht, waarvan zy zwanger gaat.

De blyde gaê meld dus den toestand van haar harte:

ô Weêrgaêlooze held! wat troost in bittre smarte!

Ik roem uw grootsch befluit, al dreigt u veel gevaar.

De min heeft ons vereend; wy leven voor elkaêr:

Maar nooit zou Vredegond met u gelukkig leven,

Indien gy vreesde voor het vaderland te sneven.

Uw egaê fpelt zich 't eind' van Romes dwinglandy:

De kans is fchoon, uw moed van roekeloosheid vry,

Ons angstig volk gefild, uw hoofd voor argwaan veilig,

En uw ervaren trouw den Batavieren heilig.

Ja, myn Civilis! gy, des grooten Sieverts zoon,

Aan 't bang Batavië gefchonken door de goôn,

Zult eindlyk, met hun hulp, onze overheerfchers treffen,

En 't onderdrukte volk ten top van eer verheffen.

Zo fpreekt ze, zo, verbant ze all' haar' geleden druk.

De liefelyke hoop op 't vaderlandsch geluk;

De reine huwlyksmin, waarin dit echtpaar blaakte;
 Het eerste veldgroen, daar natuur allengs ontwaakte;
 De schoonheid van den dag, in 't vroege jaargety;
 Dit alles zette hen een waar genoegen by.

Terwyl het moedig ros, dat haast by 's vyands benden
 Zyn' meester voeren moet, om staatsdwang af te wenden,
 Hem by den teugel volgt, genaken ze, uit het woud,
 Den vorstelyken burg, naby de Waal gebouwd.
 Civilis, niet geheel in bouwörde onbedreven;
 Gewoon eenvoudig, maar met goed beleid te leven;
 Bewoonde een' steenen burg, van duur, maar zonder pracht:
 Hy had alleen op 't nut, niet op den zwier gedacht.

In dezen ruimen burg met Vredepond getreden,
 Daar zich, by blyk op blyk van d'ouderlyke zeden,
 Geen pronk vertoont, dan door een kunstelooze hand
 Met zekre blinkende aard' geschilderd op den wand;
 Geniet Civilis haast, op zyn gewone wyze,
 Met echtgenootte en kroost, de vaderlandsche spyze.
 ✓ Hy heeft by Vredepond twee zonen voortgebragt,
 Reeds in hun teëre jeugd de hoop van hun geslacht:
 De jongste zoon heeft vyf, en d'oudste negen jaren.
 Dit kroost begint alree' zyn ouders t'evenaren:
 Geen vreemde melk ontäärde in hen het heldenbloed;
 De moederlyke borst heeft zelve hen gevoed:

Wagenaar 5

Het

Het onderwys, dat hier by 't voorbeeld altoos werkte,
 Gaf vroeg hun harten deugd, hun ligchaamsleden sterkte.
 Deze ouders aëmen nu, aan 't hoofd van 't jong gezin,
 By 't nuttigen der spyze, een gulle blydschap in.
 Zo vrolyk drinkt een hart, den nood der jagt ontkomen,
 Met hinde en hupplend kroost uit frisfche waterfroomen.

Maar held Civilis, by zyn waard gezin verheugd,
 Verspilt zyn uren niet in zorgelooze vreugd:
 Hy zend, den zelfden dag, aan d'achtbre Batavieren,
 Die onder 't Roomfche juk het zuchtend volk bestieren,
 Veel vlugge ruiters, om in krygsgod Wodans woud,
 Waarin men menigwerf een aadlyk jaarty' houd,
 Op 't zyne, nu naby, die overheën te nooden.
 In dit gewyde bosch des grootften zyner goden,
 Daar, volgens 't oud gebruik, in elken loop der maan,
 De staten onderling zich wegens 't land beraën,
 Vleit hy met reden zich, hun aller heldenzinnen
 Op 't vrindlyk gastmaal tot den kryg te zullen winnen:
 Hy kent hun vryheidzucht; de zyne is hoog geacht:
 Ook is een plegtig feest by geen' Romein verdacht:
 Hy kon geen' beter' tyd, geen beter plaats verkiezen.

D'uitheemfche magt had meê de groote en kleene Friezen,
 Twee volken, fynsbaar aan het albegeerend ryk,
 Tot felle wraak getergd, door 't bitterfte ongelyk:

't Geweld had meer dan ééns tot opftand hen gedrongen,
 En Romes overmagt hen meer dan ééns bedwongen.
 Die dappre volken, door d'aanftaande presfing weêr
 Op 't jammerlykst gedreigd in goed, in bloed, en eer,
 Begeerden zich t'ontflaan van d'algemeene plagen,
 Indien 't Bataaffche volk den kryg met hen dorst wagen.
 Civilis, des bewust, gaf nu, in heimlyk fchrift,
 Hen tot den oorlog hoop; verzekerd dat hun drift
 Om eens, na harden dienst, het vryheidsheil te fmaken,
 Hen spoedig, in die hoop, ten ftryd' zou vaardig maken.
 De fchryfkunst was een gift van Rome aan 't vaderland;
 Zy wierd een wapentuig in held Civilis hand.

Vellede, uit Bruktersch bloed; een maagd, door kloeke zinnen
 Bekwaam een diep ontzag by groot en klein te winnen;
 De hoogfte priesteres van al 't Germaanfche volk;
 By hen onfeilbaar, als een wyze hemeltolk;
 Had, in een eenzaam bosch, op eenen hoogen toren,
 Naby den Lippeftroom, haar vast verblyf verkoren.
 Hier had Civilis aan d'ontzagchelyke maagd
 Omtrent het vaderland eerbiedig raad gevraagd,
 Maar in een duistre taal een kort befcheid ontfangen,
 In ftaat om 't heldenhart met felle fmart te prangen;
 Een antwoord, dat zyn' moed genoopt had, en gefluit:
 In deze woorden had Vellede zich geüit:

„Of Rome of 't vaderland heeft ramp op ramp te schroomen.”
 Nu schreef hy haar zyn' droom, voor godlyk opgenomen;
 Zyn oogmerk; wat hy reeds voorzichtig had bestaan;
 De hulp waarmee, de wyz' waarop hy voort zou gaan;
 En dat, schoon 't goderfdom 't gewigtig stuk begeerde,
 Hy echter, tot zyn hulp, haar uitspraak noch ontbeerde.

Zo ras de morgenzon het eiland weêr bescheen,
 Reed hy naar 't aadlyk slot van gryze Walburg heen,
 Des grooten Sieverts weêuw, en held Civilis moeder.
 Hy meld haar zyn besluit. Zy noemt hem 's lands behoeder,
 Wiens deugd haar in den druk de hoogste blydschap baart.
 Haar ziel, haar groote ziel is zyn vertrouwen waard'.

Tot zynent weêrgekeerd, toetst hy zyn braafste helden;
 En zonder één' van hen zyn stout bestaan te melden,
 Bespeurt hy, dag aan dag, de grootheid van hunn' moed,
 Die niets dan vryheid aêmt, en hem op 't hoogst voldoet.
 't Gelukt hem, van Vellede een gunstig schrift t'erlangen:
 Zy noopt den Batavier, een' oorlog aan te vangen.
 Ook schryft hem Brinio wat hy met onderftand
 Van Volkaart heeft verricht voor 't lieve vaderland;
 En 't schrift der Friezen meld wat deugden in hen wonen.
 Die schriften wil de prins den grooten raad vertoonen.

De nacht had zesmaal nu haar' juisten loop verricht;
 't Was weinige uren vóór het zevende avondlicht;

Sints hy van 't aadlyk flot zyn vlugge ruiterboden
Had afgezonden om al d'overheên te nooden;
En op 't geboortemaal wierd reeds, d'aanstaande nacht,
In Wodans heilig woud de gantsche raad verwacht.
't Is (sprak Civilis tot zyn gade,) tyd van scheiën.
De hoop, waarmede ik my voor 't kwynend land mag vleijen,
En die myn echtgenoot niet min aan 't harte gaat,
Is oorzaak dat ik u met ware vreugd verlaat.

Dit afzyn (zegt ze,) kan uw Vredegrond niet deeren:
Ik zal op morgen u met blydschap weêr zien keeren.
Vultrek uw opzet vry; bedien u van den tyd;
Beweeg den raad; en voer den Batavier ten sryd'.
Hoe wensch ik, by 't gewoel der kinderen en vrouwen,
En met ons eigen kroost, het srydend heir t'aanschouwen!
Ik zie alreede in hoop, by 's vyands zwichtend staal,
't Geluk van 't vaderland, en d'eer van myn' gemaal.

Zy leid haar' lieven held naar buiten; kust hem teder;
Oogt hem, die afryd, na; en keert naar 't veldflot weder.
Intusfchen streelt haar staag een lieflyk voorgenot,
De welgegronde hoop op 's lands gelukkig lot;
Gelyk het geurig ooft, dat door de groene blaëren
Een lagchend wezen toont in 't oog der wandelaren,
En druipt van frisfchen dauw na heeten zonnegloed,
Den reuk verkwikkend' streelt, eer zich de smaak voldoet.

De lichtbol daalde naar de blozende avondkimmen;
 De hutten dekten 't veld met uitgebreide schimmen;
 Wanneer Civilis, door een zelfde hoop geveid,
 De plaats genaakte, daar het gastmaal wierd bereid,
 Het groote en hooge bosch, aan Wodan toegeheilgd,
 En onder schyn van 't feest voor achterdocht beveiligd.

De vrye raad, die nooit als raad gelyk verscheen,
 Kwam nu als gasten in een' zelfden stond byeen:
 De voornacht was niet lang gevolgd op d'avondstralen,
 Toen, naar 't gewoon gebruik op adelyke malen,
 Al wie verschynen zou zich reeds byeen bevond.
 's Lands overheid, genood op 't jaargety', bestond
 In helden, adelyke en burgerlyke leden,
 Hier, naar d'aéloude wyz', gewapend aangereiden.
 D'uitmuetende adeldom, voor wien al d'andre week,
 Bestond in rechters, elk van eene ruime streek,
 Daar ieder hunner, met zyn wakkre honderdmannen,
 Met honderd raden, mogt de nutte vierfchaar' spannen,
 Met burgers, onder hem in krygsdienst aangesteld,
 Wier ampt hem luister gaf in vlek en oorlogsveld.
 Een staatslid moest voor 't minst in hoogen krygsrang wezen.
 Elk burger, tot een lid der staten uitgelezen,
 Was een der eersten, die een vlek tot woning had;
 * Of 't volkryk Batenburg, der Batavieren stad.

Geen praalkleên dekten hier der helden sterke leden;
 Zy onderhielden steeds de vaderlyke zeden;
 Een leeuwen- tygers- of een andre dierenvacht,
 Die vast om 't ligchaam float, was hun voornaamste dragt.
 Al hunne praal bestond in sterkgekleurde schilden,
 En korte speren, die met flikkende yzers drilden
 By 't fakkellicht in 't bosch, terwyl de hemelboog
 Het maan- en starrenlicht vertoonde aan 't scheemrende oog.

Men noemde d'oppersten der geestlykheid druïden:
 Door niemant anders mogt het offeren geschieden.
 Een deel der oudsten van dien geestelyken staat
 Had zitting, maar geen stem, in 's lands doorluchten raad,
 En geen vermogen in de staatsvergaderingen,
 Dan om een' driftigen het zwygen op te dringen.
 Men zag die oudsten der druïden óók op 't fecst.
 De strafheid van hun oog vertoonde een' straffen geest,
 Die outerfchenders geen genade zou verleenen:
 De witte mantel zwaaide om d'ongedekte beenen:
 De zware en gryze baard hing tot den middel neêr.
 Alom, by groot en klein, was 't wichlaarsämpt in eer.

De raad begaf welhaast, op vachten neêrgezeten,
 Elk aan een' lagen disch, zich naar gewoonte aan 't eten,
 Nadat een wigchelaar, eer hy noch nederzat,
 De goôn met luider stemme om heil gebeden had.

Men nuttigde, om dit feest op 't luisterrykst te vieren,
 Gevogelt', keur van visch, en wilde en tamme dieren,
 Doch naar de wyz' des lands onkunstig toebereid.

x Gezondheid is de faus, die best den eetlust vleit.

De disch wierd ook gevuld met room, en kaas, en boter,
 En boomvrucht van den herfst. Geen fier was ooit hier grooter:

De prins onthaalde nu zo veel zyn staat vermogt.

De gasten dronken wel geen lieflyk druivenvocht,

Maar streelden hunnen smaak met oude en sterke bieren,

Dien wyn van 't oud Germanje, en ook der Batavieren:

Hy zette, door zyn kracht, hen vuur en leven by.

Men dronk op 's gastheers heil; men wenschte op 't jaargety',

Dat die voornaamste der Batavische overheden

Noch lang, tot 's lands geluk, zyn eerampt mogt bekleeden.

Men haalde, by dien wensch, Civilis daden op;

Men hief een' oorlogsroem, dien hy verdiende, in top.

Ach! (riep men eindlyk uit;) wat luister zou 't hem geven,

Had hy die groote daên voor 't vaderland bedreven!

Op zulk een taal volvoert Civilis zyn besluit.

Zyn volk wykt, op zyn' wenk, ter wyde feestplaatse uit.

De zoon van Sievert ryst, en spreekt: Bataafche helden!

Waartoe myn krygsbedryf met zo veel roem te melden?

Wat mannen streden niet, in 's eersten Cezars tyd,

Wier krygsverrichtingen Civilis hart benyd,

En die voor 't vaderland zich zo gelukkig kweten,
Dat zelfs het trotse Rome ons broeders heeft geheeten!
Wat mannen telt men niet, wier moedige oorlogsdaên,
Naar eisch van 't oud verbond, met Cezar aangegaan,
Tot nu toe Rome zege op zege hielpen winnen!
Uw eigen heldenmoed verrukte staag myn zinnen:
Ik heb geen enkele daad in 't oorlogsveld verricht,
Dan die ik 't voorbeeld van uw oudsten ben verpligt.

Maar zonder diensten, 't ryk bewezen, op te tellen,
Beseft hoe Rome ons loont, en 't leed dat we ons voorfpellen.
De Batavier is vry van 't oude staatsverbond,
Sints Rome d'eerste maal zyn' eed ondankbaar schond,
Het vrye vaderland bezettingen deed lyên,
En 't spoor zich baande tot de wreedste dwinglandyên.
Men handelt ons, ô fpyt! niet meer, gelyk voorheen,
Met liefde als broeders, of als bondgenooten; neen;
Na zo veel blyk van trouw als we onöphoudlyk gaven,
Mishandelt ons 't geweld noch erger zelfs dan slaven,
Daar Romes oversten zich mesten met ons bloed.
De stedehouders, trots, omsingeld van hunn' stoet,
Verschynen zelden hier, zyn mede 's lands tirannen;
't Is alles tegen ons roofgierig aangespannen;
Men spaart hier goed noch bloed; en klagt noch reden geld.
De presing nadert weêr, dat openbaar geweld,

Waar-

Waarby de jongeling erbarmlyk van zyn moeder,
 De vader van zyn' zoon, de broeder van zyn' broeder,
 En ieder dierbaar pand van ons word afgescheurd;
 Waarby de kuifche jeugd, ô gruwel! word gekeurd,
 Niet om met Romes heir in 't krygsveld op te trekken,
 Maar om ten fnooden prooij' der dardelheid te ftrekken;
 Waarby de gierigheid den tragen ouderdom,
 Ten oorlog onbekwaam, door 't pak der jaren krom,
 Als dieren flaat en dryft, om 't kermend kroost te nopen
 Die gryzaarts uit den kryg ten dierfte vry te koopen.

Door welk een magt word ons dit onrecht aangedaan?
 Gy zult, behaagt het u, myn vrinden, 't oog te slaan
 Op Romes burgerkryg, dien ingevreten kanker,
 De zwakheid zien van 't ryk; nooit, nooit was Rome kranker.
 Wat winterleegring der Romeinen is t'ontzien?
 Men vind 'er naauwlyks iets, dan buit, en oude liên.
 Is 't fiere ryk in flaat om 't moedigst volk te dwingen,
 Door d'ydle namen van Romeinfche keurelingen?
 't Uitheemfch vermogen is van tyd tot tyd geknakt.

Maar is ons vaderland in kracht of moed verzwakt?
 't Geweld, dat ons verdrukt, heeft meer dan wy geleden:
 Wy zyn de zelfden noch, in zo veel tegenheden:
 't Rechtvaardig godendom, dat Romes ontrouw kent,
 Heeft ons gezegend in de grootfte staatsëlend':

Wy

Wy zien 't Bataaffche land in dappre mannen bloeijen,
 Ons vruchtbaar heldenvolk in vryheidsyver gloeijen,
 En in dit tydgewricht onze oorlogsmagt in ftaat
 Om rustig 't hoofd te biên aan onrecht en verraad.
 Zal d'eêlfte ruitery, zal 't puik der legerknechten
 Niet beter voor zichzelf, dan ooit voor Rome vechten?

De wreedfte dvinglandy verdukt niet ons alleen,
 Maar treft ook volk by volk, en woed rondom ons heen.
 't Vermaard Germanje, ryk in helden, onze magen,
 Wenscht, neffens 't Gallisch volk, een oorlogskans te wagen:
 't Hangt alles aan 't besluit van dezen achtbren raad.
 Drie nageburen, vol van moed, Kaninefaat,
 En groote en kleene Fries, die heimlyk reeds zich uitên,
 Zyn vaardig, als gy spreekt, met ons 't geweld te stuiten:
 Ziet hier hunn' hoogften wensch bevestigd in hun fchrift.
 Voldoet hen; dient u van hun loffelyke drift.

Gy zult den onderftand niet enkel by uw vrinden,
 Maar ook een nutte hulp by uw tirannen vinden:
 Vitellius is reeds, door weelde en overdaad,
 By vele grooten van zyn' landaart fel gehaat:
 Wat al Romeinen, op dien vadzigen gebeten;
 Die met den mond hem vorst, in 't hart hem dvingland heeten;
 Zult gy niet vaardig zien ons heimlyk by te ftaan,
 In 't ftryden voor 't belang van held Vespaziaan!

Ik kan verzekering van Flakkus bystand geven;
En ziet hier Primus schrift, uit Rome my geschreven.

Men help' Vespaziaan, eer deze kans verdwyn':
De kryg, mislukt ons die, zal hem geweten zyn.
Zo wy in tegendeel voor hem gelukkig stryden,
En deze dienst ons niet van 't staatsjuk kan bevryden;
Men eische dan door 't staal het recht van 't oud verdrag,
Eer hy zich vestige in het opperste gezag.

Maar, helden, kan 't geluk uw wapens tegenloopen,
Wanneer de goden zelf u tot den oorlog nopen?
De Vryheid, die vol glans my in den droom verscheen,
Vertoonde my den eisch der hemelmogendheên:
Zy willen, dat we in 't eind' den Roomschen dwang weêrstreven.
Het blyft niet by dien droom; Vellede heeft geschreven:
Ziet hier een klaar bewys; ziet hier haar eigen hand;
Verneemt wat zy voorspelt aan 't moedig vaderland:
„ô Batavier! besluit de dwinglandy te weeren:
„Gy zult de vreemde magt in uw gewest verheeren.”
Zo spreekt Vellede zelve, en 't godendom door haar.
't Noopt alles u ten stryde, uw eer, het staatsgevaar;
De presfing, die geen volk, als 't onze, kan gedoogen;
De Roomsche burgerkryg; het wanklend ryksvermogen;
Der Batavieren moed, aan lyfsgevaar gewoon;
Ons onbetwistbaar recht, de Vryheid, en de goôn.

Civilis ziet den raad, die deze taal voelt klemmen,
Naar 't vaderlyk gebruik in zynen voorflag stemmen:
Elk schud zyn taaije speer; en daar geen mond zich uit,
Vertoont zich aan het oog hun algemeen befluit.
De raad, bezielde met moed en yver, maar voorzichtig
In 't ondernemen van een' aanflag, zo gewigtig
Als die van Romes dwang in 't veld te wederstaan,
Had zonder klemtaal nooit den oorlog aangegaan:
Zo traag zyn tot den kryg de dappre Batavieren.
Gelyk de zeeman, hoe de felle stormen gieren,
Den zwaren mast niet kapt, dan in den hoogsten nood,
Daar hy dat groot verlies moet kiezen, of de dood;
Zo word het krygsbesluit niet door den raad genomen,
Dan nu de vrede meer dan d'oorlog is te schroomen.
De stoute Batavier bemint de heldenëer,
Maar 't onwaardeerbaar heil van 't vaderland noch meer.

Zo dra men 't groot bestaan eenparig heeft besloten,
Ryst brave Heereman, van d'eersten uit de grooten;
Een gryzaart, vol van vuur. Hy spreekt: Doorluchte raad!
Getrouwe vaders van den langgetergden staat!
Hoe lofflyk toont ge in 't einde een algemeen verlangen
Om tegen 't Roomsche geweld een' oorlog aan te vangen!
Zo kan men 't bange volk, en anders nooit behoên.
Hooft my, den staat ten nutte, een' nieuwen voorflag doen.

Civilis toonde zich in 't ftryden lang ervaren;
 Die held bezit het hart van onze legerfcharen;
 Zyn moed bezielt het onze, in dit gelukkig uur:
 Dat hy de hertog zy, die dezen kryg bestuur'.
 Noch meer. Dit eiland, dat zyn rechten moest verliezen,
 Neem' ze allen eindlyk weêr: laat ons een' koning kiezen;
 Geen' dwingland, die, gesterkt met meer dan ftaatsgezag,
 Als in 't Romeinfche ryk, meer dan de wet vermag;
 Maar zulk een' koning, die, verr' van de wet te fchaden,
 Een achtbaarheid bezitte in heilzaam ons te raden;
 Een' hoogen eerrang, die zyn deugden luister geev',
 Zyn trouwe dienften loone, en duur' zo lang hy leev'.
 Zo eerde 't vrye volk, met afkeer van tirannen,
 Tot algemeen geluk, voorheen zyn grootfte mannen;
 Zo zag, in vroeger eeuw, 't voorouderlyke bloed
 Van held Civilis zich met vorftlyke eer begroet;
 Zo moet ons dankbaar hart Civilis dienften loonen,
 Die aan onze oogen reeds zo heilzaam zich vertoonen.

Dus uit zich Heereman. Elk fchud op nieuw zyn fpeer,
 Ten teeken van zyn ftem. Civilis, die deze eer
 Aan eigen deugden, niet aan laagheên is verfhuldigd,
 Word op dit oogenblik naar d'oude wyz' gehuldigd:
 Men ziet den ftaanden prins eerbiedig in een fchild
 Door tweepaar eedlen op de fchouderen getild,

En in dien stand gezwenkt, daar hy word uitgeroepen
Als koning in den raad, als hertog by de troepen.
Hoe krachtig werkt de vreugd, na troostelooze smart,
Hoe sterk de hoop op wraak in ieders heldenhart!
Die hoop, die blydschap perst de tranen uit hun oogen.
D'één, wien zyn eenig kroost op 't grievendst wierd onttoogen;
En d'ander, die zyn' vrind of broeder heeft beschreid,
Of zynen vader zag ten prooi' der gierigheid;
De gantsche raad barst uit, door éenen geest gedreven:
Civilis leve in eer, opdat we in vryheid leven!

Na 't plechtig huldigen verricht een wigchelaar
Den dienst aan 't godendom by 't blakend boschaltaar;
Waarna al d'overheên, met saamgevoegde speren,
En boven 't heilig vuur, den dieren landeêd zweeren;
De prins, als legerhoofd, zo lang men 't ryk befryd,
Als koning, zelfs in vreê, zyn' gantschen levenstyd;
En d'andre leên des raads, als ware burgervaders:
Men zweert elkander trouw; men vloekt de landverraders.
Men vlyt zich neêr; en drinkt, daar 't hart van yver brand,
Met zuivre heldenvreugd, op 't heil van 't vaderland.

Thans meld, met kracht van taal, Civilis zyn gedachten,
Hoe best een wenschlyk eind' des oorlogs zy te wachten.
De staatsvergaêring stemt al wat de koning raad,
En vaardigt eedlen af, uit wie Kaninefaat,

En groote en kleene Fries den raadslag zullen hooren.

's Lands vaders zien terwyl den dageraad herboren.

Zy scheiden, vol van moed, wanneer de bron van 't licht

Hen ryzend' toelacht aan den einder van 't gezicht.

* * *

KLAUDIUS CIVILIS.

D E R D E Z A N G.

De kleene Fries had naauw' de blyde maar' vernomen,
 Dat held Civilis zelf 't geweld dacht op te komen,
 Of dat verdrukke volk, dat niets dan vryheid zocht,
 Bestond, op 's hertogs eisch, een' stillen watertogt.

De zon was vyfmaal aan de morgenkim verschenen,
 En vyfmaal was in 't west haar avondlicht verdwenen,
 Nadat de staatsraad, op 't Bataaffche feest vergaêrd,
 Zich voor den stouten kryg eenparig had verklaard;
 En niemant was verdacht by Romes dwingelanden;
 Wanneer de kleene Fries, de Marezaatsche stranden
 Te schepe op 't onvoorzienst alree' voorby gespoed,
 Het eiland naderde op Germanjes zilten vloed,
 Het duinöord, daar hy één van Romes legeringen,
 Het sterke Britburg by verrasfing moest bespringen:
 't Kasteel lag, daar de Ryn, langs 't eiland voortgefneld,
 Zich by de Kattenwyk ontlastte in 't pekelveld.
 Die trouwe nabuur zeilt voor Britburgs vaste wallen,
 En laat 'er d'ankers uit zyn driepaar schepen vallen:
 Hy zwemt en waad aan land, en heeft de nacht te baat.

De wacht word hem gewaar, en roept „Verraad! verraad!

„Op,

„ Op, keurelingen! op! 't kasteel word overrompeld.”
De krygsbezetting, reeds in diepe rust gedompeld,
En yllings opgewekt, verneemt op 't oogenblik
Het nadrende oorlogsvolk, en is vervuld met schrik:
Geen enkel ryksfoldaat, die tegenstand durft bieden;
Elk keurling is bedacht om zyn gevaar t'ontvliesen.
Aquilus alleen is door geen vrees beknelde,
Aquilus, het hoofd van 't vreemde kryggeweld
Waarmeê men 't eiland dwingt: hy moedigt hier de zynen,
En poogt door deze taal den angst te doen verdwynen:
Romeinsche helden, hoe! bevekt ge Romes eer?
Behoud uw legering, door dappre tegenweer;
Bewyst roemruchtig, hoe de moed der keurelingen
Ontzinde muiters weet tot hunnen pligt te dwingen;
Beneemt, door 't Roomsche staal, op eenmaal all' den lust
Tot oproer aan het volk van dees barbaarsche kust.
Hy roept, maar niemant hoort; hy kan den schrik niet stuiten;
Hy moet, nu alles vlied, tot vlieden zelf besluiten;
Hy volgt de menigte, en verlaat de leegring meê.
Drie voorraadhuizen der Romeinen, óók aan zee,
Beveelt men, uit zyn' naam, terstond in brand te steken.
Hyzelf, van drift vervuld om 't Roomsche ryk te wreken,
Verzeld van Britburgs volk, een ruiterbende, rent,
Den noorder landweg op, naar 's eilands bovenënd':

Daar

Daar wil 't bedreven hoofd zyn vliënde ruiterscharen,
De watermagt, en 't volk uit elke vest vergaëren.

Zo ziet de kleene Fries, tot schand' des ryksfoldaats,
Zich meester, zonder fryd, van Romes nestelplaats.
Daar is de krygsknecht om den grooten buit verwonderd;
Daar vind hy schatten, door d'uitheemfchen wreed geplonderd,
Het deerlyk zweet en bloed van 't uitgemergeld land.

De blyde Friezen, ryk beladen, spoën naar strand
En kielen zwoegend' heen, om op Germanjes baren
Naar 's vyands voorraad langs des eilands kust te varen.
Maar schielyk word de hoop op nieuwen roof gestuit:
De vlammen barsten snel de voorraadhuizen uit:
Drie vuren, kort byeen, naar 't hooge zwerk gevlogen,
Verdryven onvoorziens de duistre nacht uit d'oogen.
De kleene Fries, die naauw' zyn ankers heeft gelicht,
Keert weder landwaarts, op dat akelig gezicht;
Laat schip en schat terstond naar zyn gewest vertrekken,
En ylt naar Brinio, om hem tot hulp te strekken.

't Kaninefaatsche volk was reeds, in nacht op nacht,
Door hem, 't verkoren hoofd van hunne legermagt,
In zeker vlek aan duin naby den Ryn vergaderd;
Wist ras wat trouwe hulp het eiland was genaderd;
En trok naar Roomburg, een Romeinsche legersteê,
Gelegen aan den Ryn, en d'eerste vest van zee;

Een vaste legerplaats, voorzien van steenen muren,
 Die, als een sterke stad, een' vyand kon verduren:
 Geen huizen waren hier 't verblyf der dwinglandy,
 Maar tenten, woonbaar zelfs in 't guurste jaargety'.
 Het duinvolk moest 'er zich, gelyk hun Friefche vrienden
 Op Britburg, deze nacht een' toelig onderwinden.
 Dit volk van Brinio, dat in de duisterheid
 Door dezen jongen held voor Roomburg word geleid,
 Begint vol vuur terftond de leegring aan te vallen:
 Men recht de ladders op, beklimt de hooge wallen,
 En springt al juichende in de sterke vesting neêr,
 Maar vind, schoon voortgetreên, noch geene tegenweer,
 En door den keureling de legersteê verlaten.

Niet verre stond een hut, door drie Kaninefaten
 Ten akkerbouw bewoond: dit drietal volgde dra
 Hunn' vluggen landgenoot in Roomburgs wallen na.
 Doorluchte Brinio! (laat één uit hen zich hooren;)
 Verneem uit ons wat weg het ryksvolk heeft verkoren.
 Wy vlogen, opgewekt door 't naderend geluid
 Van trapplend paardevolk, de hut verwonderd uit.
 Wy konden schielyk by dees vesting ons verfteken,
 En hoorden een' Romein dus tot de wachters spreken:
 Aquilius, die zelf naar 's eilands oostënd' snelt,
 Wacht ras uw bende daar, op Arenakums veld.

Verzuimt geen oogenblik; trekt uit; laat alles varen:
 Wy zyn aan strand verrast door muitende barbaren.
 Gy kent Silaan, die spreekt; gehoorzaamt op zyn woord.
 Hy spoedde, na die taal, zich neffens d'andren voort.
 Wy hoorden toen 't rumoer van Roomburgs ruiterbende:
 Zy volgde Aquilius naar 's eilands bovenënde,
 En ylde spoorflags heen, van doodschrik overmand.
 ô Schutsheer Brinio! verlos het vaderland.

Die maar' was fluks verspreid by d'ingeklommen scharen.
 De vyand (riep men,) durft zyn vesten niet bewaren:
 't Onlydlyk staatsgeweld, zo lang door ons betreurd,
 Verstuift op onze komst, en siddert op zyn beurt.
 Verheugt u, helden! in de vyandlyke elenden.
 Zo luid de blyde taal der vaderlandsche benden.
 Men plondert onderwyl de ryke legersteê,
 En voert naar 't naaste vlek den buit al juichend' meê.

De vreugd dier troepen, verr' by stille nacht te hooren,
 Klinkt yllings 't rustend volk der gantsche streek in d'ooren.
 Dit duinvolk, dat noch niets van d'onderwinding weet,
 En op geen uitkomst hoopt in 't vaderlandsche leed,
 Durft, nu de landzaat juicht, zyn ooren niet betrouwen:
 De vlekken loopen leeg; de gryzaarts, kinders, vrouwen,
 't Is alles in dit oord gewekt, en op de been;
 't Vliegt alles, vol van drift, naar 't juichend krygsvolk heen,

En hoort 'er deze maar': Weest bly, Kaninefaten!
 De dwinglandy heeft Brit- en Roomburg reeds verlaten:
 De kleene Fries heeft ons met krygsmagt bygestaan.
 Al wie de vryheid mint, moet nu te velde gaan.
 De blyde menigte, uit de vlekken toegeschoten,
 Barst op die woorden uit: ô Brave landgenooten!
 Wat onverwachte troost, in onzen fellen druk!
 Wat schande voor het ryk! wat lofflyk heldenstuk!
 Zo moet men Romes dwang uit deze landen bannen.
 Rechtvaardig godendom! verplet de staatstirannen.

Maar vlugge Brinio wil zonder tydverlies
 Zyn magt vereenen met de magt des kleenen Fries,
 En leid zyn benden met dit opzet strandwaarts henen.
 De nanacht is noch niet uit dit gewest verdwenen,
 En deze duinmagt heeft niet verre zich gespoed,
 Als 't ééne 't andre volk met groot gejuich ontmoet.
 De hoofden melden ras elkaêr hun wedervaren.
 Men is verwittigd van den weg der zoetelaren,
 Die met veel voorraad, op hun karren zwaar gelaên,
 Den nood met tragen spoed uit Britburg zyn ontgaan:
 Men jaagt ze na. De zon is naauw' uit zee geklommen,
 Of Britburgs zoetlaar word verrast van d'oorlogsdrommên.
 Hyzelf ontwykt de dood wel in 't Bataaffche land,
 Doch red de goedren niet uit zyn' vervolgers hand.

De benden voeren ze in de bygelegen vlekken.

Maar op der hoofden last van niet weêr uit te trekken,
 Barst Fries, barst duinvolk dus in één dier vlekken uit:
 Misgunt men ons, ô spyt! een' nieuwen oorlogsbuit?
 Is Romes handelaar naby dit duinland veilig,
 En op Bataaffchen grond des vyands rykdom heilig?
 Komt, spitsbroêrs! tast 'er fluks den Roomschen koopchat aan;
 Dwingt dus den Batavier naar vryheid óók te staan.
 Wat wederhoud zyn hulp? vreest hy de krygsgevaren?
 Die taal verspreid zich ras. Men meld terwyl die scharen,
 Dat zich 't Bataaffche volk welhaast ter hulp zal spoên;
 Dat held Civilis, om geen achterdocht te voên,
 En 't stuk voor eigen volk en vyand wys te dekken,
 Geen' bystand uit zyn land op hier heeft laten trekken:
 Maar 't stuit Kaninefaat, noch kleenen Fries; zy treên,
 In spyt der hoofden, uit het vlek terstond byeen,
 En naar Bataaffchen grond, naby des duinvolks landen.
 Zo valt den krygsknecht weêr een groote buit in handen:
 De benden plondren dáár een groot en ryk gehucht,
 Waar Britburgs zoetelaars in doodsangst zyn gevluht,
 En Romes koopliên zich gewonelyk onthouên.

Dit schouwspel strekt tot vreugd aan veel Bataaffche vrouwen,
 Wier maagfchap, oud en jong, voordezen was geprest.
 Getrouwe wrekens van 't verdrukt gemeenebest!

(Barst één dier vrouwen uit;) die koopman, die verrader
 Verkocht, tot schande en smaad, myn' magteloozen vader.
 En deze zoetelaar verried, tot zwaarder schand',
 (Zo roept een andre vrouw;) myn' zoon, myn dierbaar pand.
 Men roofde (roept een derde,) op d'eigen wyz' myn' broeder.
 Wreekt my, een zuster; wreekt die dochter; wreekt die moeder:
 Red ons, red al het land, ô helden! uit den nood:
 Ontziet geen schuldig bloed; slaat die verspieters dood.
 Ja, (zegt een jong soldaat, die naauw' van drift kan spreken;)
 Laat ons die vrouwen op onze eigen dingers wreken.
 Hy spreekt; en velt metëen, door 't werpen van zyn speer,
 Schoon 't hem verboden word, één' dier Romeinen neêr.
 Men volgt zyn voorbeeld na; geen nieuw verbod kan baten:
 Men ylt van huis in huis, en treft: Kaninefaten
 En kleene Friezen, lang mishandeld, zyn verwoed:
 Zy schreeuwen, waar zy slaan: Spaart geen Romeensch gebroed.
 't Is 't beste middel om Civilis volk te dwingen,
 Terwyl hyzelf noch veinst, ons moedig by te springen.
 Zo onvoorzichtig woelt hun blinde drift, en meld
 In dit Romeensch gehucht het oogmerk van dien held.
 Zy laten zoetelaar noch koopman in het leven,
 Die zich niet heimlyk naar de boschen kan begeven:
 Niets wederhoud hun drift. Met zulk een woede berst
 Het bang en broeiend zwerk, te lang door vuur geperst:

Het stort al klettrend' neêr in zware regenvlagen,
En spat in blikfems uit, met fchorre donderflagen.
Ten leste, nu dit volk zyn woede heeft voldaan,
En denkt dat geen Romein de dood hier is ontgaan,
Befluit men dieper in 't Bataaffche land te treden,
En daar de troepen tot den oorlog t'overreden.
Maar Brinio verfchynt, verfoeit dit woest gedrag,
Bestraft den legerknecht, en ieder toont ontzag.
Men keert gedwee terug, om faam' den buit te deelen,
En af te wachten wat Civilis zal bevelen.

Die hertog, die zich flaag op zynen burg bevond,
Vernam van tyd tot tyd hoe 't met den toeleg stond.
Nu kon, nu moest hy haast als vyand zich ontdekken:
't Verdeeld Batavifch volk moest eindlyk famentrekken,
Maar 's lands getrouwe held hierin voorzichtig zyn:
De ryksmagt woelde noch ter zyde van den Ryn.
Zo Waalzyde als vast land was vry van Roomfche benden:
Daar vond hy 't raadzaam ftraks tot optogt last te zenden:
Hy ftelde een' juiften tyd, waarop, tot 's lands behoud,
Zyn volk vergadren moest in Tuifkoos heilig woud:
Hy zond den zelfden last aan al die Rynfche ftreken,
Waaruit de vyand reeds naar boven was geweken:
't Kaninefaatsche volk wierd óók door Sieverts zoon,
Met hunne Friefche hulp, naar 't eigen woud ontboôn.

Die vader van den staat, wien hoop en echtmin streelen,
 Wil zyn genoeg en weêr zyn gade mededeelen.
 Verheug u, Vredegrond! (zo spreek hy;) 't vaderland
 Mag waarlyk hopen op zyn' ouden glorifstand.
 De schandelyke vlucht der staatsgeweldenaren;
 Hun snelle spoed, die schat en vestingen laat varen;
 Hun voorraad aan de zee, door sellen brand vernield;
 Dit alles toont ons klaar wat doodschrik hen bezielt.
 Ik ben gelukkig in myn heimlyke onderwinding;
 Zy kennen my noch niet als vyand; hun verblindung
 Laat myn verdeelde magt van allen krygsnood vry.
 In hun onzekerheid mistrouwen ze echter my;
 Zy allen spoeden zich naar Arenakum henen:
 Maar laat hun vloot en heir zich tydig daar vereenen,
 En zich verzekeren van 't veld en van den Ryn;
 Myn gantsche magt zal óók welhaast vereenigd zyn,
 En 't voordeel van de plaats den vyand weinig baten.
 De goden hebben ons voor eeuwig niet verlaten:
 Zy weten met wat recht al 't land om uitkomst schreit;
 En redden, vroeg of spaê, verdrukte onnoozelheid.
 Uw hoop verrukt myn hart (laat Vredegrond zich hooren).
 Hoe wensch ik dat ons land de vryheid zie herboren!
 Hoe zal uw gade, die de Roomsche onmenschlykheên,
 Met all' den bangen staat, zo bitter heeft geleên,

Zich

Zich met al 't juichend volk, met u, ô held! verblyden,
Wanneer gy 't bang gewest van ryksdwang zult bevryden!
Wat wacht uw Vredegond al staats- en huisgeluk!
Hoe heuglyk zal, na 't ééne op 't andre heldenftuk,
Myn tedre huwlyksmin 's lands toeverlaat ontmoeten,
En 't heilig feestgezag der barden u begroeten!
Gy ziet, dat my de hoop alree' gelukkig maakt:
Wat heil, wanneer al 't land de vryheid waarlyk fmaakt!

Zo streelde een eedle vreugd de vorstlyke echtgenooten,
Die voor elkander, naar gewoonte, 't hart ontsloten.

De vale nacht had lang dit waerelddeel bedekt,
En liep ten einde, toen Civilis wierd gewekt:
Van 's eilands Rynzy' was een bode op hier gereden,
Om 't oproer van een deel des landzaats hem t'ontleden.
De naafte Rynfche ftreek (zo fprak tot hem de bo',)
Rot faam', en wapent zich, ter hulp van Brinio:
Die gantsche ftreek, verheugd omdat de ryksfoldaten
De vesten in ons land als aan het duin verlaten;
Al dat Bataaffche volk, te veel door vreugd gevleid,
Spoort woest elkander aan, fpat uit tot roekloosheid:
Zy willen 't vluchtend heir, de Roomfche krygsbanieren
Vervolgen, en op weg hun mede-Batavieren
Bewegen om met hen dien toeleg t'onderftaan:
Zy willen 't leger der Romeinen nederflaan.

Men zond my herwaarts, om dit onheil u t'ontvouwen.

De hoofden konden 't volk tot noch toe wederhouên:

Ze ontdekten hen, uit nood, dat gy de hertog zyt,

Die haast al 't vaderland zal voeren tot den ftryd;

Maar vinden naauw' geloof; waarom ze u ernstig smeeken,

Om zelf op 't spoedigst met dat driftig volk te spreken.

Civilis, niet ontrust op 't hooren van die maar',

Neemt yllings onder zich een kleine ruiterschaar';

Vermaant zyn Vredegond, voor hem geen leed te vreezen;

Bepaalt een' tyd, waarin hy weder denkt te wezen;

En ryd van 't Waalfpoor dwars door 't eiland Rynwaarts heen.

Doch eer de wakkre vorst aan d'overzy' verscheen,

Had reeds de landzaat, door zyn krygsdrift aangeprikkeld,

Veel onderhoofden in het roekloos stuk gewikkeld,

En, zonder eenige acht op d'oversten te slaan,

Uit meer dan ééne streek den optogt onderstaan:

Die menigte was verr' den vyand nagetogen.

De vorst, door deernis met dat dolend volk bewogen,

En vol van yver in dien staatsnood, rent terstond

Die Batavieren na; maar zend aan Vredegond,

Die hy zo spoedig nu op 't flot niet kan verzellen,

Een' ruiter, met bevel om haar gerust te stellen.

Hy heeft zich oostwaarts heen alreede lang gespoed,

Wanneer hy 't roekloos volk, daar 't aêmloos rust, ontmoet.

Zyn onverwachte komst ontroert, verftomt die benden.
 Verdrukten! (luid zyn taal;) gy moogt, in uw elenden,
 U vry verheugen om de nieuwverkrege kans;
 Toont vry de ftoutheid des Bataaffchen oorlogsmans;
 Verhoopt de vryheid der aéloude Batavieren:
 Maar laat geen blinde drift uw heldenhart beftieren.
 't Gaat all' in arbeid, om van 't staatsjuk u t'ontflaan;
 Uw vaderlandfche raad durft meê den kryg beftaan;
 Wy willen waarlyk u van wreeden dwang bevryden;
 Ons heir zal onder my den vyand haast beftryden.
 Maar, onbedachten, die uw overften veracht!
 Gering gedeelte der Bataaffche legermagt!
 Soldaten zonder hoofd! kunt gy , met woeste zinnen,
 't Vereenigd leger der Romeinen overwinnen?
 Gy vliegt, volvoert ge uw' togt, in uw gewisfe dood,
 En ftort al 't vaderland in jammerlyken nood.
 Ik zie een eedle fchaamte op uwe kaken gloeijen,
 En d'oude heldendeugd weêr in uw' boezem groeijen.
 Ja, Batavieren! kent uw dwaling; red uw eer;
 En flaat op 't zegerykst de dwinglandy ter neêr.
 Dus werkt de held met vrucht op hun verblinde harten:
 Die krygslieën, die zo woest hun hoofden dorsten tarten,
 Betoonen hem ontzag, en roepen juichende uit:
 „ Civilis, brave held! volvoer uw groot befluit:

„ Gy zult verwinnaar zyn, aan 't hoofd der legerſcharen. ”

Zo ſtuit hy d'oorlogſdrift dier ſpoorlooze yveraren;
Een baak aan ſtrand gelyk, die op het pekelveld
Een dwalend ſchip weêrhoud, dat naar d'ondiepte ſnekt.

't Gevaar is niet voorby; veel onbezonnen ruiters,
Hun ſpitsbroêrs lang vooruit, verwekken nieuwe miteurs.
Civilis volgt hun ſpoor, en dooft, van uur tot uur,
In 't opgeruide volk 't ontſtoken oproervuur.

Terwyl de drift in 't hart van 't volk ter Rynzy' gloeide,
Wierd 's hertogs ruiter, die naar 't aadlyk ſlot zich ſpoeide,
En aan geen' vyand dacht, op 't onvoorzienſt verrast,
En in een paadloos bosch verraadlings aangetast.
Hy trekt zyn kling te ſpaê; de moorders zyn gereeder;
De ruiter met zyn paard, ter dood gewond, ſtort neder.
De Roomſche zoetelaars en koopliên, met verlies
Van goedren heimelyk Kaninefaat en Fries
In bosch by bosch ontvlucht, in klein getal behouden,
Verdoolden wyd en zyd in 's eilands middenwouden.
Een zetal zoetelaars was, aan de zuider zy',
In dicht geboomte alree' Civilis ſlot voorby,
Toen die verbitterden den ruiterbode ontmoetten:
Zy waren 't, die uit wraak aan hem hunn' bloeddorst boetten.

Zy kenden nu den weg; en, door den zoeten ſmaak
Van 't wreken aangefpoord, bedoelden nieuwe wraak.

Een grimmig zoetelaar barst uit in deze woorden:
 Romeinen, straft noch meer het muiten, plondren, moorden:
 Bespied Civilis slot; het is niet verr' van hier:
 Verschuilt u naderby; belaagt dien Batavier:
 Hyzelf belaagde, met zyn' broeder, 't ryksvermogen;
 Hy heeft zich listig toen aan Romes wraak onttoegen;
 En wy bespeurden klaar, uit 's wreedens duinvolks mond,
 Dat hy zich heimelyk met Brinio verstond:
 Kaninefaat en Fries zyn door hem aangeschonnen:
 Hy wil volëinden wat die moordenaars begonnen.
 Men ziet, naby zyn' burg, hem menigmaal alleen,
 Of met zyn egaê: ach! dat hy, dat zy verscheen!
 Komt, straft, zo 't mooglyk is, dien vyand, dien verrader.
 Zo spreekt hy; en zy treên terstond vol wraakzucht nader.
 By 't spoor des landwegs, zo aan d'ééne als d'andre zy'
 Des eilands uitgestrekt, vertoonden, op een ry,
 Niet verre van een deel der adelyke sloten,
 Zich vele graven van d'aanzienelykste grooten.
 Die graven, opgehaald met zooden, rezen hoog,
 En lokten langs den weg by 's hertogs burg het oog.
 Daarachter blyven, vol van drift om zich te wreken,
 De zes Romeinen zich met ongeduld verfteken.

Civilis echtgenoot, die d'uren had geteld,
 Verwachtte, maar vergeefs, de weêrkomst van den held:

Haar hart, haar moedig hart begon in 't eind' te vreezen.
 Ach! (treurt ze;) zou den vorst een ramp bejegend wezen?
 Hy heeft een' tyd bepaald; die tyd is lang voorby:
 Hy keert niet, zend geen' bo': vergeet Civilis my?
 ô Neen; zyn liefde waar' myn angsten voorgekomen,
 Had hem geen zware ramp de magt daartoe benomen.
 Ach! is de vyand aan de Rynzy' hem ontmoet?
 Ach! heeft een dolle wraak op myn' gemaal gewoed?
 Kon hem de zwakke hulp van honderd ruiters baten,
 Verrast door d'overmagt der bittere ryksfoldaten?
 ô Snelverdwenen hoop! ô rasgekeerde finart!
 Zo klaagt ze by zichzelf, en finoort den angst in 't hart:
 Zelfs poogt ze 't grievend leed, zo veel zy kan, te stuiten,
 En roept, in deze hoop, haar teêrgeliefde spruiten,
 Maar koestert meer en meer de vrees die haar ontrust,
 Daar zy haar' Bato nu, en dan haar' Katmeer kust.
 De dag verloopt allengs, en schynt met schuiner stralen;
 Zyn vuur moet binnen 't uur in d'avondkimmén dalen;
 Wanneer de groeiende angst Civilis tedre gaê
 Naar buiten yllings dryft. Haar Bato volgt haar na.

Zy, met deze oudste spruit in 't veld voor 't slot getreden,
 Gevoelt haar bange ziel noch meer door finart bestreden,
 Terwyl zy d'oogen slaat en vest op 't spoor van 't woud,
 Daar onlangs haar de held zyn' toeleg heeft ontvouwd.

Zy nadert; en de vrees doet haar al weenend' zuchten.
Zy weet niet wat gevaar zy voor zichzelf moet duchten:
Des vyands krygsmagt heeft zich Waalwaarts niet gewend;
Haar is noch zoetelaars noch koopmans vlucht bekend.
Ach, moeder! is uw vreugd (zegt Bato,) reeds verdwenen?
Wat kwelling deert u? spreek; en laat my mede weenen.
Ja, lieve Bato! (luid haar antwoord;) ween met my:
Het is uw vader zelf, om wiens gevaar ik ly:
Het was zyn oogmerk, hier niet spade weêr te komen;
En echter heb ik hem, noch bo' van hem, vernomen.
Waar is myn vader dan? (vraagt Bato.) Daar zyn pligt
(Hervat ze,) een' trouwen dienst voor 't vaderland verricht.
Zy spreekt, en treed vast voort. Haar Bato is bewogen;
't Woord vaderland perst hem een' tranenvloed uit d'oogen.
Geen Batavier, hoe jong, die in zyn teêr verstand
Alree' geen zucht gevoelt voor 't heil van 't vaderland.
Neen, moeder, (zegt de zoon;) wy hebben niets te vreezen:
Hy zorgt voor 't vaderland; hy zal gelukkig wezen.
Door deze woorden streelt de kinderlyke mond
Het ongeruste hart van moeder Vredegrond:
Met veel genoeg zien ze een' zoon van negen jaren
Zo leerzaam ware deugd met heldenver paren.
Dus vind ze een' zoeten troost in haar angstvalligheên.
Maar oostwaarts op den weg niet verre voortgetreên,

Ontroert haar 't aklig graf van onderfutte zooden,
 Het naar verblyf der asch eens wreedöntzielden dooden,
 Het graf van Julius, Civilis broeders graf:
 Zy ziet het onverhoeds, en treed 'er deinzende af:
 Een voorwerp, dat haar oog reeds is gewoon t'aanschouwen,
 Ontfelt nu, meer dan ooit, die moedigste aller vrouwen.
 Zo schrikt, wanneer de lucht een donderbui voorfpelt,
 De stoutste landman zelfs, daar hy op 't eenzaam veld
 Het overschot ontmoet van zyn verloren schuren,
 In vroeger tyd vernield door felle bliksemvuren.

't Gevluchte Roomsche volk, dat noch, door wraak bezielde,
 Zich by den landweg hier in 't bosch verholen hield,
 Had naauw', toen 't Vredepond met Bato had vernomen,
 Gedulds genoeg om hen naby te laten komen:
 't Vernam nu niemant op den weg, dan hen alleen.
 Intusfchen had men twist hoe zich te wreken; d'één
 Zocht hen gevangen tot Aquilius te brengen,
 En d'ander was vol drift om 't vorstlyk bloed te plengen.
 Men moest zich kort beraên; en spoedig wierd de twist
 Door 't kiezen van de langste en nutste wraak beslist.

Civilis gade en zoon zien yllings zich benepen
 By 't graf van Julius, en smaadlyk aangegrepen.
 Verwoeden! (zegt ze,) hoe! beeft ge wat gy doet?
 Wie vangt, wie hoont ge? 't Is Civilis vorstlyk bloed,

Zyn zoon, zyn echtgenoot. Wat durft ge u onderwinden?
De Batavieren zyn bekend voor Romes vrienden,
Voor sterke zuilen van 't ontzachlyk ryksgebied.
Zyt gy Romeinen? gy, die trouwloos niets ontziet?
Maakt gy de wegen in 't Bataaffche land onveilig?
Aquilus zal u, is hem de vrede heilig,
Uw' moedwil dier doen staan. Laat los: wat houd ge my?
Wy kennen (luid hun taal,) Civilis veinzery.
Bedekt ge wat wy reeds van Fries en duinvolk weten?
Civilis heeft zyn trouw voor Rome lang vergeten.
Waarmeê beschuldigt ge ons? wat spreekt ge noch van vrede,
Die hy zo eerloos breekt? Romeinen, sleept ze meê:
Zy moeten dienen tot een fchouwfpel voor de troepen.
Zo grimmig uit men zich. Men rukt ze voort. Zy roepen
Om byftand, maar vergeefs; en 't opgeheven ftaal,
Dat zoon en moeder dreigt, belet hen andermaal
Te roepen, daar ze elkaêr in doodsgevaar anfchouwen.
Zy hebben echter noch hun heldendeugd behouên:
Zo fpruit als egaê van den grootften Batavier,
't Gevangen vorftlyk paar, op d'eêlste wyze fier,
Vertoont zich voor het oog zyns vyands niet rampspoedig:
De wraakzucht ziet met fpyt een vrouw, een kind zo moedig.
Men ftreeft naar 't woud terug, en voert, met snelle fchreên,
Civilis gade en kroost naar 's eilands oostênd' heen.

Het fomber avondüur was eindelyk vervlogen;
 Een drang van wolken had het ftagewelf betogen;
 De fchaduw van de nacht, in 't luchtruim uitgebreid,
 Bedekte 't aardryk met een nare duifterheid;
 En op Civilis burg, daar 't all' was faamgekomen,
 Had niemant Vredegond met Bato noch vernomen.
 Men reed met fakkellicht fluks boschwaarts over 't veld;
 Vond in 't geboomte 't lyk des ruiters van den held;
 En vreesde dat hyzelf, met zyn geliefdste panden,
 Niet min vervallen was in vyandyke handen.
 Men reed meer oostwaarts op, en toog 't gemeene fpoor,
 Nu tufchen dicht geboomt', dan tufchen beemden door,
 En zocht ter wederzyde, in velden, en in wouden,
 In hoop dat 's vyands volk zich daar noch mogt onthouden;
 Vergeefs; de vluchteling toog nader aan den Ryn.
 Civilis moeders slot lag oostwaarts af van 't zyn',
 Meê by den oever van den Waalvloed, en bezyden
 't Gemeene fpoor; de weg was fpoedig af te ryden:
 Tot op die hoogte zocht de hopelooze fchaar':
 Daar bragt ze op 't oude slot de jammerlyke maar'
 Dat nergens Vredegond noch Bato was vernomen,
 Civilis mooglyk aan de Rynzy' omgekomen,
 Voor 't minst een ruiters van den hertog wreed vermoord,
 En 't bloedig lyk van dien ontzielden opgefpoord.

De gryze Walburg, die, na zware tegenspoeden,
 Zich vleide dat haar zoon de vryheid zou behoeden,
 Was doodelyk ontroerd, toen 't onheil wierd gemeld.
 Op 't flot verzelden haar de zusters van den held;
 Haar dochters, neffens hem uit Sievert voortgesproten;
 Twee moeders, weduwen van vaderlandsche grooten.
 De zuster Adelgond bezat een dierbaar kroost:
 De deugd van Verax, en van Viktor, was haar troost
 In ramp op ramp geweest: zy zag die beide zonen
 Door d'eêlste blyken zich hun afkomst waardig toonen.
 De zuster Heldewyn had ééne spruit, voorlang
 Haar' arm ontruikt, geprest door Neroos wreeden dwang;
 Brigantikus, vol moed, maar onder Romes stander,
 Van 't maagfchap verre, en meer Romein dan vaderlander.
 Dees zusters deelen in haar moeders bittre smart:
 Dit leed grieft mede op 't felst haar beider teder hart.
 Wat maar' voor moederlyke en zusterlyke zinnen,
 Die zoon en broeder, die de vryheid vurig minnen!
 De droeve Walburg fchreit: Erbarmlyk ongeluk!
 Myn dochters! is 'er nooit een einde aan onzen druk?
 Wie vreesde hier de komst van Roomfche vluchtelingen?
 Wie, dat men iemant aan de zuidzy' zou bespringen?
 Wie dacht, Civilis! dat uw gade, dat uw zoon
 Het offer wezen zou?.. Verfterkt my, goede goôn!..

Zyn spruit, zyn egaê moet voor 't minst gevangen wezen,
 En 't bange vaderland voor myn' Civilis vreezen.
 Wie troost my, wie den staat, zo hy gefneuveld is?
 Wie vind zyn gade en zoon, in deze duisternis?
 Men heeft, de bosfchen door, reeds verr' de vlucht genomen
 Met bei' die panden, of hun dierbaar bloed doen stroomen.
 't Is noodig, dat ik ras naar 't flot myns zoons vertrek',
 En zelf, indien hy leeft, zyn' huisramp hem ontdekk':
 Hy moet, keert hy terug, zich derwaarts heen begeven.
 Ach! mögt Civilis noch tot heil der vryheid leven!
 Myn waarde dochters! laat ons spoeden naar dat flot.
 ô Vaderlandfche goôn! hebt deernis met ons lot.

Een wagen, wél verzeld van krygsvolk, voert behouên
 Op 't hertoglyk kasteel de vorstelyke vrouwen.
 In dit verblyf van druk word haar niets meer gemeld
 Van Bato, Vredegond, of 's lands getrouwen held.
 Hoe droevig mist men hier die teêrgeliefde panden!
 Hoe deerlyk schreit men hier! hoe wringt men hier de handen!
 Wy zyn, (kermt Adelgond,) ô broeder! alles kwyt,
 Ja derven alle hoop, zo gy gefneuveld zyt.
 Hy strekte, ô moeder! 't land tot toevlucht; u, te gader
 Tot steun en boezemvrind; ons, tot gemaal en vader.
 En zo de held verschynt, (dus jammert Heldewyn;)
 Hoe wreed zal hem 't verlies van zoon en gade zyn!

Zo droef hoort Walburg ſtaag haar beide dochters klagen,
Terwyl zyzelve in 't hart het zwaarſte leed moet dragen.
De tyd verloopt, en noch verſchynt Civilis niet:
Elk ſleepend oogenblik vergroot het zielverdriet,
Den angst der vrouwen, in deze akligſte aller nachten.
Ten leſte, nu de hoop, na lang en droevig wachten,
Geheel bezweken is, herleeft ze fluks: men hoort
Den blyden roep van 't volk, dat uitziet aan de poort,
En hem en 't paardevolk met toortſen ziet genaken.
Wat vreugdetranen langs de vrouwelyke kaken!
Een blydſchap, ras geſtuit: in 't oogenblik van trooſt,
Befeſt men 't ongeluk van 's hertogs gade en krooſt:
Een' man op zee gelyk, naby de ſcherpe klippen
Wanhopig dat de kiel by duister door zal glippen;
Wanneer hy, ſchielyk door een' blikſemſtraal verlicht,
Een veilig open ziet, en mist uit zyn gezicht:
Hy vind, na korte vreugd, in nieuwe angſtvalligheden,
Dat hy zyn ongeval noch niet is doorgeſtreden.

De vorſt, intuſſchen van zyn' huisramp niet bewust,
En flechts verwittigd dat zyn moeder, ongeruſt
Om zyn vertoeven, en bekommerd voor zyn leven,
Met bei' zyn zusteren zich herwaarts heeft begeven,
En hem op 't ſlot verwacht, vind, ſchielyk toegetreên,
Haar zonder Vredegrond en Bato hier byeen.

Hy ziet de blyken van ontroering op haar wezen,
 En zegt: Ik zond een' bo'; wat rampen doen u vreezen?
 Waar is myn egaê? waar myn oudste huwlykspand?
 ô Held! (spreekt Walburg, met zyn' Katmeer by de hand;)

Gy zyt (den goôn zy dank!) voor 't vaderland behouên,
 En moogt vier panden, u zo dierbaar, hier aanschouwen.
 Uw renbode is ontzield; en ach! uw Vredegrond,
 Om haar' gemaal ontrust, heeft vóór den avondstond
 Met uwen Bato naar den landweg zich begeven.
 Men heeft vergeefs gezocht... Hoop echter dat zy leven:
 De dood uws ruiters bleek; men vond zyn bloedig lyk:
 Uw zoon, uw gade leeft; men vond van hen geen blyk.

De hertog staat verftomd; hy wil, maar kan niet spreken;
 D'ontroerde vrouwen zien hem doodelyk verbleeken;
 Dit groot, dit grievend leed verschrikt den wyssten held;
 Hier lyden kinderliefde en huwlyksmin geweld;
 En deze ramp vernieuwt al d'oude tegenheden,
 Door 't vorstelyk geslacht van Romes dwang geleden.
 Civilis tranen, eerst door 't hevig wee gestuit,
 Ontlasten haast zyn hart; en eindlyk barst hy uit:
 Myn zoon, myn gade ontzield! of in Romeinsche handen!
 ô Nieuwe en felle slag van Romes dwingelanden!..
 Myn vader wierd door hen in 't laauwe bloed gesmoord,
 Brigantikus geprest, myn broeder wreed vermoord.

In fchyn van wettig recht, en 't hart van onze magen,
Ja 't lieve vaderland in wanhoop neêrgeflagen;
En nu de blydfte hoop een uitkomst my belooft,
Word yllings Vredegond met Bato my ontroofd.
Meêdoogend godendom! verzagt myn bitter lyden;
Laat my, is 't niet te spaê, myn gade en zoon bevryden:
Doch, hoe 't geweld myn huis met rampen overlaad',
Geef my ten minfte kracht, tot redding van den ftaat.
Zo weent de held, gelyk 't Civilis past te weenen:
De zucht voor 't vaderland ftraalt door zyn droefheid henen.

Hy geeft terftond bevel aan 't naafte vlek; hy zend
Veel ruitersfcharen uit, om by het oosterênd',
In 't afgelegen veld, of tufchen dichte boomen,
Indien het mooglyk is, de roovers voor te komen.

De vorst, allengs bedaard; in 't fchreijend heldenhart,
Hoe jammerlyk gegriefd, verwinnaar van zyn fmart;
Verhaalt de vrouwen nu, die neffens hem bedaren,
Wat hem by 't krygsvolk aan de Rynzy' is weêrvaren;
Dat hy de woefte drift, de ftreken door verspreid,
Ten leste heeft verkeerd in ftille buigzaamheid;
En dat hem alles weêr tot blydfchap aan zou fpooren,
Indien hy Vredegond noch Bato had verloren.
Hy toont zyn' angst voor 't ééne en 't andre waarde pand
Gedurig, maar niet min zyn hoop voor 't vaderland.

In dezen toestand was de naaste dag verdwenen,
De morgenzon op nieuw aan d'ooster kim verschenen,
En 't lot van 's hertogs gade en zoon bleef onbekend:
Men had vergeefs gezocht, niet verr' van 't bovenënd'
En 's vyands leger, in de bosfchen, in de velden:
De ruiters wisten niets tot 's vorsten troost te melden.
Wat ly ik (borst hy uit,) een' fellen boezemfryd!
Ik ben myn Vredegrond, myn' Bato eeuwig kwyt.

Maar 't lofflyk heldenvuur, dat 's hertogs hart doet blaken,
Beweegt hem van den tyd een nut gebruik te maken:
Dus volgt hy, wien met recht 's lands vryheid word betrouwd,
Zyn moedige oorlogsmagt naar Tuiskoos heilig woud.

* * *

KLAUDIUS CIVILIS.

V I E R D E Z A N G.

't **V**erzameld ryksheir zag, uit Arenakums muren,
 Den Ryn aan 's eilands oost den oever kabblend' schuren.
 Naby die legerplaats vertoonde zich in 't west
 Een bosch, zich krommende om de zuider zy' der vest.
 Aan d'andre zyde wierd een open veld vernomen:
 't Liep tusfchen 't Rynfpoor heen, en wouden, dicht van boomen,
 Tot aan het heilig bosch van Tuisko, Gomers zoon, —
 Den ftamheer des Germaans, en oudften aller goôn:
 Men zag die vlakke, breed by Arenakums wallen,
 Op zekren afftand door 't geboomte veel verfmallen.

De ryksvloot, op den Ryn tot byftand aangefneld,
 Lag nu, aan 's eilands boord, ten anker by dat veld.
 Een deel van 't waterheir beftond uit Batavieren,
 Voorlang geprest, met fpyt by Romes krygsbanieren:
 De Vryheid had hun hart, verzuchtende onder 't juk,
 Vervuld met blyde hoop op vaderlandsch geluk.
 Door hoofden op de vloot, Vespaziaansgezinden,
 Romeinen, loos in zich een' toeleg t'onderwinden,
 Was menig keureling, de bloem dier watermagt,
 Den nieuwen aanhang der uitheemfchen toegebragt,

De Batavier getoetst, en heet op wraak bevonden:
Dus had men heimlyk zich in eedgespan verbonden.

Met Romes leger lag, in Arenakums wal,
Een Tongersche oorlogsbende, een stout vyfhonderdtal,
Waarop Aquilius zich dorst gerust verlaten:
Dat uitgelezen deel der Gallische soldaten
Bedoelde d'eerste kans om 't eiland by te staan:
De Vryheid spoorde ook 't hart dier dappre Tongren aan.

De nanacht was allengs verdwenen met haar schimmen;
De voorbo' van de zon verrees aan d'ochtendkimmen;
Het waakzaam opperhoofd van Romes oorlogsmagt
Was in zyn vesting op zyn' vyands komst verdacht;
En op zyn streng bevel, (geen krygstucht hield men strakker,))
Was alles op de vloot, en in de wallen wakker;
Toen zich in 't flauw verschiet, by 't pasherboren licht,
Niet verr' van Tuiskoos woud, een stofwolk in 't gezicht
Der buitenwacht vertoonde, een blyk dat 's hertogs scharen
Reeds tegen 't Roomsche heir in vollen aantogt waren.
Dit wierd Aquilius op 't oogenblik gemeld.

De vlugge hoofdman brengt zyn troepen fluks te veld.
Hy dient zich van de plaats, en weet gevaar te myên:
De gantsche legermagt schaart hy in breede ryen:
Zy heeft, ter rechter zy', d'ontruimde vesting, daar
De boschëngte is bezet: ter linker zy' dekt haar

't Geboomt', waardoor het veld veel breedte heeft verloren;
Van achtren woud aan woud: zy heeft de vloot van voren,
Die tegen 't eiland ras in slagörde is gebragt:
Het veld is open tusfchen land- en watermagt.
Zo poogt Aquilius Civilis haast te dwingen,
Die niet dan tusfchen heir en vloot hem kan bespringen.

't Romeinfche legerhoofd, een loos en kundig held,
Gevaarlyk in den kryg, maar die van hoogmoed zwelt,
Voert deze trotse taal, na 't fcharen zyner benden:
ô Helden! weest verheugd; gy zult den kryg volëndén,
Op dit voordeelig veld, in eenen enklen ftryd,

Indien gy roemryk u naar myn verwachting kwyt:

Civilis, 't opperhoofd der woeste muitelingen,
Die zich in hoog gezag door oproer poogt te dringen,
Vliegt in 't gewis bederf, met zyn' verleiden floet,
Indien gy moed behoud, en aan uw' pligt voldoet.

Laat ons hun woeste drift in haar geboorte fluiten.

't Bataafsch onmagtig volk, dat roekeloos durft muiten,
Te voren wys beftierd door 't kundig Roomsche beleid,
Won glori, in den dienst van 's aardryks mogendheid;
Maar 't zal, als rofen, die geen' meester meer erkennen,
Nu 't zonder breidel rent, zich blind te barsten rennen.
Zo fpreekt hy, vol van hoop op nieuwe dwinglandy.

Civilis voert terwyl zyn helden naderby.

Hy heeft, met hen in 't woud van Tuisko faamgekomen,
Van dáár op 't finalle veld den optogt ondernomen.

Zyn heir houd stand, niet verr' van daar d'uitheemfche magt

Op Ryn en wyde vlakke een wifse zege wacht;

En 't nadeel van de plaats doet hem geen' moed verliezen.

Fluks fchaart hy Batavier, Kaninefaat, en Friezen.

(De groote Fries heeft óók alreede volk verleend,

En deze hulp zich met den bondgenoot vereend.)

De wakkre hertog fpreekt voor zyner benden ooren:

ô Volken, flaafsch vertreên, fchoon waarlyk vry geboren!

Vervult, vervult met moed Velledes blyde taal;

Verheert de vreemde magt door uw zeeghaftig ftaal,

Door uw ervarenheid, in 's vyands dienst verkregen:

De hemel is voor ons; de goôn zyn Rome tegen.

De dwinglandy ontruime ons aller bang gewest!

Elk volk zy, als welöer, een vry gemeenebest!

Zoud gy des vyands magt by d'uwe vergelyken?

Wie zyn de krygslieën, voor wier ftaal gy zoud bezwyken?

Veel Roomfche gryzaarts, hier en ginds een fluks Romein,

Kan 't ryksheir, groot in tal, maar in vermogen klein,

Zich op 't gedwongen volk uit onderdrukte ftaten,

Op Batavieren, of op Galliërs verlaten?

De zege lacht ons toe. Stryd echter met beleid:

Ik fpoor u aan tot moed, niet tot vermetelheid:

Zo gy den slag verliest, heeft Rome 't all' gewonnen;
 Zo gy dien wint, is 't uur der vryheid reeds begonnen.
 Die woorden van een' held, wien al de legermagt
 Voor toeverlaat erkent, zyn van een groote kracht:
 Hy ziet een eedle vreugd door al de ryen zweeven.

Zo ras hy aanvalt, word 's lands krygslid aangeheven. X

De vorst, door Romes vloot en legerfpits bekneld,
 Recht oorlogswondren uit, op zyn bekrompen veld:
 Hy weet 'er bloedig en voorspoedig in te dringen,
 In weêrwil van den moed der fluksste keurelingen.
 Straks velt het Tongersch volk, dat stout vyfhonderdtal,
 Een deel van 't ryksvolk neêr, met juichend krygsgeschal.
 't Woord vryheid, telkens door de Tongren uitgeroepen,
 Word staag vervangen door de vaderlandfche troepen.
 Civilis, bly verrast door zulk een heldenftuk,
 Bedient zich lofflyk van zyn spoedig krygsgeluk:
 Hy baant den Tongren 't spoor, vereent hen met zyn leger,
 En is door wys bevel een kunstig heirbeweger.
 Nu word de krygskans der ontftelde keurmagt klein;
 Nu dringt Civilis door den vyand verder heen;
 Nu vind Aquilius zich in zyn hoop bedrogen;
 Nu moet die trotse held met ydlen spyt gedooogen,
 Dat volken, die hy eerst als roekloos heeft veracht,
 Ontelbren vellen van zyn welgefchaarde magt;

Nu word zyn leger door die volken fel benepen.

Intusfchen gaat de vloot van tweemaal twalef fchepen,
 Waarvan Aquilius geen' opftand vreezen kan,
 Alree' verloren, door 't verrasfende eedgefpan.

Men heeft ze, opdat ze alom haar' krygsdienst moog' verrichten,
 Vóór 't aangaan van den ftryd haar ankers laten lichten.

't Bataaffche fcheepsvolk is van oorlogfëer ontbloot,

Tot roeijers aangefield, verspreid op al de vloot:

Dit wisten, onder fchyn van veiligft hen te dwingen,

De haters des tirans van Rome door te dringen,

Romeinen, opperften' des loozen eedgefpanf.

Dit ftout Batavifch volk, dat, loerende op de kans,

In 't eerst, zich veinzende in het roeijen onërvaren,

Den dienst van 't bootsvolk, en 't gevecht der oorlogfcharen

Belemmerde op de vloot, durft yllings meer beftaan:

't Werpt tegen d'overzy' al d'achterftevens aan;

Berooft, met Roomsche hulp, de ftierliën van het leven;

En valt al d'andren aan, die 't eedgefpan weëftreven.

Gelyk een fterke leeuw van 't Afrikaanfche ftand,

In zyne kooi getergd door zynen dwingeland,

Zo hy een open vind, terftond met muil en klaauwen

Hen allen doodlyk treft, die roekloos hem bennaauwen;

Zo voert, na fellen dwang, 't Bataaffche volk der vloot,

Nu 't op de vryheid hoopt, met zich een wifde dood.

Het treffende eedgespan, dat lyken hoopt op lyken,
Ziet 's dwinlands aanhang op de kielen haast bezwyken:
Elk vloodling word geveld, die zich wanhopig weert.
Men roept op Ryn en land: De vloot is overheerd.

Die vreeselyke roep, de ryen doorgevlogen
In al 't Romeinsche heir, alree' van schrik bewogen,
Nadat het Tongersch volk zich vyand heeft verklaard;
Die onverwachte maar', dat treffende onheil baart
Een groote wanörde in de felbestreden benden,
Waaruit zich velen naar de dichte boschen wenden,
Terwyl het Gallisch volk den meesten weêrstand bied. x
Aquilus, wiens bloed van spyt in d'adren zied,
Rent snel zyn benden door, en tracht zyn keurelingen
In 't vliên te stuiten, en tot tegenweer te dwingen:
Hy schreeuwt, hy scheld, hy dreigt; maar niemant geeft gehoor:
De schrik baant overal den vluchteling een spoor;
En Romes legermagt word meer en meer geflagen.
Noch durft haar hoofdman veel met weinig ruiters wagen,
De stoutsten uit zyn heir: hy zoekt, van hen verzeld,
En nadert, met gevaar, den vaderlandschen held,
In wien hy all' den staat een doodwond poogt te geven.
Een scherpe schicht, met kracht Civilis toegedreven
Door 's hoofdmans fikse vuist, is vruchteloos gespild:
Het werpstaal snort en smoort in 's hertogs teenen schild.

De vorst, die tydig zyn' bestryder heeft vernomen,
 En met bedaardheid, om het treffen voor te komen,
 Den schicht heeft afgewacht, werpt, met zyn korte speer,
 Dat Roomfche legerhoofd op 't bloedig slagveld neêr.
 Straks ziet Aquilius, met halfgesloten oogen,
 Zich door 't Bataaffche volk de hulp van 't zyne onttoogen;
 Verneemt, aan zyne zy', den hoeder van den staat;
 Vertoont zyn trotsheid noch, in 't stervende gelaat;
 Herroept zyn kracht; en spreekt, door wraakzucht aangedreven:
 Ik sneef met oorlogsëer; gy zult met schande sneeven.
 Een Batavier, vol drift, op 't hooren van die taal,
 Berooft op 't oogenblik hem door het grievend staal
 Van 't ovrig levenslicht. Civilis doemt die woede,
 En neemt zyn' vyands lyk grootmoedig in zyn hoede.

Een deel van 't paardevolk, dat Romes oorlogshoofd
 Zo moedig had verzeld, was nu van 't licht beroofd:
 Hun strydbaar overschot, dat vele vluchtelingen
 Byeen vergaêrde, zocht wanhopig door te dringen
 In Arenakums wal, d'ontruimde vest, waarheen
 Op 's hertogs last alree' hen 't spoor was afgesneên:
 Civilis had dien last aan bei' zyn jonge neven,
 Zyn zusters zonen, 't kroost van Adelgond, gegeven.
 Hun onderwezen moed had zich met heldenêr
 Gekweten in den stryd, en kweet zich lofflyk weêr.

Zy leden by de vest ontelbre krygsgevaren,
Door 't hopeloos bestaan der stoutste Roomsche scharen,
Wier uitroep telkens was „De vesting! of de dood!”
En zagen reis op reis de Roomsche magt vergroot;
Tot zy, met bystand, door Civilis hen gezonden,
Na menig heldendaad, zich overwinnaars vonden,
Daar elk Romein in 't woën des landzaats wierd geveld.
De blyde Batavier, de leegring ingefneld,
Vertoont 'er op den wal, door d'opgestoken vanen,
Hoe verre hy zich 't spoor ter zege wist te banen.
Fluks stevent herwaarts heen de juichende eedgenoot,
Van d'overzy' des Ryns, en ankert hier de vloot.

Zo dra de keurling by de vesting was verslagen,
Toen geen Romein zich voor Vitellius dorst wagen,
Liet ook de Galliër van allen weêrstand af;
Waarop dit dapper volk zichzelf gevangen gaf.
't Gezag des hertogs dwong de woedende oorlogsfcharen
Die helden, met een deel van 't Roomsche volk, te sparen.
Maar verre van hem af, sloeg 't wrekend krysgeweer
Den bangen keureling by gantsche drommen neêr:
Men treft, met eigen staal, of met geroofde klingen,
De zwaargewapende en vermoeide vluchtelingen:
Op 't aklig slagveld stroomt en rookt een purpren vloed:
De boschen rooken meê van 't uitgestorte bloed:

Men roept: Dit schuldig bloed, de vryheid toegeheiligd,
Is 't eenig middel, dat ons vaderland beveiligt.

Op last des hertogs, die 't Bataaffche volk weêrhoud,
Het nare slagveld met meêdoogendheid befchouwt,
En 't oorlogslot beklagt der jamrende gewonden;
Word Fries, Kaninefaat, en Batavier verbonden.
Intusfchen toont de vorst, daar 't Gallisch krygsvolk kermt,
Hoe edelmoedig zich een groote ziel ontfermt;
Hy uit zyn deernis dus: Zeeghafte Batavieren!
Verbant een' ydlen haat; verdient uw krygslauwrieren;
Verzorgt een' vyand, die u moedig heeft weêrftaan;
Verpligt hem om getrouw voor u ten ftryd' te gaan.
Gy weert de tyranny; weest zelf dan geen tirannen;
Verbind, ververscht, verkwikt, geneest die dappre mannen.
Dat zelfs het Roomfche volk uw' byftand ras geniet'.
Hy fpreekt; men roemt zyn deugd; en 's hertogs wil gefchied.

Hy had voor 't vaderland op 't heilrykst zich gekweten,
Maar in die vreugd zyn gade en echtvrucht niet vergeten:
't Kon zyn, dat 's vyands wal 't verblyf dier panden waar'.
Men had vergeefs gezocht, en bragt die droeve maar'.
Een Gallisch opperhoofd, zorgvuldig van zyn wonden,
In 's hertogs byzyn, op het slagveld nu verbonden,
En dankbaar voor een gunst, zo groot, zo onverwacht,
Verneemt wat tyding aan Civilis word gebragt,

En spreekt: Grootmoedig held! uw spruit en gade leven,
Zyn in de vest geweest, en daar niet lang gebleven;
Men voerde ze yllings weg. 't Geheim der plaats waarheen,
Behield Aquilius in 't heir voor zich alleen.

Op deze taal, gevoelt de tedre vorst te gader
De vreugd en droefheid van een' echtgenoot en vader.
Zy leven (zegt hy); doch waar zyn ze? en in wat hand?
Myn hoop heeft uit voor 't ééne en 't andre waarde pand.

Maar held Civilis hart, hoe fel door smart bewogen,
Bedwingt ze in 't staatsgeluk voor zyner benden oogen.
Het Tongersch krygsvolk keert van 't slaan des vyands weêr,
En d'andren volgen hen; 't gewoel groeit meer en meer.
De hertog laat al 't volk in Arenakum trekken;
Die Roomsche legersteê moet nu de zyne strekken.
Hy, die zo zegeryk de lieve vryheid hoed,
Word hier als redder van het vaderland begroet.

Terwyl de ruime lucht gestaag aan alle kanten
Weêrgalnde op 't vreugdgeroep van 't heir der bondverwanten,
Ontfing ter zyde elk held, bekleed met hoog gezag,
Uit 's hertogs mond den roem, verdiend in dezen slag.
Civilis had met lust zyn zusters beide zonen
Hunn' vaderlandfchen pligt in 't ftryden zien betoonen;
Den jongen Verax, en noch jonger Viktor; stout,
Doch met beleid; aan wie hy veel had toebetrouwd.

Gy, (sprak hy,) waardig elk een Batavier te heeten;
 Gy, Brinio, die u niet minder hebt gekweten;
 Manhaftig drietal! deel in d'eer van 't krygsgeluk:
 Uw eerste proefftuk is een zeldzaam meesterftuk.

Deze overwinning van Civilis was doorluchtig;
 Geen enkel vloteling, dan in Germanje vluchtig;
 Des vyands ovrig volk, te lande en op de vloot,
 In dezen éénen flag gevangen, of gedood;
 D'uitheemfche grootheid uit Batavië verdreven;
 Van 't heir des bondgenoots een klein gedeelte om 't leven;
 Van dezen weinig, veel van 's vyands volk gewond;
 Een bende Tongren in Civilis krygsverbond;
 Een gantsche vloot ontruikt aan vreemde dwingelanden;
 En 't noodig oorlogsftaal in 's overwinnaars handen.
 Zo viel hier Romes magt, ontbloomt van trouw en eer,
 Gelyk een vesting op een' zwakken grondflag neêr.

Intusfchen was het veld door 't nachtfloers overtogen.
 Haast look een zagte slaap der blyde benden oogen.
 Maar eer de hertog zelf tot rusten zich begaf,
 Zond hy naar landzaat en Germanjer boden af,
 Met last om overal zyn krygsgeluk te melden,
 By 't aanzoek om de hulp der Overynsche helden.
 De tedre vorst, die ftaag aan zoon en egaê dacht,
 Weêrhield zyn tranen niet, in d'eenzaamheid der nacht,

En smaakte weinig rust; doch wist, in 't angstig treuren,
Door 's lands geluk zyn hart heldhaftig op te beuren,
Daar 't voor zyn' Bato hoopte, en voor zyn Vredegond.

By 't vrolyk ryzen van den purpren morgenstond,
Liet 's hertogs groote ziel weêr d'eêlste goedheid blyken:
Hy reed het leger door, en nam, in al de wyken,
Getrouwe toezicht of 't gekwetste volk van vriend
En vyand, naar zyn' last, zorgvuldig wierd gediend.
Hy hoorde, waar hy reed, der nageburen scharen
En eigen volk op nieuw hun vreugd, zyn deugd verklaren:
Daar zien we (borst men uit,) den weêrgaêloozen held,
Die 't bange land verlost van 't Roomsche staatsgeweld;
Daar zien we elendigen zyn trouw bezoek verwerven:
Wie zou voor zulk een' held niet dankbaar willen sterven?
Zo sprak 't gezonde volk. 't Gewonde, vol van pyn,
Bewees, waar 't hem vernam, niet min verrukt te zyn.
Nu bragt een landzaat, met de doodverw op de lippen,
Daar met den laatsten zucht hem d'adem stond t'ontglippen,
En d'onvermydbre dood in 't woeden schein gestuit,
Vol liefde en dankbaarheid. Civilis naam noch uit:
Dan sprak een keurling: Wist ge uw' vyand t'overwinnen,
ô Held! gy overwint metéén uw' vyands zinnen.
Hier toonde Batavier, Kaninefaat, of Fries,
Om 't staatsheil meer verheugd, dan droevig om 't verlies.

Van leden, hunne zucht den grooten vaderlander:
 Daar prezen kermenden zyn deugden aan elkander.
 Zo smaakt Civilis, in de liefde des soldaats,
 De vrucht van 't weldoen, by de vreugd om 't heil des staats.
 't Zyn dwazen, (denkt hy,) die de volken immer boeijen.
 Ik hoor de schoonste hulde uit alle monden vloeijen,
 Ik, die in waar gezag den vorst van Rome tart:
 Hy heerscht in naam alleen; ik heersch in ieders hart.

Civilis liet dien dag zyn heir de laatste pligten
 Omtrent de dooden by de legerplaats verrichten.
 Men rechtte een houtmyt op voor elk' uitmuntend' held,
 Alree' voorlang vermaard, en nu met roem geveld:
 De vlam verteerde en lyk en wapens, tot een teeken
 Dat aller tong tot lof dier dappren had te spreken.
 Der zulken lykäsich, in de looden bus vergaêrd,
 Wierd, onder 't zooden dak, in 't heldengraf bewaard.
 D'onsterflyke eer, aan die doorluchtigen beschoren,
 Kon 't maagfchap, in den druk, op 't heugelykst bekoren:
 Een vader spoorde een' zoon, en dees zyn' broeder aan,
 Om naar d'onsterflykheid by d'eerfte kans te staan:
 Zie, (sprak men,) zie wat roem die braven word gegeven;
 Zie eeuwig hunnen naam op alle tongen leven:
 Wy treuren om hun dood; maar helden, zo vermaard,
 Zyn eer een' eedlen nyd, dan ydel treuren waard'.

Dus sprak men: 't vlamvend vuur, ten hemel opgerezen,
Verteerde 't ligchaam; maar de glori bleef in wezen.
Zo loonden, naar verdienst', de land- en bondgenoot
Op d'oude wyze hier de deugden na de dood:
Zo was die lykëer, door in wys gebruik te blyven,
Een scherpe prikkel tot roemwaardige bedryven:
Zo muntte staat aan staat, door tyd noch leed gestuit,
Byz yn ee nvouwdigheid in groote mannen uit.

Nadat de dag in die verrichting was verdwenen,
En, na de stille nacht, de dag op nieuw verschenen;
Bood held Civilis hen, wier moed hem had weêrstaan,
't Gevangen Gallisch volk, een' goeden krygsdienst aan.
Zelfs elk, die echter koos naar Gallië te keeren,
Zou hy in al 't geroofde een zeker deel verëeren:
Een grooter aandeel wierd aan d'andren toegezeid.
Zo won hy krygsvolk aan, en elks genegenheid.
Noch won hy, door welhaast aan hen zyn woord te houën,
By elk naburig volk een welgegrond betrouwen.
Zo word een staatsgebouw op vasten grond gevest.

Terwyl de schutsheer van 't verheugd gemeenebest
Dat Gallisch volk met vrucht tot zynen dienst liet nooden,
Sprak hy hun grooten, in zyn legertent ontboden.
ô Helden! (was zyn taal, in dit geheim gesprek;)
Weest zonder losgeld vry; 'k vervaardig uw vertrek.

Maar

Maar denkt, dat ge, in een' poel van dienstbaarheid verftooten,
De ware vrede nooit van Rome hebt genoten;
Dat ons, voor vry verklaard, en echter fel verdrukt,
In 't hoeden van den ftaat een eerfte ftryd gelukt.
Wat magt zal d'ontrouw in Italië overfchieten,
Zo Gallië met ons de vryheid wil genieten?
Zo 't zich met ons vercent, is Rome dan geducht?
Nu kent, nu houd men hier de Roomfche legertucht;
Nu fteunen we op den moed van die Bataaffche helden,
Die Othoos legermagt noch onlangs nedervelden.
Dat Sirië, Azië, al het vergelegen oost,
Aan koningen gewoon, der flaverny zich troost';
In Gallië zy 't volk van edeler bevatting;
Dáár leven velen noch, geboren vóór de fchatting.
Hoe! zou de vryheidzucht, ook eigen aan 't gediert',
In 't menschdom door beleid en dapperheid beftierd,
En dus begunftigd door den onderftand der goden,
Uw Gallië vergeefs in 't bondverwantschap nooden?
Dit wacht Civilis niet. Keert naar uw vaderland;
Noopt al uw helden; ftryd met ons gelykerhand.
Wy hebben één belang; wy allen zyn beleedigd.
Gewis, nu d' één Romein Vitellius verdedigt,
En d' ander heimelyk Vespaziaan verfterkt,
Word in het einde best ons aller heil bewerkt.

Laat ons, in krachten versch, en met vereende zinnen,
't Vermoeid en twistend Rome in 't Ryngewest verwinnen;
Grypt óók voorzichtig dáár Vitellius eerst aan,
En, zo 't de vryheid eischt, na hem, Vespaziaan.

De wakkre hertog ziet met blydschap, onder 't spreken,
Dat elk dier hoofden wenscht op Rome zich te wreken;
Hen straalt de vryheidzucht ten heldenöogen uit.
Zo werkt de zonneglans, door 't somber zwerk gestuit,
By opgeklaarden dag, in zuivere juweelen;
Men ziet ze in 't nieuwe licht met blyder luister spelen.
Elk Gallisch hoofd spoeit heen, waar hy Civilis dient,
Dien hy voor vyand hield, maar nu bemint als vriend.

De zon was noch niet hoog, toen d'oversten der troepen
Van al 't vereenigd heir, door hunnen held beroepen,
D'aanzienlyke oppersten van Fries, Kaninefaat,
En Batavier, vol vreugd vergaêrden in den raad,
En zelfs het opperhoofd der Tongersche oorlogsfcharen,
Die tegen 't ryksgeweld hen bygesprongen waren.
Tot dezen krygsraad, die in 's hertogs tent verscheen,
Sprak held Civilis dus: Doorluchte en achtbre leên
Van 't bondgenootschap, dat zo roemryk heeft verwonnen!
't Geluk, het groot geluk der vryheid is begonnen.
Nu Romes hoogmoed op dit eiland is vergaan,
Zou 't nut zyn 't vreemd geweld daarbuiten neêr te slaan,

En aan den Nederryn de zwakbemande wallen
 Van Vetera, dat zo naby is, t'overvallen:
 Maar gy, ô helden! kent den listigen Romein:
 Wy zyn op 't eiland groot, daarbuiten noch te klein:
 Ik moet myn vaderland noch van geen volk ontblooten,
 Eer 't leger is gesterkt met nieuwe bondgenooten.
 Gy weet hoe 't groot Germanje in vryheidsyver blaakt:
 Daar word ons kryggeluk alom bekend gemaakt;
 Daar nood ik ieder volk om ons verbond te schragen;
 Van daar zult ge yllings hier de helden op zien dagen.
 Men wachte op 't eiland dan die hulp voorzichtig af,
 En heilige aan de goôn, wier gunst de zege gaf,
 Een plegtig dankfeest, om op nieuw geluk te hopen:
 Zo lang zy vóór ons zyn, zal niets ons tégenloopen.
 Men trekk', na 't offerfeest, met onze magt, zo dra
 De nieuwe hulp verschynt, naar 't Roomsche Vetera.

Civilis voorslag word gestemd. Kaninefaten
 En Batavieren zyn het ééns, om in hun staten
 Een dankfeest, plegtiger dan ooit het eiland zag,
 Den goôn te wyen op den eersten wodansdag.

By 't naaste morgenlicht, zyn d'achtbre bondgenooten,
 De meesten der Bataafsche en verdre legergrooten,
 Alree' naar slot of vlek ter vesting uitgereên.
 De hutten loopen leêg; al 't land is op de been.

De hertog, mede op weg, word telkens opgehouden
Door 't samenvloeiend volk, begeerig hem t'aanschouwen,
Daar alles t' hemwaarts snelt, daar alles hem ontmoet,
En als den vader van het vaderland begroet.
De moeders, met haar kroost, de jonge maagdenreijen,
De bevende ouden, ziet hy vreugdetranen schreijen.
Staag barst de menigte uit „Wees welkom, groote held!
„Behoeder van den staat! verwinnaar van 't geweld!”
't Eerwaardig priesterdom begroet Civilis mede.

De dag was reeds voorby; de nacht begon alreede,
Toen die verwinnaar op zyn vorstlyk flot verscheen.
Hier vond hy Walburg met haar dochters noch byeen;
Hier zweefde, als op den weg, 's lands heil op alle tongen;
Hier zag hy d'eêlste vreugd zyn moeder frisch verjongen,
Zyn beider zustren hart niet minder bly te moe',
En al 't gezin verrukt, tot kleenen Katmeer toe.
ô Vader! (sprak dit wicht, daar hem zyn oogjes teder
Toelachten;) zien we nu niet haast myn moeder weder?
Die vraag, die onvoorziens Civilis hart bewoog,
Joeg hem, by 't vreugdevocht, een traan van smart in 't oog.
Een diepe stilte volgt, op 't juichen zyner magen;
Hy ziet de harten dezer vrouwen neêrgeflagen.
ô Moeder! zusters! (luid zyn troostelyke taal;)
De goden zegenen het vaderlandsche staal;

Zy toonen, dat ze in gunst aan onze rampen denken;
 Zy kunnen ons myn spruit en gade wederfchenken.
 Hy spreekt; wist d'oogen af; en vol van 't staatsgeluk,
 Blyft die verheven held verwinnaar van zyn' druk.

De maar' der zege, ras Germanje doorgeklonken,
 Was magtig aller ziel in heldenvuur t'ontvonken:
 De volken juichten daar, om 's hertogs groot bestaan:
 Civilis zag zyn hoop, op hen gevest, voldaan:
 Zy zonden, dag aan dag, den vorst, van alle kanten,
 Verzekering van hulp, door boden en gezanten.

Intusfchen word de vreugd des driftigen foldaats
 Verdubbeld door den roof uit elke Roomfche plaats:
 Twee benden ruitery, die uit het leger trekken,
 Vervoeren fpoedig naar de burgen, naar de vlekken,
 Der helden oorlogsbuit, naar ieders rang bepaald:
 Het deel der Friezen word met fchepen afgehaald;
 En elk van 't krygsvolk weet, in Arenakums wallen,
 En op de vloot, dat hem zyn buit ten deel moet vallen.
 Het woelend froomheir neemt uit elke Roomfche vest
 Het krygstuig in, zo nut voor 't volk van dit gewest;
 En alles word bereid, met toezicht van de grooten,
 Voor 't land- en waterheir der ftrydbre bondgenooten,
 Om kort na 't offerfeest, met nieuwen onderftand,
 Den kryg te voeren in het Neêrgermaanfche land.

De nacht vóór 't plegtig feest bedekte noch de velden,
Toen man, en vrouw, en kind, in deze landen, snelden
Uit burg, en hut, en stad, naar 't naaste heilig woud:
Men had 'er velen, in een oord, zo ryk van hout.
Men liet, uit heir en vloot, de land- en waterbenden,
Tot viering van het feest, zich naar de boschen wenden,
Den goden toegewyd by Arenakums veld.
Naar Wodans heilig woud toog 's lands geliefde held,
Verzeld van moeder, zoon, en zusters, en de grooten
Der Batavieren, en der Friesche bondgenooten.
De ryzende ochtendzon verspreidde een' gouden gloed,
By d'aankomst van den vorst en zyn' doorluchten stoet.

De geestlykheid bestond in drie byzondere scharen
Geachte gryzaarts; in druïden, offeraren;
In barden, zangeren van ware heldendaên;
En in eubagen, die 't natuurnut gade slaan:
Hun reinheid wierd vertoond door hagelwitte kleedren.
Dit statig priesterdom, in zulke drie geledren,
Uit elke priesterwyk naar 't naaste woud getreên,
Verrichtte in al 't gewest de zelfde plegtigheên.
Men zag, in ieder bosch, 't altaar van groene zooden,
Aan Wodan toegewyd, en d'outers aller goden,
(By elk altaar een beeld,) ten toon gesteld voor 't volk.
By Wodans outer stond een kundig wigcheltolk;

En d'overige stoet van woelende offeraren
Bragt al 't gereedschap en het slachtvee naar d'altaren.
Nu vloeide en rookte hier het bloed van schaap en geit,
Dan ginds van os en koe, gekeeld met plegtigheid.
De gryze wichlaar let op ieder offerteeken,
Begint met feestgebaar de menigte aan te spreken,
Voorspelt der goden gunst aan 't lieve vaderland,
Ontsteekt het heilig vuur, en 't offer smookt en brand.
Hy knielt eerbiedig neêr, en al de feestrei mede.
ô Vaderlandfche goôn! (zo luid des priesters bede;)
Behoeders! neemt in gunst onze offerhanden aan.
't Is ons naar wensch gelukt den vyand neêr te slaan:
Wy danken u voor d'eer, in 't eerst gevecht verkregen.
Wy smeeken vurig u om nieuwen oorlogszegen:
Vergunt ons heil op heil, een gloriryke vreê,
En duurzaam staatsgeluk, zo groot als 't oude wee.
Laat onzen moed dit land ten nutten voorbeeld strekken,
Indien men 't immer weêr de vryheid durft onttrekken;
Verwekt Civilisfen in ieder staatsgevaar;
Verjaagt door hen de magt van elk' geweldenaar;
Laat steeds de dwinglandy haar wreede hoop verliezen,
In 't erf van Batavier, Kaninefaat, en Friezen;
En d'eendragt legg' den grond der grootheid van den staat.
Hy smeekt; en d'eêlste hoop blinkt uit op elks gelaat.

Zo wierd de dienst verricht der plegtige druïden.
Door geen eubagen moest op feesten dienst geschieden:
Die kenners der natuur verstreken daar alleen
Tot grooter luister, by de hooge plegtigheên.
Eer d'onbewolkte zon om 't middagpunt zich wendde,
Liep in elk heilig bosch al d'offerpligt ten ende.
De barden hieven toen hun beurtgezangen aan.
Deze achtbren zongen eerst d'aêloude heldendaên
Van grooten Kattenwald, dien vorst der Batavieren,
In Cezars tyd ontzien by Romes veldbanieren;
En voorts de glori van elk' vaderlandschen held,
Door d'overlevering van ouds met eer vermeld.
Men schreef de zangen op, die, als historibladen,
Den roem vereeuwigen van loffelyke daden.
Men zong wel zonder zwier, doch mydde vlejery,
En zette wien men prees een' waren luister by.
In 't heuglyk zingen wierd Civilis niet vergeten,
Noch elk die zich met hem uitmuntend' had gekweten.
Civilis (zong men van dien dappren hertog,) sproot
Uit koning Kattenwald, en is niet minder groot:
Hy is door 't godendom den Batavier gegeven,
Opdat de vryheid aan den Rynstroom zou herleven.
Hy heeft, met kloek beleid, uit nood, Kaninefaat,
En bei' de Friezen, aan zyn' vaderlandschen staat

Verbonden tot den kryg: men volgde zyn bevelen,
 Die hy, aan 't hoofd van 't heir, met roem wist uit te deelen.
 Hy heeft zich tegen dwang gelukkig aangekant,
 Romein Aquilius geveld met eigen hand,
 Den Roomschen hoogmoed uit zyn vaderland verdreven,
 En 't eiland aan den Ryn van dwinglandy ontheven.
 ô Goden! slaat alom door hem den vyand neêr;
 En duld in 't Ryngewest het dwangjuk nimmer weêr.

Zo zong der barden floet. Elk krygsman, in verrukking,
 In vreugd om 's lands geluk, in affchrik van verdrukking,
 En door een' eedlen nyd op 't krachtigst aangedaan,
 Besloot, nu meer dan ooit, naar heldenlof te staan.

Na 't zingen in elk woud, begeven mannen, vrouwen,
 En kinders zich ter zyde, om 't offermaal te houên.
 Elk plaatst, naar zynen rang, zich neder op den grond:
 Men spyst by drom aan drom: de beker zwiert in 't rond:
 Men drinkt tot eer der goôn; men drinkt op 't heil der grooten,
 Op 't heil van 't vaderland, op 't heil der bondgenooten.
 De tongen springen los, en melden niets dan vreugd;
 Elk uit zich hoe zyn hart inwendig is verheugd:
 Een moedig ros gelyk, dat, in 't gareel geslagen,
 Het snerpen van de zweep al trekkend' moest verdragen,
 En, in den groenen beemd van 't pythlyk werk verſchoond,
 In vryen ſprong op ſprong zyn vreugd al briefſchend' toont.

Civilis, van 't gewoel, zo ras hy kon, ontflagen,
Was vóór den avond, met zyn vorstelyke magen,
Op 't slot terug gekeerd, daar hy een' vreemding vond:
Dees gaf hem heimelyk een' brief van Vredegrond.
De tedere gemaal en vader, vol verlangen
Om eenmaal tyding van zyn gade en zoon t' ontfangen,
Verneemt, ontfangt, en leest, met ongemeene drift,
In zyn onzekerheid, dit kort, maar dierbaar schrift:
Civilis, waard gemaal! uw spruit en gade leven,
In d'Agrippyner stad tot nu in rust gebleven,
Indien ik rusten kan in onzen huwlyksdruk.
Ik weet (dit troost me,) uw zege, en 's vaderlands geluk.
Wy zyn gevangen, maar by d'Ubiën in achting,
En vol van hoop; dit zy uw droefheid tot verzagting.
Ach! dat het godendom al 't staatsgeluk herftell'!
Men duld uw antwoord niet. Gy kent myn hart. Vaar wel.
Hy las; en drift op drift verslond hem, onder 't lezen.
De brenger van dien brief vernam 't op 't heldenwezen,
En sprak: Ik deel, ô vorst! in uwen tegenspoed.
Zie 't Nervisch hoofd, door u voor doodsgevaar behoed,
Toen wy in 't Britsche land ten dienst van Nero streden;
Herken uw' Albrik. Denk wat smart ik heb geleden,
Wanneer ik Vredegons en Batoos ongeval
Op 't onverwachtst vernam in Agrippyne wal.

Ik dorst niet hopen hen te spreken: maar ik kende
Den Ubiër, die hen, met zyne kleene bende,
Verzeld had naar die vest, en sprak hem heimlyk aan.
Die brave krygsman, met hun deerlyk lot begaan,
Had veel vertrouwen by uw droeve gaê bekomen,
En uit haar' eigen mond d'omftandigheên vernomen
Van hunn' gedwongen togt naar Romes legermagt,
En heeft ze my gemeld, bewust hoe ik u acht.
Zes Roomfche zoetlaars, die, door wraakzucht fel bewogen,
Niet verre van uw' burg hen woest verrasten, togen
Met hen, die bange nacht, door eenzaam bosch en land,
Al dreigend' met de kling, naar 's eilands bovenkant.
De nacht was lang van duur, in 't lyden dier elende:
De dag, niet minder traag, liep na de nacht ten ende,
Wanneer uw egaê, met uw spruit, vermoeid, versinaad,
In 't ryksheir wierd gebragt: befef hunn' droeven ftaat.
De moed begaf hen niet; zy hoopten, in het lyden,
Dat held Civilis leefde, en voor zyn land zou ftryden.
Het Ubisch hoofd, dat my hun rampen wist t'ontleên,
Was by Aquilius, toen 't vorstlyk paar verfcheen.
Noch zoon, noch moeder sprak; maar d'opflag hunner oogen
Hield dien Romein, hoe trots, in eerbied opgetogen.
Die fiere hoofdman, die 't ontveinsde, gaf terftond
Den Ubiër bevel, om heimlyk Vredegrond

Te leiden, met haar' zoon, uit uw beroerd geweste.
Deze Ubiër, die hen in Agrippynes veste
Bewaakt, heeft aan uw gaê myn deerenis gemeld,
En my haar schrift betrouwd voor haar' geliefden hield;
Verzekerd dat een prins, beroemd door brave daden,
Geen' vyand, die hem dient, lafhartig zal verraden.

De vorst, door echtliedde en natuur op 't felst bestreên,
Lyd al de rampen, door zyn gade en zoon geleên.
Ach, Albrik! (barst hy uit, terwyl zyn tranen vloeijen;)
Myn vorig echtgeluk, dat nimmer aan kon groeijen,
En myne gade en spruit zyn niet by u bekend;
Gy weet de grootheid niet van myne huisëlend'.
In zo veel tegenspoên van vaderland en magen,
Was Vredegond myn heul, myn troost, myn welbehagen;
En jonge Bato was de hoop reeds van 't geslacht.
Zy leven, zyn geëerd ... maar ach! in 's vyands magt,
By d'Ubiën, verknocht aan Romes dwingelanden:
Hoe ducht myn teder hart voor die geliefde panden!
ô Redders van den staat! ô vaderlandsche goôn!
Befchermt Civilis huis; befchermt zyn gade en zoon.
Zy leven door uw gunst; gy zult ze verder hoeden.
'k Smaak reeds een ware vreugd, in zware tegenspoeden.
Zo spreekt hy; 't kruid gelyk, dat, door de sneeuw vermast,
De groene kruin verheft, en in die barheid wast.

De vorst loont Albrik mild, die spoedig zal vertrekken,
Om 't Nervisch volk, kan 't zyn, ten oorlog op te wekken;
Deelt voorts d'ontfangen mare aan d'achtbre vrouwen meê;
En denkt op 't staatsbelang, in hoop op 't heil der vree.

* * *

KLAUDIUS CIVILIS.

V T F D E Z A N G.

Naby den wester zoom des Rynvloeds, daar zyn plasfen
 Door 't vallend nat der Mein van d'overzyde wasfen,
 Had Flakkus, op een' zwaai van 't waggelend ryk bedacht,
 In Romes vesting Mentz den oorlog afgewacht.
 Hy had Civilis tot een' opstand angeprikkeld.
 Hyzelf, door Primus in een eedgeſpan gewikkeld;
 Min ſtout dan listig; diende, als veldheer aan den Ryn,
 Vespaziaan in ernst, Vitellius in ſchyn;
 Verdeelde, waar hy kon, 't uitheemsche krygsvermogen;
 En was hier onlangs, verr' van 't eiland, heengetogen.
 De veinzende Romein, verstaande in deze ſtad,
 Toen d'opgekomen kryg gerucht veroorzaakt had,
 Hoe bloedig Romes magt op 't eiland was verſlagen,
 Vond zich verpligt dat oord als vyand op te dagen.
 Hy had den opstand in den aanvang reeds gehoord,
 Den bo' door goud verſtomd, en deze maar' geſmoord;
 Maar nu 't onmooglyk was 't verbreid gerucht te weeren,
 Dacht hy op 't middel om Civilis minst te deeren.
 Hy dagvaarde en ontſing den krygsraad in een zaal,
 Bouwkundig uitgewrocht met vorstelyke praal;

Daar 't hoog en ryk gewelf, de marmeren pilaren,
 't Penfeel- en bytelwerk van eerfte kunstenaren;
 Daar bouw- en huisfieraên, en d'ongemeene pracht,
 * In fpyt van 't Roomsch verval op 't kostbaarfte uitgedacht;
 Zo ftrydig met Bataaffche en met Germaanfche zeden;
 Gelyk de glans van 't hof, den kiefchen fmaak voldeden.
 Gy hoofden, (fprak hy,) weet Civilis ftout bestaan;
 Gy weet hoe onvoorziens hy Rome heeft verraên,
 Aan 't hoofd van Batavier, Kaninefaat, en Friezen,
 En ons, in éénen ftryd, al 't eiland deed verliezen.
 Ziet ras hem fterker: gantsch Gemanje juicht alree':
 't Vereent zich haast met hem: d'één sleept den ander' meê.
 Die trotfe Batavier, door loos verraad voorfpoedig,
 Zal, op dien voorfpoed en zyn' grooten aanhang moedig,
 Den kryg verplaatfen uit zyn trouwloos vaderland.
 Ik ducht voor Vetera; die fterkte is zwak bemand,
 Niet verr' van 't eiland af, en wyd van ons gelegen.
 Wat ftedehouder trekt den Batavier best tegen?
 Dat held Luperkus zich, uit Agrippynes vest,
 Met zyn Romeinen fpoelij' naar 't vyandlyk gewest;
 Dat hy, met vreemde hulp, op 't muitende eiland lette,
 En Vetera behoede, en 's vyands magt verplette.
 Ziet daar myn krygsbefluit, zo gy 't geraden vind.
 Neen, (antwoord Vokula, Vitelliaansgezind;)

Laat ons gelykerhand, met al de keurelingen,
Naar 't eiland snellen, en d'oproerigen bedwingen:
Wy kunnen, saam' vereend, hen best ter neder slaan:
Luperkus is te zwak tot zulk een groot bestaan.

Hoe, Vokula! (zegt één van Flakkus eedgenooten;)
Wilt ge al de vesten van 't Romeinsche volk ontblooten?
ô Krygsraad! geef geen kans aan 't vyandlyk geweld;
Verlaat de wallen niet voor 't open oorlogsveld.

Maar Vokula hervat: Diè taal moet ras vervallen.
Wie meester is van 't veld, is meester van de wallen.
Denk, Flakkus, dat gy hier Vitellius verbeeld.
Zo 't keurvolk hier en ginds in sterkten blyft verdeeld,
Zal 't voor vereende magt en honger moeten zwichten.
Civilis dorst reeds veel, en zal noch meer verrichten:
Door al de keurmagt zy die muiteling bestreên.
Romeinen, overwint Germanje in hem alleen.

Laat Vokula, (zo spreekt noch één uit Flakkus vrienden;)
ô Veldheer! door zyn' moed uw oogen niet verblinden.
In 't gantsche Rynöord is Civilis meest voor 't ryk
Te duchten; in dit stuk heeft Vokula gelyk:
Maar hoe die vyand meer voor Rome zy te vreezen,
Hoe Romes moedig heir voorzichtiger moet wezen.
Zie, zie, ô Flakkus! waagt ge al 't keurvolk in het veld,
Uw sterke wallen fluks in 't Overrynsch geweld,

't Ver-

't Verraad noch stoutcr by 't bezetten uwer vesten,
 De muitvaan opgerecht in al de wingewesten,
 Den loozen Batavier door Gallië versterkt,
 En onzen wiften val door uwe fchuld bewerkt.
 Wy zyn Romeinen, maar geen roekelooze helden.
 Bewaar de vesten dan, en laat uw' voorflag gelden;
 Of ducht den weêrfoed hier, ten hove d'ongenaê.
 Zo veinst hy. Al de raad ftemt tegen Vokula.

Luperkus word gelast het onheil af te wenden,
 Met trouwe hulp, gevoegd by zyn Romeinſche benden.
 Die ſtedehouder in het Nederrynſch gewest
 Ontfangt het krygsbevel in Agrippynes veſt.

Een dappre legervlerk Bataaffche ruitersſcharen
 Lag by die ſtad, in dienſt der ſtaatsgeweldenaren.
 Haar hoofdman Labeo, door menig heldenſtuk
 Alom in achting, maar te ſtout op zyn geluk,
 Had, met een afgunſt, die hy naauwlyks kon betoomen,
 Civilis hoogen rang en nieuwen roem vernomen.
 Hy was eens broeders zoon des gryzaarts, op wiens raad
 Civilis was geſteld aan 't hoofd van heir en ſtaat;
 Des braven Heeremans, wiens yver hem voordezen
 In ware heldendeugd vólmaakt had onderwezen.
 Zyn krygsroem had allengs hem van die deugd ontäard,
 Maar noch niet t'eenemaal; de vryheid was hem waard:

Hy kon zyn' landgenoot in 't hoog bewint niet lyden,
 En brandde in yver om voor 't vaderland te ftryden:
 Een' akkergrond gelyk, daar 't veldgroen welig fpruit,
 Maar die het nuttig moes vermengt met giftig kruid.))
 Hy had zyn oorlogsvolk vol vryheidzucht bevonden,
 En aan zyn' gryzen oom in ftilte een' bo' gezonden,
 Met tyding dat zyn vlerk, aan Rome in fchyn getrouw,
 Haast onder hem den ftaat met glori dienen zou.
 Hy dekte, met zyn volk, dit vast befluit zorgvuldig;
 Zy noemden zelfs hun land aan roekloos oproer fchuldig.

Luperkus bragt, toen hem de krygslast wierd gemeld,
 Terftond den keureling en Ubiër te veld';
 Vereende met dees Roomfche en inlandfche banieren,
 Voor Agrippynes vest, dien vleugel Batavieren,
 En Trierfche ruitery, die zich, naby de ftad,
 Gelyk 't Bataaffche volk, in 't veld gelegerd had;
 Toog, over heuvelen en pasherboren weiland,
 Voorby Novezium en Gelduba, naar 't eiland.

Civilis, onderwyl verfchenen met zyn' ftoet
 In Arenakums wal, word juichende begroet.
 Zyn landaart en het volk van Brinio aanschouwen
 Met ongemeene vreugd hun kinders met hun vrouwen,
 Door bei' de zultren van den vaderlandfchen held,
 Door jongen Katmeer, en door Walburg zelf verzeld;

En al de benden zien, met opgetogen zinnen,
Dit blyde teeken, dat de veldtogt zal beginnen.

De hertog leid zyn heir, by d'eerfte morgenpraal,
Naar 't Rynöord, daar die stroom den naam ontfangt van Waal;
Daar d'oude landrivier in tweek begint te vlieten,
En in haar' linker tak langs 't eiland uit te schieten.
Terwyl de wyze held den bystand hier verbeid,
Hem door de Brukeren en Tenktren toegezeid,
Ontfangt hy, tot een blyk van hunne trouw en achting,
Eer noch hun krygsmagt kan voldoen aan zyn verwachting,
Uit elk dier volkeren een' aadlyk' gyzelaar.

Een vlugge renbo' brengt in 't einde hem de maar',
Dat Romes gantsche magt zich niet in 't veld vergadert,
Maar slechts Luperkus met zyn ryks- en hulpvolk nadert.
De vyand, dus verdeeld, wierd zekerst overmand;
En dappre Labeo was reeds voor 't vaderland:
Nu was het srydens tyd voor 't heir der bondgenooten;
Nu wierd de veldtogt in den oorlogsraad besloten.

Straks woelt het driftig volk, daar elk zich vaardig maakt,
Daar al de legermagt in heldenyver blaakt,
En man en vrouw, vol vreugd, naar d'overwonnen schepen,
Van 't Rynnat hier verplaatst, de legertrosfen sleepen.
Al 't heir bevind zich ras ter zuidzy' van den stroom;
En 't rust, de naaste nacht, aan Overwaalschen zoom.

Alree' was 't middag, toen de weêrzydsche oorlogsfcharen,
Een' marsch van 't eiland af, elkaêr genaderd waren.
Elk leger stond welhaast, op 't heuvelachtig veld,
Niet verr' van 't Rynspoor af, geschaard door zynen held.
De zon, die 's morgens noch Civilis gloeide in d'oogen,
Was nu, tot zyn geluk, door 't bruine zwerk betogen.
Hy had naar 's vyands heir zyn heir geschikt, minst sterk
Ter zy' van Labeos Bataaffche ruitervlerk,
Daar 't Roomfche leger min dan elders was te schroomen.
De vreemde standers, in den eersten stryd bekomen,
Had hy, ten prikkel van der bondgenooten magt,
Ten schrik van 's vyands heir, met zich te veld' gebragt.
Men zag, tot glori van dien grooten staatsbehoeder,
Zyn naaste en waardste bloed, zyn oude en achtbre moeder,
Zyn beide zusters, met zyn' zoon en huwlykstroost,
Omsingeld door een heir van vrouwen met haar kroost,
Tot moediging zyns volks, naar d'ouderlyke zeden,
Niet verr' van d' achterhoede op 't slagveld plaats bekleeden.
D' eenvoudige achtbaarheid van Walburg praalde hier,
Gelyk de heldre maan, omringd van 't starrenvier.

Zo dra men voorttrekt, om van wederzy' te treffen,
Begint de bondgenoot den krygszang aan te heffen:
By 't manlyk strydlid klinkt de stem van vrouw en kind.
De vyand antwoord niet; en 't veldgevecht begint.

Maar Labeo, in plaats dat hy voor Rome stryde,
 Treft Romes hulpling door zyn heirvlerk in de zyde;
 Verlaat veel Ubisch volk, dat hier geen' aanval wacht;
 En voegt zich tydig by Civilis legermagt.
 't Romeinsch beleid herstelt d' ontschaarde hulpelingen;
 Belet 's lands heir in 't eerst, naar 't ryksvolk door te dringen;
 En houd door orde lang de kans in evenwigt.
 Maar 's hertogs kloek beleid, waarvoor 't uitheemsche zwicht,
 Baant zich een' doortogt, door de Triefsche ruitersfcharen.
 Luperkus kan in 't eind' geen orde meer bewaren,
 Daar hy, in 't middenheir bestierder van 't gevecht,
 Een groot gedeelte van zyn hulpvolk, legerknecht
 En ruiter, uit de spits voor 't slaande staal ziet vluchten,
 En 't zelfde krygsloot voor zyn keurvolk heeft te duchten,
 Dat veel te lyden heeft in 't voorste legioen:
 Hy ziet geen uitkomst meer, dan vluchtend' zich te hoên,
 En poogt zich achter af, met zyn Romeinsche benden,
 Eer alle hoop verdwyn', naar Vetera te wenden.

By 't heuglyk stryden zorgt der vrouwen wakkre stoet
 Voor broeder, zoon, gemaal, en vader, in hun bloed
 Op 't slagveld uitgestrekt, en in gevaar van sterven;
 Doet hen, in hunnen ramp, de trouwste hulp verwerven;
 En trekt het werpgeweer ter diepe wonden uit.
 Schoon hier een moeder schreit by haar ontzielde spruit,

Een.

Een gaê by haar' gemaal, op 't jammerlykst doorregen;
 De vreugd om 't nieuw geluk, met zo veel spoeds verkregen,
 Dringt door de droefheid heen, op 't vrouwelyk gelaat.
 Zo ziet de veldeling een' blyden dageraad,
 By 't wyken van de nacht, met luisterryke stralen,
 Door 't brekend kimzwerk heen, in 't blozende oosten pralen.

Luperkus red, daar zich de keurmagt moedig kwyt,
 Het voorste legioen door 't achterste uit den fryd.
 Hoe veel Romeinen zyn op 't slagveld neêrgevallen!
 Hy bergt den keurling in de Veterasche wallen.
 Zyn hulpmagt, die, verstrooid, naar Gallië angstig snelt,
 Word voor het meefte deel gevangen, of geveld.

De hoeder van den ftaat, met zo veel voorfpoed weder
 Verwinnaar, flaat zyn heir naby het slagveld neder.
 Zyn leger barst geftaag in zegeklanken uit:
 De ruime lucht weêrgalmt van 't rollend vreugdgeluid:
 De naam van Labeo word door de blyde troepen,
 Met held Civilis naam, gedurig uitgeroepen:
 Dus eert al 't krygsvolk één', die met geheimen fpyt
 Des hertogs hoogen rang en heldenroem benyd.

Verhaal, ô Dichtkunst! hoe, tot afbreuk van 's lands vader,
 't Eerzuchtig vleugelhoofd zich opdeed als verrader.

De fchaduw van de nacht bedekte 't stille veld;
 Of vreugd of flaap verkwikte elk' vaderlandfchen held,

Behalve Labeo, die, verr' van rust te smaken,
 Zyn redelooze smart verdubbelde onder 't waken.
 Moet ik (ontrust hy zich,) Civilis voorrang zien?
 Ik sryden onder hem? hy Labeo gebiën?
 Is die Civilis dan de bloem der Batavieren?
 Ontfiert myn oorlogsroem niet al zyn krygslauwrieren?
 Zou ik, als hy geplaatst aan 't hoofd van heir en raad,
 Niet stoutter sryden voor de rechten van den staat?
 Zou 't my onmooglyk zyn der Batavieren zinnen,
 In spyt des trotfen raads, op myne zy' te winnen?..
 Vergeef my, Heereman; uw deugd... Maar 't vaderland
 Verheft Civilis, en verkleent uw' bloedverwant.
 Zo wrokt hy: 't onderwys, hem in zyn jeugd gegeven,
 Is eindlyk tot zo verre uit zyn gemoed verdreven.

D' onëedle Staatzucht, die alom onrustig zweeft,
 Die meest al 't aardryk door haar fiere helden heeft,
 Bepiedde, met een' floet van wreede zieltirannen,
 Het leger, dat haar magt van 't eiland had verbannen;
 Met valsche Staatkunde, en verlokken Zelfbelang,
 En ydle Glori, en meêdoogenloozen Dwang,
 En Nyd, en Tweedragt, die, om 't menschlyk hart te kwellen,
 Van 't één naar 't ander oord gewoonlyk haar verzellen.
 Heb ik, (zo sprak ze tot haar' hofftoet;) toen voorheen
 De stoute Kattenwald myn helden had bestreën,

Al 't recht zyns vryen volks niet door den tyd verbroken?
Niet op zyn afkomst my door leed op leed gewroken?
En zou ik zwichten, nu ik Labeo, misleid
Door Nyd en Glori, tot myn hulde heb bereid?
Neen; 't lust me in 't einde zelf te werken op zyn zinnen:
'k Heb reeds genoeg verricht, om hem geheel te winnen.
Zo moogt ge, ô Tweedragt! haast zyn vry gemeenebest
Herfcheppen voor altoos in Romes wingewest.
Zy fnelde, op deze taal, in 't heir der bondgenooten.

Vermoeide Labeo had eindlyk 't oog gefloten,
Maar fliiep onrustig, toen de nanacht reeds verdween,
En in geleenden fchyn de Staatzucht hem verfcheen:
Zy had, om 't vleugelhoofd beminlyk voor te komen,
Den uiterlyken zweem der Vryheid aangenomen:
Haar eigen valfche glans, die 't oog bedrieglyk vleit,
Geleek dien Batavier een achtbre majesteit.
Hoor, (zegt ze,) ô Labeo, wiens deugden my bekoren!
Wat glori u door my, de Vryheid, is befchoren.
Civilis traag beleid is tegen 't Roomsche geweld
Een kranke toeverlaat; u kies ik tot myn' held.
Gy moet Civilis zelv' haast onder u aanfchouwen;
Geen fchroom, geen Heereman moet Labeo weêrhouden:
Verlos uw vaderland; zo ftaat u alles vry:
Bedoel het veldheerfchap; bedoel de heerfchappy:

Wees hertog inderdaad; wees koning in vermogen.
 Wat baat het, dat uw volk het dwangjuk zy onttoegen,
 Zo 't ééne lid des raads des andren voorftel wraakt,
 Den ftaat door tweedragt zwak, en Rome magtig maakt?
 Men kent de Vryheid niet: 't is waarlyk vry te wezen,
 In dienst eens ryksmonarchs geen burgerleed te vreezen.
 Zy fpreekt; en fchenkt hem, op een' koninklyken troon,
 Den ryks- en legerftaf, en fiert hem met de kroon.
 Een fpreelooze vreugd, die dwingelanden fmaken,
 Verrukt hem uit zichzelve: die vreugd doet hem ontwaken.

Nu voed zyn driftig hart de minfte deugd niet meer;
 Nu stort hy in den frik der looze Staatzucht neêr:
 Een' hoogen boom gelyk, die, reeds aan 't overhellen,
 Door ftorm op ftorm verzwakt, terftond is neêr te vellen.
 De Vryheid (ftreelt hy zich,) betrouwt aan my den ftaat;
 Zy fchenkt my 't hoog gezag in legerveld en raad:
 't Is nu geen misdaad op Civilis my te wreken.
 Indien ik listig veins, zal 't leger voor my fpreeken:
 Al 't krygsvolk heeft alree' zyn' eerbied my betuigd;
 't Heeft my niet minder dan Civilis toegejuicht:
 Ik wil, door 't volk gefterkt, eerst naar den veldftaf dingen,
 En eindlyk, langs dien weg, in d' oppermagt my dringen.
 Zo vleit d' ontrouwe zich, die zelf, met waren moed,
 's Lands rechten tegen dwang noch gistren heeft behoed:

Nu durft hy 't gruwzaam stuk zich roekloos onderwinden.
Hoe weet de Staatzucht loos d'eerzuchtigen te blinden!
't Ontwaakte heir vernam de vroege morgenzon,
Toen hy, na diep gepeins, zyn hoog verraad begon.
Hy vierde, om groot te zyn, voorlang den vryen teugel
Aan al de driften van zyn' stouten legervleugel,
By wien zyn woeste moed voor krygsdeugd wierd erkend.
De grooten dezer vlerk, ontboden in zyn tent,
Sprak hy arglistig aan: Myn waardste landgenooten!
Voor u, voor u alleen, durft zich myn hart ontblooten.
Ik acht Civilis, als behoeder van den staat;
En echter ducht ik hem, aan 't hoofd van heir en raad:
Zyn lieve Vredegond en Bato zyn gevangen;
En 't ryk ontziet zich niet, onnoozlen wreed te prangen:
Wie kan de kracht van bloed en huwlyksmin weêrstaan?
Hy heeft, om gade en zoon, zyn eer noch niet verraên;
Zyn ziel, zyn groote ziel is noch getrouw gebleven:
Maar zal die hertog voor de vryheid langer leven,
Wanneer zyn huwlyksvrucht, wanneer zyn echtgenoot,
Noch uit belang gespaard, gedreigd word met de dood?
Hy houde, aan 't hoofd des raads, zyn deugden tot belooning,
Den hoogen luister en 't bepaald gezag van koning;
Maar, mint hy 't vaderland, hy sta den legerstaf,
Opdat hy 't nooit verraê, dan edelmoedig af.

Het voegt aan 't vrye volk een' hertog uit te kiezen,
 Die zoon noch egaê door getrouwheid kan verliezen,
 En, niet begeerig naar dien zorgelyken rang,
 Dien last aanvaarde door een' vriendelyken dwang.
 Gy moogt, doch met beleid, eerst op myn ruiters werken,
 En voorts het nut bestaan met verdren aanhang sterken;
 Opdat in 't einde al 't heir den oorlogsraad verftomm':
 Zo zy de stem van 't volk de stem van 't godendom!
 Ziet daar wat heldenftuk ik u durf toebetrouwen.
 Voldoet me; toont beleid; en ziet den staat behouên.

Zo fpreekt de veinzer; zo gelukt het aan 't verraad,
 In uiterlyken fchyn van yver voor den staat,
 Getrouwe hoofden van hunn' waren pligt te leiên,
 Door loos de driften van hun woelziek hart te vleijen;
 Den sterken drank gelyk, die lieflyk binnen vloeit,
 Maar ook het brein bedwelmt, en d'ingewanden fchroeit.
 Elk dezer hoofden zweert, geen vlyt te zullen fparen;
 En Labeo ftelt vast, dat, met zyn ruitersfcharen,
 De gantsche legermagt, na zyn beroemde daên,
 Geen' ander' held dan hem tot hertog voor zal slaan.

De middagluister blonk het vryheidsheir in d'oogen;
 De benden, door de vreugd der zege noch bewogen,
 En neêrgezeten, voor de tenten, op het veld,
 Verhieven, onder 't maal, den vaderlandfchen held.

Het volk van Labeo, dat nu ten deele alreede
Bedeckt was aangefpoord, verhief den hertog mede,
Maar hunnen held niet min, wiens trouwen onderftand
Men roemde als 't waar behoud van 't lieve vaderland.
Dit krygsvolk, dat hun drift zo veel als immer vierde,
Sprak momplend' tot elkaër, terwyl de beker zwierde:
Befeft ge, helden, dat Civilis eedle trouw,
Indien hy hertog bleef, welhaast bezwyken zou?
Hoe licht, hoe zeker word een teër gemaal en vader,
Gedreigd in gade en zoon, uit nood een landverrader!
Wie kent de kracht van 't bloed, wie d'echtmin meer dan wy?
Het geld uw vryheid: waakt; voorkomt verradery.
Laat zyn bepaald gezag den vryen ftaat beftieren;
Maar eischt een' ander' held aan 't hoofd der krygsbanieren,
Den grooten Labeo, die door zyn' trouwen moed,
Gelyk Civilis zelf, het vaderland behoed:
Toont heimlyk 't groot gevaar aan al de legertroepen;
En noopt ze, Labeo voor hertog uit te roepen.
Zo blies het vleugelvolk elkaër bedekt in 't oor
Een voorgefproken taal: men vond alom gehoor.
Het fterke bier begint die ftilte ras te breken:
De harsfens zyn verhit; men vreest niet, luid te fpreken,
Ja brengt elkaër op 't heil des nieuwen hertogs toe:
Men durft verraad beftaan, en overweegt niet hoe.

Een onderhoofdman uit de naafte legerfcharen,
 Een waakzaam Batavier, getuige dier gevaren,
 Begaf zich fpoedig naar Civilis oorlogstent,
 En maakte 't ongeval den hertog zelf' bekend,
 Die daar met Heereman de ftaatsbelangen wikte.
 's Verraders achtbare oom, die op dees tyding fchrikte,
 Borst uit, in deze taal: Wat onvoorziene druk!
 Nu ken ik Labeo; hy fneed een gruwelftuk:
 Zyn peinzend wezen, zyn verftrooidheid van gedachten;
 Zyn ongerustheid, daar zyn blydfchap was te wachten;
 De drift, waardoor ik hem deez' morgen zag bezielde,
 Die hy, op myne vraag, voor my verholen hield;
 Zyn taal, waarvan ik nu den waren zin kan vinden;
 Zyn eerezucht, lang gewoon te veel zich t'onderwinden;
 En 't volk, zyn eigen volk, dat driftig voor hem woelt;
 Dit alles toont me, dat hy 't veldheerfchap bedoelt.
 De droeve gryzaart zwygt; en treed, om 't kwaad te fluiten,
 Eer 't verder veld winn', met den hertog ftraks naar buiten.

Intusfchen groeit de drift der blinde legervlerk:
 Nu kent het hollend brein, door drank verhit, geen perk;
 Nu barst men fchreeuwende uit „Verr', verr' van ons d'elenden!
 „Voor Labeo 't bewint van al de legerbenden!”
 Nu vliegt men naar zyn tent; hier fchreeuwt de woefte fchaar':
 „Treed uit, ô Labeo! wees hertog; fluit gevaar;

„Behoed het vaderland, door uw manhafte daden:
 „Civilis zou den ſtaat om gade en zoon verraden.”
 Zo ſnel, zo hevig ſpat d'onzinnige yver uit;
 Zo hoort d'ontrouwe, die dat volk heeft opgeruid,
 Met fellen ſpyt, zich reeds voor hertog uitgeroepen,
 Eer 't oproer is verſpreid by d'andre legertroepen.
 Hy moet op 't oogenblik den muiteling weêrſtaan,
 Dat oproer dempen, zich van achterdocht ontfiaan,
 En voor altoos de hoop op 't veldheerſchap verliezen;
 Of alles wagen; en het laaſte durft hy kiezen.
 Hoe is de Staatzucht nu, daar zy met bitſen Nyd
 En ydle Glorſ werkt, om haar' triomf verblyd!
 Fluks treed hy uit; en ſpreekt, daar 't oproer naauw' kan zwygen:
 Moet ik, ô yveraars! u roemen, of betygen?
 Neen, ik betyg u niet; uw trouw is pryzens waard':
 Maar, in den naam der goôn! bepaalt uw' heldenâart.
 Uw vrees is welgegrond; Civilis kan bezwyken;
 Zyn deugd moet voor natuur en huwlykſliefde wyken:
 Dat dan het vrye volk een nutter hoofd begeer':
 Maar overtuigt gezwind zyn benden; kiest niet eer.
 Dringt my den laſt niet op des oorlogs; eiſcht een' ander';
 Noemt, met dit gantſche heir, den grootſten vaderlander,
 Den ſtoutſten Batavier, den glorirykſten held;
 En overwint, met hem, 't uitheemſche ſtaatsgeweld.

„ Neen, (roept de dolle drift;) laat ons geen' tyd verliezen:

„ Gy zyt de grootste held; al 't leger moet u kiezen.”

De booswicht spreekt op nieuw: 't geschreeuw verdooft zyn stem;

Men duld geen tegenspraak; men dwingt, men huldigt hem.

De naaste drommen uit Civilis benden schoten,

Verwonderd, schielyk toe, met hun Bataafsche grooten.

Een open middenveld liep dwars door 't leger heen:

Hier was des muiters wyk; hier vloeyde 't heir byeen,

Terwyl de woelende en ontzinde vleugelruiter

Zyn' afgod Labeo, den dwazen oppermuiter,

Reeds op een schild verhief, en hem, met woest getier,

Voor hertog uitriep, als den grootsten Batavier.

Men ziet den oppersten der vaderlandsche vaders

Straks met den gryzen oom des hoofdverraders nadren:

Hun beider komst verschrikt een deel van 't muitgespan;

Men vreest Civilis wraak, en die van Hecreman.

Des hertogs achtbaarheid kan ras gehoor verkrygen;

Hy wenkt om stilte, spreekt, en al de muiters zwygen:

Verblinde landgenoot! verdoolde ruitery!

Schept gy behagen in de Roomsche tyranny?

Poogt ge in 't vereenigd heir verdeeldheid uit te werken?

Kunt ge ooit op wisser grond uw dwingelanden sterken?

Gy krabt myn huiswonde op, ô schenders van myn eer!

* Ik min myn gade en zoon, maar 't vaderland noch meer.

Dit heb ik reeds getoond; dit zal ik steeds bewyzen.
Schoon Romes dwinglandy (dit denkbeeld doet my yzen;)
Zich 't wreedste gruwelstuk uit weêrwraak onderwond,
En baadde in Batoos bloed, in 't bloed van Vredegonde,
Noch zou ik 't Roomsche geweld standvastig wederstreven.
Zelfs kan ik 't veldheerschap een' ander' overgeven,
Indien hy wettig word verkoren door den raad;
Maar geen' wien 't volk verkiest, waaraan de keur niet staat.
Geen driftig krygsvolk, maar de wetten moeten kiezen:
De vryheid moet haar recht, waar 't oproer heerscht, verliezen.
Wacht dan het wys besluit van uwen krygsraad af;
Of ducht, ô muitgespan! uw welverdiende straf.
 ô Samenvloeiend volk! (laat Heereman zich hooren;)
ô Batavieren! zou dit oproer u bekoren?
De rang van veldheer is een zorgelyke last,
Die aan uw' grootsten held en wyssten vader past.
Is Labeo die held? is Labeo die vader?
Wie heeft hier 't volk verleid? wie is die landverrader?
Wie vlamt op 't veldheerschap? wie brouwt u 't bitterst leed?
Eén die de lesfen van zyn' gryzen oom vergeet.
Civilis, groot genoeg om bitfen hoon te lyden;
Civilis, best bekwaam om voor den staat te stryden;
Die tot het minst gezag geen' stap ooit heeft gedaan;
Wiens huis aan 't Roomsche geweld zo lang ten doel moest staan;

Die

Die all' den ramp voorziet, voor gade en zoon te vreezen;
 Die reeds verrader ware, indien hy 't ooit kon wezen;
 Die u verplicht door 't ééne op 't andre heldenftuk;
 Die d' eerfte gronden lei' tot 's vaderlands geluk;
 Die al het zyne ftelt, in 't uwe voort te zetten;
 Die held befcherme op nieuw uw vryheid, en uw wetten!

Dus uit zich d' achtbare oom van 't fchuldig vleugelhoofd.

De roem van Labeo is t' eenemaal verdoofd.

Men hoort met luider ftemme al d' aangevloeide fcharen

De teêrftte liefde voor hun wettig hoofd verklaren:

„ô Hertog! (roept 'er één;) verlosfer van den ftaat!

„Beveel aan ons uw wraak; straf, straf dit hoog verraad.”

Fluks barst de menigte uit dier brave Batavieren:

„Civilis hertog! gy, ô held! moet ons bestieren.”

Het blyft 'er noch niet by: de neef van Heereman,

D'ontäarde Labeo, de hoop van 't muitgespan,

Word zelfs befchuldigd door de hoofden van zyn ruiters:

Wy (roepen ze yvrig uit,) beroerden deze muiters:

Wy zyn door Labeo misleid in fchyn van trouw,

Befpeuren zyn verraad, en toonen waar berouw.

Civilis, laat ons weêr met u de vryheid hoeden,

En onze misdaad door gehoorzaamheid vergoeden.

Zy roepen, dringen door, en werpen zich ter aard'.

De vorst, die hen beftraft, acht hen genade waard'.

Al 't ſchuldig vleugelvolk, misleid in zyn verwachting,
Nu voor Civilis, die hen mede ſpaart, vol achting,
Betoont om 't oproer zich beſchaamd, en is gedwee.
't Verleide krygsvolk zwicht, gelyk de woeste zee,
Die uit zichzelf nooit zal woeden op de dyken,
Maar, als de wind bezwykt, niet minder moet bezwyken,

De hoofdverrader poogt te ſpreken, word veracht,
Terſtond gevangen in Civilis tent gebragt,
En in den vollen raad van zyne landgenooten
Op nieuw beſchuldigd door zyn eigen vleugelgrooten,
Hoe barsten Heereman de zilte tranen uit!
Verharde Labeo, door pligt noch eer geſtuit,
Durft zich in trotſe taal op 't misdryf noch beroemen,
En 's hertogs eedle trouw een broze toevlucht noemen.
Het ſchuldig vleugelhoofd, wel lyfsgenade onwaard',
Maar om zyn krygshulp, om zyn' braven oom geſpaard,
En om zyn ſmeekend volk, nu tot hunn' pligt verbonden;
Word naar den grooten Fries in hechtenis gezonden.
Zo wint men 't ſchreijend hart der nutte legervlerk;
Zo vind Civilis zich door eendragt weder ſterk.

Na weinig dagen, toen de vroege morgenluister
Het veld gezuiverd had van 't nevlige ſchemerduister,
Genaakte een Brukterſche en een Tenkterſche oorlogsmagt,
Door 't vurig heldenvolk met ongeduld verwacht.

Op dezen zelfden dag genoot de vaderlander,
 Met ongemeene vreugd, by dit geluk een ander:
 Een nieuwe en dierbre hulp, den Roomfchen dienst ontfineld,
 Verfterkte 't leger van der bondgenooten held:
 't Was dappre Kazimier, met moedige foldaten,
 Meest Batavieren, en een deel Kaninefaten.
 Nu had de bondverwant een talryk heir byeen.

Toen zich die nieuwe hulp noch legerde, verfcheen
 Montaan, een Trierenaar, in Roomfchen dienst verbonden,
 En aan Civilis uit de vesting Mentz gezonden.
 De hertog vond het goed, als vader van den ftaat,
 Des vyands afgezant te hooren in den raad.

Terftond vergaêrden in zyn legerent de grooten
 Der Batavieren, en der andre bondgenooten.
 In dezen krygsraad fprak de wakkre Batavier,
 Het hoofd der laaftte hulp, de trouwe Kazimier:
 Vergunt me, eer d'afgezant gehoor erlange, ô helden!
 Vitellius gevaar, en mynen togt te melden.
 Wy trokken onlangs uit de vorstelyke ftad,
 Daar looze Primus 't oor des rykstirans bezat,
 En kort vóór ons vertrek zich dus aan my verklaarde:
 Ik acht den Batavier; ik hou zyn' moed in waarde:
 Het lust me uw vaderland en 't ryk ten dienst te ftaan:
 Ik vloek Vitellius; ik eer Vespaziaan:

Wy

Wy zien den éénen 't ryk door blind geweld verkleinen,
Den andren magtig tot herstelling der Romeinen.
Ik heb, ô Kazimier! myn hoop op u gevest:
De dwingland zend u, op myn' raad, naar 't Ryngewest,
Opdat ge 'er 't groot gevaar van opstand af moogt wenden:
Sterk dáár Vespaziaan, met uw manhafte benden.
Civilis geev', met u, myn' grooten toeleg klem:
Hy heeft my niets beloofd; 'k wacht echter veel van hem.
'k Verlaat me op uwe trouw; gy moogt, noch zult me schaden:
Gy zoud Civilis en uw vaderland verraden.
Ga; dien uw' bangen staat; vernoeg dien held, en my;
Bescherd d'onnoozelheid; bevecht de tiranny.
Dus uitte Primus zich. 'k Liet hem tot antwoord hooren,
Dat, zo die toeleg aan Civilis kon bekoren,
De hulp des wyzen helds my zou tot richtsnoer zyn.

Wy togen spoedig uit Itaalje naar den Ryn.
'k Heb, met myn benden voor 't Romeinsche Mentz gekomen,
Uit veldheer Flakkus naam noch blyder nieuws vernomen:
Eén zyner vrinden kwam my melden, in myn tent,
Hoe 't eiland was verlost van d'oude staatsēlend';
Dat Flakkus, heimlyk aan Vespaziaan verbonden,
Luperkus magt alleen ten stryde had gezonden;
Dat Primus 't masker in Itaalje had gelicht,
En reeds, aan 't hoofd eens heirs, Vitellius verpligt

Om met myn benden my te Rome weêr t'ontbieden;
Dat die geweldenaar den nood niet kon ontvlieden;
Dat held Vespaziaan welhaast regeeren zou;
In 't eind', dat Flakkus aan myn vaderlandsche trouw
Den togt naar 't eiland ried, en, verr' van dien te weeren,
Zou zorgen, dat op reis my geen gevaar zou deeren.

Ik heb, van vreugd verrukt, dien aftogt fluks bestaan.
Wy kwamen, onvervolgd, by Bon in 't Ubische aan.
Door veldheer Flakkus was, gelyk wy haast verftonden,
Reeds in die legerplaats aan Gallus last gezonden,
Geen kans te wagen met myn trekkende oorlogsmagt.
Maar dees Romein, schoon dus op 't ftryden onverdacht,
Niet vaardig om in 't veld myn benden op te dagen,
Vind zich genoodzaakt die verboden kans te wagen;
Zyn keurmagt dwingt hem tot een roekeloos besluit.
Straks ylt ze schreeuwende al de poorten teffens uit:
Een hulpmagt Ubisch volk verzelt die keurelingen:
Men denkt, door 't groot getal, een minder tal t'omringen.
Myn krygsvolk sluit terftond op 't kundigst zich inëen,
Breekt door de dunne spits des vyands moedig heen,
En ziet op 't oogenblik die menigte bezwyken:
't Geluk is gantsch voor ons: de hulpfoldaten wyken:
De keurling, zelf ontschaard, en hooploos, neemt de vlucht:
't Gekerm der vallenden vervult de ruime lucht:

Ontelbren, die elkaër belemren, moeten sneven:
 D'ontfelde vluchteling word naar de vest gedreven:
 Een deel van 't snellend volk stort in de grachten neêr,
 En sterft verpletterd, of door eigen krygsgeweer.
 Zo word een ranke kiel, die d'opgerezen golven
 Met volle zeilen tart, in 't woedend zout bedolven.

Myn benden trekken weêr, door dit begin bekoord,
 In hoop van neffens u te fryden, rustig voort,
 En d'Agrippyner stad, en d'andre legerwallen
 Der vyanden voorby, door niemant aangevallen.
 Zo kwamen we eindlyk, door de goden bygestaan,
 Ten dienst der vryheid, by dit heldenleger aan.

Zie daar, ô krygsraad! u door 's dwinglands nood gezegend;
 Zie daar den voorspoed, die op reis my is bejegend.
 Wat blydschap, nu ik hier uw groot geluk bemerk!
 't Verdeelde ryk is zwak, 't vereende staatsheir sterk.

Die taal van Kazimier klinkt liefelyk in d'ooren
 Van all' den krygsraad, wien 't nu lust Montaan te hooren.
 Des vyands eisch, de last van dezen afgezant,
 Was van het grootst belang voor 't vrye vaderland.

* * *

KLAUDIUS CIVILIS.

Z E S D E Z A N G.

In Romes vesting Mentz was spoedig veel bedreven,
 Toen d'afgezant van daar zich moest op reis begeven.
 Daar had het eedgespan van vorst Vespaziaan
 Een blyde tyding uit Italië verstaan:
 Een veldslag was voor hem, naby Kremonaas wallen,
 Waarlangs de Padus vloeit, gelukkig uitgevallen,
 't Vitelliaansche heir vernield door Primus magt,
 En Romes meester tot het uiterste gebragt.
 De tyd voor Flakkus tot een' omzwaai was geboren:
 Voor vorst Vespaziaan wierd fluks te Mentz gezworen:
 Eerst zwoer de hulpmagt; en op 't voorbeeld, dat zy gaf,
 Viel 't keurvolk, velen traag, den veegen heerscher af.
 Men hoorde naauwlyks van den tegenspoed gewagen,
 Dien Gallus talryk volk, door Kazimier geflagen,
 In 't bloedig veld van Bon zo schandlyk had geleên,
 Of 't heir vloog binnen Mentz oproerig op de been:
 Men noemde Flakkus toen een' omgekocht' verrader;
 Men eischte Vokula, die als der benden vader
 Door 't ryksvolk wierd geroemd, tot opperlegerhoofd;
 En Flakkus, fel gedreigd, van 's volks ontzag beroofd,

Onmagtig 't grimmig hart der menigte te dwingen,
Voldeed terftond den eisch der bitter keurelingen.

Nu eerde Vokula vol drifts d'opgaande zon,
Den nieuwen Cezar, die door Primus hulp verwon;
En voerde deze taal tot zyn vergaërde raden:
Romeinen, 't noodlot spreekt, en eischt uw oorlogsdaden
Voor held Vespaziaan, in 't groote Ryngewest:
Het nieuw gezag zy ras op vasten grond gevest,
En Romes magt alom hersteld in vollen luister.
Civilis, lang verdacht, verbrak den Roomfchen kluister:
In fchyn van 't ryksbelang trouwhartig voor te staan,
Weert hy Vitellius, vloekt hy Vespaziaan:
Hy doelt op vryheid, met zyn fchuldig eedverwantfchap.
Laat my dien muiteling beproeven door gezantsfchap;
Laat my bevelen, dat hy 't bloedig krygsgeweer
Opfteke, en hulde doe aan zynen opperheer.
Men wreek' Vespaziaan, door onze legerfcharen,
Wanneer d'ontrouwe zich als muiter zal verklaren.

Het voorftel vind gehoor. De Trierenaar Montaan,
Uit wien de ryksftad Mentz de tyding heeft verftaan
Der zware neêrslag, door Vitellius geleden,
En die voor 't veeg gezag met weêrzin heeft gestreden,
Word fluks door Vokula tot afgezant benoemd;
Montaan, die in zyn hart den last des veldheers doemt;

Die

Die opentlyk betoont Vitellius te haten;
 Beklager, doch bedekt, der onderdrukte ftaten;
 En tegen 't ryksgeweld met zulk een' haat bezielde,
 Dat hy met moeite dien tot nu toe heimlyk hield.

Die Trierenaar, gefpoed naar 't heir der bondgenooten,
 Verfchynt nu in den raad der dappre legergrooten.
 Hy meld, in korte taal, den Itaaljaanfchen flag,
 Die vorst Vespaziaan verzekert van 't gezag;
 Den nieuwen krygsseed, in 't Romeinfche Mentz gezworen;
 En dat men Vokula tot veldheer heeft verkoren.
 Hoor wat dit legerhoofd, dat Cezar hier verbeeld,
 (Zo vaart Montanus voort;) Civilis, u beveelt:
 Stry tegen Rome niet; leg fluks de wapens neder;
 Zoek nu geen' glimp ten kryg; en onderwerp u weder.
 Uw oogmerk is bereikt, zo gy Vespaziaan,
 Als uwen opperheer, getrouw zocht by te staan.

Montanus zwygt; en wacht, dat zich de vorst verklare,
 Opdat hyzelf dan óók zyn meening openbare.
 't Scheelt echter weinig, of zyn drift, te lang gefluit,
 Barst op dit oogenblik haar' engen kerker uit.

Kan ik de wapens (fpreekt de hertog,) nederleggen?
 Moet Vokula zyn' wil my door Montanus zeggen?
 ô Trierenaar! kent gy de Batavieren niet?
 Ik eer, gelyk 't my voegt, Vespaziaans gebied.

Ik heb (hervat Montaan,) als afgezant gesproken.

De zucht voor 't vaderland heeft óók myn hart ontftoken;

Ik zie d' onbillykheid van 's veldheers trotsen last;

En wacht van u, ô held! geen antwoord, dan u past.

Civilis durft zich nu in deze woorden uiten:

Ik hielp Vespaziaan, om dwinglandy te ftuiten,

Maar niet opdat die vorst, gelyk zyn voorzaat, my

Met al myn vrinden knelle in 't juk der flaverny:

'k Wil hem als bondgenoot, maar niet als meester eeren,

En aan het dwingend ryk d' ondankbaarheid verleen.

Denk wat myn vaderland, getrouw aan 't oud verbond,

Sints d' eerfte Cezar 't floot, tot Romes dienst bestond.

Ikzelf heb jaar op jaar voor 't woelziek ryk gestreden,

Een vierde van een eeuw het oorlogswee geleden

In Romes legers, moeite en krygsgevaar veracht,

En all' dien tyd myn' pligt als bondgenoot betracht.

Wat loon ontving myn dienst? De dood van mynen broeder,

D' ontroostelyke smart van myn bejaarde moeder,

Myn eigen kerkering, en 't roepen om myn dood

Door 't leger aan den Ryn; verlies, en smaad, en nood,

Waarvan ik nu, daar elk het staatsjuk wenschte te breken,

Naar 't onbetwistbaar recht der volken my wil wreken.

En wat begeer ik toch, na zo veel leed en smaad,

Dan trouw, naar 't oud verbond? dan 't heil van staat by staat?

ô Dappre Trierenaars! ô andre heldenzielen!
 Gy, die gedwongen word voor Rome slaafsch te knielen,
 En tegen vrinden u te dienen van uw' moed!
 Wat loon verwacht gy óók, voor uw vergoten bloed,
 Dan fchatting, roede en byl, verlies van waarde panden,
 En wreede ondankbaarheid van uwe dwingelanden?
 Hun hoogmoed is verneêrd in myn verdrukt gewest:
 Ik, overfte eener bende in 't klein gemeenebest,
 't Kaninefaatsch geweer, en 't ftaal der Batavieren,
 Verheerden in ons land de Roomfche veldbanieren,
 Met hulp der Friezen; en ons heir is aangegroeid.
 Ten deele is aan den Ryn de keurmagt uitgeroeid:
 Is 't overige deel in ftaat om ons te prangen?
 Wy zullen, hebt ge moed, het vryheidsheil erlangen.
 Mislukt die blyde hoop ons tegen allen fchyn,
 Ons lot zal flechts het zelfde als vóór den oorlog zyn.

ô Krygsraad van Bataaffche en verdre bondgenooten!
 Om 't recht van 't oud verbond hebt gy den kryg befloten;
 Aan dat gefchonden recht hangt aller ftaatsgeluk:
 Zou zich Batavië weêr buigen onder 't juk?
 Zou zich Germanje weêr door Rome zien bestoken?
 Ons eiland heeft vergeefs dat dwangjuk dan verbroken.
 Gy kiest een brave dood voor Romes tiranny.
 Doch, hoe geducht uw moed, hoe groot ons leger zy,

Laat

Laat ons den vorst ontzien, dien wy niet schandlyk vreezen.
Vespaziaan zal haast in 't ryk bevestigd wezen;
Daar word hy spoedig, met een sterke legermagt,
Als overwinnaar van het Jodendom verwacht;
En Rome, nu noch zwak, zal wasfen in vermogen,
Zo dra 't zichzelf niet krenkt door burgeröorelogen.
ô Helden! zweert dan faam' ('t is nu de rechte tyd,)
Voor vorst Vespaziaan, zo verre uw eer het lyd;
Bewyst, om hem tot vrede en vrindschap t' overreden,
Dat gy den dwingeland, maar 't ryk niet hebt bestreden;
Eert hem als Romes vorst, by 't zweeren van den eed,
Dien voormaals Kattenwald den eerften Cezar deed;
Laat ons hun vreêverdrag, hoe wreed gefchonden, flaven,
Als bondgenooten der Romeinen, niet als flaven.
Gy zyt (ik ken uw hart,) tot zulk een' eed bereid:
Ik geef, uit aller naam, den afgezant bescheid.

Montaan, (vervolgt hy;) gy verneemt wat wy besluiten.
Zeg Vokula, die my zyn trots bevel durft uitlen,
Dat ik, met all' den raad, den nieuwen Cezar eer,
Als onzen vrind, maar niet als onzen opperheer;
Dat zich Kaninefaat en Batavier verbinden
Aan 't oud verbond, en zelfs al myn Germaanfche vrinden;
Dat wy, verzekerd dat de nieuwe vorst ons niet
Wil onderwerpen aan een wetteloos gebied,

Op morgen plegtig hem getrouwheid zullen zweeren,
Naar eisch van dat verbond; dat wy de vreê begeeren;
Maar ook dat Rome zich verbinde aan 't oud verdrag.
Zo blyke, indien geen trouw by Vokula vermag,
Dat wy, door nood geperst, en niet als muitelingen,
Door 't wettig krygsgeweer naar onze vryheid dingen.

Nu zwygt hy. Ieder woord, uit zynen mond gevloeid;
't Ontzachlyk heldenvuur, dat in zyn oogen gloeit;
Die blyken zyner trouw zyn hier van groot vermogen,
En houden, in den raad, de zinnen opgetogen.
Zo werkt een frische dauw, gevloeid in 't morgenliur,
By 't oogverbazend schoon van 't ryzend zonnevuur,
In boomgaard, hof, en veld, in vruchten, kruiden, struiken,
Terwyl de bloemen met een' nieuwen glans ontluiken,
Montaan roemt, met den raad, Civilis heldendeugd:
Hy zweert, uit vryheidzucht, in eedle hoop en vreugd,
Den moed te nopen in zyn vaderlandfche helden,
Indien het heilig recht by Rome niet kan gelden.
De dag is onderwyl aan 't wyken. D' afgezant
Verlaat het leger van den dappren bondverwant,
Om spoedig weêr te Mentz by Vokula te wezen.

De zon was naauwlyks weêr ter oostkimme uitgerezen,
Wanneer, op 't middenveld, de legerwigchelaar
Het heilig vuur ontfak op Wodans krygsältaar.

Civilis, toegetreên met zyn Bataafsche grooten,
 Zwoer, neffens hen, den eed, als Romes bondgenooten:
 Zy zwoeren, in een' kring, om Wodans outer heen,
 En 't staal der speren boven 't offervuur byeen.
 Voorts zwoeren d' oversten der hulpmagt, toegetreden,
 By 't eigen outer, met de zelfde plegtigheden.
 Intusfchen woelde 't volk, op 't ruime middenveld,
 Om d' outers henen, op een ry ter neêr gesteld:
 Daar deden, beurt om beurt, de weemlende oorlogsfcharen.
 Den staatsëed, boven 't vuur, gewyd door d' offeraren:
 Al 't volk, zo bondgenoot als Batavier, voldeed
 Gewillig 't wys bevel, en zwoer met lust den eed.
 Na 't plegtig zweeren van de hoofden, van hun drommen,
 Dee' d' opperwichlaar, op een hooge plaats geklommen,
 By 't offren van een geit, een korte en sterke beê,
 Om zegen op den eed, om vryheid, en om vreê.
 Straks lieten d' oversten der Overynsche helden
 Het zweeren van dien eed aan hunne staten melden.
 Men vaardigt 's andrendaags, eer 't leger iets besta,
 Een groot gezantschap af naar 't Roomfche Vetera;
 Men zend één aadlyk hoofd uit elk der bondverwanten.
 Op gyzelaars gerust, betrouwen d' afgezanten
 Zich binnen 's vyands vest, daar hen de krygsraad hoort.
 Hier voerde Kazimier op deze wyze 't woord:

Romeinſche helden! word geen prooi van ſtaal of honger.
 De groote en kleene Fries, een bende van den Tonger,
 De Brukker, Tenkter, en 't Bataviſche eiland doen
 Een' voorſlag hoe gy eer en leven kunt behoën.

Past u het uiterſt voor Vitellius te wagen?

Wy bondgenooten, moe' het ſlaaffche juk te dragen,
 Ons door 't ondankbaar Rome onwettig opgeleid;
 Wy, echter tot den dienst des Roomſchen ryks bereid,
 Bezwoeren 't oud verdrag, en hem getrouw te wezen,
 Wien 't waakzaamſt deel van 't ryk tot vorst heeft uitgelezen:
 Wy dienen Rome zelf in held Vespaziaan.

Zweert neffens ons voor hem; neemt onze vrindſchap aan.

Gy weet hoe onze magt reeds is in top geſtegen;
 Gy weet wat nieuwe hulp ons leger heeft verkregen;
 Gy kunt voorzien wat hulp ons noch te wachten ſtaat;
 Gy kent ons wettig recht, verduisterd door verraad;
 Gy kent Civilis moed, en dien van onze benden;
 Gy kent uw' pligt: verkiest, of glori, of elenden.

Luperkus antwoord fluks: Men heeft die taal verwacht;
 'k Weet reeds 't beſluit des raads, die zynen pligt betracht.

Zegt aan den oorſprong van uw aller euvelheden,
 Dat ons geen vyand, geen verleider heeft te raden.

Vitellius is onze en Romes opperheer:

In hem getrouw te zyn, beſtaat alleen onze eer:

Ons leven is voor hem, zo lang wy adem fcheppen.
Het voegt Civilis niet, van onzen pligt te reppen:
Hy zorg' voor Rome niet: hy, nimmer onze vriend,
Ontfangt welhaast het loon, door muitery verdiend.

Zo fpreekt Luperkus, die naar Vokulaas begeeren
't Gezantschap afwyst, maar Vitellius blyft eeren,
Voor Romes rykstiran een sterke drift behoud,
En noch den voorfpoed van den nieuwen vorst mistrouwt.

Dat vinnig antwoord klonk Civilis haast in d' ooren.
Moet ik (dus uit hy zich,) dit van Luperkus hooren?
Is hy, die, neffens elk der zynen, met ons bloed
En zweet zich heeft gemest, zo teder van gemoed,
Dat hy, in hoogen nood, door blinde krygsbedryven,
Den Roomfchen dwingeland getrouw begeert te blyven?
Weérftaat hy 't Roomsche belang, uit achting voor een' eed,
Dien hy Vitellius veel min dan Rome deed?
Wat noopt Luperkus zich in 't wis bederf te ftooten?
De zucht tot heldenëer, uit ware deugd gefproten?
Neen, d' ondeugd, die zo veel op dien Romein vermag,
De hoogmoed, die zich kwyt voor 't waggelend ryksgezag.

Zo fpak hy, nu gezind Luperkus op te komen.
Dit opzet wierd met vreugd door 't grimmig heir vernomen.
Men ftelde zich in ftaat, om met de gantfche magt
In 't oog der vest te zyn vóór 't vallen van de nacht.

De vloot, waarin en krygs- en mondbehoefden waren,
 Alree' tot neffens 't heir den Rynvloed opgevaren,
 Toog verder tegen stroom in 't bogtig waterfpoor.
 De veldmagt trok terwyl de groene beemden door.
 Staag riepen vloot en heir „ Nu gaan we al 't land bevryên.”
 Hun yver was gelyk aan dien der honigbyen,
 Wanneer een hommelmwerm, den bykorf ingefnord,
 In wintervoorraad, en in vryheid haar verkort:
 't Vereenigd byenheir, van grimmigheid aan 't woeden,
 Rukt op den roover aan, om 't eigendom te hoeden.
 Het stralend zonnevuur verspreidde voor 't gezicht,
 Van onder d' ooster kim, het kriekend morgenlicht;
 Men zag de duisternis allens op 't veld verdwynen,
 En door het nachtfloers heen elk voorwerp weêr verschynen;
 Toen 't Veterasche volk, dat vóór de nacht alree'
 Hunn' vyand had ontdekt uit hunne legersteê,
 En met de hoofden op de wallen was vergaderd,
 Hem weêr zag trekken, en de vesting meer genaderd.
 In 't midden van het heir vertoonde zich op 't veld
 't Batavische oorlogsvolk, met zyn' geduchten held:
 Langs beide d' oevers van den breeden landstroom togen
 Veel benden voetvolk van 't Germaansche hulpvermogen:
 Germanjes ruiter draafde aan dezer benden zy':
 De roeivloot zelve was de vesting reeds naby.

De legerteekens dier Batavifche oorlogfcharen,
Die Rome tegen Rome onlangs een hulpmagt waren,
Doch wier getergde moed zich 't juk onttrokken had,
En voor het vaderland de wapens opgevat;
En d' oude beelden van verfcheide wilde dieren,
Gehaald uit menig woud, inlandfche veldbanieren;
Vertoonden Vetera, met voordacht, te gelyk
Den burgeroorlog en uitheemschen kryg van 't ryk.
Men zag met angst die magt den Roomfchen naam verkleinen:
De vrees, niet eigen aan hoogmoedige Romeinen;
De vrees, in 't fiere ryk op 't fmadelykst veracht,
Gelyk een fchandlyk wee van 't ovrig aardsch geflacht;
Trof zelfs Luperkus hart, minst vatbaar voor dit euvel.

De fterkte lag ten deele in 't opgaan van een' heuvel,
Ten deele op 't effen veld, en was van omtrek groot;
Ter leegring meer gefchikt, dan voor een' oorlogsnood.
Luperkus had, zo veel de tyd het hem vergunde,
De plaats verbeterd, naar de Roomfche vestbouwkunde;
En ook een vlek verbrand, naby de legerfteê,
Dat aan den zoetelaar in ongestoorde vree
Tot wyk gestrekt had, maar in oorlog was te vreezen;
't Had voor Civilis heir een fchuilplaats kunnen wezen.
De nutte lyftogt, in dit legervlek bewaard,
Was voor een lang beleg der vesting niet gefpaard,

Maar aan het gulzig volk uit dwang ten prooij' gegeven;
 't Wierd haast verteerd, waarvan men lang had kunnen leven.
 Door hoop op bly ontzet wierd alle vrees vergoed:
 De kunst had oorlogstuig; en Vetera greep moed.

Men ziet den bondgenoot den tyd niet loom verliezen:
 Bataafsch, Kaninefaatsch, en Tongersch volk, en Friezen,
 Met Brukker, Tenkter, vol van blakend heldenvuur,
 Elk volk afzonderlyk, genaderd aan den muur
 Der wyde ryksvest, nu omringd aan alle kanten;
 De vloot en 't leger der gehoonde bondverwanten
 Beginnen fluks den fryd met schichten, 't grootste deel
 Vergeefs, daar 't word gestuit in toren en kanteel;
 Terwyl de steenen, meest van ongemeene zwaarte,
 's Lands helden treffen uit het spelend schutgevaarte.
 Men word niet afgeschrikt door zulk een ongeval,
 Te voren reeds verwacht; bestormt den steenen wal;
 En tart, by 't krygsgezag van al de legerscharen,
 En dat van vrouw en kind, de hoogste lyfsgevaren.
 Men ziet door velen ras de ladders opgerecht,
 En, met het schild omhoog, den stouten legerknecht
 Zich klimmend' wagen, onder pletterende steenen.
 Men ziet een ander deel zich bukkend' dicht vereenen:
 Langwerpig schild by schild verstrekt, op rug by rug
 Van ryen bukkend volk, den klimmer tot een brug:

Hy slaat, hoe stout men klimme op ladders, hier noch stouter,
 De handen op den muur, opdat hy dien beklouter'.
 De stonner, afgeweerd door steen, en schicht, en zwaard,
 Beklimt nochtans, op rug, en ladder, onvervaard
 Den muurtrans; stryd, en treft; stort van de vesting neder;
 Vervult des vellers plaats; klimt even moedig weder
 Tot op den wal; en stort, door 't Roomsche kryggeweld,
 Al strydende andermaal op stapels doôn in 't veld.

Een groot gevaarte wierd op wielen voortgeschoven
 Naar 's vyands leegring: 't had twee zolderingen: boven
 Verdoende, als op een brug, de moedige oorlogsknecht
 Zich dreigend' vaardig tot een vreeselyk gevecht:
 Op d' onderzoldering, slechts voor en achter open,
 Stond krygsvolk, om den muur van onderen te sloopen.
 Straks springt de Batavier, gestuit door schicht noch kling,
 Van 't stormtuig op den wal; velt menig' keureling;
 Maakt plaats voor velen, op den wal hem nagesprongen;
 Word haast door d' overmagt des Roomschen volks bedwongen;
 Krygt telkens onderstand, dewyl van 't lage veld
 De dappre landzaat op de hooge stormbrug snelt;
 Ziet in zyn voordeel staag de wufte kans verkeerren;
 En denkt elk oogenblik de vesting t' overheeren.

Op zekren afstand was der bondgenooten magt,
 Waaruit de bystand wierd op 't stormtuig toegebracht,

In 't eerst beveiligd voor de fchichten uit de veste;
 Die magt ftond achter horde en rysbos: maar ten leste,
 Toen 't Roomfche volk hierin 't vernielend kunstvuur fchoot,
 Vond zich de bondverwant van dit befchut ontbloot.
 Civilis had gezorgd, dat, verre van de blyden,
 De stormbrug geen gevaar van fteenen had te lyden;
 En 't krygsvolk, dat niet ftreed, hoe groot ook in getal,
 Op 't veld zo wél geplaatst, dat hen van 's vyands wal
 't Steenwerpend kunstgevaart' befchoot met weinig fchade:
 't Verplaatst gefchut kwam nu den vyand meer te ftade.
 Dit had niet lang geduurd, wanneer een zware fteen
 Op 't stormtuig nederviel, door d'opperzoldring heen:
 Dit rank geftel, dat korts de vaderlander maakte
 Met onbedreven hulp van ryksvolk, fchudde en kraakte.
 Civilis wierd van verr' dit ongeval gewaar;
 En d'aftogt, fluks geboôn, voorkwam in tyds 't gevaar.
 Men zag dit groot gebouw, door fteen op fteen getroffen,
 Niet eer op 't bloedig veld inftortend' nederploffen,
 Dan toen het meefte volk (ten aftogt ree', zo ras
 De hertog dien beval;) 't gevaar ontweken was.

Men had met treffend ftaal niet zonder vrucht gefreden,
 En zulk een talryk heir geen zwaar verlies geleden:
 De Brukter, Tenkter, en de groote en kleene Fries,
 Aan krygstucht minst gewoon, gevoelden 't meest verlies.

De storm was vroeg gestaakt, de krygsdrift wys weêrhouên.
Hoe teêr omhelzen nu de vaderlandsche vrouwen
En kinders echtgenoot, en zoon, en naverwant,
Met heldenroem gespaard voor 't lieve vaderland!
Die vrouwen zorgen voor de kermende gewonden,
Op 't veld met lyfsgevaar voor 's vyands oog gevonden.
Een aadlyke egaê ziet haar' dapperen gemaal
By stervenden en doôn, daar 't Veterasche staal
Hem heeft ter neêr geveld. Hoe doet haar d'echtmin beven!
Zy neemt hem op, en vind (wat blydschap!) hem in 't leven.
Haar treft een snelle schicht: zy bergt haar lieve vracht
Nochtans met mannenmoed by 's hertogs legermagt.
Veel andren durfden, óók gegriefd door Roomsche schichten,
Aan echt- of bloedverwant een' zelfden dienst verrichten.
Maar 't Overynsche volk, om zyn verlies vol spyt,
Begeerde van den vorst op nieuw verlot ten fryd'.
Hy toonde hen 't gevaar, doch kon hun drift niet weeren;
Hun moed, te vurig, moest door d'ondervinding leeren:
De bede wierd herhaald, en eindlyk toegestaan:
Hun menigte was groot; geen korte proef kon schaên:
Hy wilde al 't vurig heir in hen een voorbeeld geven.
Zy vielen woedende aan; niet één ontzag zyn leven.
Nu waren handgeweer en spelend kunstgeschut
Den keurling meer, dan in den eersten storm van nut:

Hy streed ter rechter plaats; wierp staven, zwaar beslagen
 Met yzren punten, waar de stormer op kwam dagen;
 Stiet menig' klimmer met de schildpén van den wal;
 Joeg hem een' werpschicht na; en trof hem in den val.
 In die gevaren wist een talryk deel Germanen
 Al juichend' zich een' weg tot in de vest te banen;
 En 't ingeklommen volk streed hier een poos verwoed,
 Maar viel voor d'overmagt, doch in 't Romeinsche bloed.
 De vyand dorst terwyl een' stouten uitval wagen:
 Hy wierd met schande naar zyn' wal terug geflagen;
 Als yllings 't ryksvolk dáár met zeker wiptuig streed,
 En menig' held van 't veld in Romes heirwal smeet.
 Men staakt den storm: de vest waar' lang vergeefs besprongen,
 Had 's hertogs hoog bevel die stoutheid niet bedwongen.

Terstond na 't eindigen des tweeden fryds, besloot
 De vorst in ruimer kring de plaats door heir en vloot.
 Hy liet des andrendaags den breeden raad vergaëren.
 Hier hoort men hem zich dus tot aller heil verklaren:
 Gy hebt, ô helden! al wat mooglyk was, verricht,
 En in het stoutst bestaan met vollen roem gezwicht:
 Gy had verwonnen, zo de legersteê kon buigen
 Door dapperheid, ontbloot van noodige oorlogstuigen.
 Bepaalt dan uwen moed; weest waakzaam voor uw eer;
 Behoud uw' oorlogsroem; beproeft den fryd niet meer;

Verpilt geen dierbaar bloed; blyft deze vest omringen;
En poogt 'er 't Roomsche volk door hongersnood te dwingen.
Befeft, dat gantsch Germanje op ons zyn oogen heeft;
Een deel, dat hulp belooft, dien byftand noch niet geeft;
En elk dier volken, op wier vrindfchap wy betrouwen,
Zo onze magt verdwynt, de zyne zal weêrhouên.
Germanje is gantsch voor ons, zo 't ons niet magtloos ziet.
Blyft dan vermogend'; en onttrekt u 't ryksgebied.
De hertog ovettuigt den raad der bondgenooten,
En wint dus niet alleen de ftem der legergrooten,
Maar ftuit en spaart niet min der oorlogsbenden moed.
Zo bergt men onder d'asch een' overheeten gloed,
Opdat het blakend vuur niet vruchteloos verteere,
Maar haast, met nieuwe kracht, in nutter gloed verkeere.

Thans wacht Civilis, voor 't omringde Vetera,
Beflifend antwoord af van veldheer Vokula.
Hy moest, als held des lands, Vitellius beftryden;
Hy wenscht, als bondgenoot, Vespaziaan te myden.
Een halsvrind van Montaan, een rustig Trierenaar,
Vermomd naar 't heir gefpoed, brengt ras hem deze maar':
Verneem, ô toeverlaat van onderdrukte helden!
Hoe weinig 't heilig recht by Vokula kon gelden,
Toen die tiran uw' eisch, gevest op 't oude verbond,
Uit afgezant Montaan in 't Roomsche Mentz verftond.

Civilis (borst hy uit,) toont zich aan oproer schuldig.
Geen vrede, eer 't vloekgespan den waereldheerscher huldig'.
Vespaziaan, in roem Augustus reeds gelyk,
Zy groot in dit gewest, als in 't Romeinsche ryk!
Geen langverouderd recht van overheerde staten,
Geen uitgediend verdrag kan muitelingen baten.
Zo fier sprak Vokula. Toen was 't zyn eerloos doel,
U op te dagen; Mentz was yllings vol gewoel.
Maar Flakkus zou, aan 't hoofd der zwakste legerscharen,
Voor 't Overrynsche staal de ryke stad bewaren.
De meeste heirmagt van die sterkbezette plaats,
Bedreven volk, de bloem des ryks- en hulpfoldaats,
Trok uit, met Vokula, om u, ô held! te dwingen.
Die veldheer zal op weg zich met de keurelingen
Uit elke Roomsche vest versterken; en hy wacht
Vaskonsch en ander volk by zyne legermagt.
Hy heeft Montaan en my om hulp naar Trier gezonden.
Ach! bleef ons heldenland niet meer aan 't ryk verbonden!
Ach! mogt het eenmaal zich van 't Roomsche juk ontfiaan!
Wy beiden zyn op reis naar ons gewest gegaan.
Ik toog, nadat we elkaer een' korten tyd verzelden,
Bedekt en snel op hier, om alles u te melden,
Belust om met Montaan ons dierbaar vaderland
Te nopen tot den kryg, en tot uw' onderstand.

't Verbond, (uit zich de vorst;) welëer door 't ryk bezworen,
Is weêr door 't ryk vertreên: de goden zien en hooren.
Ik ben, ô Trierenaar! weêr van den ryksëed vry.
Ga naar uw moedig volk, en stuit de dwinglandy.
Zo spreekt de hertog; en de vreemding, vol verlangen,
Verzuimt niet, dezen togt op 't spoedigst aan te vangen.

Met kennis van den raad, doet nu de wakkre held
Een noodige afbreuk aan 't meinëedig Roomsche geweld.
Al 't Overrynsche Germanje, in 't eind' tot hulp verbonden,
Had, op Civilis eisch, hem gyzelaars gezonden;
Waarop hy reeds van Kauch, en Uzipeet, en Kat,
Een' sterken onderstand van volk ontvangen had.
Hy liet deze oorlogsmagt fluks over 't Maasnat trekken,
Om zyn gewest en heir voor Gallië te dekken:
Zo kon geen nabuur 't land der Batavieren schaên,
En 't onbelemmerd heir de ryksmagt best weêrstaan.

Ten leste klonk de maar' in 's hertogs legerstede,
Dat Romes veldheer met zyn benden zich alreede
Te Gelduba bevond, een heirplaats aan den Ryn,
Van waar die vyand haast voor Vetera kon zyn.
Een Batavier, die lang in Roomfchen dienst moest zuchten,
En eindlyk kans vond om de ryksbanier t'ontvluchten,
Ontdekte, op hier gefield, den vorst, dat Vokula
Een Gallifche oorlogshulp verbeidde in Gelduba,

Maar weinig toezicht hield in d' onversterkte wallen.
De raad besloot die vest by duister t' overvallen
Door Fries, en Brukker, en het volk van Kazimier.
Dees held, met 's hertogs neef, prins Viktor, kreeg 't bestier.
Zy togen 't leger uit, vol hoop op 't snel verrasfen
Eens vyands, die verzuimde op nutte wacht te pasfen.

Een vleugel Belgen wierd op reis door hen vernield.
Civilis wist het ras, die zich in 't heir onthield.

Die vorst kon naauwelyks de groote tyding weten,
Hoe zich te Gelduba zyn krygsvolk had gekweten,
Of hy ontving een' bo', van daar op hier gefield.
Verneem, (zo luid de maar,) ô vaderlandfche held!
Hoe bloedig 's vyands magt door ons wierd overrompeld.
De nacht had veld en vest in 't aklig zwart gedompeld,
En 't Geldubafche heir, van geen gevaar bewust,
Lag, met zyn opperhoofd, in zorgelooze rust;
Toen ons verrasfend volk, ten leger ingevlogen,
De zwakke vestwacht, die haar post met flumrende oogen
Bekleedde, doodlyk velde, eer ze onraad had besef;
Een' blikfemfchicht gelyk, die teffens dreigt en treft.
Terftond wierd, by 't rumoer der flaande bondgenooten,
Den vyand overal het oog met fchrik ontfloten.
Wy lieten hem geen' tyd tot orde en tegenweer;
Wy floegen, welgefchaard, zyn keur- en hulpvolk neer.

De nare duisternis had eerst ons dienst bewezen;
 Het schemerlicht der maan, in 't einde allengs verrezen,
 Verlichtte meer en meer Germaan en Batavier.

De keurling wierd beroofd van menig krygsbanier:

Wy deden reis op reis geheele ryen vallen:

Een zee van 's vyands bloed vloeide in zyn eigen wallen.

Maar yllings borst hy uit „Romeinen! staat; schept moed:

„Verneemt een talryk heir; 't is Flakkus die u hoed.”

Wy moesten deze maar', hoe vreemd zy schein, gelooven;

Ons trof een schreeuwend volk, de wallen ingestoven.

Wy voerden, wykende uit de Roomfche legersteê,

Veel krygsgevangenen en ryksbanieren meê.

Gaat, (roept ons Gallus toe;) ô vlugge vryheidshelden!

Civilis 't zwaar verlies van uwe benden melden;

Draagt roem op 't groot getal Romeinen, hier geslacht:

Uw sterksten vielen, by de zwaksten onzer magt.

Hoogmoedige Romein! (roept Viktor;) schoon wy wyken,

Uw logentaal zal haast uit onzen krygsbuit blyken.

Hy roept; en werpt een' schicht, die, Gallus borst voorby,

Een' onderhoofdman treft van Romes ruitery.

Ons wykend heir, welhaast aan 't schyngevaar onttoegen,

Bevond zich, doch te spaê, door 's vyands list bedrogen:

Geen talryk leger, maar 't Vaskonfche volk, verwacht

Door Vokula, was hem tot bystand toegebracht.

't Verlies, door ons geleên, toen we uit de vesting vielden,
 Is weinig, by 't getal, dat wy ter neder velden;
 En 't vyandyk verlies zo groot, dat Vokula
 Uw benden niet vervolgde, en bleef te Gelduba.
 Zy trekken, zwaar vermoeid, met trage schreden nader.

Zo sprak de bode tot den vaderlandschen vader.
 Het leger zag met vreugd de togtgenooten weêr.
 Civilis roemde hen. Gy keert met krygsmans eer,
 ô Hekden! (luid zyn taal:), uw moed heeft veel bedreven,
 En zal, met Romes schande, op alle tongen zweeven.

Nu trok, op 's hertogs last, al 't heir de tenten uit,
 En voerde in 's vyands oog den nieuwverkregeu buit.
 Met schrik zag Vetera de Roomsche veldbanieren,
 Te Gelduba verheerd, rondom zyn vesten zwieren;
 't Gevangen oorlogsvolk, geboeid ten toon geleid;
 En 't groote krygsverlies van Romes mogendheid.
 Ach! (schreit men op den wal;) ons leger is verflagen;
 't Is uit met onze hoop; waartoe ons bloed te wagen?
 Men zweeg, op 't roepen eens gevangen ryksfoldaats:
 Hy borst op 't veld dus uit „Hou moed, ô legerplaats!
 „De bloem van 's vyands volk is in den fryd gebleven.”
 't Germaansche staal, hem fluks ten boezem ingedreven,
 Gaf aan die logen klem. De vorst, vol eedlen spyt,
 Verfoeide deze daad; maar 't was geen straffens tyd.

Terwyl had Vokula veel onderftand ontfangen
 Van Gallifch volk, uit vrees noch in de ryksbelangen:
 Hy voerde 't heir in 't eind' naar Vetera te veld':
 Dit wierd verkondigd aan den vaderlandfchen held.
 Ras meldde hoof by hoof, daar 't vuur vernielend' blaakte,
 Dat Romes legermagt tot hulp der vest genaakte.
 De vroege morgenzon brak door de kimmen heen,
 Wanneer die krygsmagt op de heuvelen verfcheen,
 Daar Vokula beval, ten trots der bondverwanten,
 Zyn oorlogsteekens voor Luperkus oog te planten,
 En fpoedig gracht en wal om 't ryksheir heen te ftaan.
 „Neen, (riep zyn keurvolk uit;) ô neen! val aan! val aan!”
 Een deel vloog fchreeuwend' voort, daar't zich naar eifch niet fchaar-
 In meening dat zyn drift den bondgenoot verwaarde. (de,
 „Houd ftand! (riep Vokula;) 't is noch geen vechtens tyd.”
 Maar, ondanks zyn verbod, men liep verwoed ten fryd'.

Civilis had alree' zyn moedige oorlogsbenden
 Op 't veld gefchaard, in ftaat zyn' vyand af te wenden.
 Dit heldenleger wacht, van eedle drift vervuld,
 Den aanval roerloos af, bedwingt zyn ongeduld,
 Gehoorzaamt blindelings zyn' waarden held en wreker,
 En acht, door hem beftierd, het heil der vryheid zeker;
 Een huisgezin gelyk, dat, buigzaam, zonder dwang,
 Zyn' vrind en vader eert, uit liefde en waar belang.

D' uitspattende Romein bespringt die heldenryen,
 In waan dat al zyn heir in d' eigen drift zal stryên;
 Word bloedig wederstaan, verneemt geen' bystand, ducht
 Het treffend leger, keert zich om, en neemt de vlucht;
 Maar door dit heir in bei' de vleugelen besloten,
 Is hy op nieuw ten doel aan 't staal der bondgenooten.

Terwyl poogt Vokula zyn krygsvolk by te staan:
 Zyn gantsche legermagt voert hy in slagorde aan.
 Civilis geeft terstond, om hem naar eisch te weeren,
 Aan elke heirvlerk last weêr op haar plaats te keeren.
 Dit baat den vluchteling; wanneer een stout Romein
 Dus uitbarst: Vliên we nu? is onze moed zo klein?
 Ô Keurelingen! weest uw versche zege indachtig:
 De veldheer nadert; acht uw wraak niet twyfelachtig.
 Hy roept; en stuit de vlucht der meesten, die, vol spyt
 Om 't vlieden, onder hem zich scharen tot den fryd,
 Elkander moedigen om 't groot verlies te wreken,
 En naar de vest om hulp de handen opwaarts steken.
 Het Veterasche volk, ter poorten uitgesneld,
 Vereent en schaart zich haast op 't ruime tuschenveld:
 't Valt aan, daar Brinio, met eigen oorlogsbenden,
 En hulp des kleenen Fries, 't gevaar weet af te wenden.
 Civilis, onderwyl bestreên door Vokula,
 Stuit dien Romein, hoe veel versterkt te Gelduba;

Ja weet, met Heereman, en 't kundigst deel Germanen
En Batavieren, zich een roemryk spoor te banen
Door d' eerste ryen des verwoeden vyands heen,
Die schandlyk word geveld, en in zyn bloed vertreên.
De Roomfche veldheer kan zyn wanhoop naauw' ontveinzen.
Hy laat, in dezen nood, zyn talryk leger deinzen.

Nu lacht de blydste hoop al 't bondgenootfchap aan;
Nu heeft het kans al 't heir des vyands neêr te slaan:
Maar d' onbestendigheid des oorlogs toont zich weder,
En werpt dien voorfpoed in een oogenblik ter neder.
Terwyl de vyand deinst, verfchynt een ftoute fchaar'
Romeinen, die zich waagt in 't uiterfte gevaar:
Dit hopelooze volk, door Gallus aangedreven,
Dringt naar Civilis door, bedoelt Civilis leven:
Hun mindrend overfchot troost zich een wifse dood,
Zo 't zich mag wreken aan dien opperbondgenoot.
Zy nadren; en welhaast verfchynt hy voor hun oogen.
Een Roòmſche werpfchicht, met veel andren aangevlogen,
Tref't 's hertogs ros in 't hoofd: het ftort in 't bloedig zand,
En, met dit moedig dier, de hoop van 't vaderland.

* * *

KLAUDIUS CIVILIS.

Z E V E N D E Z A N G.

Wie van Civilis volk den hertog neêr ziet ploffen,
 Is door den selften schrik en wreedsten angst getroffen.
 Houd stand; Civilis valt; gy zult den vorst vertreên:
 Zo roept de Batavier, en schaart zich om hem heen.
 Men nadert bevende, om dien waarden held te helpen;
 Vind hem aan 't hoofd gekwetst; kan 't gudzend bloed niet stelpen;
 En gilt dat onheil uit, daar 't snelt van mond tot mond:
 Civilis (kermt het volk,) is jammerlyk gewond:
 't Is met Civilis, met de vryheid omgekomen.

Dat hooploos kermen word in 's vyands heir vernomen.
 Romeinen! (roept men hier;) Civilis is geveld,
 Zyn overmoed gestuit, zyn legermagt ontsteld:
 Zyn volk, dat hem verliest, heeft ook den moed verloren.
 Ontrukt hen 't ligchaam; sryd; de zege is ons beschoren.
 Zo spoort 'er d' één Romein den ander' driftig aan.
 't Geweken ryksheir keert, daar 't lofflyk word weêrstaan:
 't Bataafsche heldenstaal belet den keurelingen,
 Hoe stout, hoe talryk, tot den hertog door te dringen:
 Het vaderlandsche volk is niet van moed ontbloot;
 Zyn krachten groeijen, by het groeijen van den nood,

Terwyl om 't ligchaam van Civilis word gefreden.

Men ftelt een rosbaar toe van takken, afgesneden
 Van 't naast geboomte, en draagt den sprakeloozen held,
 De droeve benden door, uit 's vyands krygsgeweld.
 De dood vertoont haar verw op 's hertogs bloedig wezen:
 Men heeft elk oogenblik den laaftten fnik te vreezen.
 Wie hem aanschouwt, barst uit in bittre tranen. „ Ach!
 „ (Zo klaagt een Batavier;) wat doodelyke slag!”
 (Een ander,) „ Wee! ô wee!” (een ander,) „ Ach! 's lands vader!”
 (Een ander,) „ Met dien held sterft al ons heil te gader!”
 Dus boezemt ieder, door 't beklemde hart gestuit,
 Niet dan in korte taal zyn felle droefheid uit.

Terwyl geeft Heereman, nu 't hoofd der troepen, blyken
 Van wysheid, daar hy 't heir, 't mistroostig heir laat wyken,
 De zwakfte benden sterkt, en veel gevaar vermyd:
 Dit heldenleger wykt, maar wykt in orde, en ftryd.
 Wie meld de dapperheid van 's hertogs zusters zonen?
 Den moed, dien Kazimier en Brinio betoonen?
 En zo veel heldendaën, verricht in ry aan ry?
 Dit deinzend ftryden zet de neêr laag glori by:
 't Vervolgde heir is noch 't verwinnend heir te duchten.
 Zo wykt een fiere leeuw, te moedig om te vluchten;
 Hy treed uit nood terug, ziet om, houd telkens ftand,
 En wreekt, op wie hem volgt, zyn leed met klaauw en tand.

't Bebloed en hygend heir der staatsgeweldenaren,
 Hoe grimmig, volgt niet lang de vaderlandsche scharen:
 Het voert in Vetera met allen spoed zyn' buit
 Van legertrosfen, blyft 'er voor, en rust 'er uit.

Der bondgenooten heir, door wanhoop staag bewogen,
 Met zyn' gekwetsten held langs 't Rynnatt voortgetogen,
 Sloeg, eilandwaarts, een' marsch van 's vyands legersteê,
 Zich veilig neder, daar een deel der vloot alree'
 Voor stroom was aangefield, en, bezig met het losfen,
 't Gebrek vervulde der verloren legertrosfen;
 Terwyl het andre deel den landstroom hield bezet,
 Opdat aan Vetera de toevoer wierd belet.

's Lands held wierd eindlyk in een ruime tent gedragen,
 By d' aankomst van zyn heir voor hem reeds opgeflagen.
 De vrouwen hadden hem op weg niet mogen zien:
 't Kon zonder wanörde eerst voor zyne tent geschiên:
 Hier wierd het haar vergund; hier droeg zyn volk hem binnen,
 Door 't vrouwenleger heen. Hoe treurden die heldinnen!
 De moeder hief haar kind, eerst hupplende aan haar hand,
 Omhoog, en toonde aan 't wicht den ramp van 't vaderland.
 Hier kon een tedre vrouw haar smart een' doortogt banen,
 Haar hart ontlasten door haar woorden, door haar tranen;
 Daar hield een feller smart het vrouwlyk hart bekneld.

Het bange maagschap van den zwaargewonden held

Bevond zich, nu men hem op 't rustbed leide, alreede
In d'opgeflagen tent, veel andre grooten mede.

— Zyn schreiende echtvrucht valt, in dezen droeven stand,
Op 't vorstlyk ligchaam neêr, en kust de bleeke hand.
Zyn zusters helpen, daar ze in 't leed haar kracht herroepen,
Den eersten wigchelaar en wondärts zyner troepen,
Opdat men 't gulpend bloed, is 't mooglyk, tydig stuit':
Maar 't barst noch even veel ter wyde hoofdwonde uit.
Dees wigchelaar, die met Romeinen lang verkeerde,
En Romes heerkunst van ervaren meesters leerde,
Bevind zich radeloos om 't groot verlies van bloed,
En geeft aan vrind en maag tot opkomst weinig moed.

De wyze Walburg, hoe gesterkt in tegenheden,
Lyd zo veel finart, als ooit een moeder heeft geleden.
Die gryze en achtbre vrouw, die onlangs zo bedaard
Den zwaren huisramp aan Civilis heeft verklaard,
Poogt nu, maar vruchteloos, haar droefheid t'overwinnen:
De huis- en staatsramp, die nu treft, verheert haar zinnen.
Zy toont, door stomme taal, daar zy zichzelf bestryd,
Daar zy noch klaagt, noch weent, wat hevig wee zy lyd.
Nu staart ze roereloos op 't waardste van haar panden;
Dan treed ze ginds en weêr, en wringt ze hare handen,
En slaat ze, met een' zucht, het oog, het pynlyk oog,
By beurten naar beneên, by beurten naar omhoog.

In 't einde erlangt ze lucht; de zilte tranen vloeijen;
 Het hart scheidt ruimer aëm; d'ontverwde kaken gloeijen;
 En 't spraaklid word niet meer door 't knellend leed gestuit.

Zy barst, na zucht op zucht, in deze klagten uit:
 Onlydelyke smart! elendigste aller dagen!

Afgryfelyke slag, na zo veel wreede slagen!

Civilis sterft: ik mis, door myn' Civilis dood,

Op nieuw myn' Sievert, myn' vermoorden echtgenoot;

Op nieuw myn' oudsten zoon, beklad met gruwelstukken,

Myn' Julius, die voor de Roomsche byl moest bukken;

Ik mis myn Vredegrond, ik mis myn' Bato weêr:

Civilis sterft, en 't heil der vryheid neemt een' keer.

ô Kleene Katmeer! ach! hoe sterk gy zyt bewogen,

Al perst uw' vaders ramp de tranen uit uw oogen,

Onnoozel wicht! gy kent uw zwaar verlies noch niet.

Erbarmelyke wees! wat gruwzaam leed voorziet

Myn droeve ervarenis voor u, voor ons te gader!

ô Verax! Viktor! elk van u strekk' hem tot vader:

Weest beiden, naast de goôn, ons aller toeverlaat:

ô Helden! weent niet; wreekt Civilis; red den staat.

Terwyl men Walburg dus haar bittere smart hoort uiten,

Gelukt het aan den arts het gudzend bloed te stuiten.

Bepaal, ô Walburg! (luid zyn taal,) uw zielverdriet.

De hemel zy gedankt! Civilis sterft noch niet:

De goden kunnen 't spoor tot zyn herstelling banen.
Dus uit de priester zich. 't Smelt all' in vreugdetranen:
De hoop werkt nu op elk, gelyk het lentevuur,
Na wintervlagen, op de kwynende natuur.

De menigte, om den vorst in 't rusten niet te stooren,
Vertrekt, en laat in 't heir des priesters troosttaal hooren.
Elk hoofdman, elk foldaat, al 't leger is verheugd;
Men acht geen krygsverlies, in d'onverwachte vreugd.

De gryze moeder, en het zusterpaar, gebleven
In 's hertogs legertent, zien hem allengs herleven:
De heilzame artsény versterkt hem meer en meer;
Het doodlyk bleek verdwynt; hy spreekt in 't einde weêr.
Waar zyn we? (vraagt hy:) heeft de vryheid niets te vreezen?
Zy kan (luid Walburgs taal,) op nieuw voorspoedig wezen:
Uw helden weken slechts een' marsch naar 't eiland heen;
En 't vyandyke heir heeft meer dan wy geleên.
Neem rust, geliefde zoon! verban de zorg en kwelling:
Wy hopen voor den staat, in hoop op uw herstelling.

Intusfchen is de dag verdwenen; en de nacht
Word hier in diepe stilte al peinzend' doorgebracht,
En in 't onzekere of de wondärts, by 't verbinden,
Den toestand van den vorst niet doodelyk zal vinden:
Het vrouwlyk hart is hier met brandend ongeduld,
Met blyde hoop, maar ook met nare vrees vervuld.

Hoe lang valt Walburg en haar dochters 't aklig duister!
 Met wat genoeg zien ze in 't eind' den morgenluister,
 En in het tentvertrek den wyzen wichlaar treên!
 Maar wat ontroering, in haar bange onzekerheên,
 Daar zy dien achtbren man de wond weêr zien beschouwen!
 Hoe driftig kloppen nu de harten dezer vrouwen!
 Wat angst verwt haar gelaat, dat reis op reis verbleekt!

Maar welk een nieuwe drift, wanneer de priester spreekt!

Civilis (uit zich d'arts,) is voor den staat herboren:

— Schoon hy een oog verliest, hyzelf gaat niet verloren:

Ik vind het waakzaam oog van 't lieve vaderland,

Ons aller hoop, in geen' gevarelyken stand:

Het magtig godendom heeft deernis met ons lyden:

De held zal haast op nieuw voor 't heil der vryheid stryden.

Zo spreekt de wondärts; zo verdwynen angst en smart:

De blydschap overstelpt der vrouwen teder hart.

In 't eind' barst Walburg uit „Myn zoon my weêrgegeven!

„De goden laten hem weêr voor de vryheid leven!

„Zy schenken u my weêr, ô myn gezegend kroost!

„Zo groot myn droefheid was, zo groot is nu myn troost.”

De vreugd der dochteren vervangt de vreugd der moeder:

Hoe blinkt de zucht hier uit, voor vryheid, zoon, en broeder!

Civilis toestand klinkt door al de heirmagt heen:

De blydschap om dit heil is yllings algemeen,

En werkt met kracht op 't hart van land- en bondgenooten,
Luidruchtig in het volk, bedaarder in de grooten.

By 't minderen der drift van 't uitgelaten volk,
Verfchynen d'outers, daar de legerwigheltolk
En d'ovrige offeraars het heilig vuur ontsteken,
En telkens 't godendom voor held en vryheid smeeken.
Veel krygsliên woelen hier op 't rookende offerveld,
En daar veel vrouwen, van haar kinderen verzeld:
Elk wenscht op 't vurigst, dat 's lands vader zy behouên.
Men ziet 'er, in een' stoet van adelyke vrouwen
En kindren, Walburg, en haar beide dochters, meê,
Met kleenen Katmeer, in 't gehoor der offerbeê.
De benden zien met lust, door 's hertogs naaste magen,
De wenschen voor dien held den goden opgedragen.
„ô Spitsbroers! word ge ginds (zo spreekt men tot elkaêr,)”
„De gryze moeder van Civilis niet gewaar?
„Ziet gy zyn zusters niet, met zynen jongstgeboren?
„De goden zullen haar, zy zullen ons verhooren.”
Fluks galmen stem by stem, niet met een woest getier,
Maar als het ruifchen van een stroomende rivier.

Civilis betert staag; zyn bloed en krachten groeijen;
Men ziet van dag tot dag de vreugdetranen vloeijen.
Hy word door Walburg en haar dochtren steeds gediend,
En door zyn' zoon bezocht, of door een' teder' vriend:

Nu ziet hy éénen van zyn beide waarde neven,
Of trouwen Brinio, hem blyk van vrindschap geven;
Dan wyzen Heereman, of braven Kazimier:
Hy hoort Kaninefaat, Germaan, of Batavier,
Hem dikmaals beurt om beurt, in streelende gesprekken,
Den toestand en de hoop des vaderlands ontdekken:
't Werkt alles meê: hy weet, dat veldheer Vokula,
Die voor de wallen van 't ontzette Vetera
Noch met zyn heir vertoeft, om lyftogt is verlegen,
En over land slechts heeft een weinig graans verkregen;
Dat 's ryks verwonnen vloot den Rynstroom houd bezet,
De toevoer nu te land' den vyand word belet,
Een groote voorraad reeds door Viktor is verdreven,
En 't ryksheir Vetera haast moet uit nood begeben.
Civilis beterschap, door heelzalf, artseny,
En blyde hoop verwekt; het lagchend jaargety';
De zagte westewind, die uit de groene dalen
En bosfchen balssem blaast; de zoele zonnestralen;
En 't groeiende ongeduld der talryke oorlogslieën
Om hunn' geliefden held en vader weêr te zien;
Bewegen in het eind' den wondärts, door 't vervroegen
Van 's hertogs komst by 't volk, al 't heir te vergenoegen.
Den naaften dag verschynt de vaderlandfche held,
By 't koestrend zonnelicht, in 't openbaar, verzeld

Van jongen Katmeer, en de vorstelyke vrouwen:
Hy treed, opdat naar wensch de benden hem aanschouwen,
Voorby de tenten heen, de legerwyken door.
Wat vrolyk handgeklap klinkt telkens hem in 't oor!
Hoe juichen man en vrouw, terwyl de wezenstrekken,
Niet minder dan de tong, de vreugd van 't hart ontdekken!
De vorst, op 't offerveld verschenen, word begroet
Door d'opperhoofden, door den priesterlyken stoet,
En door een nieuw gejuich van talryke oorlogsfcharen.
Men dankt op 't plegtigst, by den dienst der offeraren,
Om menig outer heen, geplaatst op 't ruime veld,
Het gunstig godendom, voor d'opkomst van den held,
En smeekt om verdre gunst. Voor 't gantsche heir verrichten
De priesters all' den dag de heilige offerpligten.

In 't einde klinkt de mare in 's hertogs legersteê,
Dat veldheer Vokula, geprangd door hongerswee,
Verzeld van 't Roomsche heir, en duizend ryksfoldaten,
Uit Vetera gelicht, de vesting heeft verlaten,
En met die benden langs den Rynboord hooger trekt.
Wat nieuwe blydschap, door zo groot een maar' verwekt!
't Gewenschte teeken tot den optogt word gegeven:
Al 't leger, man en vrouw, door yver aangedreven,
Door heldendrift verrukt, is yllings op de been:
Men neemt de tenten op; men woelt 'er onderen,

Op 't wenken van elk hoofd, en draaft 'er ginds en weder,
 En werpt alreede in hoop de Roomfche vesting neder.
 De benden scharen zich, en trekken, langs den boord
 Der kronkelende kil, op veld en heuvel voort,
 Met 's lands behoeder, die, als uit het graf herboren,
 Noch hooger in elks hart gevierd word, dan te voren.
 Wat glori voor dien held! Al 't heir vertoont zich dra,
 En flaet op nieuw zich neêr, in 't veld voor Vetera.

In deze sterkte had, op Vokulaas begeeren,
 Luperkus, met zyn volk, getrouwheid moeten zweeren
 Aan eenen andren heer, aan vorst Vespaziaan,
 Zo ras het Roomfche heir de plaats had bygestaan.
 De vreugd, gekoesterd toen die bystand was verschenen,
 Was by 't vertrek dier magt voor nieuwen angst verdwenen:
 Men had te vreezen, dat het ryksheir wierd belet
 In 't ondernemen van een spoedig tweede ontzet:
 't Was uit met Vetera, bleef dat ontzet verhinderd:
 De kleene voorraad, hier van dag tot dag verminderd,
 Kon weinig baten; en Luperkus hooge nood
 Wierd by 't hervat beleg door 't morrend volk vergroot:
 Tot zulk een hoogte was 't gevaar der vest geklommen:
 Zo leed die dwingland, met zyn fiddrende oorlogsdrommen,
 Alree' 't rechtvaardig loon van hun onmenschlykheên.

Toen 's hertogs leger weêr voor Vetera verscheen,

Weêr-

Weêrhield de wyze vorst, in zyner helden zinnen,
Den yver om de plaats door 't krygsgeweer te winnen:
Hy sprak; en groot en klein, met diep ontzag vervuld,
Verbanden d'ydle drift, en kozen 't nut geduld.
Men floot de vest weêr in, om haar bezettingen,
Naar 't vorig raadsbesluit, door 't hongerszwaard te dwingen.

Den andren dag verschynt in 's hertogs legerveld
Een Gallisch oorlogsman, te paarde op hier gefield:
Hy wenscht geheimen aan Civilis t' openbaren.
De vorst, die hem ontbied, hoort hem zich dus verklaren:
Bataaffche held, zie hier een Tongersch onderhoofd,
Uw' vyand korts, nu waard' dat gy zyn taal gelooft:
'k Vertrouw my in uw magt; gy kunt op 't selste u wreken,
Indien ik roekloos durf tot u onwaarheid spreken.
Ik toog, vol blydschap om den nood van Vokula,
Met Romes wykend heir van hier naar Gelduba:
Daar heb ik d'eerste kans gelukkig waargenomen,
Om hier 't uitheemsche staats- en oorlogsjuk t'ontkomen,
Ten dienste van een' held, die zich 't geweld ontrukte,
En van myn vaderland, dat noch voor Rome bukt.
De veldheer Vokula moet, in zyn legerwallen
Te Gelduba, welhaast tot nieuw gebrek vervallen;
De voorraad is 'er schaars, de hoop op toevoer klein.
Ook heeft in 't laatst gevecht de ryksmagt veel geleên;

En 't krygsvolk, slecht betaald, met naren angst beladen,
 Begint te morren, dat de hoofden hen verraden.
 Germanjes helden, die gy zond in 't Gallisch land,
 Weêrhouden daar, ô vorst! niet slechts den onderstand
 Voor 's ryks verzwakte magt; neen; door verscheide staten
 Der Galliën is reeds de Roomsche dienst verlaten;
 Die staten weigren volk en schatting; en alree'
 Is 't ruchtbaar onder 't volk, in 's veldheers legersteê:
 Hy kan zyn hulpmagt, noch den keureling betrouwen.
 Gy zult, vervolgt ge hem, de waarheid ras aanschouwen.

Op deze mare is fluks de breede raad vergaêrd,
 Die voor 't vervolgen van den vyand zich verklaart;
 En dit besluit, terstond in 't leger uitgeroepen,
 Vernoeft het moedig hart der vaderlandsche troepen.
 Den overigen dag besteed men tot de rust.

Maar naauwlyks heeft de nacht het daglicht uitgeblusht,
 Of 't grootste deel van 't heir bevind zich, vol verlangen,
 Gereed om met zyn' held den optogt aan te vangen.
 De Tonger, die den ramp des vyands heeft gemeld,
 Blyft, tot verzekering, bewaard in 't legerveld,
 Daar wakkre Heereman, met vele bondgenooten,
 Vertoeft, en Vetera genoegzaam houd besloten,
 Terwyl al d'andre magt, met haren toeverlaat,
 Den optogt naar het heir van Vokula bestaat.

's Lands vurig oorlogsvolk, door blyde hoop bewogen,
Was snel, by nacht en dag, langs 't Rynnatt voortgetogen;
De middag vormde nu de bruine schaduw klein;
Toen 't Roomfche Gelduba in 't flaauw verfchiet verfcheen.
Hoe blonk weêr d'yver uit, in 's hertogs dappre fcharen!
Maar toen zy 's vyands wal noch meer genaderd waren,
Vertoonde duidlyk zich, op 't Geldubafche veld,
't Verwittigd ryksheir, uit de legerplaats gefield,
Niet om 's lands helden 't punt van 't krygsgeweer te bieden,
Maar om angstvallig in Novezium te vlieden:
Die vesting lag niet verr', was wêl voorzien van graan,
Door Flakkus korts bezet, en kon geweld weêrftaan.

Civilis leger volgt het leger vluchtelingen,
Die, om zich ras te spoên, elkander woest verdringen,
En dus, doorëen verward, hoe meer zy pooging doen
Om snel 't gevaar t'ontvliên, hoe minder snel zich spoên.
's Lands wrekens nadren vast; de vluchtelingen beven.
't Romeinfche paardevolk, ftraag achteraan gebleven,
Met veldheer Vokula, is minst in 't vliên verward;
Dat legerhoofd verdryft de fiddring uit hun hart.
's Lands held, vooruit gefpoed met zyne ruitersbenden,
Valt, by Novezium, den vyand in de lenden.

D'uitheemfche veldheer, vol van wanhoop, woede, en fpyt,
Houd met zyn ruiters ftand, en waagt uit nood den ftryd.

Hy word zo bloedig door den hertog aangegrepen,
 En in een oogenblik met zo veel kunst benepen,
 Dat hy niet twyflen kan door wiens ervaren moed
 Het volk bezielde word, dat zich baad in 't Roomfche bloed.
 „ Romeinen! (barst hy uit;) Civilis is verrezen:
 „ Treft nu Civilis wis; gy zult verwinnaars wezen:
 „ ô Helden! zoekt met my dien grooten muiter op.”
 „ Zie hem (zo roept 'er één,) op gindschen heuveltop.”
 Terftond groeit weêr de moed in menig' Roomfchen ruiter:
 De stoutften fchreeuwen „ Treft en ftraft den oppermuiter.”
 Al wie van hen niet valt, rukt naar Civilis heen.

Het deerlyk toeval, door den hertog kortfs geleên,
 Verdubbelt nu de trouw der vaderlandfche fcharen:
 Elk ruiter wil den vorst hehoeden voor gevaren.
 Deze yver is in 't hart des dappren volks te groot:
 De held, door hen geliefd, geraakt door hen in nood:
 't Wanhopig ryksvolk, met zyn opperhoofd, wel moedig
 Maar niet bedaard weêrftaan, genaakt Civilis fpoedig.
 Een muur van fchilden dekt voor 't vliegend kryggeweer
 Den hertog: menig held, die hem befchut, ftort neêr:
 Men ducht geen lyfsgevaar, dan voor dien vryheidshoeder:
 Men dekt Civilis, met de teêrheid van een moeder,
 Die, in de wallen daar de vyand binnen ftreeft,
 Zich op haar' zuigling werpt, flechts voor haar' zuigling beeft.

Civilis, best bekwaam om rampen af te wenden,
Herftelt de krygsörde in d'ontfchaarde ruiterbenden;
En 't groot gevaar verdwynt terftond rondom hem heen.
Nu word, naby den vorst, op nieuw bedaard gftreên;
Nu ziet hy Kazimier, nu ziet hy bei' zyn neven
Weêr 't ééne op 't andre blyk van moed en oordeel geven;
Nu word zyn wys beleid, dat verre en verder werkt,
Door dappren Brinio, door elke ry gfterkt;
Nu moet de keurling, verr' van bly te triomferen,
Zichzely' met zwaar verlies op 't bloedig veld verweeren.
Terwyl roept Kazimier, en al zyn volk hem na:
„ô Helden! zoekt en treft den dvingland Vokula.”
Dit vreeslyk roepen klinkt het ryksvolk ftaag in d' ooren,
Daar 's lands behoeders door den vyand henen booren,
Het Roomfche legerhoofd geen' weêrftand meer kan biên,
Met al zyn ruiters naar Novezium moet vliên,
En neffens hen, vervolgd met doodelyke flagen,
Zich fchandlyk over 't veld als weerloos wild laat jagen.
Meest al zyn voetvolk is het treffende oorlogslot
Ontvloten in de vest: een angftig overfchot
Ziet nu zich alle hoop op uitkomst afgefndeden
Door 't vluchtend paardevolk, en word van hen vertreden.
D'ontftelde ruitery bergt, met zyn' trofden held,
Zich naauwlyks in den wal voor 't wrekend krygsgeweld.

Het voetvolk van den vorst toog ondertusfchen nader,
Vernam den voorfpoed van dien vaderlandfchen vader,
En hield van verre ftand. De ftryd is naauw' voorby,
Of naar die ftandplaats leid de held zyn ruitery,
En voet- en paardevolk vereenigen zich weder.
Daar flaat zyn krygsmagt zich by d'avondscheemring neder.

Men rustte noch in 't heir; de duisternis verdween;
De vroege morgen brak door 't blozend kimzwerk heen;
Toen yllings een Romein, Novezium ontweken,
Zich aan de wacht vertoonde, om met den vorst te fpreken.
Hy wierd, op hoogen last, geleid in 's hertogs tent,
En maakte dus zichzelv', en 's vyands ftaat bekend:

ô Held, wien eertyds zo veel rampspoeds is bejegend!
ô Staatsbehoeder, nu door 't godendom gezegend!
Aanfchouw, herken in my den hopman Flaviaan,
Voorheen getuige van uw roemryke oorlogfdaên,
Wanneer gy Nero noch uw heldentrouw betoonde,
Eer hy, na dienst op dienst, met leed op leed u loonde.
Ik heb, ('t is u bekend,) in dit verdrukt gewest,
My met het zweet en bloed der onfchuld nooit gemest,
Maar zonder eigenbaat altoos, naar myn vermogen,
Verdrukten onderfteund, aan 't wreed geweld onttoogen,
En als een waar Romein, ten dienst der oppermagt,
Niet dan myn' dieren eed en trouwen pligt betracht.

Ik acht in 't einde my van 't Roomsch gezag ontflagen:
Verneem hoe 't my betaamt myn' dienst u op te dragen.

Toen we uit Novezium op gistren moesten zien

Hoe gy de Roomfche magt voor uwe magt deed vliên,
En Flakkus uit den wal niet dorst tot byftand trekken,
Begon 'er 't oorlogsvolk zyn' fellen spyt t'ontdekken
Om d'onüitwifchbre fchand', door 't vluchtend heir geleên.
Het volk der vest beftond allengs baldadigheên;

Toen 't voetvolk binnen vlood, en voorts de ruiterbenden
Met bloedig krygsverlies zich derwaarts moesten wenden.

Hoe vond zich Flakkus, by 't wanhopig binnenspoên
Van veldheer Vokula, ten doel aan 't hevig woên
Van eigen legermagt, en van de vluchtelingen!

Zelfs dorst men Vokula nu óók naar 't leven dingen.

Spitsbroeders! (borst men uit;) wreekt, wreekt uw' tegenfpoed
Terftond in Vokulaas en Flakkus eerloos bloed.

Kan aan Vitellius een grooter dienst gefchieden?

Zy zyn 't, die hem, die u, die 't veege ryk verrieden.

Zo fchreeuwde 't Roomfche volk, met uitgetogen ftaal.

Een deel was min verwoed, en voerde een zagter taal;

Dit deel van 't muitgefpan riep enkel om foldye.

Men doofde, voor een poos, het vuur der muiterye;

Het keurvolk wierd door geld tot in de nacht gefluit.

Doch 't rukte Flakkus toen verwoed ter rustplaatfe uit,

En sleepte en fleurde hem, daar 't all' hem zocht te deeren.
 (Het volk, van geld voorzien, en dus aan 't banketteeren,
 Had weêr tot woest geweld elkander aangefpoord.)
 Welhaast wierd Flakkus door dat grimmig heir vermoord;
 En 't poogde, maar vergeefs, den krygsramp óók te wreken
 Op Vokula, den nood in slaafsch gewaad ontweken.
 Myn bende, voormaals door myn' haat tot dvinglandy
 In onmeêdoogend woên weêrhouden, poogde ook my,
 Als vyand van het ryk, het staal in 't hart te drukken.
 't Wierd tydig my gemeld; 'k wist my 't gevaar t'ontrukken.
 Ik bied, nu 't Roomfche volk my durft naar 't leven staan,
 U met een vry gemoed, ô held! myn' krygsdienst aan;
 U, die door Rome tot den oorlog wierd gedwongen,
 Uw volk aan 't perfend juk rechtvaardig hebt ontwongen,
 En trouw afvordert van myn fchuldig vaderland;
 U, geenen muiter, maar beleedigd' bondverwant.

Dus uit de hopman zich. Hy word, naar zyn verlangen,
 Door held Civilis in Bataaffchen dienst ontfangen:
 Zyn deugden zyn bekend: de brave Flaviaan
 Is veel t'oprecht, dan dat hy iemant zou verraên.

Nadat de vorst den raad te kennen heeft gegeven
 Wat in Novezium door 't ryksvolk is bedreven,
 Vervolgt hy: 't Roomfche heir, van opperhoofd ontbloot,
 Verwekt door 't oproer zich den hoogften oorlogsnood:

Dat

Dat leger zal, zo lang de muidrift noch blyft woeden,
Zelfs in zyn' sterken muur zich weinig kunnen hoeden.
Laat ons dan voordeel doen met 's vyands muitery:
't Verwinnend leger trekk' de vesting naderby.

De zege spoort ons aan tot verdre krygsbedryven.
't Verveelt Germanjes heir in Gallië te blyven,
Daar 't buit en glori won, maar nu geen' dienst kan doen:
Laat die Germanen ter belegering zich spoên
Naar 't vergelegen Mentz: met zwakbemande muren,
Bewaard door hulpmagt, kan 't geen lang beleg verduren.
Ten minste lokt men dus de ryksmagt tot ontzet
Dier vesting derwaarts, zo de keurling hier zich red.

De held der vryheid ziet zyn' goeden voorslag klemmen,
Daar elke speer zich roert, daar al de hoofden stemmen.
Men zend naar Gallië, aan den vurigen Germaan,
Bevelen tot het nut en loffelyk bestaan;
En 't bondgenootschap trekt, met zyn' geliefden vader,
Vol vreugd Novezium en Romes muiters nader.

Uit deze vesting, daar d' oproerige oorlogsmagt
Ten leste door de vrees tot stilstand was gebragt,
Wierd naar de Galliërs om onderstand gezonden:
Zo bouwde 't schuldig volk zyn heul op zwakke gronden.
Met welk een' doodschen schrik vernam de keureling,
Op gisteren verjaagd, Civilis nadering!

Fluks riep een onderhoofd, de leidsman dezer blinden:
 Romeinen! hebt ge moed, gy zult nu uitkomst vinden:
 Nu deert geen Vokula, nu leeft geen Flakkus meer.
 Te velde! volgt me; stryd; en wint onsterflyke eer.
 Hy spreekt, en 't volk trekt uit: 't is buigzaam, of baldadig,
 Nu angstig, dan weêr stout, gedurig ongestadig;
 Een voorjaarslucht gelyk, die 't groen tot schade ontsluit,
 Daar zy, nu zoel, dan guur, den nutten wasdom fruit.

Civilis trøk terwyl, met zyn getrouwe benden,
 Die met de teêrste zucht haar opperhoofd erkenden,
 Bedaard en langzaam op zyn' woesten vyand aan,
 In welgegronde hoop van 't miltziek volk te slaan.
 Dat hoofdelooze heir, uit zyn geferkte wallen
 Met dreigend schreeuwen hem onzinnig aangevallen,
 Door 't heldenheir gestuit, en zwemmende in zyn bloed,
 Is, na den eersten schok, ontbloot van allen moed:
 Het vlucht, werpt zyn geweer in 't angstig vluchten neder,
 En keert, met groot verlies, in zyne vesting weder.

't Bebloede Roomfche heir, door tegenspoed geleerd,
 Befeft zyn onmagt, nu 't zyn opperhoofd ontbeert.
 Ach! had geen blinde hoop ons uit den wal gedreven!
 Ach! mogt ons Vokula weêr krygsbevelen geven!
 (Zo sprak het miltgespan;) de dappre keurling zou
 Niet schandelyk vergaan, in vruchteloos berouw.

Maar laat ons dezen ramp op onzen leidsman wreken:
Had hy den kryg verstaan, ons heir waar' niet bezweken:
Hy heeft met oorlogsëer en voorspoed ons geveid,
En door zyn kwaad bestier ons in 't bederf geleid.
Op deze taal wierd hy, die hunne muitdrift voedde,
En dus hun achting won, het voorwerp van hun woede:
Het hoofd der muiters wierd door 't muitgespan ontzield.
D'ontfnapte Vokula, die heimlyk zich onthield
In 't bang Novezium, dorst nu te voorfchyn komen.
Hoe driftig wierd hy weêr voor veldheer aangenomen!
Hoe viel de keureling zyn opperhoofd te voet!
Hoe wierd het oproer door de schuldigften geboet!

Intusfchen had men 't heir der wakkre bondverwanten.
De zegevanen voor Novezium zien planten.
Veel Gallisch hulpvolk, korts tot Romes dienst geprest,
En vol van yver voor hun vaderlyk gewest,
Had, onder 't woest rumoer, het duister waargenomen;
't Was uit Novezium den Roomfchen dwang ontkomen:
Uit hen verftond men, in Civilis legerveld,
Dat Vokulaas gezag in 't ryksheir was hersteld.

Nu vind de vorst niet goed zich langer hier t'onthouên:
Zyn heirmagt keert terftond: elk toont een vast betrouwen.
Op zyn ervarenheid, die nu verscheidemaal
De kracht verbroken heeft van 't vyandyke ftaal.

Men rust te Gelduba, door Vokula verlaten,
 En spoed zich verder voort, maar laat een deel foldaten,
 Tot krygsbezetting, in den Roomfchen legerwal,
 Daar hen geen nooddruft, als den vyand, deeren zal.
 Al d'andre troepen, die langs 't bogtig Rynfpoor trekken,
 Verkorten hunnen weg, door vrolyke gefprekken:
 Zy roemen d'oorlogsdaën van Sieverts grooten zoon,
 En danken voor hun heil de vaderlandfche goën.
 In 't eind', met dat geluk gedurig ingenomen,
 Is 't heldenheir terug voor Vetera gekomen.
 Hoe bly verneemt men hier den Roomfchen tegenfpoed!
 Met wat verrukking word Civilis hier begroet
 Door 't vorstelyk geflacht, en door de legergrooten!
 Hoe groet 'er 't volk dien held, en al de togtgenooten!
 De gantsche krygsmagt juicht; en 't rollend vreugdgefchal
 Verfchrikt den vyand, in den Veterafchen wal.

Terwyl men dag aan dag de vesting blyft omringen,
 Verzekerd dat men haar door hongersnood zal dwingen,
 Befteën de helden met genoegten hunnen tyd
 By d'offerplegtigheën, of in een' oefenstryd.

* * *

KLAUDIUS CIVILIS.

A C H T S T E Z A N G .

De Trierenaar, met smart in Romes dienst verbonden;
 Montaan, door Vokula Civilis korts gezonden,
 En fints, om nieuwe hulp, naar zyn mishandeld land;
 Verfcheen op zekren dag, als Gallifche afgezant,
 Omzichtig en vermomd, in 't heir der bondgenooten,
 Daar 't bange Vetera door hen was ingefloten.
 Men hoorde, op zyn verzoek, hem in den vollen raad.

Getrouwe vaders van verdrukten staat by staat!

(Zo fprak Montaan;) verneemt het doel van myn gezantfchap.
 Lingoon en Trierenaar, in heimlyk eedverwantfchap
 Getreden met elkaêr, vereenigd door 't belang,
 Besloten zich t'ontflaan van Romes wreeden dwang,
 En d'andre Galliêrs ten oorlog aan te fpooren.
 Men heeft drie hoofden van dit eedverbond verkoren;
 Den Trierfchen Klafikus, van koninklyk geflacht;
 Den Trierfchen Tutor, mede op 't hoogst by ons geacht;
 Twee dappre mannen, die, by Romes veldbanieren,
 En onder Vokula, het Trierfche volk beftieren;
 En held Sabinus, dien doorluchtigen Lingoon,
 Die 't krygsvolk van zyn land in 't ryksheir heeft geboôn,

En

En zich om sterker hulp, op Vokulaas begeeren,
 Naar zyn gewest begaf, maar niet denkt weêr te keeren,
 Gezind elk Gallisch volk, dat Rome by zal staan,
 Door zyn Lingonen uit het oorlogsveld te slaan.
 Alree' heeft Vokula 't begeerde volk ontfangen
 Van 't veinzend Trier, uit dwang noch in de ryksbelangen.
 Die bystand baat hem niet; het moedig eedgespan
 Heeft dus te wisser kans by zynen staatstiran.
 Ik bied, met kennis van de Gallische eedgenooten,
 En uit den naam der drie verkoren oorlogsgrooten,
 U, die voor 't vryheidsheil zo veel u onderwond,
 Het deelgenootschap aan van hun geheim verbond.
 Zo moog' Civilis, wien de dwingelanden vreezen,
 Een achtbaar medehoofd van 't eedgenootschap wezen.

'k Heb weêr, als afgezant, aan mynen last voldaan:
 Ô Helden! hoort my weêr als vrind der vryheid aan:
 Zy noopt me een snood geheim u, die haar hoed, t'ontdekken:
 Gy kunt de Galliën aan groot gevaar onttrekken.
 Verneemt, dat Klasfikus, dat Tutor, en Sabyn
 Bedekte vyanden der ware vryheid zyn,
 Door staatzucht blind, bekwaam om, listig saamgespannen,
 Tirannen neêr te slaan, met oogmerk van tirannen.
 Een myner vrinden, wien 't geheim is toebetrouwd,
 Verfoeit het in zyn hart, en heeft het my ontvouwd.

Sabinus, die zo fier zich Cezars bloed durft noemen,
 En zich dier afkomst, vrucht van overspel, beroemen,
 Heeft, vlammente op een' troon, dien rampspoed ons bereid:
 Door hem zyn Klasfikus en Tutor snoon verleid
 Om 't schreijend Gallisch volk met schyngeluk te streelen,
 En famen d'oppermagt der Galliën te deelen.
 Gevaarlyk drietel! Ach! hun looze veinzery
 * Beloofst de vryheid, en bedoelt de heerschappy.
 Zo hunne staatzucht ooit de Galliën kon dwingen,
 Zo ze onze landen won, zy zou naar d'uwen dingen.

Op deze ronde taal, laat zich Civilis uit:

Doorluchtige oorlogsraad, die Romes onrecht stuit!
 Zeeghafte haters van 't onwettige regeeren!
 Betaamt het u den eed dier Galliërs te zweeren?
 Zoud gy besluiten in verbond met hen te treên,
 Die loos hun vaderland verraden? Neen, ô neen!
 Laat ons, die 't heilloos doel dier trouweloozen wraken,
 Ons dienen van 't verraad, maar ons niet schuldig maken:
 Laat ons, in 't oorlogsveld, den Roomfchen staatstiran
 * Eerst met hun hulp weêrstaan, en dan hun vloekgespan.
 Zo spreekt hy; en die taal behaagt de raadsvergaêring.

Montaan, (hervat de vorst;) de tydige openbaring
 Van 't Gallifche verraad is ons van groot gewigt:
 Wy achten, brave held! ons dier aan u verpligt:

Z

Wy,

Wy, die den zwaren kryg voor onze vryheid wagen,
 Beloven u, kan 't zyn, voor d'uwe zorg te dragen.
 Dat niemant ons besluit verneme uit uwen mond.
 Ga; meld, als afgezant van 't heimlyk eedverbond,
 't Genoegen der Bataaffche en verdre bondgenooten,
 Omdat uw helden meê den Roomfchen kryg befloten;
 Dat wy befchermen wie de vryheid durft behoên,
 Maar 't ons niet voegen zou hunn' oorlogsêed te doen,
 Ons, reeds gelukkig in den wreedten dwang te fluiten,
 Eer één der Galliën den oorlog dorst besluiten.
 Wy wachten haast de vrucht van hunne dapperheid.
 Hy zwygt; Montaan vertrekt; de raadsvergaëring fcheid.

In dezen toestand wierd de groote maar' vernomen,
 Dat Rome 't eerloos bloed zyns dwinglands had doen froomen,
 En held Vespaziaan als zynen vorst geëerd,
 Schoon uit het Joodfche land noch niet terug gekeerd.
 Nu was 't ontzachlyk ryk van burgerkryg ontflagen;
 Nu dorst geen Gallifch volk den stouten oorlog wagen.
 Sabyns en Klasfikus en Tutors aanhang wist
 Dien fchroom uit Gallië te bannen door hun list;
 Verfpreidde daar alom verfcheide valfche maren,
 Alsof zich yllings 't ryk door nieuwe krygsgevaren
 In kranken ftaat bevond; en bragt 'er 't volk in waan,
 Dat Romes waereldmagt welhaast te niet zou gaan.

Hieronder werkten fluks veel Gallifche druïden,
 Die, omgekocht, hun land al zingende verrieden.
 „Den volken, (was hun zang,) die noch aan deze zy'
 „Der Alpen kwynen in de Roomfche flaverny,
 „Is 't ware vryheidsheil, veel meer dan ooit te voren,
 „Ja waereldheerfchappy, door 't godendom befchoren.”
 Zo wierd, voor Klasfikus, voor Tutor, en Sabyn,
 Het hart van 't Gallifch volk misleid door loozen fchyn;
 En, daär men 't noopte om zich den Roomfchen dwang t'ontrukken,
 Arglistig voorbereid om eenmaal blind te bukken
 Voor nieuwe heerfchappy, voor inlandsch staatsgeweld,
 In fchyn van vryheid, als door 't godendom voorfpeeld.
 Hoe fpoedig weet men 't hart des dommen volks te winnen,
 Daar looze huichelaars orakeltaal verzinnen!
 De meefte Galliën vernoegden 't woest gemeen;
 Men zag ze in 't krygsverbond der drie tirannen treên.
 Zo wierd de held gesterkt, die met zyn bondverwanten
 De ware vryheid zocht grootmoedig voort te planten.

Nu ging 't hem alles meê: Germanjes oorlogsmagt,
 Uit Gallië gerukt, had ras zyn' wil volbragt,
 Door 't nut beleg van Mentz: 't Romeinfche krygsvermogen
 Was onder Vokula die ftad te hulp getogen:
 De Nederryn was vry van 't ryksheir, en 't ontzet
 Van 't veege Vetera dien vyand dus belet.

't Germaanfche heir voor Mentz had, op het snel genaken
 Van Romes fterker heir, 't beleg wel moeten ftaken;
 Maar 't was, met grooten buit, gewonnen by die vest,
 Den nood ontzwommen naar het Oosterrynsch gewest;
 En fchoon 't getogen was naar zyn byzondre ftaten,
 Nochtans dorst Vokula die Rynftad niet verlaten.

In dezen voorfpoed wierd den vaderlandfchen held
 Door zekren Sigibert dees blyde maar' gemeld:
 Doorluchte vorst, gy kent me als Trierenaar, verbonden
 Aan Klasfikus: hy heeft me op hier bedekt gezonden.
 Door hem, door Tutor, en ons Gallifch eedgeftan,
 Is in de vesting Mentz d'uitheemfche ftaatftiran,
 De wreede Vokula, die om 't misbruikt vermogen
 Geen trouw meer waardig is, tot zyn verderf bedrogen.
 Veel Roomfche hopliên en foldaten, slechts uit dwang
 Voor vorst Vespaziaan, zyn reeds in ons belang.
 Men heeft, door loos beleid, al d'andre keurelingen
 Ontvonkt in heete drift om Vokula te dwingen
 Zich met zyn kranke magt naar dit gewest te spoên,
 Weêr pooging tot ontzet van Vetera te doen;
 En hy, die 't grimmig heir onmooglyk kon weêrftreven,
 Heeft met zyn leger zich alreede op hier begeben.
 Ons Gallifch eedverbond, dat in dien oorlogftrik
 Hem poogt te vangen, wacht op 't gunftig ooggenblik

Om zich als vyand der Romeinen t'openbaren;
En 't zal dat stuk bestaan naby uw dappre scharen.
Gy hebt het ryksheir, toen 't u deeren kon, belet
Te keeren naar dit oord, tot Veteraas ontzet;
Wy hebben 't aangespoord om weêr op hier te trekken,
Nu 't Roomsche legerhoofd de wraak ten prooij' moet strekken.

Na 't melden van die maar', keert Sigibert terstond;
En d'oorlogsraad verneemt ze uit held Civilis mond.

Het lust den hertog aan de vorstelyke vrouwen,
In Walburgs tent, den nood des vyands óók t'ontvouwen.
Befest (zo vaart hy voort,) den zegenryken stand
Van onze legermagt, van 't lieve vaderland:
Nu zien we ons spoedig vry van d'oude Roomsche benden,
En eer het dwingend ryk een nieuwe magt kan zenden:
Het volk van Vetera heeft niemant die hen red;
's Ryks andre sterkten zyn met Galliërs bezet;
En 't Agrippyner volk moet Romes zy' verlaten,
Als tegen d'overmagt geen tegenweer kan baten.
Zo breken we eenmaal voor altoos 't uitheemsche juk.
Verheugt u, neffens my, om 't vaderlandsch geluk.
Hoe streelt me een blyde hoop voor myn geliefde panden!
Ziet hen welhaast gered uit 's Agrippyners handen!
ô Echtgenoot! ô zoon! zult gy 't gevaar ontvliên?
Zal ik myn Vredegond en Bato wederzien,

En teêr omhelzen? zal ons d'eêlste blydschap streelen?
 Zult gy, myn gade en spruit! in 't heil der vryheid deelen?
 ô Moeder! zusters! mogt ge ooit hopen, hoopt nu vry
 Op huis- en staatsgeluk; verheugt u, neffens my.

Zo luid Civilis taal. Hun aller kaken gloeijen
 Van zuivre blydschap, en hun vreugdetranen vloeijen.
 Wat voorfmaak van geluk! (barst achtbre Walburg uit:)
 De goden hoeden dan de lieve gade en spruit
 Van myn' doorluchten zoon, daar zy de vryheid hoeden!
 Dit nieuwe heil is meer, dan d'oude tegenspoeden.
 Begunstig onze hoop, ô magtig godendom!
 Geef ons die panden met de vryheid wederom.
 Zo spreekt en smeekt ze in vreugd. Zy heft, by deze bede,
 En oog en hart omhoog; haar zoon en dochters mede.

Haar kleenzoon Verax, met zyn' broeder Viktor, deelt
 Welhaast in 't groot geluk, dat hunne magen streelt:
 Zy treden binnen, door de drie verheugde vrouwen
 Genood om met 's lands held hier 't middagmaal te houên.
 't Genoegen van het hart, de faus van 't vrindenmaal;
 De vaste hoop, gemeld in heugelyke taal;
 De groote gunst der goôn; den bangen staat bewezen;
 En 't heil der vryheid, naar gewoonte hoog geprezen;
 Verschaffen allen hier het eêlste dischvermaak:
 't Eenvouwdigste gerecht heeft hier een' zoeten sijnmaak:

Geen lekkernyen, die op ryke disfchen pralen,
Vernoegen dus het hart in opgepronkte zalen:
Hier zyn de grooten in een zagte kalmte bly.
Nu vloeijen uur op uur en dag op dag voorby,
Als snelle beken, daar geen holle golven bruifchen,
Maar effen wateren langs grazige oevers ruifchen.

Intusfchen wierd geftaag den vaderlandfchen held
De nadring, elke marsch van Vokula gemeld,
Op Agrippyner grond nu langzaam aangekomen,
Dan by de wallen van Novezium vernomen,
Dan yllings voortgerukt naar 't veld van Gelduba.
Maar toen het ryksheir zich een' marsch van Vetera,
Zo dicht by 't vryheidsheir, ter neder had geflagen,
En toonde dat het ras een' aanval wilde wagen,
Toog 's hertogs meefte magt, van dezen vorst verzeld,
Uit haren legerwal, terftond in 't open veld,
Daar zy met ongeduld de Roomfche benden wachtte,
En zelfs, doch vruchteloos, in flagörde overnachtte.
De dag brak weder aan, toen Sigibert verfcheen,
De Trierenaar, die korts van 's vyands tegenheên
Den vorst verwittigd had, en nu dees maar' deed hooren:

Het noodlot heeft, ô held! ons veel geluk befchoren.
De Roomfche veldheer, die zyn volk niet kon weêrftaan,
Geleidde hen van Mentz met weêrzin herwaarts aan:

Hy zocht, van dag tot dag, door trage vorderingen,
 De drift te matigen in 't hart der keurelingen,
 En hoopte dat die drift, met smartelyk berouw,
 Op hunn' vermeetlen togt welhaast verdwynen zou.
 Hun gramfchap, dus getergd, begon weêr uit te breken;
 Men dreigde in 't einde op nieuw zich in zyn bloed te wreken;
 En 't heir toog fpoedig voort, totdat de ryksbanier
 Ten leste wierd geplant een' enklen marsch van hier,
 Daar Vokula beloofde, om tyfsgevaar te myden,
 Dat hy den naaften dag uw benden zou bestryden.

Toen was 't voor 't eedgespan het gunstig oogenblik
 Om dwingland Vokula te vangen in den ftrik;
 Toen dorsten Klasfikus en Tutor, met hun benden
 En 't ovrig Gallifch volk, de veinzery volëndén;
 Toen fcheidén zy zich af van Romes legermagt.
 De veldheer wierd terftond in 't ryksheir omgebragt;
 En Gallus ftreng geboeid, met Rufus, eerfte grooten
 En ftedehouders; door Romeinen, eedgenooten,
 Wier moed by 't ovrig heir een' snellen ingang vond,
 Daar zich de keurling eer voor 't Gallifche eedverbond,
 Dan voor den nieuwen vorst van Rome wilde wagen,
 Ja zich met blydfchap zag van Roomschen dienst ontflagen.
 Ons Gallifch leger ftond niet verr' van 't ryksheir af,
 Waarheen zich Klasfikus op 't oogenblik begaf

Dat

Dat hy dien omkeer wist. Daar wierd hy, door de troepen
Van Rome, eenparig voor hunn' veldheer uitgeroepen;
Daar bood al 't volk ten dienst der Galliën zich aan.

Zo dra de krygsëed door die benden was gedaan,
Sprak Klasfikus tot my: Ga nu Civilis melden,
Dat Romes leger zich vereent met onze helden;
Dat Vredegrond haast zal met Bato veilig zyn,
En 't Roomsche gezag verdelgd aan Neêr- en Bovenryn;
Dat wy verlangen, om, voor zo veel vrindschapsblyken,
Het volk van Vetera, dat spoedig moet bezwyken,
In onzen eed te zien, en vorst Vespaziaan,
Wiens nieuw gebied ons dreigt, met vrucht te wederstaan.
Civilis zal gewis, by d'andre ryksfoldaten,
Ons 't Veterasche volk gewillig overlaten.
Gy, neem den eed hen af, myn Sigibert; en keer,
Met dat Romeinsche volk, tot uwen halsvrind weêr.
Ik zal my spoeden, hier niet weder overnachten,
Maar in Novezium, of elders, u verwachten.
Dus uitte zich myn vrind. Nu heb ik u, ô held!
Den voorspoed en 't verzoek der Galliërs gemeld.

Civilis, zeker dat geen vyand hem zal deeren,
Laat d'uitgetogen magt fluks in den heirwal keeren;
En meld den leden van den saamvergaerden raad
Wat groote tyding hy uit Sigibert verstaat.

Gy ziet (vervolgt hy,) 't recht, dat ons de goôn verschaffen,
 Die dwingland Vokula door zyn Romeinen straffen;
 Gy ziet ten deele uw' wensch door 's veldheers dood vervuld;
 Gy smaakt de vrucht van 't kwaad, maar deelt niet in de schuld.
 De nood moet Vetera tot overgaaf reeds dwingen:
 Zoud ge u belemren met gevangen keurelingen?
 De wensch der Galliërs ontflaat u van dien last:
 Vergunt hun eedgefpan een' bystand, die hen past;
 Laat zich hun magt door 't volk van Vetera vermeerren;
 Laat hun tirannen vry heerszuchtig famenzweeren:
 Zo 't land zich veilig voor het dwingend Roomsche gebied,
 ô Helden! hindert u d'inlandsche heerszucht niet:
 Gy zyt in 't oorlogsveld den Galliën te magtig:
 De trouw vereenigt u, maar d'ontrouw is tweedragtig.
 Zo sprak Civilis; en die vader van den staat
 Verkreeg op 't oogenblik de stem van all' den raad.

De vest, verwittigd dat hy 't bange volk wil sparen,
 Zend hem een' fier' Romein, durft hem deez' eisch verklaren:
 Gantsch Vetera begeert het leven niet alleen,
 Maar ook met krygsgeweer en goedren uit te treên
 Naar Romes heirmagt, om naar nieuwen roem te streven:
 't Wil zich met glori aan zyn' vyand overgeven.

Uw eisch (dit antwoord gaf de vorst dien afgezant;)
 Betaamt geen vesting in een' hopeloozen stand.

Uw krygsraad zal gewis zo veel zich niet vermeten,
 Als hy den waren staat van Romes heir zal weten.
 Gy ziet, dat my de vrind van Klasfikus verzelt;
 Gy kent hem: dat hy u den grooten omkeer meld'.

De Trierenaar laat nu het nieuws uit Rome hooren;
 En 't lot, aan Flakkus, en aan Vokula beschooren;
 En hoe de keurmagt in 't voorspoedig eedverbond
 Der stoute Trierfchen en Lingoonschen zich bevond.
 Dees helden, ô Romein! (voegt hy 'er by,) verlangen
 Ook 't Veterasche volk in dat verbond t'ontfangen.
 Al wie ons dient, Romein niet minder dan Lingoon
 En Trierenaar, geniet een ryklyk oorlogsloon.
 Gy hoort een' vrind, noch korts in dienst van Rome, spreken.
 Zo ik de vest bedrieg, dat haar de goden wreken!

Nu uit Civilis zich: Het hongrend Vetera
 Verneme mynen eisch, en winne lyfsgenaê.
 Die ryksvest volge 't spoor van hare landgenooten,
 Die tot den oorlogsëed der Galliën besloten:
 Verkiest haar felle haat tot vorst Vespaziaan
 Niet liever 't Gallisch volk, dan hem ten dienst te staan?
 Myn bondgenootfchap moet Luperkus als gevangen,
 En al uw krygsgeweer en goed tot buit erlangen.
 Dat Vetera nu kiez', zich tydig overgeev',
 En 't hooploos leven redde, of, in d'elende sneev'.

Zo spreekt hy. D' afgezant gaat dezen voorflag melden.

Elk lid van 's hertogs raad had onderwyl zyn helden
De groote en snelle hulp der Galliërs ontdekt;
Hoe al 't Romeinsche heir tot bystand was verwekt;
Hoe nut die omkeer was van zo veel oorlogsbenden,
Nu Rome eerlang op hier een nieuwe magt zou zenden;
En dat men Veteraas bezetting óók misfchien
Haast tegen 't ryk in dienst der Galliën zou zien.
Zo wierd het driftig hart der vaderlandsche scharen
Omzichtig voorbereid om 't volk der vest te sparen.

De gantsche dag verliep, en d'achtbre vorst ontving
Geen kennis van 't besluit der Roomsche legering.
De morgenzon bestralde op nieuw de Rynsche velden,
Eer Veteraas gezant hem dat besluit kwam melden.
Die hopman uitte zich in deze fiere taal:
't Is veel, zo onze raad, ô vyand! aan 't verhaal,
Op uw bevel gedaan, een vast geloof wil geven;
't Is veel, zo helden, die niet vreezen voor hun leven,
't Verdrag aanvaarden, dat u lust hen voor te slaan,
Niet weigren vest, geweer, en goedren af te staan,
En tegen 't magtig ryk en vaderlandsche vrienden
In dienst der Galliën zich 't stryden t'onderwinden;
't Is veel, ô Batavier! zo onze heldenraad
De langverweerde vest tot zulk een' prys verlaat,

Terwyl Luperkus zelf, wien raad en benden eeren,
De sterkste pooging doet om d'overgaaf te weeren:
Maar d'omzwaai in het ryk, daar 't wettig opperhoofd,
Daar vorst Vitellius van 't leven is beroofd;
En 't voorbeeld van ons heir, dat zich van Flakkus treken.
En Vokulaas verzuim zo lofflyk wist te wreken,
En 't nieuw gebied bestryd, tot wraak van 't oud gezag;
Zyn oorzaak, dat men stemt in 't voorgesteld verdrag.
Zie daar wat ons beweegt de vesting op te geven:
Wy kunnen sterven, maar onze eer niet overleven.

Op zulk een trofse wyz' geeft d'afgezant bescheid.
Civilis, niet gebelgd om die vermetelheid,
Voegt hem geen antwoord toe, dat op die taal zou passen.
Zo hoort een sterke leeuw een' kleenen huishond basfen.

De fiere hopman keert naar 's vyands legersteê;
En Sigibert, gerust op gyzelaars, gaat meê.
Dees hoofdman eischt 'er, dat de Roomsche legergroeten
En benden zweeren, naar 't verdrag, met hen gesloten,
Het Gallisch krygsverbond getrouw ten dienst te staan.
Die eed word fluks aan hem in Vetera gedaan:
Men zweert 'er, groot en klein, Luperkus uitgezonderd.
Hoe is de Trierenaar om 't Roomsche wee verwonderd!
Hoe vreemd is 't, dat een volk, door hongersnood verteerd,
Van alle hoop ontzet, zo spaê zich heeft verneêrd!

Dit volk, dat andren dwong door zyn onmenschykheden,
Heeft zelf in zynen wal den zwaarsten ramp geleden.

Na 't zweeren van den eed dier kwynende oorlogsmagt,
Word noodig voedsel binnen Vetera gebragt.

Men hoort 'er den Romein van dollen honger gieren;

Men ziet 'er spoedig hem den eetlust gretig vieren:

Doch menig keurling, in zyn' blinden lust te graag,

En overladende d'allengsverzwakte maag,

Verzwelgt, in dierbre spyz', die hy niet meer kan derven,

Die 't leven hem belooft, een gif dat hem doet sterven;

Een ranke kiel gelyk, die storm heeft doorgestaan,

En door een barstend lek in kalmte moet vergaan.

De krygsbezetting trekt, op 's hertogs last, ten leste,
Verstoken van geweer en goedren, uit de veste;

En toont, om dat verlies, eer ze uit den heirwal scheid,

Schoon van de dood gered, een trotsse grimmigheid.

Zy moet door 't leger van Civilis henen trekken:

Hier durft haar woeste drift zich roekloos weêr ontdekken.

Wat spyt voor 't heldenvolk, dat haar zo billyk haat!

Die felle spyt van 't hart vertoont zich op 't gelaat.

Een Batavier barst uit: Ziet daar de zelfde benden,

Die oorzaak zyn geweest van onze staatselenden;

Die onderdrukkers van ons vaderlandsch gewest,

Door wie uit vrekheid, en uit ontucht wierd geprest.

Nu zien we ons fel gehoond door die geweldenaren.
ô Spitsbroërs! welk een smaad! wat monsters moet ge sparen!
Hy roept, en 't heir laat zich in zorglyk momplen uit,
Dat yllings door 't gezag des hertogs word gestuit.
De keurling bind zich in, ziet wel 't gevaar verdwenen,
Maar ducht een nieuw gevaar, en spoed door 't leger henen.
Hy rukt langs 't Rynnat voort, op 't heuvelachtig veld,
Daar hem al 't paardevolk des grooten Fries verzelt,
Om hem, die wapenloos naar Klasfikus moet trekken,
Tot aan Novezium tot goede wacht te strekken:
't Is raadzaam, dat men dus een blinde wraak belett'
Aan 't vaderlandsche volk, dat Gelduba bezet.
De Trierfche Sigibert verzelt het ryksvolk mede.

Luperkus toont terwyl, in 's hertogs legerfede,
Aan zyn Bataaffche wacht een' hoogmoed, die haar fart:
Ja hy, die 't vaderland gedompeld heeft in finart,
Durft van die wreedheid by haar' hoofdman zich beroemen,
Als van rechtvaardigheid, en wrekers muiters noemen.
Civilis, wien men 't meld, begeeft zich derwaarts heen,
Om 't krygsvolk, dat welëer onschuldig heeft geleên,
Nu voor een euveldaad, nu voor oproerig woeden,
En dus Luperkus voor Luperkus zelv' te hoeden.
Hy naakt de tent, daar die gevangen word bewaard;
Hy ziet 'er met de wacht een menigte vergaêrd;

En

En hoort van hoon en wraak dat volk luidruchtig spreken.
 'k Wil aan Luperkus (luid zyn taal,) op 't felste u wreken:
 'k Heb hem ten krygsbuit aan Vellede toegedacht,
 Die gy op 't hoogst waardeert, die hy op 't laagst veracht.
 Kunt ge ooit op dien Romein een schooner wraak verwerven?
 Zou die hoogmoedige niet liever willen sterven?
 De wakkre hertog ziet hoe veel die taal vermag:
 Al 't morren is gestild; elk toont een diep ontzag:
 't Vernoegt hen, dat hun held den hoogmoed der Romeinen,
 In 's lands verdrukker, zo gevoelig zal verkleinen.

Het morgenrood verdreef de schaduw van de nacht,
 Wanneer Luperkus uit het leger wierd gebragt.
 Die fiere zat geboeid op eenen Roomschen wagen,
 Met oorlogsbuit belaën, daar 't vele benden zagen.
 Wat vreugd voor 't krygsvolk, hem zo laag te zien verneêrd!
 Hy ziet hen sinaadlyk aan, als een die triomfeert.
 Een bende Bruktren, die ter wederzyde trekken,
 Moet, tot Vellede toe, hem tot geleide strekken.
 De krygskiel, die de vorst uit al de vloot verkoor,
 Om over 't Rynnatt heen, en door het Lippespoor,
 Met dat gevangen hoofd der staatsgeweldenaren,
 En d'andre gaven, naar Velledes woud te varen,
 Lag zuidwaarts af van 't heir, en aan den linker boord
 Der vaderlandfche kil: daarhenen toog men voort.

De zon was noch niet lang ter oostkimme uitgeklimmen,
Toen 't Friefche paardevolk, dat aan de Roomfche drommen
Tot wachters had verftrekt, in 's hertogs legerveld
Ontydig wederkwam. Hun hoofd fprak tot den held:
Gy zyt met reden van verwondring ingenomen,
ô Vorst! maar hoor wat ramp ons over is gekomen.
Naby den Rynfchen boord, flechts anderhalven ftond
Van uwe krygsmagt, op een ruime vlakte, vond
De Roomfche keureling, verzeld van ons geleide,
Terwyl de nacht op 't veld haar zomerschaduw fpreidde,
Een goede plaats tot rust: men vlyde hier zich neêr,
En 't uitgehongerd volk ververschte zich nu weêr.
't Getroostte zich, naar 't fcheen, 't verlies, door hen geleden;
't Had dier gezworen in den oorlogsdienst te treden
Van 't Gallifche cedgespan; 't was van geweer beroofd,
Door hongersnood verzwakt, en zonder opperhoofd:
Myn meefte krygsvolk fliep; wie zou gevaar verwachten?
Maar 't ryksvolk greep verwoed, hoe uitgeput in krachten,
Op 't onvoorzienst een deel van onze benden aan,
En dorst door 't Friefch geweer de Friezen nederflaan.
„ Romeinen! (riepen ze uit;) uw goedren zyn verloren:
„ Laat ons dees roovers, nu de krygskans is geboren,
„ Ontzielen door hun ftaal, en op hun paarden vliên:
„ Wy kennen Gallifch volk, dat ras ons hulp zal biên.”

't Rumoer, alom ontstaan, wekt yllings al myn Friezen,
 Die in dien hoogen nood geen' nutten tyd verliezen:
 Zy weeren zich vol moeds, zyn spoedig weêr te paard,
 En tegen 't stout verraad op myn bevel geschaard.
 Die spoed was ons behoud: ontelbre snooden vielen,
 Eer d'ontrouw velen van myn ruiters kon ontzielen;
 En 't angstig overschot, straks op de vlucht gefield,
 Wierd door myn paardevolk vervolgd en neêrgeveld.
 De Trierfche Sigibert, die verder wilde trekken,
 Kan Klasfikus uw trouw en 't Roomsch verraad ontdekken.
 Ik gaf hem tot geleide een kleine bende meê,
 En keerde, met myn volk, naar deze legersteê.

Wy zyn den meesten weg reeds herwaarts voortgetogen;
 Het morgenlicht toont klaar elk voorwerp aan onze oogen;
 Wanneer Luperkus op een' wagen ons ontmoet.
 Myn krygsvolk, noch vol drift, op dat gezicht verwoed,
 Begint te schreeuwen; 't wil op hem zich mede wreken:
 Het is niet mogelyk een woord tot hen te spreken:
 Wie kon dat tierend volk bewegen tot hunn' pligt?
 Ik zie op 't oogenblik hun woeste wraak verricht,
 Hun treffend werpgeweer Luperkus toegedreven,
 En 't lyk van dien Romein den Ryn ten prooij' gegeven.
 Het Bruktersche gelei', verrast, verbaasd, verschrikt,
 Ontdekt in 't einde hen wie hy was toegeschikt:

Zo 't vroeger waar' gelukt by hen gehoor t'erlangen,
Men had Vellede niet beroofd van haar' gevangen.
De Bruktren togen toen met d'andre giften voort.

ô Vorst! gy hebt dees wraak, maar d'oorzaak óók gehoord.
Myn volk heeft roekloos op Luperkus zich gewroken,
En, voor bevelen doof, het krygsverdrag verbroken:
Maar was hy gistren noch het hoofd dier benden niet,
Wier yslyke ontrouw eerst dat krygsverdrag verried?
Heeft hy geen redenen tot bitterheid gegeven?
Heeft hy geen gruweldaên in 't Fricsch gewest bedreven?
Is hy myn ruiters niet ontmoet, wanneer hun haat
Op 't felst was aangefard door 's keurelings verraad?
Zoud gy, naar eisch van 't recht, de schuldigsten verwyzen?
't Zyn helden, die alree' van hun verwoedheid yzen.
Geloof niet, dat hun straf tot voorbeeld strekken moet:
Hun onbedachte wraak zy door berouw geboet:
Zy willen zélf aan 't heir hun blinde drift belyden,
Zo gy hen weêr vergunt voor 't vaderland te stryden.

'k Weet (zegt Civilis,) wat uw landaart heeft geleên:
Ik doem Luperkus moord, maar weeg d'omstandigheên.
Uw ruiters hebben trouw zich reis op reis gekweten;
Ik wil het woest vergryp in 't staatsgeluk vergeten.
Verzeker al dat volk, dat ik hun schuld verschoon;
Maar 'k eisch, dat hun berouw zich fluks in 't heir vertoon'.

Zo spreekt hy. 't Friefche hoofd gaat aan zyn ruiterscharen
 Die gunstige uitpraak van Civilis openbaren;
 Waarop zy, vol van vreugd, het roekloos ftuk ten zoen,
 Aan 't hertoglyk bevel in 't gantsche heir voldoen.
 Wy hebben (zegt dat volk,) uit blinde wraak misdreven,
 En vorst Civilis heeft genadig ons vergeven.
 Dit noopt ons om voortaan, gerust op zyn beleid,
 De vryheid voor te ftaan met meer bezadigdheid,
 En op zyn' minften wenk de driften t'overwinnen.
 Wie zou dien vader van zyn benden niet beminnen?

Intusfchen deelt de vorst den Veteraschen buit,
 Van d'ééne in d'andre wyk, aan 't heldenleger uit,
 Tot groot genoeg van die talryke oorlogsbenden.
 De fchatten, 't volk ontroofd in d'oude staatsëlenden,
 Zyn weêrgewonnen in het nieuwe staatsgeluk:
 Wat ongemeene vreugd, na hopeloozen druk!
 Zo droevig ramp op ramp de helden heeft bejegend,
 Zo blyde zien zy zich met heil op heil gezegend.
 Dit Vetera, waaruit men gruwlen heeft verricht,
 Was onlangs hunne plaag; nu streelt het hun gezicht:
 Zy allen juichen nu, met onbeklemde harten,
 Gelyk de kranken, na d'onlydelyke fmarten,
 Wanneer de ruime borst een' vryen aêmtogt heeft,
 En al wat zich vertoont een vrolyk denkbeeld geeft.

Een feest, na d'overgaaf van Vetera besloten,
Wierd 's andrendaags gevierd in 't heir der bondgenooten.
De grooten vloeiden op het offerveld byeen,
Zo dra de zonneglans aan d'ochtendkim verscheen:
Reeds woelde op 't ruime veld veel volks der Batavieren.
Men zag de priesters met de witte mantels zwieren
Rondom d'altaren heen, met plegtig feestgebaar;
En d'opperpriester stond by 't zooden veldaltaar,
Waarop Civilis nu, by d'eerste zonnestralen,
Aan krygsgod Wodan een gelofte zou betalen:
Zyn blond en krullend haar, de pronk van 't vorstlyk hoofd,
Was 't offer, dat dé held aan Wodan had beloofd,
Zo van 't uitheemsche volk de Ryn wierd vrygestreden;
Een dierbaar offer, naar de vaderlyke zeden.
Hy knielt, gewapend met zyn zwaard en schild en speer,
In diepen eerbied by het blakende outer neêr.
Daar houd de menigte het oog op hem geslagen;
Daar worden, by den stoet van zyn doorluchte magen,
Door 's opperwiclhaars hand, met achtbre plegtigheên,
De blonde lokken hem van 't heldenhoofd gesneên,
En in het vlamvend vuur aan Wodan toegeheiligd.
ô Gy, die 't Ryngewest van ryksvolk hebt geveiligd!
Gy, krygsgod Wodan, hoofd der vaderlandsche goôn!
Ontfang deze offerhand' van Sieverts braven zoon.

Zo spreekt de priester. Voorts werpt hy, werpt elk zich neder,
Die zich op 't veld bevind; en d'offeraar spreekt weder:
Gy allen, goede goôn, beschermers! hoort myn beê:
Bevestigt ons geluk; en geeft een blyde vree.
Dat onze tranen nooit om nieuwen staatsramp vloeijen!
Dat vorst Civilis huis, en al uw volken bloeijen!
De wichlaar zwygt, en ryst; en yllings, met den held,
Ryst al de menigte op het woelende outerveld.

Nu word, door 't gantsche heir, door mannen, kindren, vrouwen,
By beurten aangetreên, een plegtig feest gehouên.
De priesters offeren het slachtvee keer op keer:
't Gezang der barden streelt der helden ooren weêr.
Ten leste worden, door de blyde feestgenooten,
Die plegtigheden met het offermaal besloten
In elke legerwyk, en dus, tot middernacht,
De snellende uren in verrukking doorgebracht.

* * *

KLAUDIUS CIVILIS.

N E G E N D E Z A N G .

's **L**ands held gaf Vetera, tot nut van 't Ryngeweste,
 Aan 't floepend yzer en vernielend vuur ten beste;
 En 's vyands nestelplaats, die langzaam was verheerd,
 Wierd spoedig door het heir in smookend puin verkeerd.
 Thans wist men, dat een deel van 't Gallisch krygsvermogen
 Naar 't Bovenrynsch gewest met Tutor was getogen,
 Om 't hulpvolk, dat zich daar in Roomfchen dienst bevond,
 Te laten zweeren voor het Gallifche eedverbond;
 Dat in Novezium het volk was toegevallen
 Aan Klasfikus; en dat dit opperhoofd de wallen
 Dier plaats gesecht, en reeds naar d'Agrippyner stad
 Zich met zyn oorlogsmagt op weg begeben had,
 In hoop van ras den staat der Agrippynelingen,
 Nu hulploos, tot den eed der Galliën te dwingen.

Civilis leidde, van 't verwoeste Vetera,
 Zyn juichend leger naar 't Romeinsche Gelduba.
 Hier sloopten spoedig óók zyn talryke oorlogsfcharen
 D'ontruimde nestelplaats der staatsgeweldenaren.
 Intusfchen dacht hy staag aan echtgenoote en kroost:
 Dit denkbeeld was noch korts zyn kwelling, nu zyn troost:

Hy

Hy hoopte Vredegond en Bato weêr t'ontfangen,
 En deze zoete hoop verwekte een sterk verlangen.
 Hier, buiten 't leger, op het heuvelachtig veld,
 Van moeder Walburg en het zusterpaar verzeld,
 Sprak hy met yver tot die vorstelyke vrouwen:
 Kunt gy, by 't helder weêr, dien toren niet aanschouwen?
 Het is de hoogste spits der Agrippyner stad,
 Der vesting, die myn gade en oudsten zoon omvat.
 Hoe spoedig kan ikzelf hen tot behoeder strekken!
 Ik wil, na 't sloopen, met myn leger derwaarts trekken.
 Zo spreekt hy. Walburg, met haar beide dochtren, ziet
 Die torenspits terstond in 't ruim en flauw verschiet:
 Zy zyn met hem verrukt: hun aller kaken blozen,
 Als by den morgenglans de verschöntloken rozen.
 Zy staren op die spits: zy melden, door gebaar
 En woorden, hunne vreugd op 't krachtigste aan elkaêr:
 Hun teder hart, zo veel als immer opgetogen,
 Toont niets dan Vredegond en Bato voor hun oogen:
 Zy denken langer niet aan d'uitgestane smart:
 Zy zyn by Vredegond en Bato met hun hart.

Terwyl ze elkander hun verrukking dus bewyzen,
 Zien ze onverhoeds van verre op 't veld een stofwolk ryzen.
 Wat streelend voorgevoel! (barst gryze Walburg uit:)
 Kan 't zyn, Civilis! dat uw lieve gade en spruit

Reeds herwaarts trekken, uit de plaats van haar verdrukking?

Ja, (antwoord haar de vorst, in nieuwe zielverrukking;)

't Is mooglyk, dat die plaats, aan Rome zo getrouw,

Geen' stouten weêrstand waagt, dewyl 't niet baten zou;

't Is mooglyk, dat myn zoon en gade herwaarts trekken;

Zy kunnen 't waarlyk zyn: wy zullen 't haast ontdekken;

Ik kan bespeuren, dat men trekt met snelle schreên...

Daar zie ik ruiters door de stofwolk duidlyk heen...

Is dat geen wagen, dien zy herwaarts aan geleiên?..

Ja ... met een vrouw en kind!.. Gewis, ik mag my vleijen,

Dat waarlyk Vredepond met Bato ons genaakt.

Beseft wat blydschap een gemaal en vader smaakt...

Zy zyn 't; ô ja, zy zyn 't; ik moet myn oog betrouwen:

Ik zal myn Vredepond, myn' Bato weêr aanschouwen.

Civilis, op die taal verftomd van blydschap, snelt

Ten hoogen heuvel af, en streeft, op 't lage veld,

Naar die verloren, naar die weêrgevonden panden.

Zy zien hem; toonen hem, met uitgestrekte handen,

Hun groote blydschap; en omhelzen hem in 't hart:

Zy schreijen nu zo veel van vreugd, als ooit van smart.

Zy spoên ten wagen af, daar 't vorstlyk paar te gader

Den held in d'armen vliegt. „ô Vader! waarde vader!

„'k Zie u dan eindlyk weêr! en Romes dwang heeft uit!..”

„ô Dierbre gemalin! ô veelgeliefde spruit!..”

„Gezegende gemaal! doorluchte staatsbehoeder!..”
 Dus uiten zich de zoon, de vader, en de moeder:
 Civilis, noch zyn gaê, noch Batoos vlugge jeugd
 Heeft kracht tot verdre taal, in d'overmaat van vreugd.
 Zy houden zich omärmd, door drift bykans bezweken,
 Daar blyde tranen meer dan tedre woorden spreken.
 Maar yllings barst de mond van vader en gemaal,
 Van gade en zoon weêr uit in afgebroken taal;
 Totdat ze, meer bedaard, zich beter kunnen uiten.
 De jonge Bato kan zyn' boezem 't eerst ontsluiten:
 ô Lieve vader! (luid zyn taal;) wat groot geluk,
 Na moeders bittre smart, en Batoos fellen druk!
 Gy leeft! de vryheid leeft! Nu zult ge uw' Bato leeren
 Hoe Sieverts heldenbloed de vryheid moet verweeren.
 Myn waarde zoon! (zo spreek de vaderlandsche held;)
 Hoe streelt me uw vroege jeugd, die veel van u voorspelt!
 Mogt ge eenmaal myne plaats tot 's lands geluk bekleeden!
 En gy, myn egaê, die hem sterkt in onze zeden!
 Batavische heldin, zo lang door my beschreid!
 Beminde Vredegond! gy óók in veiligheid!
 En gy, doorluchte held! (laat Vredegond zich hooren;)
 Gy, korts in 't heir beweend, zyt voor den staat herboren:
 Men heeft me uw' ramp gemeld, en op den zelfden tyd
 My door de groote maar' van uw behoud verblyd.

Gy mist een oog, doch wint een roemryk heldenteeken.
Civilis, tot wiens lof de volken moeten spreken!
Gy, die om gade en zoon uw eer niet hebt verzaakt,
Die reeds het vaderland en ons gelukkig maakt;
Gy, brave vriend der goôn! zult noch ons heil vermeerren;
Gy zult den zwaren kryg in ware vreê verkeeren;
Gy zult, met Wodans hulp, het lieve vaderland
Gewis herstellen in zyn' ouden glorifand.

Zo spreekt ze; en, wat gevaar de staat ook hebb' te loopen,
De vorst verzekert haar, dat ze op dat heil mag hopen.

De gryze Walburg, en haar dochters, toegetreên,
Betoonden sprakeloos haar zielgenegenheên
Aan 's hertogs gade en zoon, omärmden beiden teder,
Ontfingen blyk op blyk van zuivre liefde weder.
De tong betuigde haast hoe bly zich 't hart bevond.
De taal van Walburg luid: Wees welkom, Vredegond,
Civilis wyze gaê, waarop die held mag roemen,
En die ik juichend' mag myn waarde dochter noemen!
Wees welkom, dierbre spruit en waardig heldenbloed
Des grooten Bataviers, die 't vaderland behoed!
Hoopt beiden voor den staat: de goden zyn rechtvaardig:
Uw deugd en 't recht des lands zyn hun bescherming waardig.
Dus uit zich Walburg, daar ze in vreugdetranen smelt.

Na d'eerste en teêrste drift, geleid de blyde held

Die achtbre vrouwen, met zyn' zoon, ten leger binnem.
 De benden groeten hier, met opgetogen zinnen,
 Civilis gade en zoon, die, door de wyken heen,
 Met Walburg en haar kroost, naar 's hertogs veldtent treên:
 Men hoort een sterk gejuich door al de legerstede.
 De grooten schieten toe; die hoofden groeten mede
 Het weêrverkregeen paar, en wenschen, bly te moe',
 Civilis, by dit heil, een snelle vrede toe.

Maar welk een nieuwe vreugd verrukt hier Katmeers moeder!
 Zy hoort het dierbaar wicht, daar 't uitroept „Moeder! broeder!”
 En 't snelt haar in den arm. Hoe kussen eerst elkaer
 De moeder en de zoon, en dan het broederpaar!

Het vorstlyk maagfchap is in 't eind', met trage schreden,
 Door d'oorlogsgrooten heen, in 's hertogs tent getreden.
 Hoe bly herdenkt hier, in het huis- en staatsgeluk,
 De held, met gade en bloed, den doorgeftanen druk!
 Befef, ô Vredegond! (laat zich Civilis hooren,)
 Myn droefheid, toen ik u en Bato had verloren:
 Befef myn blydschap nu: 't geluk van 't vaderland
 Behoed myn echtgenoote en oudste huwlykspand.
 ô Myn Civilis! (zegt ze;) ik oordeel van uw fmarte,
 En van uw vreugde, naar den toestand van myn harte.
 Wat heeft myn bange ziel een' bittren angst geleên,
 Toen myn gemaal, 's lands held, niet weêr op 't slot verscheen!

Toen

Toen Roomfche zoetelaars ons, yllings aangegrepen,
 Onkundig van uw lot, naar 't ryksheir dorsten fleepen!
 Wy, zonder hoop op hulp, mishandeld, afgemat,
 Gevangen weg gevoerd naar d'Agrippyner ftad,
 Gevoelden, waarde held! in 't lyden geen verzagting,
 Dan toen de brave raad aan my verklaarde, uit aching,
 Dat gy de Roomfche magt op 't eiland had verheerd.
 Die kwelling is voorby, de ramp in heil verkeerd,
 Door 't Agrippyfch gewest de Gallifche eed gezworen,
 Het vaderland vol hoop, ons echtgeluk herboren,
 En d'overdenking dier verdwenen ongeneugt',
 In ons gezegend lot, een ware ftof tot vreugd.

Men ziet, deez' blyden dag, de plegtigfte offerhanden
 Op 't heilig veld tot eer van al de goden branden:
 Het vorftlyk maagfchap, hier eerbiedig neêrgekniêd,
 Betoont wat dankbaarheid hun juichend hart bezielt.
 De held erkent, beloont, aan d'Agrippynelingen,
 De heusheid, die zyn gade en zoon van hen ontvingen.

Den naaften dag verfcheen, by 's hertogs legermagt,
 Een bo', die deze mare uit 's eilands westênd' bragt:
 Verneem, Civilis, wie ons duinland dorst befpringen:
 't Was Labeo, dien gy naar 't krygsbestier zaagt dingen;
 D'ontrouwe Batavier, in 't heldenheir gefpaard,
 En by den grooten Fries niet trouw genoeg bewaard.

Met hulp van Romes goud, was d'eerlooze onrustwerker,
 Door heimlyk Friesch verraad, gevloten uit zyn' kerker.
 Noch leefde Vokula: dien veldheer bood hy aan,
 Indien hy spoedig wierd met krygsvolk bygestaan,
 En onder 't ryk uw volk en 't onze mogt regeeren,
 Eerst veler harten, voorts al 't eiland t'overheeren.
 't Vond ingang. Hy ontving die hulp in 't Nervisch land,
 Toog yllings naar de zee, en zeilde naar ons strand.

Hy landde stil by nacht: zyn volk wierd ras vernomen:
 Wy vonden hen te zwak, om moedloos hen te schroomen.
 De gryze Volkaart, die, in 's eilands ouden nood,
 U op het duin ontving, daar gy den kryg besloot;
 Wierd nu verwittigd, was gereed om meê te sryden,
 En dacht het nadrend volk van 't vaartuig af te snyden.
 De nacht was licht; men wierd te spoedig ons gewaar.
 We omringden echter noch de voorste kleene schaar'.
 't Gelukte aan d'andren, naar hun kiel terug geweken,
 Met Labco terstond in volle zee te steken.
 Toen wierd ons alles door 't gevangen volk ontdekt:
 Zyn wacht was omgekocht, en 't stuk niet uitgelekt:
 Hy had zich stout geveleid, dat hy door list de zinnen
 Van 's eilands magtloos volk met zo veel spoed zou winnen,
 Als hy den opstand by zyn ruiters had verspreid;
 Geen hinderpaal gevreesd, in uw afwezendheid;

Maar

Maar nu met spyt bespeurd hoe veel de moed kon gelden
Van onze hoogbejaarde en onvolwasfen helden.

D'onttāarde zeilde straks naar 't Marezaatsche land:
Daar vond hy 't volk alree' gewapend op het strand:
Door ons gewaarschuwd, dwong 't hem spoedig zee te kiezen.

We ontdekten ook terstond den staat der grootte Friezen,
Dat Labeo bedekt zyn' kerker was ontsnapt.
Reeds vlood d'ontrouwe wacht: zy wierd in 't vliên betrapt,
Van 't misdryf overtuigd, en tot de dood verwezen.

Wy zagen haast, dat niets voor 't eiland was te vreezen;
En Volkaart zond my toen, ô hertog! herwaarts heen,
Om 't nieuwe landverraad en d'uitkomst u t'ontleên.

De vader van den staat poogt nu 't verblyf t'ontdekken
Van zwakken Labeo, die krygsnood kan verwekken.
Zo baarde menigmaal, daar 't oog geen toezicht nam,
Een enkele sprenkel vuur een schadelyke vlam.

Maar yllings wierd de mare in dit gewest vernomen,
Dat Romes nieuwe magt het land haast op zou komen;
Dat Cerialis tot haar' veldheer was verklaard,
En in Itaalje vlyt noch kosten wierd gespaard.
Nu vond Civilis goed noch hooger op te trekken,
Om, drong de vyand door, in tyds tot nut te strekken.
Na 't spoedig sloopen van de Geldubasche vest,
Sloeg hy zyn leger neêr in 't Ubisfche gewest,

Daar

Daar Bon wierd uitgerooid door Klasfikus foldaten.

Intusfchen klonk 't gerucht in d' Overrynsche staten,
 Hoe 't Vokulafche heir, ja d'Agrippyner stad
 Aan 't Gallifche eedgespan reeds trouw gezworen had.
 Die stad der Ubiën was ryk, haar burger magtig,
 Haar voorfpoed Romes werk; haar hulp fcheen twyfelachtig;
 En haar vermogen liep den Tenkter 't meest in 't oog.

ô Dichtkunst! meld de drift, die 's Tenkters hart bewoog;
 Een drift, die, ingevolgd als yver voor 's lands beste,
 Zo wel de vryheid dreigde als d'Agrippyner veste.

De Staatzucht wierd gevloekt in 't hart van elk' Germaan.
 Haar gunstling, 't Zelfbelang, was min te wederftaan.
 Dit woelziek monfter had het Tenktersch land verkoren,
 Om volk by volk, van daar, tot tweefpalt aan te spooren.
 't Verborg zyn wangeftalte, en nam den fchoonen fchyn
 Der ware Staatkunde aan, om wis verhoord te zyn.
 Toen fprak het, in een' droom, tot één' der eerfte grooten:
 De stad der Ubiën verraad de bondgenooten;
 Haar byftand is geveinsd; haar ontrouw zy gefluit:
 Haar aanwas fterkt het ryk; haar magt hebbe eenmaal uit.
 Het fprak; en liet terftond, met hulp van snelle Droomen,
 Die groote bouwftad in haar' bloei te voorschyn komen.
 Zo werkte 't Zelfbelang op d'andre grooten meê:
 't Vertoonde, in 't fluumren op de logge legerfteê,

Aan dezen, d'akkers, daar de Tenkter 't koren zaaide,
Maar d'Ubiër vol vreugd de rype vruchten maaide;
Aan dien, 't Germaansche volk, bevryd van 't Roomsch geweld,
Maar fluks door 't Ubisch staal in 't ryksjuk weêr bekneld.

De drift verzaamde ras de Tenktersche overheden.

De bouwstad aan den Ryn (sprak één der eerste leden,)
Benadeelt, sints voorlang, door haar' gestagen bloei,
Elk volk van 't ruim Germanje in zyn' gewenschten groei;
Verzaakt, in weelde en pracht, de deugd van vrye zielen;
En wacht de kans om weêr voor Rome slaafsch te knielen:
't Uitheemsche staatsgeweld word vruchteloos geweerd,
Indien die fiere vest niet tydig word verneêrd.
Laat ons, in stoute taal, by d'Ubiën ons uiten,
En, hoort men naar geen' eisch, tot krygsgeweld besluiten.
Hoe haat hen Klasfikus! Geen Galliër, Germaan,
En licht geen Batavier, die ons niet by zal staan.

De raadsheer, die dus sprak, won aller grooten stemmen;
Elk wilde 't Ubisch volk door overmagt beklemmen.
Een groot gezantschap toog naar 's landfrooms wester zy',
En d'Agrippyner stad. De vesting lag naby.

't Verscheen 'er naauwlyks, of de breede raad vergaêrde,
Daar één der Tenktren dus den eisch zyns volks verklaarde:
Den goôn zy dank, vooral zy d'oorlogsgod geëerd,
Dat ge eindlyk tot den naam en 't ligchaam wederkeert

Van 't oud en vry Germanje, en mede vry moogt wezen!
 Het Roomsche geweld was lang in hoogen top gerezen:
 Het sloot de stroomen, d'aarde, en 't vrye luchtgewest,
 Voor uwen staat, voor elk Germaansch gemeenebest,
 Om onze famenkomst, en ons gesprek te weeren;
 Of (kon men dieper ons, die krygslieën zyn, verneêren?)
 Opdat wy wapenloos, doorzocht, genoegzaam naakt,
 Van Roomsche wacht verzeld, uit argwaan naauw bewaakt,
 En voor een' hoogen prys, elkander mogten spreken.
 Hoe voegt het u, schoon spade, u op het ryk te wreken!

Maar onze vrindschap zy van eindeloozen duur!
 Voldoet dan onzen eisch. Ontruikt uw stad haar' muur,
 Die u gekerkerd houd: weest vrye bondgenooten;
 Geen wild gediert' gelyk, dat, in zyn kooi besloten,
 In 't einde ontbloot word van zyn' aangeboren moed.

Duld geen Romeinen in uw grenzen; stort hun bloed.
 Nooit moeten vryen op tirannen zich betrouwen.

Laat ons, gelyk welêer, elkanders oevers bouwen.
 Gelyk natuur alom het daglicht en de nacht
 Verleent ten nutte van al 't menschelyk geslacht,
 Zo stelt ze ook ieder land voor alle dappren open.

Hoe! zou men vruchteloos tot eeuwige eer u nopen?
 Neen, Agrippyners, neen! hervat, gelykerhand,
 D'aêloude zeden van 't beroemde vaderland:

Verzaakt, gelyk 't u past, de dartle pracht en weelde,
Waarmeê het dwingend ryk te lang uw zinnen streefde;
Waardoor 't verwyfde Rome ontelbre slaven meer
In 't schandlyk juk beknelt, dan door het kryggeweer.
Dus zult ge, oprecht, getrouw, van schande en dwang ontheven,
Zo veel als andren zyn, of hen te boven streven.

Die eisch der Tenkren was onmooglyk toe te staan.
De raad, die 's lands verderf behendig zocht t'ontgaan,
Beried zich onderling, en liet dit antwoord hooren:
De vryheid is door ons, ô Tenkteren! verkoren
Met meer begeerte, dan voorzichtig staatsbeleid:
Wy namen ze yvrig aan, by d'eerste mooglykheid,
Met oogmerk om een' weg tot vrindschap ons te banen
By onze broeders, by de dappere Germanen.

Stort ons in geen gevaar; bedenkt wat oorlogsmagt
In 't ryk verzameld is, en spoedig word verwacht.
Is 't ons, op wie zich Rome eerlang zal willen wreken,
Niet nutter onzen muur te sterken, dan te breken?

Elk vyandlyk Romein, die onlangs zich onthield
In onze grenzen, is in 't oorlogsveld ontzield,
Of ons ontweken: geen Romein word hier gevonden,
Dan reeds voorlang met ons door huwelyk verbonden;
En heeft hy kroost, 't is by een vaderlandsche vrouw:
Men duld geen' vreemding hier, dan onzen staat getrouw.

Uw raad eischt immers niet, ô Tenkterfche afgezanten!
 Het wræd ontzielen van onze eigen bloedverwanten.

Trekt over in ons land, en zonder tol en wacht;
 Verkeert met ons, maar niet gewapend, niet by nacht:
 Men denke naderhand op in te stellen rechten.

Doch laat onszelf de zaak, ô Tenkren! niet beslechten:
 Zo gy Civilis en Vellede in achting houd,
 Zy hen, als middelaars, 't beslifen toebetrouwd.
 Kunt gy van hem, of haar, ooit eenig onrecht vreezen?
 Neen; 't zou ondankbaarheid, of heiligchennis wezen.

Zo sprak men, met beleid: men wist, dat geen Germaan
 Civilis en Vellede als midlaars af mogt slaan;
 En dat de Tenkter nu niet stout zou durven dwingen,
 Verr' dat hem volk by volk in opstand by zou springen.
 De raad der Ubiën gelykt een' worstelaar,
 Die, door den stouten greep eens andren in gevaar,
 Zyn' tegenstander, die hem neder poogt te drukken,
 Het evenwigt beneemt, en zich weet los te rukken.

De Tenkren keeren, met dat antwoord, naar hunn' staate
 Straks kiezen d'Ubiën gezanten uit den raad,
 Die yllings trekken naar Civilis en Vellede.
 Men voert voor d'outermaagd veel offergaven mede.

Sints oude tyden groeide in 't Overynsche land
 Een somber bosch, tot eer van al de goôn geplant:

In 't noorden zag 't de Lippe al kronklend' Rynwaarts vloeijen,
 En haar de bovengrens der Brukteren besproeijen;
 In 't zuiden was 't door 't land des Uzipeets bepaald;
 En 't wierd uit Teutoburg door d'ochtendzon bestraald.
 Uit zyn geboomte rees een hooge en sterke toren,
 Die tot verblyfplaats door Vellede was verkoren,
 En altoos bleef bezet door Bruktersche oorlogsmagt:
 Rondom dien toren liep een wyde en diepe gracht:
 By in- of uitgang, wierd een valbrug neêrgelaten.
 Aan eene scherpe wacht van Bruktersche foldaten.
 Was elke toegang tot Velledes bosch betrouwd.
 't Gezantschap nadert met ontzag dat heilig woud:
 Men leid, door sombre paên, deze Ubiën daarbinnen:
 Een heilige yzing werkt in d'opgetogen zinnen.
 Dees grooten treên, naby den toren, in een tent;
 En hunne komst is aan Vellede straks bekend.
 't Gezag dier boschnon was ten hoogsten top gesteigerd:
 't Geluk van haar te zien wierd meest, ook nu geweigerd.
 Zy worden spoedig door een achtbre maagd begroet,
 In hagelwit gewaad, en van Velledes bloed;
 En zien hun gaven op het gunstigst aangenomen.
 Zy melden wat gevaar hunn' staat dreigt op te komen.
 Wy zyn, (zo vaart men voort,) met Batavier, Germaan,
 En Galliër, bereid de vryheid vóór te staan:

Maar mag de Tenkter zich met Ubisch nadeel vleijen,
 En Batavier, Germaan, en Galliër verleiën?
 Indien hy tweedragt zaait, is 't met de vryheid uit:
 't Is noodig, dat zyn drift op 't spoedigst word' gestuit.
 Ons volk moet geen gevaar van vryheidhoeders vreezen,
 En 't middel, dat ons redde, een krachtig middel wezen.
 Men sta de bouwstad dan drie dierbre gyzlaars toe:
 Dat Klasfikus, dat zelfs Civilis ons voldoe;
 Dat ze ons, tot veiligheid, hun waardste panden geven,
 Totdat wy, na den kryg, in volle vryheid leven:
 Zo dreige ons geen geweld van hunne legermagt.
 Wy zyn, indien men dus 't gemeene nut betracht,
 En ons de gyzlaars zend, bereid onze oorlogsbenden,
 Naar eisch van ons verbond, den Galliërs te zenden:
 Maar word ons recht ontzeid, zyn wy voor Rome weêr;
 Wy gaan rechtvaardig dan d'onbillykheid te keer.
 Wy smeeken, dat Vellede ons voor gedreigde woede,
 En dus de vryheid zelf voor ondergang behoede.

De priesteres wierd haast den nood en eisch gewaar.
 Toen trad ze, met haar' stoet, een achtbre maagdenschaar',
 Uit haren toren, naar 't altaar van groene zooden,
 Aan krygsgod Wodan, aan den oppersten der goden,
 Niet verr' van haar verblyf, in 't eenzaam bosch gewyd:
 Zorgvuldig wierd door haar het Ubisch oog vermyd.

Haar stoet was, neffens haar, gedost in witte kleeden:
 Zy was reeds hoog bejaard, en echter frisch van leden:
 Haar geest blonk uit haar oog; en door haar majesteit
 Hield ze al haar maagden in een diepe eerbiedigheid.
 Nu slacht ze, by 't altaar, met haar gewyde handen,
 Een jonge en witte geit: de rookende ingewanden
 Slaat zy stilzwygend' gaê; waarop zy 't offerdier
 Op Wodans boschältaar verbrand met heilig vier.
 Zy bid intusfchen, met haar maagden neêrgebogen,
 Om eendragt en geluk, in 't wettig oorelogen.
 Vellede ryst in 't einde, en al de stoet met haar.

Zy keert in haar verblyf, met deze maagdenfchaar';
 En zend, om tegen drift en onrecht zich te kanten,
 Dit antwoord, in gefchrift, aan d'Ubifche afgezanten:
 De bouwftad aan den Ryn, die Romes wreeden dwang
 Ten algemeenen nutt' te keer moet gaan, erlang'
 Van d'opperften des krygs drie vorstlyke onderpanden:
 Civilis geve haar, tot veiligheid, in handen
 Zyn oudste zuster, met zyn gade, en Klasfikus
 Sta haar zyn dochter toe. De rust herstell' zich dus.

Met die besliffing toog het Ubifche gezantschap
 Door 't grenzend Uzipeetsch naar 't woelziek Tenktersch landfchap.
 't Vertoende in dit gewest den raad het heilig fchrift.
 De Tenkter morde wel, maar overwon zyn drift.

Civilis, die vooraf aan d'uitspraak van Vellede
 Den staatstwist had gesteld, was, in zyn legerstede,
 Ten nutt' van 't Rynsche volk, met Klasfikus byeen,
 Wanneer 't gezantschap met die uitspraak daar verscheen.
 Straks zag men Klasfikus van fellen spyt verbleeken:
 Maar d'achtbre boschnon sprak; wie dorst haar tegen spreken?
 De hertog gaf zyn woord, uit vaderlandsche trouw,
 Dat hy welhaast zyn gade en zuster zenden zou;
 En 't Gallische opperhoofd, door staatkunde aangedreven,
 Vond raadzaam óók zyn woord omtrent zyn kroost te geven.
 't Gezantschap toog vernoegd weêr naar zyn vesting heen.

Civilis bleef terwyl met Klasfikus alleen.

Toen sprak dit Gallisch hoofd, van gramschap ingenomen:
 De stad der Ubiën ware ons niet voorgekomen,
 Indien onze overmagt haar fluks had uitgerooid,
 En al haar oorlogsvolk door 't onze heen verstrooid.
 Die stad berooft ons nu van onze waardste panden;
 Wy geven, tegen ons, haar 't zorglyk staal in handen;
 Wy bannen uit ons land de Roomsche dwinglandy,
 En worden slaven van Velledes huichlery:
 Dees moet men eeren, schoon men ziende word bedrogen.
 De blindheid van het volk is 't priesterlyk vermogen.

De hertog antwoord hem: Verzwyg wat gy gevoelt,
 Zo gy den ondergang van 't menschedom niet bedoelt.

Ik wil voor d'outerleer' met u niet vruchtloos twisten,
Al spreekt myn hart haar vry van schandelyke listen:
Bedenk slechts, dat zy klem aan burgerwetten geeft:
Wat land kan ooit bestaan, indien 't geen' godsdienst heeft?

De bouwstad is gespaard; dit moet ons niet berouwen:
Zy vreesde ons; ze is gerust; men mag haar hulp vertrouwen.
Waar' zy verdelgd, vergeefs wierd Romes dwang bestreên:
Elk magtig nabuur kon zyn mindren dan vertreên;
Wy allen zouden d'één den ander' angstig vreezen,
Welhaast verwonnen zyn, en 't onheil waardig wezen.

Zo spreekt hy. Klasfikus, niet overtuigd, bedekt
Zyn' vruchtelozen spyt uit nooddwang, en vertrekt.

Civilis, in zyn tent geheel alleen gebleven,
Gevoelt zyn vlotte ziel door eedle smart gedreven.
Zyn oog had Vredegond en Bato lang beschreid;
Hun blyde wederkomst verrukt zyn tederheid;
Zyn boezem is noch sterk door versche vreugd bewogen;
En yllings worden gade en zuster hem onttogen.
't Verrasfend huiswee treft dien echt- en bloedverwant,
Die gade en zuster mint, maar ook het vaderland.
Hoe hard hem 't scheiden vall', hy denkt aan zyn verpligting,
Poogt zich te troosten, en zyn droefheid vind verlichting.
Hy heft het heldenöog naar boven; hy ontsluit
Den mond in 't einde, en barst in deze woorden uit:

E e

ô Guns-

ô Gunstig godendom! ik moet u dankbaar loven:
 Het groeiend staatsheil gaat myn' huisramp verr' te boven:
 'k Zie door Velledes schrift het vuur van twist geweerd,
 Het dreigend staatsgevaar in ydlen rook verkeerd,
 Ons vry van 's Tenkters drift en Gallifche tirannen,
 En magtig om op nieuw het Roomsche geweld te bannen.
 'k Heb lieve panden, gade en zuster, toegezeid;
 Maar aan het Ubisch volk, dat uit den ryksdienst scheid;
 Aan hen, by wie myn gade en echtvrucht achting vonden,
 Zelfs toen de bouwftad noch aan Rome was verbonden.

ô Myn gevoelig hart! bepaal uw tederheên:
 Uw hoogste heil beftaat in 't heil van 't algemeen:
 't Is troostelyk het uwe aan 't staatsgeluk te wyden,
 En, zo gy lyden moet, voor 't algemeen te lyden.

Terwyl was Walburg in haar legertent verzeld
 Door echtgenoote, kroost, en zustren van den held.
 Zy wisten niets van 't leed; zy waren bly te moede;
 Zy dankten 't godendom, dat 's hertogs panden hoedde;
 Zy hoopten op 't behoud van 't algemeene pand,
 D'aêloude vryheid van het lieve vaderland.
 De vorst verschynt welhaast. Op 't ernstig heldenwezen
 Zyn teffens nare zorg en ware moed te lezen.
 Zyn egaê ryst: eerst spreekt ze een vrindelyke taal
 Door d'oogen; en de tong vervolgt: ô Myn gemaal!

Verpoos uw zorgen; laat de liefde en 't bloed u streelen:
Zoud gy, die ons bemint, in onze vreugd niet deelen?
Na zulk een tedre taal plaatst Vredepond zich weêr:
Civilis vlyt zich aan haar zyde zwygend' neêr.

Ik heb (zegt hy ten leste,) u, myn geliefde magen,
En u, myn Vredepond, iets smartlyks voor te dragen.
'k Hoop echter voor den staat, zo veel als ooit voorheen;
Het ongeval treft ons en Klasfikus alleen.

De groote boschnon waakt voor d'eendragt dezer landen,
En eischt voor 't Ubisch volk drie vorstlyke onderpanden,
De dochter van dat hoofd van 't Gallische eedverbond,
En u, myn gade, en u, myn zuster Adelgond.

Deze eisch, die d'onlust fluit, is door haarzelf geschreven:
Ik heb haar schrift gezien, en reeds myn woord gegeven.

Vertrekt op morgen naar de bouwstad aan den Ryn:

Vertoeft 'er, tot de nood dier vest voorby zal zyn.

Geen broeder, geen gemaal kan ooit met teêrder zinnen,

Dan ik, een zuster en een echtgenoot minnen:

Gy word myn hart ontruikt... maar niet in 's vyands hand;

En uwe gyzling strekt tot heil van 't vaderland.

Op 't hooren van die taal is alle vreugd vervlogen:

De tranen vloeijen uit de neêrgeflagen oogen:

Men zwygt een lange poos, uit overmaat van smart.

Een onheil, minst voorzien, werkt altoos meest op 't hart.

In 't eind' spreekt Adelgond: Ik ben bereid te scheiden,
 Daar my de vrindschap, 't bloed, en zo veel blydschap vleiden:
 Hoe bitter 't zy, ô held! uw zuster ondergaat
 Gewillig dezen ramp, tot welzyn van den staat.
 Maar ach! uw egaê, korts van groot gevaar ontheven,
 En onlangs aan gemaal en maagfchap weêrgegeven, ...
 ô Adelgond! (zo luid Civilis egaês taal;)

De vryheid is noch meer, dan maagfchap en gemaal.

Straks laat zich Heldewyn, de jongfte zuster, hooren:
 Ach! mogt myn zoon, met my, in uwe plaats verkoren,
 En Romes oorlogsdienst verfocijende, getrouw
 Myn medegyzlaar zyn, in vaderlandsch berouw!
 Zofpreekt ze. Bato toont, hoe jong, zich óók grootmoedig.

Wy zyn (zegt Walburg,) in dit zielwee niet rampspoedig:
 De tranen, hier gefort, zyn tot onze onëer niet:
 Wy allen zyn getroost wat tot 's lands nut gefchied.
 'k Zal licht, ô dochters! haast uw byzyn weêr verwerven:
 Hoe 't zy, voor 't vaderland kan ik uw byzyn derven.
 Ik ware ontroostlyk, zo gy wankelde in uw deugd:
 Ik fchrei van droefheid, maar ik fchrei niet min van vreugd.

Zo moedig fpreken die Batavifche heldinnen:
 Zy weten, met den held, uit rampen roem te winnen.
 Dus kwynt een welige eik, in 't gure jaarfaizoen:
 Hy staat de vlagen door, bot uit in jeugdig groen;

En verre dat hy iets der sappen hebb' verloren,
Breed hy zyn takken uit, zo schoon als ooit te voren.

Na 't spoedig wyken van de korte zomernacht,
In hoop voor 't vaderland niet rustloos doorgebracht;
Na wyze troostreên, aan den ochtenddisch gesproken;
Door smart gegriefd, doch meer door heldenvuur ontstoken;
Treên moeder, zusters, gade, en kinders, en gemaal,
En 't kroost van Adelgond, gelyk in zegepraal,
Door al de tenten heen, om buiten 't heir te scheiën.
De benden roemen hen, en juichen, onder 't schreijen.
Men scheid in 't einde, daar een sterk geleide wacht.
Hoe droevig 't afscheid zy, de moed behoud zyn kracht.
't Heldinnenpaar vertrekt, gevolgd van starende oogen,
Doch haast door 't rosge-span aan 't scherp gezicht onttoogen,
En eer de heete zon haar hinderlyk kan zyn,
Reeds aangekomen in de bouwstad aan den Ryn.

Toen 't vluchtend hemelvuur zyn laatste vonken spreidde,
Vernam Civilis, uit het weêrgekeerd geleide,
Dat Klasfikus óók reeds aan d'Agrippyner stad.
Zyn kroost, de vest aan hem haar hulp gezonden had.

Nu was geen woeste drift des Tenkters meer te schroomen,
En alle zucht voor 't ryk den Ubiër benomen;
Nu was de hertog, naar 't eenparig krygsbesluit,
Op 't heilzaam winnen van verscheide volken uit.

Hy, wien men nooit den tyd, hem dierbaar, zag verliezen,
 Koos fluks, uit Batavier, Kaninefaat, en Friezen,
 Een heir ten krygstogt uit, gaf d'overige magt
 Aan Heeremans bestier, en rustte een deel der nacht.
 Hem streelde een zagte slaap; hy hoopte op blyde dagen.
 Niet minder was de hoop van zyn geliefde magen,
 Van moeder Walburg, kroost, en zuster Heldewyn.
 Dit maagschap wenschte nu op 't eiland weêr te zyn.
 Noch was al 't vrouwenheir in 't heldenheir gebleven:
 Maar 't zou op morgen zich weêr eilandwaarts begeven,
 Opdat het land, by nood, te wisfer wierd behoed:
 Dit vrouwenleger was beziel'd met mannenmoed.

De nuchtre zon was naauw' uit d'oostkim opgeklommen,
 Langs onbewolkt azuur; toen die heldinnendrommen
 Al woelend', met haar kroost, zich uit de legerplaats
 Begaven, door den drang des blyvenden soldaats.

De vorst had vóór den dag zyn' togt alree' begonnen,
 En op zyn zyde haast de Sunicen gewonnen.
 Hun jonge manschap, om Civilis heldendaên
 Voor hem vol eerbied, nam zyn' dienst gewillig aan.
 Dit vurig volk, dat hy tot nieuwe benden vlyde,
 Toog neffens 't leger naar de Tongeren ten stryde.

Maar stoute Labeo, steeds loerende op verraad,
 Weêrstond Civilis weêr in 't hoeden van den staat;

Had Tongersch, Nervisch, en Betazisch volk vergaderd;
En was den wester zoom der Maze snel genaderd,
Daar hy de standplaats voor die magt verkoren had.
Hier, by het Tongersch land, lag over 't kronklend nat
Der Maze een hooge brug, waarvan zyn oorlogsfcharen,
Toen 's hertogs heir dit oord genaakte, meesters waren.
't Batavifche opperhoofd was magtiger dan hy,
Maar 't voordeel van de plaats aan 's landverraders zy'.
De hoeder van den staat, tot hiertoe aangetogen,
By tegenheên altoos door nieuwen moed bewogen,
Viel, op de steile brug, zyn' vyand heftig aan,
Om door deze engte heen naar d'overzy' te slaan.
't Hing lang in twyfel hoe de krygskans zich zou wenden;
Tot hy, op 't onvoorzienst, met zyn Bataaffche benden,
Met voet- en paardevolk, den Maasftroom overzwom,
En onverhinderd op den andren oever klom:
De vloed kon d'eedle drift van 't moedig volk niet stremmen:
De stoute Batavier was meester in het zwemmen:
Hy had voordezen, door de zwemkunst, menigmaal
Geen' mindren roem verdiend, dan door het treffend staal.
De vyand zag zich nu van achtren aangegrepen,
En was, op land en brug, door fellen schrik benepen:
Zyn ééne legerfchaar' joeg d'andre driftig voort.
Maar Labeo, door spyt en wanhoop aangespoord,

Den weg affnydende aan een' stroom van vluchtelingen,
 Wist hen door dreigen straks tot tegenstand te dwingen.
 't Bataaffche volk, te vroeg door d'oorlogskans geveid,
 Had in 't vervolgen zich op 't ruime veld verspreid,
 In weêrwil van zyn' vorst, die nu, by 's vyands keeren,
 Zich tegen yelen moest met weinigen verweeren.
 't Bevel van Labeo verdubbelde dien nood;
 Men riep: De zege is ons, maar door Civilis dood.

De Vryheid ziet haar' held ten doel aan schichten, flagen;
 Besluit, in 't hoogst gevaar, het uiterste te wagen;
 Schiet yllings, voor zyn oog, een' heldren lichtstraal neêr;
 En wyst hem 't hachlyk spoor tot nieuwe heldenêer.
 „Hoe! (denkt hy;) zou ik hier in 't stryden vruchtloos sneven?
 „Ik kan een beter proef van vryheidsyver geven.”
 Straks toont hy zyn besluit, daar hy zyn volk weêrhoud,
 Zélf by de Tongren snelt, zich onder hen betrouwt,
 En roept: ô Volken, hoort! Ik wensch u niet te deeren:
 U moet geen Batavier, geen Trierenaar regeeren!
 Ontruikt u 't ryksgeweld; word elk een vrye staat.
 Ik kom tot u; kiest my tot veldheer, of foldaat.

Dit stout bedryf eens helds, dien zo veel volken roemen;
 De Roomsche dwinglandy, die zelfs de Tongren doemen;
 En hun getroffen hart, dat óók naar vryheid tracht;
 Beveiligen den vorst by 's vyands oorlogsmagt.

De Tongren, blyde, en van verwondring opgetogen,
Bewyzen spraakloos hem hun achting door hun oogen,
En steken, eensgezind, de zwaarden in de scheê.
Twee hoofden van dit volk biên hem de hand van vreê,
Kampaan en Juvenaal, uit al hun landgenooten
De dapperste, edelste, en aanzienelykste grooten.
Hun krygsvolk galmt een' kreet van blydschap uit. Kampaan
Spreekt dus, uit aller naam, hierop Civilis aan:
Men zag, ô hertog! u de ryksmagt korts verwinnen;
Nu dwingt ge uw' vyand zelv' als hoeder u te minnen.
Wy weerden u met smart; we ontzagen 't Roomsch gebied:
Wy eeren eindlyk u, en vreezen Rome niet.
Op uw beleid en moed vertrouwt het Tongersch landschap:
Wy treên met blydschap in 't Bataaffche bondverwantschap.
Hy spreekt; en 't krygsvolk barst noch ééns in juichen uit.
Zo ziet de held den nood door 't hachlyk stuk gestuit;
Een' kundig' arts gelyk, die 't leven van de kranken
In 't eind' moet wagen door gevarelyke dranken;
Die met voorzichtigheid vergeeffchen bystand bood,
Maar 't hooploos leven red, door 't nadren tot de dood.
Men zoekt naar Labeo, om zich op hem te wreken:
Men vind dien snoonen niet; hy is 't gevaar ontweken.
Hy (zegt Civilis,) kan een wyl ons oog ontvliên,
Doch nergens wyken, daar de goden hem niet zien.

917120

2267 KLAUDIUS CIVILIS.

Straks volgt, zo Nervisch als Betazisch volk, gedreven
Door achting meer dan schrik, het voorbeeld, hen gegeven;
En staaft, na 's Tongers eed, noch op den zelfden dag,
Op 't plegtigst met den held het heuglyk staatsverdrag.

* * *

KLAU-

KLAUDIUS CIVILIS.

T I E N D E Z A N G.

De lange zomerdag had eindlyk uitgeschenen;
 Het gloeiende avondrood was in de kim verdwenen;
 Een heldre voornacht praalde op 't flaaubeschaduwde veld;
 Wanneer, na nutte rust, de vaderlandsche held,
 Gewoon elk oogenblik tot voordeel aan te wenden,
 Ten leger uittoog, met Bataafsche ruitersbenden.
 Hy wist dat Labeo, in 't vluchten, met een' stoet
 Misleide Nervien ten noorden was gespoed;
 Bevroedde waar d'ontrouwe een schuilplaats had verkoren;
 En zocht op 't onvoorziens dien vyand op te sporen.
 Ten noorden lag niet verr' het Ebuoonsche land:
 Daar had men Labeo noch korts den onderstand,
 Ten dienst van 't ryk geëischt, al dreigende afgeslagen;
 By d'Eburonen zou zich Labeo niet wagen:
 Hy had ontwyfelbaar, door fellen angst geprest,
 Welhaast zyn vlucht gewend naar 't woest gebergte in 't west,
 Daar hy het zekerst voor vervolging zich kon dekken,
 En loeren op de kans om hulp tot zich te trekken.

De zon brak naauwlyks weêr de morgenkimmen door,
 Of d'onvermoeide vorst was by 't gebergt' hem voor.

J.C. Philippe del. et fecit. 1799.

D' ontfelde vluchteling had, om gevaar te myden,
 Een' omweg langs de grens der Tongren moeten ryden;
 Gebrek aan voedsel voor 't verflaauwde lyf geleên;
 Zyn paarden, reeds vermoeid, al spoedig afgereên;
 En, onvoorzien van voêr, te lang, in fchrale weiden,
 Na elken korten marsch, die paarden moeten leiden.
 De zon had hem een wyl gefchenen op den rug,
 Toen hy eerst naderde aan de hooge Geetsfroombrug,
 Daar hy zyn rofen weidde aan bei' de groene zoomen,
 En, onverwittigd dat hy reeds was voorgekomen,
 Van allen angst ontlast, door nieuwe hoop beziel,
 Met voorraad, nu geroofd, een' blyden maalyd hield.

Verrader Labeo, weêr stout na lyfsverkwikking,
 En meer dan ooit vol drift tot snoode staatsverschrikking,
 Geleid zyn ruiters in 't gebergte; 't is naby.
 Hier acht hy, volgt men hem, den uittogt altoos vry,
 Den toegang overal met weinig volks te weeren,
 En 't bondgenootfchap niet in ftaat om hem te deeren.
 Hy is van voorraad voor een' ruimen tyd voorzien;
 Hy wacht, dat Gallië hem spoedig hulp zal biên;
 Hy denkt een talryk heir in 't kort tot zich te trekken,
 En held Civilis zelv' in 't veld ten fchrik te ftrekken.

Intusfchen had die vorst, met zyn Bataaffche magt,
 In d'engten van 't gebergte' hem heimlyk afgewacht;

En zo zyn volk geplaatst, dat hy, na 't binnenryden
Zyns vyands, hem den weg tot keeren af kon snyden.

Terstond is Labeo in zyn' verdienden strik.

De hertog toont het hem, en roept op 't oogenblik:

ô Nerviën! geeft my den stouten landverrader

Slechts levende over; geeft uw' vyand aan uw' vader.

Hy eischt, en word voldaan, en 't Nervisch bloed gespaard.

De booswicht word geboeid, en tot de straf bewaard.

Zo vind hy, die den staat in 't ryksjuk zoekt te prangen,

Die 't bondgenootschap tart, zich zonder fryd gevangen;

Den weeken worm gelyk, die in het stevig hout

Eens grooten zeeflots boort, op 't onstandvastig zout;

In staat om 't vlot kasteel gevarelyk te knagen;

Maar die geen drukking van den vinger kan verdragen.

De vorst is dezen dag reeds in het Tongersch veld

By 't bondgenootschap, tot hun vreugd, terug gesneld.

't Gevloden Nervisch volk, nu trouw, verschynt 'er mede.

Men kerkert Labeo in 's hertogs legerstede.

Den eersten morgen, sprak Civilis in den raad

Der Batavieren dus: Het welzyn van den staat

Eischt spoed met Labeo: hy kan ons licht ontvlieden:

Wat eenmaal is geschied, kan andermaal geschieden:

Hy is, zo lang hy leeft, geducht voor 't vaderland.

Men straff' hem in dit oord; zo zal zyn bloedverwant,

De gryze Heereman, wiens nieuwe smart wy vreezen,
 Geen ooggetuige van 's verraders fchande wezen.
 D' ontrouwe, die zyn' pligt in 't krygsveld heeft vertreên,
 Zy door myn' wigchelaar, met offerplegtigheên,
 In 't naafte heilig bosch den krygsgod opgedragen:
 Geen offerhand' kan ooit den goden meer behagen,
 Dan die van 't fchuldig bloed, dat naar hunn' wil gefort,
 En door het wrekend recht hen opgedragen word.

Die taal behaagt. Men leid den landverrader binnen.
 Dees poogt, hoe fchuldig, noch door fierheid roem te winnen:
 Zyn hart vind heimlyk zich door wroegingen beknelde;
 Zyn oog toont uiterlyk de deugden van een' held.
 Fluks laat Civilis hem dit billyk vonnis hooren:
 Ontrouwe Labeo, fchoon Batavier geboren!
 Ontäarde voedfterling van braven Heereman!
 Gy, die het ryk beftreed, om zelf, als ftaatstiran,
 Op 't Roomsche gruwelfpoor, de vryheid t'onderdrukken;
 Die d'oude fchuld herroept, door nieuwe gruwelftukken;
 Gy, die het ryk weêr dient, uit eerlooze eigenbaat;
 Zult fchandlyk fterven, als verrader van den ftaat:
 Het heilig offerftaal zal dezen dag u flachten.
 Zie my (zegt Labeo,) die fchande stout verachten:
 Zy word onwettig my door muiters aangedaan,
 Die tot hunn' wiften val het magtig ryk verraên.

Straf-

Straffchuldigen! vaart voort met uwe trouw te breken:
Maar beeft; het heir genaakt, dat Rome en my zal wreken.
Zo barst hy schaamteloos, door eer noch pligt gestuit,
In trotsse lastertaal en ydel dreigen uit.

Maar d'achtbre krygsraad, die de vryheid zo rechtvaardig
Verdedigt tegen 't ryk, acht hem geen antwoord waardig.

Het was noch morgen, toen Civilis wigchelaar,
Gevolgd in staatfi door een zingende offerschaar',
Die Labeo, bekranst, naar 't heilig bosch geleidde;
Te veld' verscheen, daar hem 't Bataaffche heir verbeidde.
Die plegtige outerstoet trad, met gepaste schreên,
En stagen offerzang, door 't starend leger heen,
Daar snoode Labeo zyn fierheid weêr vertoonde,
En met een sinaadlyk oog zyn landgenooten hoonde.
't Bataaffche leger, dat met affchrik hem aanschouwt,
Staat uit, in ryen, tot op 't middenplein van 't woud.
Hier leid men Labeo by krygsgod Wodans outer.
Hy word ontboeid, en spreekt (geen booswicht was ooit stouter,)
In deze trotsse taal zyn landgenooten aan:
Baldadig vloekgespan, dat Rome durft verraên!
Verachte slaven, die uw' meester durft ontëeren!
Ziet, ziet uw' moedwil haast in yslyk wee verkeeren:
Ziet uw' Civilis, die de vryheid u belooft,
Met gade en maagschap van het levenslicht beroofd;

Zyn

Zyn glori en gezag in fchande en vloek vervlogen;
 Uzelf het bloedig doel van 't wrekend ryksvermogen;
 En 't Roomfche juk zo zwaar, en uw elend' zo groot,
 Dat wie de dood ontkomt, zal wenfchen om de dood.

Dus uit zich Labeo. D' ontrouwe voelt inwendig,
 Terwyl hy andren vloekt, zichzelv' op 't hoogst elendig:
 De fierheid, die hem noopt; de wanhoop, die hy lyd;
 De wroeging, die hem grieft; de felste boezemfryd,
 Die ooit verrader leed, verfcheurt zyn ingewanden.
 Dit lyden barst nu uit: de draaijende oogen branden;
 Op 't pynelyk gelaat vertoont zich 't klamme zweet;
 Hy zucht, hy hygt, hy gilt, in 't knagend harteleed.
 De helden zien die fnart, met d' uiterfte verachting.

Hy word by 't outer, als een os, gefchikt ter flachting,
 Omverr' gerukt, daar hem, geploft in 't heilig zand,
 De ftrot word afgefneên door 's opperpriesters hand.
 Hy worstelt met de dood; zyn leden krimpen, rekken.
 Men vangt het rookend bloed in 't blinkend offerbekken;
 En 't hoofd der priestren ftort het uit, met feestgebaar,
 Tot eer van Wodan, op het hooge krygsältaar.
 Men ziet 'er d'offervlam het fifend bloed haast florpen.
 Het zielloos ligchaam word in 't outervuur geworpen.
 Het priesterlyke hoofd knielt nu eerbiedig neêr,
 Daar alles met hem knielt. Ô Krygsgod, opperheer

Van

Van 't magtig godendom! beschermmer aller oorden
Daar 't recht gehandhaafd word! (zo luiden 's priesters woorden;)
Gy, door wiens trouwe hulp wy d'ontrouw zien vergaan,
Geduchte Wodan! neem dit offer gunstig aan:
Beziel, aan 't hoofd der wet, de vaderlandſche vaders;
En ſtuit in eeuwigheid de krygs- en ſtaatsverraders.
Hy zwygt; en ieder blyft in 't heilig ſtof verneêrd,
Totdat het hevige vuur het ligchaam heeft verteerd.

Hy ryst, en elk met hem. Nu ziet men d'offerscharen
Des landverraders asch op 't outer wel vergaëren,
Maar tot verſnading: 't hoofd der priestren ſtrooit gezwind
Dit gruwzaam overſhot des booswichts in den wind;
En ſpreekt: Gevloekt zy hy, die 't ſtaatsrecht dorst verraden!
Men vloeke Labeo! men vloek' zyn oorlogsdaden!
Men vloek' den moed, in hem voordezen hoog geacht!
Men vloeke hem van 't ééne in 't andre nageſlacht!
Gevloekt zy Labeo by zyne landgenooten!
Gevloekt van oord tot oord, by kleenen en by grooten!
Elk landverrader zy op 't ſchandlykſt uitgerooid,
En met een' zelfden vloek zyn eerlooze asch verſtrooid!
Dus eindigt d'outerpligt. Het hoofd der offeraren
Keert ſtatig, met zyn' ſtoet, door d'open oorlogſcharen.
Ten leſte roept dit heir, eer 't naar zyn tenten keert:
Gevloekt zy Labeo, en wie de vryheid deert!

De hoeder van den staat, gedurig vol verlangen
Om eenmaal tyding van 't Lingoonsche volk t'ontfangen;
Die van Sabinus, hun hoogmoedig opperhoofd,
Met Cezars naam genoemd, zich weinig had beloofd,
En schriftlyk hem geraên, met onbedreven vanen
Niet aan te vallen op de kundige Sequanen,
Maar slechts in staat te zyn tot weering van gevaar;
Ontfing op dezen dag van hem een droeve maar'.
Een welbekend Lingoon, met spoed naar 't heir gereden,
Civilis aangediend, in 's hertogs tent getreden,
En heimelyk gehoord, borst uit in deze taal:
't Lingoonsche staal, ô vorst! zwicht voor 't Sequaansche staal:
Wy zagen 't krygsgeluk van flaven der Romeinen
De heldenglori van ons vaderland verkleinen,
En Rome schragen in de waereldwinglandy:
Dat volk, niet stouten, maar bedrevener dan wy,
De listige Sequaan is, uit beformde wallen,
Zyn grensvest by ons land, met vrucht ons aangevallen.
Gy hebt voor Vetera de Roomsche kunst verduurd;
Maar held Sabinus heeft zyn stoutheid droef bezuurd.
Wy, hevig afgeweerd, en zélf op 't feist bestreden,
Hem ziende met een deel der onzen afgesneden;
Wy, hopeloos, verward, en op de vlucht gefield;
Bedekten met ons bloed het ruime legerveld.

Een

Een talryk deel is naar den Bovenryn gevloeden;
't Heeft Tutor reeds zyn' dienst waarschynlyk aangeboden:
Een grooter deel, met my ten doel aan 't woedend zwaard,
Heeft in dien hoogen nood voor Rome zich verklaard:
Het kleinste deel, dat by Sabinus was gebleven,
Heeft zich, om hem te hoên, getroost met roem te sneven.
Verbeeld u onze smart, op 't jammerlyk gerucht,
Dat hy, het staal op een Lingoonsche hoeve ontvlucht,
By 's vyands nadering die hoof had aangestoken,
En, smoorende, op zichzelf' zyn nederlaag gewroken.
Verbeeld u bovenal zyn Eponines druk:
Haar hart, haar moedig hart bezweek in 't ongeluk:
Het grievend denkbeeld van haar' echtvrind dus te derven,
Bragt fluks die tedre gaê zelfs in gevaar van sterven.
De vyand, meester van ons weerloos gewest,
Nam juichend' zyn verblyf in onze naaste vest.

Op dezen bangen dag een poos 't gewoel ontweken,
Ontmoet ik onvoorziens, in akelige streken,
By d'afgebrande hoeve, op 't onbewoonde veld,
Een' vrygemaakten slaaf van 's lands betreurden held.
Sabinus (zegt hy,) leeft; hy leeft, tot 's lands herftelling:
Door zyn gewaande dood, en Eponines kwelling,
Word, daar de huwlyksmin hem ongeveinsd beschreit,
De dwingende overmagt tot zyn behoud misleid.

Ga; troost het schreijend hart der hopelooze gade:
Maar dat zy veinze; dat haar vreugd hem niet verrade.
't Gevarelyk geheim word u gerust betrouwd:
Ken zelfs de schuilplaats, daar Sabinus zich onthoud:
Hier, onder d'aarde, is hy den hoogen nood ontweken.
Gy, die hem nut kunt zyn, kom hem by duister spreken.

By 't uiten dezer taal, wees hy die plaats my aan:
't Verbrande veldgebouw had naast het hol gestaan.
Hoe gaarne wenschte ik toen myn' waarden prins t'aanschouwen!
Maar door het daglicht en 't gevaar des helds weêrhouden,
Bedwong ik myne drift tot in d'aanstaande nacht.

Ik spoede intusfchen my naar Eponine, en bragt
Die kwynende vorstin de tyding van zyn leven.
Zy weigerde in het eerst myn taal geloof te geven:
Neen, (borst ze schreijende uit,) Sabinus leeft niet meer;
Bedrieg zyn egaê niet; ik zie hem nimmer weêr:
Gy zoud, gelukte 't u my deze finart t'onttrekken,
Na korte blydschap my te wreeder dood verwekken.
Zo sprak ze. Maar myn vreugd om 't lot van haar' gemaal,
Myn ongeveinsde vreugd bewees in 't end' myn taal;
En in een oogenblik was al haar druk vervlogen:
Door wat ontroering wierd haar tedre ziel bewogen!
Zy gaf, zo dra zy min door blydschap was ontfeld,
Aan my bevelen hoe te spreken tot haar' held.

Ik keerde naar het hol by 't eerste duister weder,
Hoorde antwoord op de leuze, en steeg met bystand neder,
Daar ik, by 't fakkellicht, gebrand by nacht en dag,
Myn' prins Sabinus met twee vrygemaakten zag.
Wat nieuwe blydschap, toen ikzelf hem vond behouên!
Wat bitter droefheid, in dien toestand hem t'aanschouwen!
De held myns vaderlands, een prins, noch korts zo groot,
Was nu in 't akligst hol begraven vóór zyn dood.
Ik meldde hem den staat der hopende Eponine,
Reeds buiten doodsgevaar, door 't heuglyke onvoorziene;
Gaf hem verzekring, dat ze in uiterlyken rouw,
Schoon innerlyk verblyd, gestaag volharden zou;
En kreeg voor haar verlof, om, na herwonnen krachten,
Hem telkens heimlyk, by de duisternis der nachten,
Te komen troosten in zyn deerlyk ongeluk.

Hy, door de goên gespaard; zich vleijende in zyn' druk,
Dat Romes nieuwe magt, naar 't Ryngewest getogen,
Zal bukken voor 't Germaansch en Gallisch krygsvermogen;
En dat zyn eigen volk, om zich van dwang t'ontflaan,
Noch eenmaal onder hem vol' moeds te veld' zal gaan;
Heeft my als bode aan u en Klasfikus gezonden.
'k Heb u, doorluchte held! gelukkig hier gevonden;
En geef u spoedig deel in die geheimenis,
Waarvan d'ontdekking u misfchien reeds noodig is.

Stel hem, kan 't zyn, in staat om weêr zyn' moed te toonen:

 Zo meld Sabinus bo' den rampspoed der Lingonen.

Civilis uit zich dus: My deert dit ongeval,

Dat Rome in dit gewest tot nut gedyen zal.

Sabinus, zo hy 't ryk ooit wil tot nadeel strekken,

Moet zyn behoudenis met alle zorg bedekken,

En niets bestaan, dan met de grootste omzichtigheid:

Zyn toeleg eischt wel moed, doch minder dan beleid.

Hy vreeze Romes wraak; hy dorst zich Cezar noemen.

Het ryk heeft veel belang in hem ter dood te doemen.

Hy vreeze bovenal zyn Eponines min:

Hoe weinig binden zich verliefde harten in!

Ik zal Sabinus heil, tot heil des lands, bedoelen.

Keer weder naar uw' prins; en meld hem myn gevoelen.

De bo' vertrok, toen zich Civilis had verklaard.

 De krygsraad was welhaast in 's hertogs tent vergaêrd:

De held had niet alleen den ouden raad beroepen,

Maar teffens d'oversten der nieuwgewonnen troepen.

Hy deed hen opening van d'oorlogstegenheên

En overheering, door 't Lingoonsche volk geleên;

Maar vond niet raadzaam hen metêen 't geheim t'ontvouwen,

Dat prins Sabinus uit den hoofbrand was behouên:

De losse tong van één' uit dezen breeden raad

Waar' doodlyk voor dien prins, nadeelig voor den staat.

Het voegt ons (vaart hy voort,) geen ydle smart te voeden:
Wy kunnen 't groot gevolg dier neêrslag wel bevroeden;
Zy zal wel, spoedig door de Galliën verbreed,
Voor velen 't voetspoor zyn ter oude dienstbaarheid,
En andren, die uit vrees tot hulp van Rome werken,
In deze landen met een' grooten aanhang sterken:
Maar zyn die Galliërs in staat om ons te schaên,
Indien men Romes magt gelukkig kan weêrstaan?

ô Volken van dit oord, myn nieuwe bondgenooten,
Die tot myn' bystand zo grootmoedig hebt besloten,
Toen looze Labeo zich aan uw hoofd bevond,
En gy, door hem misleid, de vryheid wederfond!
ô Galliërs, die my, op 't spoor van myn Germanen,
Vrywillig hebt gesterkt met moedige oorlogsvanen!
Ik wil vertrouwen, dat Sabinus ondergang
Uw harten niet vervreemd van 't algemeen belang,
Maar al myn vrynden in standvasten yver blaken
Om zich van 't ryksgeweld voor eeuwig vry te maken.

Beroepen oorlogsraad! gy allen, die my hoort!
Zoekt, na Sabinus ramp, geen' kryg meer in dit oord:
Zo stort de vryheid met dien hoofdman niet ter neder.
Nu roept de nutte tyd by 't ovrig heir my weder.
ô Helden! stemt dan tot den weêrtogt naar den Ryn,
Daar onze benden meer dan elders noodig zyn;

Daar

Daar Romes leger wenscht ons allen t'overheeren.
 Licht moet men Klasfikus en Tutors magt vermeeren:
 Door hen zyn dra gebergte en Bovenryn bezet;
 Maar word de doortogt daar met zekerheid belet?
 Weest vroeg in staat om tot hunn' bystand op te dagen,
 Indien gy d'oorlogskans met hen gelyk moet wagen.

 Zo spreekt de hertog; en de krygsraad stemt den eisch.
 De bondgenooten gaan den naaften dag op reis.
 Elk volk van dit gewest, getreên in 't bondverwantschap,
 Houd benden ovrig, tot verweering van zyn landschap,
 Terwyl zyn veldmagt met Civilis leger trekt.

 Sabinus nederlaag was wyd en zyd ontdekt,
 En menig Gallisch volk met schrik in 't hart geflagen,
 Toen 's lands beschermmer, na zyn' togt van weinig dagen,
 Zich weêr in 't veld van Bon by 't ovrig heir bevond,
 Daar hy de ledigheid van Klasfikus verftond.
 Deze onbedachte was hier zorgeloos gebleven,
 In plaats van spoedig naar den Bovenryn te streven:
 Hy, schender van zyn woord, als van zyn' burgerpligt,
 Had in het afzyn van Civilis niets verricht,
 Dan uit zyn legerstede al zyn Romeinsche benden,
 Tot hulp van Tutor, naar den Bovenryn te zenden:
 Hy hield zich zeker van d'aanstaande heerschappy,
 Nam zyn vermaak, en liet de kans aan Rome vry.

Zo

Zo vleit een dronkaart zich met ydle harfenschimmen,
 En waant ten hoogften top van zyn geluk te klimmen,
 Daar hy zich blindelings in doodsgevaren stort,
 En, zo hem niemant red, zich 't leven lagchend' kort.

's Lands wyze held, verplicht met Gallifche tirannen
 In oorlog tegen 't ryk eendragtig aan te spannen,
 Reed fluks naar Klasfikus, en fprak dit krygshoofd aan:
 Zal Tutors volk alleen 't Romeinfche heir weêrftaan?
 Waartoe zo lang gemard met uit dit oord te trekken?
 Begeert ge uw Triersch gewest tot hoeder niet te ftrekken?
 Die ftaat loopt eerst gevaar. Volvoer dan ons befluit:
 Zo gy te spaê verfchynt, is 't met uw' landaart uit.

Hoe! (antwoord Klasfikus;) moet held Civilis vreezen?
 Zou 's vyands heir alree' zo verr' genaderd wezen?
 Hebt gy, die kundig zyt, niet duidelyk bemerk
 Hoe traag een opperhoofd van Romes benden werkt?

In burgeroorlog was 't Romeinfche ftaatsheil hachlyk
 (Hervat de Batavier); nu is het ryk ontzachlyk:
 't Is Cerialis, die met Annius genaakt;
 Geen Flakkus, door wiens list wy magtig zyn gemaakt:
 Nu zal geen opperhoofd der nadrende Romeinen
 Des vyands oorlogskans uit zelfbelang verkleinen.
 Erken een dwaling, die u doodelyk zou zyn;
 Begeef op 't oogenblik u naar den Bovenryn;

H h

En

En acht het zeker, dat ik haast u by zal springen,
Zo 't Romes heir gelukt in 't Ryngevest te dringen.

Ik ga, (zegt Klasfikus,) nu gy 't begeert, my spoên,
En aan uw' eisch veelëer, dan aan myn' pligt voldoen:
Ik weet, dat ik te vroeg by Tutor aan zal komen:
Ik had, schoon niet geprest, den tyd wel waargenomen.
Hy sprak, en zwol van spyt, maar hield in 't end' zyn woord,
Waartoe hem Heereman vergeefs had aangespoord.

Intusfchen wierd in 't heir der Rynfche bondgenooten
Dien braven gryzen man, door een' der legergrooten,
Door hoofdman Kazimier, door dien bedaarden held,
Het lot van Labeo in zagte taal gemeld.

D'eerwaardige oom beweent den naaften zyner magen.
Helaas! (zo barst hy uit;) moest in myn oude dagen
Dit onheil myn geslacht weêrvaren? bittere smart!
Wat heb ik Labeo, van jongs af, met het hart
Eens tedren vaders, in zyn pligten onderwezen!
Wat was hy dapper! hoe beminde ik hem voordezen!
Hoe hoopte ik, dat hy eens, door vaderlandsche trouw,
De glori van zyn' stam en landaart wezen zou!
Hoe naar, hoe jammerlyk is al die hoop vervlogen!
Ik heb hem vruchteloos in deugden opgetogen:
Hy strekt zyn maagschap en zyn roemryk vaderland,
Door heerszucht en verraad, ter onüitwischbre schand';

Hy

Hy strekt ten 'gruwel aan de menschen, aan de goden;
 Hy is geftraft, gevloekt, ten voorbeeld aller snoonen.
 Maar hoe! ontëert ons dan zyn euveldaad, zyn straf?
 ô Neen! (vervolgt hy, en hy wischt zyn tranen af;)
 Nooit word het maagfchap, nooit het vaderland gelasterd,
 Om éénen Batavier, van èer en pligt verbasterd.
 U dank ik, goede goôn! gy schenkt ons eeuwige eer:
 'k Verlies een ydle hoop, en win oneindig meer.

Dus uit zich Heereman: Geen vaderlandsche vader
 Komt held Civilis in al 't Rynfche leger nader.
 De hertog, weêrgekeerd van Klasfikus, beschouwt
 Met vreugd den moed eens mans, dien hy in waarde houd.

Civilis, die zich nu niet verder moet begeven
 Van 't heldenëiland af, dan door den nood gedreven;
 Die, om in 't groot gevaar te meer bestand te zyn,
 Germaanschen ftaat by ftaat, aan d'oostzy' van den Ryn,
 Te voren heeft verzocht hunn' byftand af te zenden,
 En nu zyn krygsmagt vind gesterkt met Kauchsche benden;
 Houd zich in 't Ubisch land gelegerd; en verwacht,
 Dat van den Bovenryn hem tyding word' gebragt.

't Gerucht was onderwyl van oord tot oord vernomen,
 Dat Romes nieuwe magt in 't kort ftond op te komen;
 't Gemeen was nergens van haar' aantogt onbewust.
 De fchrik had meer en meer die Galliërs ontrust,

Die om 't Lingoonsch verlies zich moedeloos bevonden:
 Hun drift, die tegen 't ryk hen onlangs had verbonden,
 Was nu verdwenen; en om Romes wraak t'ontgaan,
 Was elk van hen bedacht om Cezar by te staan.
 Zy werkten spoedig, door vergaderde afgezanten,
 En zwoeren weêr voor 't ryk: hun Trierfche bondverwanten,
 Wier hoop zich op den moed van velen had gevest,
 Behielden weinig hulp in 't Gallifche gewest.

Terwyl dit ongeval de vryheid wierd beschoren,
 Was door de Trierenaars de nutte tyd verloren:
 't Vermaak had Tutor in 't bekoorlyk Mentz verlet;
 Door hem was 't Alpifche gebergte niet bezet;
 En Klafikus had by de Moezel, in vertrouwen
 Dat hem geen tyd ontbrak, zich roekloos opgehouden.
 In vorst Civilis heir verfcheen een Trierenaar,
 Die tot den hertog fpak: Ik breng een droeve maar':
 Met onverwachten spoed is 't Roomfche krygsvermogen,
 Ô Vorst! door Rhetië op Germaanfchen grond getogen.
 Uw neef Brigantikus, zo verre ontäard, dat hy
 Zich tegen u verklaart voor Romes dwinglandy,
 Gebied een heirvlerk by de staatsgeweldenaren,
 En Cerialis al de vyandyke fcharen.
 Die doortogt wierd terftond ons binnen Mentz gemeld;
 En Tutor nam 't besluit om zelf in 't oorlogsveld

Het:

Het dringend staatsgevaar stoutmoedig af te wenden.
 Hy liet in Mentz een deel van zyn Romeinsche benden:
 Ons leger, uit de stad door hem te veld' gebragt,
 Bestond in 't andre deel van die Romeinsche magt;
 In Trierenaars, heldhafte en kundige foldaten;
 In Gallisch hulpvolk, uit verscheide burgerstaten;
 En in den sterken, doch onkundigen Lingoön,
 Die uit Sabinus heir den krygsnood was ontvloën.
 Hiermeê trekt Tutor naar den vyand rustig henen.
 Hy ziet het Roomsche volk zyns legers haast verdwenen:
 Dit wufte volk onttrok zich korts het ryksgezag;
 Het breekt, by d'eerste kans, het Gallisch krygsverdrag.
 We ontmoeten by de Nave een' voortogt keurelingen,
 Dien wy tot afval van 't Romeinsche leger dwingen,
 Maar die den zelfden dag ons naar dat heir ontvlied.
 Straks vlucht ons hulpvolk meê, alleen 't Lingoonsche niet;
 En Tutor ziet de hoop der blyvenden bezweken.
 Dus, over 't Navespoor uit hoogen nood geweken,
 Sloopt hy de brug, en acht, nu die rivier hem scheid.
 Van 's vyands nadrend heir, het onze in veiligheid.
 In die gedachte vind hy spoedig zich bedrogen,
 Daar Roomsche Felix, door een ondiepte aangetogen,
 En met Brigantikus by duister opgedaagd,
 Ons rustend leger treft, ter neêrslaat, en verjaagt.

Montaan, die hopeloos den vyand dorst weêrstreven,
 Is in dien tegenstand met menig' held gebleven,
 Terwyl hy uitriep „Stryd, ô Trierenaars! verwerft
 „Een blyde zege, en red uw vaderland, of sterft.”
 Toen zag ik Tutor, vol van spyt, na d'eêlste blyken
 Van moed, daar alles week, ten leste mede wyken.
 Ons weerloos overschot, verstrooid op 't bloedig veld,
 Is, kundig van den weg, d'uitheemsche magt ontsneld;
 En, aan den boord des Ryns by 't morgenlicht vergaderd,
 Is 't langs den vloed het heir van Klasfikus genaderd.
 De beide legers, aan den noorder Moezelkant
 Vereend, zyn tegen 't heir des vyands niet bestand.
 De hoofden smeeken u hen spoedig by te springen,
 In hoop van 't vaderland aan 't groot gevaar t'ontwringen.
 's Lands held leed, op die maar', om 't zorgloos wanbeleid
 Der Trierfchen, bitter smart, doch met standvastigheid:
 Een' wakker' man gelyk, die in de naaste daken,
 Tot groot gevaar van 't zyne, een hevig vuur ziet blaken;
 Die 't blind verzuim voorzag, en met bedaarden moed,
 Met oordeel, is bedacht op 't lesfchen van den gloed.
 Vooraf was in den raad der Rynfche bondgenooten,
 Op 's hertogs eisch, tot hulp der Trierenaars befloten,
 Zo 't ryksheir doordrong in 't gedreigd Germaansch gewest.
 Civilis leger, door den held nu voortgeprest,

Spoed

Spoed zich met hem op weg; betoont een sterk verlangen
Om tegen Romes magt een' veldflag aan te vangen;
En trekt, met weinig rust, gedurig langs den zoom
Des Ryns, op berg en veld, tot aan den Moezelfroom.
Hier, daar de Trierenaars hem als hunn' schutsheer groeten,
Vertoont hy hen 't verzuim, dat zy zo deerlyk boeten.
Hy flaet zyn oorlogsmagt by hunne benden neêr,
Houd waakzaam zich in flaet tot snelle tegenweer,
En zend verspieters, die zich wyd en zyd begeven.

De vlugge vyand had intusfchen veel bedreven:
Den Roomfchen veldheer Cerialis, aangerukt,
Door Annius verzeld, was 't zonder ftryd gelukt
Het ryke en groote Mentz, die vaste stad, te winnen:
Het wufte keurvolk, haar bezetting, liet hem binnen,
En was op nieuw bereid om 't ryk ten dienst te staan.
Het lustte hem terftond naar Trier te veld' te gaan,
Met deze en 't grootfte deel der andre Roomfche fcharen,
Terwyl hy Annius de vesting liet bewaren.
Hy wierd, by 't Navespoor, gefterkt door Felix magt,
Die Tutor aan dien ftroom den ramp had toegebracht;
En, verder op zyn' togt, door al de ryksfoldaten,
Door wie het trekkend heir der Trierfchen was verlaten.

Die trotse bloedvrind van den Roomfchen opperheer;
Een weelderig Romein, maar heet op oorlogsëer;

Spoed,

Spoed, met zyn magtig heir, zich naar het Triersch geweste,
En vind het land gedekt door Rigols legerveste.

Hy rukt, met min beleid dan voorfoed, yllings aan;
Beklimt een' steilen berg, schoon van den top weêrstaan;
En dryft het talryk volk, dat fel word aangevallen,
En onervaren is in 't sryden, uit de wallen.

Nu heeft de bouwstad Trier geen hoop op uitkomst meer:
Zy waagt geen' tegenstand, en bukt voor Rome weêr.

De droeve tyding klonk Civilis haast in d'ooren,
Dat Mentz, dat zelfs al 't land der Trierschen was verloren;
En 't Rynsch en Gallisch heir vernam terstond die maar'.

Hoe werkt dat onheil op Germaan en Trierenaar!
Hoe wenschen ze onverhoeds den vyand op te komen!

De Triersche hoofden, 't meest van krygslust ingenomen,
Verdubben deze drift alom in groot en klein.

Zy brengen hunnen raad en 's hertogs raad byeen,
Daar Tutor d'eerste spreekt: De vyand streed voorspoedig,
Maar niet roemruchtig; en ons oorlogsvolk is moedig.

Kan hy betrouwen op die Roomsche legermagt,
Die van ons afviel, en weêr kans tot afval wacht?

't Ervaren Roomsche volk, dat tegen ons uit Spanje
Ontboden is, en uit Italië en Britanje,

Kan hier verschynen, eer een Oosterrynsch Germaan,
Uit hen wier hulp noch mart, besluit ons by te staan:

Laat

Laat dat Germaansche volk door andren zich regeeren?

ô Helden! stryd terstond; gy kunt die hulp ontberen.

Straks uit Civilis zich: Heldhaftige oorlogsraad!

Zie toe, dat ge onbedacht uw' vyand niet versmaad:

Zyn voorspoed geeft hem moed; zyn eendragt maakt hem magtig.

Hoe vele volken zyn in Gallië neêrslachtig!

Dees wenscht in 't openbaar voor Rome, die bedekt;

En mooglyk schuilt by ons, die Romes zyde trekt.

Van 't onvertsaagd Germanje is versche hulp te wachten:

Verniel, daarmee gesterkt, des ryks vernieuwde krachten.

't Ontboden Roomfsche volk is verr', de stryd te vroeg.

Een hopeloos besluit komt altoos tyds genoeg.

De kans, (zegt Klasfikus,) ô helden! is geboren,

Nu Cerialis, die verwaand ons acht verloren,

En op zyn krygsgeluk zich roekeloos verlaat,

Zich inbeeld dat hem niets van ons te duchten staat.

Het Trierfsche landschap was, met onbedreven benden,

Te zwak om 's vyands magt zeeghaftig af te wenden:

Maar held Civilis, die den ryksdwang stuiten kon,

Aan 't hoofd der helden-d'éeene op d'andre zege won,

En, schuilt verraad by ons, op dat bedrog kan pasfen,

Zal, neffens ons te velde, een zorgloos heir verrasfen.

Hy spreekt; en ziet vernoegd hoe Tutors voorflag klemt,

Terstond door ieder hoofd der Trierfschen toegestemd,

Door Brukter, Tenkter, Kauch, en door de beide Friezen.
Civilis moet den ftryd by overftemming kiezen.

Hy toont, nu 't noodig is, zyn floutheid aan den raad:

Ziet my, (zo luid zyn taal;) en ziet Kaninefaat,

En Batavier, nu gy den vyand wilt bespringen,

ô Driftigen! met u naar oorlogsglori dingen:

Wy zullen mogelyk den vyand nederflaan.

Op deze taal, toont zich de gantsche raad voldaan.

In 't ééne en 't andre heir dier vurige yveraren,

Verneemt men ftraks 't gewoel der bezige oorlogsfcharen.

De legers trekken naar den zuider Moezelkant,

En fpoeden, langs den vloed, zich naar het Trierfche land.

* * *

KLAUDIUS CIVILIS.

E L F D E Z A N G.

De groote vesting Trier, die ryke stad, doorsneden
 Van 't ruime Moezelpoor, had veel bevalligheden:
 Haar was door Rome kunst en orde toegebracht:
 Zy wierd een wonder in 't eenvoudig land geacht.
 Zelfs Cerialis vond in haar een welgevallen:
 Die Roomfche veldheer was gestadig in haar wallen;
 Terwyl het talryk heir, betrouwd aan zyn gezag,
 In 't oost, aan gene zy' van 't naast gebergte lag.

Intuschen was het Rynsch en Gallisch krygsvermogen
 De vyandyke 'magt alree' naby getogen:
 Men was in d'eerste nacht al verre voortgespoed,
 Maar traag gevorderd in den heeten zonnegloed.
 De tweede middernacht, ontbloomt van allen luister,
 Bedekte berg en veld door 't zwart en aklig duister;
 Wanneer de vyand, in zyn' legerwal verrast,
 En naauwelyks ontwaakt, met vrucht wierd aangetast.

De Roomfche heirmagt kon in 't eerst geen' weêrstand bieden:
 Het ingerukte volk, van wraak en woede aan 't zieden,
 Voldeed zyn' gragen lust, en 't zwaaijend krygsgeweer
 Sloeg allen, wie 't ontmoette; in 't laauwe bloed ter neêr.

Gelyk de stormen, uit hun banden losgebroken,
 Een onbewaakte kiel by duistre nacht beftoken;
 Daar yllings in het wand de luchtftroom giert en loeit;
 De wyde en holle zee tot hooge bergen groeit;
 Het stortend pekcl, op het fcheepsdek afgekletterd,
 Nu 't volk in 't zeediep werpt, dan tegen 't boord verplettert;
 En 't onbezonnen hoofd, dat zorgloos rust aan land,
 Het fchip ten prooije laat aan weêr en wind en ftrand;
 Zo vreeslyk vielen hier de flaande en wifse klingen
 In 't hoofdellooze heir Romeinfche keurelingen,
 Tot weêrftand onbereid, verfhrikt, van orde ontbloot,
 Elkaêr verdringende, en getroffen door de dood.

Dit onverwacht gevaar, waarin de ftoutften duchten,
 Noopt velen naar de ftad en 's veldheers huis te vluchten;
 Romeinen, voormaals wel de plaag van dit gewest,
 Maar weinig kundig in de wegen dezer vest,
 Daar zy, verdoold, verfhreid, zich ginds en weder wenden.
 Een ander talryk deel der aangevallen benden,
 Dat, in den dichten drang der legerfteê beklemd,
 In tent en tros verward, zyn' vyands doortogt ftremt;
 Verftrekt tot bolwerk voor de meefte Roomfche vanen,
 Die 't heir tot moed en orde en tegenftand vermanen,
 En zêlf zich fharen in de bange legerplaats.
 Straks opent zich de drang des voorften ryksfoldaats,

En

En d'overrompelden zyn nu bereid ten ftryde.
 De nacht is hinderlyk aan d'ééne en d'andre zyde.
 Civilis zelf ontmoet de meefte tegenweer:
 Die held, rondom geperst, flaat veel Romeinen neêr:
 Hy vordert voet voor voet, en over ftapels dooden.
 Een flaauwe tegenweer word verr' van hem geboden:
 Daar baant het grievend ftaal zichzelf een bloedig fpoor,
 En breekt, door 't leger heen, tot in de bouwftad door.
 Het voortgerukte volk, beftaande uit Trierfche fcharen,
 In al de ftraten van die vesting best ervaren,
 Bezet de Moezelbrug, daar 't boven 't vlietend nat
 Den toegang meester is van 't oost naar 't west der ftad.
 Nadat de ryksfoldaat reeds lang was overrompeld,
 Lag Cerialis noch in diepen flAAP gedompeld,
 Zich weeldrig koestrende op de zagte en logge koets,
 In 't prachtigft huis der ftad, aan d'overzy' des vloeds.
 Hy had zo min gedacht, dat in de legerwallen
 De landzaat, korts verftrooid, den keurling aan zou vallen;
 En onder 't weerloos volk zo veilig zich geacht,
 Om 't bygelegen heir, en zyn Romeinfche wacht;
 Dat hy 't gevaar vernam, toen 't was in top gerezen;
 En 't minst zich had behoed, toen 't meest hem ftond te vreezen.
 In 't zagfte van zyn rust, wekt hem een fterk gedruis,
 Veroorzaakt door veel volks, vergaderd by zyn huis.

Straks ziet hy uit de zaal de zwarte nacht verdwynen,
 En 't hoofd der wachteren met fakkellicht verschynen.
 De nadrende Romein voert deze vreemde taal:
 Uw krygsvolk word, ô held! door 't vyandyke staal,
 Zelfs in de legerplaats, op 't onvoorzienst geflagen.
 Wie, (stuit de veldheer hem;) wie zou een' aanval wagen?
 Wat maar' verschrikt u! Ga; bedwing de burgerschaar':
 Ga, bloodaart! gryp haar aan; zy dicht die plompe maar'.
 De vyand flaat uw heir (is 't antwoord,) waarlyk neder:
 Civilis, Klasfikus ... Ga (stuit hem 't krygshoofd weder);
 Stel slechts de logentaal der burgery te loor.
 Vergun my (dus hervat de hoofdman,) toch gehoor.
 Uw benden zyn verrast; gy moogt myn woord vertrouwen;
 De keurling vlucht reeds hier; gyzelf kunt hem aanfchouwen.
 De keurling vlucht! (zo luid nu 's veldheers taal;) vlucht hy?
 Is dan de ryksfoldaat niet moediger dan gy?

Hy spreekt, en grypt een kleed, en, onder 't spoedig kleeden
 Op straat gefield, barst uit in nieuwe oploopheden:
 Ontäarde keureling! verwyfde ryksfoldaat,
 Die op het minst rumoer de legersteê verlaat,
 Daar u geen vyand dreigt, daar slechts uw spitsbroërs muiten!
 Kom, volg me derwaarts heen; 'k zal ras dat oproer stuiten.
 Terwyl de veldheer spreekt, gereed hen voor te gaan,
 Vlied yllings troep op troep by d'eerstgevluchten aan:

Zy vlieden angstig voor de Trierfche legerdrommen,
Die, 't ryksheir doorgerukt, de vest zyn ingeklommen:
Zy fchreeuwen hopeloos „De keurmagt is verplet,
„De vyand in de ftad, de Moezelbrug bezet.”
De veldheer, die 't gevaar zich nimmer groot verbeeldde;
Zo moedig in den nood, als achtloos in de weelde;
Houd ftaks met ftem en vuist de vluchtenden terug,
En voert hen met zyn wacht naar d'ingenomen brug,
Om 't overromplend volk dees nutte post t'ontrukken.
De Trierfche ftoutheid moet voor d'overmagt hier bukken,
Daar Cerialis, zo verbazende opgedaagd,
Tot onder 't werpgeweer zich ongeharnast waagt.
De hooge froombrug, door de Trierfchen fluks verlaten,
Bezet de veldheer door zyn moedigfte foldaten.

Thans, met zyn ovrig volk naar 't leger heengefneld,
Ontmoet hy op 't gebergt', naby 't verfchanfte veld,
Een menigte angstig volk, in wanörde afgeweken,
Verlatende adelaar, en ander oorlogsteeken.
Hy ftuit, vergaêrt, en fchaart ze, in fellen toorne en fpyt,
En leid den vluchtling, met de lyfwacht, tot den ftryd.

Het grootfte en ftoutfte deel van 't nieuwe krygsvermogen,
Met Cerialis uit Italië aangetogen,
Ging 't flaande leger in den heirwal noch te keer.
Dit leger, minst gefluit door 's vyands tegenweer,

Had

Had reis op reis gedacht zeeghaftig door te breken:
 Maar 's hertogs Gallisch volk was meer dan ééns geweken;
 En 't kryggeluk had veel Germanen ras verleid
 Tot woeste plondering en ongehoorzaamheid:
 Zo was door 't aarzelen der Gallifche ongetrouwen,
 En d'Overynsche drift, de zege meest weêrhouên.
 Civilis had alree' de plondering geweerd;
 't Verjaagde Trierfche volk was uit de stad gekeerd
 Met klein verlies; 't gelukte in 't eind' de flaande klingen
 Het moedig ryksvolk in de legerplaats t'omringen;
 Toen 's vyands vluchtling, nu gedwee, en min vervaard,
 Door Cerialis op 't gebergte wierd vergaêrd.
 De zon, gereed om aan den hemelboog te klimmen,
 Bescheen dit waerelddeel van onder d'ochtendkimmen,
 En toonde, daar allengs het duister had gewicht,
 Tot in het ruim verschiet elk voorwerp aan 't gezicht:
 Men zag den vluchtling op 't gebergte in orde weder
 Ten fryde gaan; en 't floeg den moed van velen neder.
 Des hertogs Gallisch volk, dat kans zocht om dien held
 T'ontvluchten, nam ze waar, en keerde in 't open veld:
 't Lingoonsch en Agrippynsch, der Trierfchen hulp, vlood mede,
 Door d'eigen kans verleid, uit 's vyands legerfede.
 De Gallifche ontrouw, die de hertog had voorzien,
 En 't Agrippynsch verraad; dat vliên, dat schandlyk vliên

Verwekte wanörde in de trouwe legerscharen,
 En stortte 't heldenheir in d'uiterste gevaren.
 De vlucht was 't eerloos volk naar d'oostzy' naauw' gelukt,
 Of Cerialis was ter westzy' ingerukt.

In dezen toestand snelt Civilis door de ryen.
 't Gevaar (zo roept hy uit,) moet u tot roem gedyen,
 ô Dappre Batavier, Kaninefaat, en Fries!
 Gedenkt aan 's eilands zege, en Romes krygsverlies.
 Germanen, die, met ons door vryheidzucht gedreven,
 Den vyand dikmaals voor uw heldenstaal zaagt beven,
 En telkens neffens ons de keurmagt hebt gestuit!
 Verdient de vryheid weêr, en ryken oorlogsbuit.
 Die taal verwekt een' kreet der vaderlandfche helden:
 „ô Spitsbroêrs! kwyt u hier, als op de Rynfche velden.”
 Ook nopen Klasfikus en Tutor, van hunn' kant,
 De Trierfchen tot ontzet van hun verloren land.
 De Roomsche veldheer ziet zyn benden fchielyk zwichten,
 Zwelt weêr van fpyt, verricht al wat hy kán verrichten;
 Maar vind geen baat, en weêr zyn heir in hoogen nood;
 Totdat zyn magt, die by zyn aankomst weêrftand bood,
 En zich ten leste van verwarring heeft ontlagen,
 Het overwinnend heir in slagörde op komt dagen,
 Daar prins Brigantikus, Civilis zusters zoon,
 Welëer geprest, voorlang aan Romes dienst gewoon,

Al roepende aan zyn' oom verradery durft wyten,
 Met Felix zich op nieuw voor 't ryk begint te kwyten,
 In 't veege Roomfche volk den zwakken moed herftelt,
 En d'overrompelaars door overmagt beknelst.
 Hoe ftryden Heereman, en 's hertogs trouwe neven!
 Hoe ziet men Brinio naar d'eêlste glori ftreven!
 Hoe ftout waagt Kazimier uit nood zyn heldenbloed!
 Hoe kwyt Civilis zelf zich met bedaarden moed!
 Ook ziet men Klasfikus en Tutors onvervaardheid:
 't Zyn helden, maar ontbloot van noodige bedaardheid:
 Hun onbezonnen moed gelykt het froomend nat,
 Dat, in een dondervlaag de wolken uitgespat,
 De dorstige aard' verftikt, in plaats van haar te drenken.

Civilis acht het tyd op 's volks behoud te denken:
 Hy voert met wys beleid zyn magt de heirplaats uit,
 Maar geeft den Trierenaars eerst kennis van 't befluit,
 En ftuit de krygsdrift in hun roekelooze zinnen:
 Hy zwicht uit nood, en weet al zwichtend' roem te winnen.
 Zyn oorlogsvolk heeft veel, het Trierfche meer geleên;
 En 't Roomsche verlies, fchoon 't meest, is voor de ryksmagt kleen.

Civilis, Klasfikus, en Tutor, en hun benden,
 Die, hoe vermoeid, met spoed zich naar den Rynboord wenden,
 Zyn 's andrendaags, noch vroeg, weêr in hun legerveld,
 Daar 't vlietend Rynnaf door het Moezelwater zwelt.

De helden sterken hier hun uitgeputte krachten,
En boeten door de rust den arbeid van drie nachten.

Doch eer zich d'avonddauw op 't veld had uitgestrekt,
Wierd 's vyands nadering den wakkren vorst ontdekt.
Toen liet hy Klasfikus en Tutor yllings weten,
Dat hy geen' tegenstand zich roekloos zou vermeten;
Ten aftogt was bereid; en dat hy raadzaam vond,
Den Agrippyner staat tot staving van 't verbond,
Door 't vluchtend volk gekrenkt, gelykerhand te nopen.
't Vermetel fryden, dat zo tegen was gelooopen,
Dat hy had afgeraên; en 's hertogs wys beleid,
Dat onlangs meer vermogt dan Romes mogendheid;
Verschaften hem gezag, veel meer dan waereldgrooten,
Tot nadeel van 't gemeen, door dwingen ooit genoten:
De beide Trierenaars verlieten nu gedwee,
En zonder morren, met dien held, de legersteê.

Zy waren reeds een' marsch by duister voortgetogen,
Toen die verschanfing viel in 't vyandlyk vermogen.
Zy wierd, uit ydle wraak, vernield in d'eigen nacht.

Het Agrippyner volk, de schuldige oorlogsmagt,
Die in den fryd de vlucht verraadlings had genomen;
Die door oproerigheid de straf zocht voor te komen;
Zond, nadrende in 't gezicht van 't vaderlyk gewest,
Een' snellen bo' vooruit naar d'Agrippyner vest.

Hy meldde hier den raad hoe 't keurvolk in zyn wallen
 Door 't faamvereenigd heir verwoed was aangevallen;
 Het vleijen van de kans; het grypen naar den buit,
 Waardoor 't Germaansche volk de zege had gestuit;
 En hoe de Roomfche magt, na 't angstig vliên vergaderd,
 In krygsorde op 't gebergt' de heirplaats was genaderd.
 De bo' vervolgde dus: In dezen hoogen nood,
 Toen 's hertogs Gallisch volk, en zelfs 't Lingoonsche vlood,
 Was 't voor uw manschap tyd om neffens hen te vluchten:
 't Vereenigd leger had de nederlaag te duchten.
 Gy hebt genoeg, ô raad! aan 't nieuw verbond voldaan,
 Door u, het ryk ten hoon, uit nooddwang aangeaan:
 Het is uw hoogst belang voor 't Roomsche gezag te bukken:
 Het roekloos sryden kan den landzaat niet gelukken.
 Uw nadrend krygsvolk eert de Roomfche veldbanier;
 Het vloekt den Trierenaar, Germaan, en Batavier;
 En brand van yver om de felgedreigde elenden,
 In dienst van 't magtig ryk, heldhaftig af te wenden.
 Zo wierd die droeve maar' den braven raad gebragt,
 Die 't krygsverraad verfoeide, en op het middel dacht
 Om d'ontrouw in 't begin te stuiten, en voor 't woeden
 Der trouweloozen een Germaansche schar' te hoeden,
 Een bende Kauchen, aan 's lands held in dit gewest
 Te spaê gezonden, en geplaatst in deze vest.

Noch maakte een andre zorg dees grooten t'ongeruster:
Zy moesten waken voor Civilis gade en zuster,
En 't kroost van Klasfikus, ten dieren onderpand
Van 't versche staatsverbond geleverd in hun hand.
Tot welk een' hoogen top was nu 't gevaar gestegen!
Zy hadden 't ryk, hun volk, en held Civilis tegen.
Men moest de muitdrift in de bouwstad eerst verhoên:
De raad vond noodig hier d'ontdekking zelf te doen
Der nieuwe tyding, die toch spoedig uit zou breken.
Dus wierd ze, op hoog bevel, eer ze oproer kon ontfeken,
Op zulk een wyz' gemeld, dat zich de stedeling
Dorst vleijen met de hoop op Romes hulding;
Dus was de stad gedwee, toen 't vluchtend volk genaakte.

De deftige Ethelbald, die 't meest voor 't staatsheil waakte,
Dit achtbaar lid des raads, de wallen uitgetreên,
Riep d'opperhoofden van 't genaderd volk byeen:
Hy zocht ter zyde, daar de benden hem niet hoorden,
Die hoofden t'overreên, en uitte deze woorden:
Befchermers, neffens ons, van 't noodig staatsgezag!
Befest, tot eer der wet, het nieuwgestaafd verdrag;
De zorglyke ontrouw, door uw oorlogsvolk bedreven;
De stof tot felle wraak, 't verraden heir gegeven;
De hagchelyke kans van 't Roomfche krygsgeweer;
Civilis aanhang, en zyn zeldzame oorlogsëer.

Laat ons dien Batavier veeléer dan Rome vreezen:
 Hy zou, door ons getergd, een magtig wreker wezen;
 Hy zal, met ons vereend, ons van den nood ontslaan.
 Hy moet hier spoedig zyn: 't noopt all' hem daartoe aan;
 't Belang des Nederryns; de vorstelyke panden,
 Door hem en Klasfikus gesteld in onze handen;
 De nutheid onzer trouw, 't gevaar van ons verraad,
 En d'eer en vryheid van zyn' vaderlandfchen staat.
 Laat ons uw dwingend volk een' korten tyd misleiën.
 Gy moet die krygsliën, eer zy binnen treden, vleijen,
 Dat d'Agrippyner staat, om 's hertogs ongeval,
 Tot nieuwe huldiging van Rome stemmen zal.
 Maar zorgt intusfchen, dat ze aan een der Kauchfche benden,
 Die zich by ons bevind, het gastvryrecht niet fchenden,
 En op de vrouwen, aan ons toebetrouwd, niet woên.
 Uw volk, met hoop gestreeld, zal aan zyn' pligt voldoen.
 't Is ons belang den tyd by 't woeste volk te rekken,
 Om by Civilis komst ons waar befluit t'ontdekken.

Al d'opperhoofden zyn op deze taal bereid.

't Gevluchte krygsvolk, in zyn' wensch door hen geveid,
 Toont zyn genoegen; en bevind zich, lang vóór 't vallen
 Der avondfchemering, in d'Agrippyner wallen.

Maar zeker onderhoofd, iets boven 't laag gemeen,
 Had fterk vermoeden van de list der overheên:

't Was

't Was Wolfert, loos en stout, een booswicht, die alreede
Zyn grootheid had bedoeld in 's vyands legerstede,
Daar hy zyn kleene schar' tot afval had vermaand,
En voor zyn' landgenoot het spoor ter vlucht gebaand.
Dus stond hem, zo hy nu zyn straf al mogt ontkomen,
De Trierenaar, Germaan, en Batavier te schroomen,
't En zy besloten wierd in Romes dienst te treên.
Hy, met zyn krygsvolk in de vesting stil byeen,
Voert deze taal tot hen: ô Agrippyner mannen!
Men koestert onze hoop, om ze uit ons hart te bannen:
Verwacht niet, dat de raad tot hulde aan 't ryk besluit':
Hyzelf belooft ons niets, is op verschalking uit,
En zal, belet ge 't niet, het nut besluit vertragen,
Totdat Civilis met zyn benden op koom' dagen,
En gy, die d'eersten vlood, dien wreker strekt ten zoen:
Wy kunnen Rome, maar Civilis nooit voldoen:
't Is met ons allen uit, zo wy gerust hem wachten.
De schrandre staatsraad zou geen uitsfel noodig achten,
Zo hy niet listig ons met valsche hoop bedroog.
Wat heeft zyn kommer voor de Kauchen toch op 't oog,
En voor de vrouwen, dan de vrindschap der Germanen?
Laat ons een' wisten weg tot hulde aan Rome banen,
Die Kauchen vleijen, hen opöffren aan den staat,
En dus de kans tot zoen benemen aan den raad:

Dan

Dan zal de Roomsche magt, daar u die raad zou straffen,
U, vrinden van het ryk, een heerlyk loon verschaffen.

Zo uit zich Wolfert; en zyn krygsvolk is bekoord:
Zy stemmen driftig tot dat oproer, tot dien moord.
Hoe werkt de muiltucht in de lichtbewogen zinnen!
„ Wy moeten (zegt 'er één,) den opstand fluks beginnen,
„ Den Kauch niet vleijen, maar hem rustig nederflaan:
„ Geen Agrippynsch soldaat, die ons niet by zal staan.”
Behalve Wolfert, juicht op deze taal elk mouter;
Een schichtig paard gelyk, geprikkeld door den ruiter;
Men noopt het tot den draf, daar 't zich op hol begeeft.
De hoofdverrader, hoe stoutmoedig, schrikt en beeft.
ô Helden! (luid zyn taal;) gy moet uw drift bepalen,
En kunstig veinzery met veinzery betalen;
Gy moet den loozen raad verschalken, en, in schyn
Van vriendschap, meesters van der Kauchen leven zyn.
Wy gaan, verkloekt men ons, op 't schandelykst verloren;
Wy zien, volgt gy myn' raad, het staatsgeluk herboren.
Hy spreekt, en flaagt. Men zweert, op zynen eisch, hem trouw.
Op 't ruime marktvelde stond een houten stadsgebouw,
Waarvan de Kauchen sints hun aankomst zich bedienden.
De muiters groeten hen in dit gebouw als vrienden.
„ Wy doemen 't, (luid hun taal,) dat onze krygsmagt vlood.
„ Civilis bleef mischien verwinnaar, na den nood.

„ Wy

„Wy hopen weêr met hem te ftryden; wy vertrouwen,
„Dat onze wyze raad het nieuw verbond zal houên.”
Die veinzers roemen voorts Germanjes heldendaên,
En brengen spys en drank in groote menigte aan.
Men eet en drinkt 'er faam'; en elk der vloekgenooten
Houd listig in zyn hart het gruwelftuk besloten.
De drank, die, op 't geluk des vaderlands gestort,
Met volle teugen door den Kauch genuttigd word,
Begint te werken, word te sneller ingefchonken,
En al die bende is haast in diepen slaap verzonken.
De muiteling, die zich van dronkenschap onthield,
Nu van een woeste hoop en wreede vreugd bezielde,
Werpt fakkels door 't gebouw, om 't in den brand te steken;
En sluit de poort, als hy naar buiten is geweken.
De Kauch, door drank ontbloot van kennis en gevoel,
Aan opgestopten rook en fellen gloed ten doel,
Onmagtig om zich iets tot redding t'onderwinden,
Moet stikken in den damp, daar 't vuur hem moet verslinden.
De vlam, die 't hout doorknaagt, woed voort; baart krak op krak
In 't groot gevaarte; en slaat terstond in 't hooge dak.
De wachters, die hunn' pligt op muur en straat verrichten,
Zien ras een hevig vuur de duistre nacht verlichten,
En, onder 't hooren van een akelig geruisch,
Door vuur en wind verwekt, een' rooden gloed op huis

En toren schitteren, en de vlam 't gebouw verteeren:
 Zy roepen yllings brand, om verdren ramp te weeren.
 De mannen, vrouwen, op hun legers uitgestrekt,
 En door het sterk rumoer uit diepen slaap gewekt,
 Zien in de huizen zelfs het licht der vlam, ontsluiten
 Met schrik de deuren, en begeven zich naar buiten:
 Al d'Agrippyner stad is spoedig op de been:
 Men vloeit uit elke wyk naar 't blakend marktplein heen,
 Om tegen 't hevig vuur elkander by te springen.
 By hen verspreiden zich de wreede muitelingen,
 En voeren deze taal: De raad, die u misleid,
 ô Agrippyner volk! vloekt Romes mogendheid;
 En eert Civilis, wien 't vermogen is benomen.
 Zo gy Civilis dient, staat alles u te schroomen:
 't Belang van Rome is nu 't belang van 't vaderland.
 De bende Kauchen is gefneuveld in den brand:
 Wy hebben 't stuk bestaan, om Cezars gunst te koopen:
 De raad kan nimmer op Germanjes vriendschap hopen.
 Zo spreekt de muiteling, op deze en gene plaats,
 En roert en wint het hart des driftigen foldaats,
 Des-nieuwgekeerden, en der oude stadsbezetting:
 't Verraad van Wolfert werkt door spoedige besmetting.
 Het krygsvolk stemt wel, maar de zinnen zyn verdeeld.
 Een aangestoven knaap, door d'ontrouw 't meest gestreeld,

Barst

Barst uit: Wy moeten 't ryk noch schooner offers wyden,
Om alle vrindschap met zyn' vyand af te snyden:
Het kroost van Klasfikus is met Civilis gaê
En zuster in uw magt: komt, volgt me; treft ze dra.
Neen, (roept nu Wolfert,) neen; laat Rome op haar zich wreken:
Maar dwingt terstond den raad het nieuw verbond te breken.
Hy roept; en werkt met vrucht op hen die hem verstaan;
Daar d'andren, driftig om die vrouwen neêr te slaan,
Zich met een sterk gedrang alreede op weg begeven:
Het volk vertrappt elkaêr; het kost 'er velen 't leven.
In zulk een misverstand gedrongen ginds en weêr,
Stort Wolfert zelf op doôn en kermenden ter neêr:
Dit listig opperhoofd der muitende soldaten
Moet, in zyn bloed verftikt, hier óók het leven laten.
Niet verre van de markt en 't saamgevloeid gemeen,
Bevond Civilis gade en zuster zich byeen,
Met jonge Radwich, 't kroost van Klasfikus: die vrouwen,
Gehuisd in een der schoonste en luchtigste gebouwen,
Elk uit haar rustplaats in de groote zaal gefield,
Vernamen vroeg den brand, en d'oorzaak van 't geweld:
D'ontzachlyke Ethelbald, de bloem der overheden,
Die naar 't gevluchte volk ter stad was uitgetreden,
En daar de hoofden tot hunn' pligt bewogen had;
Nu weder 't meest bezorgd voor 't heil van staat en stad;

Had zich begeben naar die vrouwen, om voor 't woeden
 Der muitelingen haar door zyn gezag te hoeden:
 Zy hoorden uit zyn' mond de droevige oorlogsmaar',
 Den moord der Kauchen, en haar eigen lyfsgevaar.
 De raad, (vervolgt hy;) hoe baldadig door dit muiten
 Gedwongen, zal tot niets, dan hem betaamt, besluiten.
 Hoe wensch ik, dat ik u van dezen nood bevry'!
 Eer u de blinde woede ontziele, treff' ze my!

Maar jonge Radwich, 't kroost van Klasfikus, haar' vader
 In aart gelyk, barst uit: ô Listige verrader,
 Die tegen 't ryk met ons geveinsde vrindschap floot!
 Volvoer uw veinzery; breng vleijende ons ter dood.
 Nu blyken duidelyk uw vaderlandsche trekken:
 Behaagde u ons verbond, uw krygsvolk zou 't niet breken.
 Maar beef; de selfte wraak ... Ach! zwyg (zegt Vredepond);
 Ontzie een' achtbaar' man, die nooit zyn glori schond;
 Die, verre dat hy ons zo gruwzaam zou verraden,
 Zyn hoogst behagen scheidt in loffelyke daden.

Zy spreekt; en 't muitend volk genaakt, met woest gedruis,
 Al dreigend', meer en meer tot voor de poort van 't huis.
 Wy willen (roept men,) Rome op 's vyands vrouwen wreken.
 Ontsluit de deur; zo niet, wy zullen ze open breken.
 Wie Romes wraak belet, is schuldig aan verraad.
 Zo schreeuwt het muitgespan, daar 't op de huispoort slaat.

D' aan-

D'aanzienlyke Ethelbald begeeft zich derwaarts henen.

Terwyl zegt Adelgond: Geen doodsängst doet my weenen;
 Civilis zuster is bereid te fterven: maar,
 Myn Vredegond! ik fchrei om u, om 't ftaatsgevaar,
 En om de droefheid van myn zuster, van myn' broeder,
 Van Bato, van myn kroost, en van myn gryze moeder.

Uw rampspoed, (antwoord haar Civilis echtgenoot;)
 En hunne tranen zyn my wreeder dan de dood:
 Gy noopt uw hartvriendin en zuster óók tot fchreijen.
 Maar kan het vaderland zich niet met uitkomst vleijen?
 En leeft de vryheid niet, met haar' getrouwen held?
 Gewis, zy leven noch, tot fchrik van 't Roomsche geweld.
 De goden, die, aan 't hoofd der vaderlandfche fcharen,
 Zo gunstig tegen 't woên der ftaatsgeweldenaren
 Ons recht, ons wettig recht befchermden, zullen 't weêr
 Befchermen, en ons land herftellen in zyn eer.
 Wisch uwe tranen af: wy, die de dood niet vreezen,
 Wy kunnen, in die hoop, niet ongelukkig wezen.

Die taal, dat denkbeeld ftuit haar beider naren rouw.
 Gelyk de bloemen, door de fcherpe noorder kou'
 Van 't wufte lentfaizoen op 't open veld aan 't kwynen,
 By 't zoele windje, daar de zon begint te fchynen,
 Weêr frifch ontluiken, en de neêrgebogen kruin
 Met glans verheffen, tot fieraad van beemd en tuin;

Zo ryzen uit den druk Civilis gade en zuster.

Grootmoedige Ethelbald, in 't oproer ongeruster
 Dan die heldinnen, spreekt voor 't huis de muiters aan:
 ô Agrippyner volk! waartoe noch meer bestaan?
 Gy hebt de Kauchen door de vlammen doen verteeren;
 Gy weet, dat nu de raad in Romes dienst moet keeren;
 En gy verdenkt ons noch van loozen tegenstand!
 Doch voed ge in 't woelziek hart noch zucht voor 't vaderland,
 En kan u 't heil van gade en kinderen bekoren;
 Zo moord geen vrouwen, die aan Cezar toebehooren:
 Deze onderpanden zyn hem nutter, dan uw moed:
 Gy dwingt het ryk tot wraak, zo gy uw' lust voldoet.
 Wilt ge echter met het bloed dier vrouwen u besmetten,
 Ik zal, zo lang ik leef, dien toeleg u beletten,
 Den ingang van dit huis verdedigen, en my
 Nooit schuldig maken aan uw wreede muitery.
 Verwoeden! zo gy hier een' toegang wilt verwerven,
 Ontzielt uw' vader dan, die noch voor u zou sterven;
 Verydelt dan myn zorg, die voor uw welzyn pleit;
 En voegt by uwe schuld de grootste ondankbaarheid.

De raadsheer ziet allengs 't vermogen zyner woorden:
 De driftigsten des volks, die naar geen hoofden hoorden,
 Ontzien den achtbren man, wiens wysheid reis op reis
 Hunn' welstand heeft betracht; zy staken hunnen eisch.

Deze onbefuisden zyn gelyk aan wilde dieren,
Die, losgebrokeu, blind hunn' aart den teugel vieren;
Door niemant, wie 't ook zy, te stuiten in hun woën,
Dan door dien ééneu, die gewoon is hen te voën.

De waakzame overheid, die alles heeft te schroomen,
Besluit het staatsbederf, is 't mooglyk, voor te komen.
Zy wil het Triersch verbond niet schandelyk verraën;
Zy wil de muitzucht met Civilis hulp weêrstaan;
Zy oordeelt, dat men hem niet verr' van hier zal vinden;
En durft grootmoedig zich een pooging onderwinden
Om d'eedle vrouwen, in de duisternis der nacht,
Bedekt te zenden naar de hertoglyke magt.

* * *

KLAUDIUS CIVILIS.

T W A A L F D E Z A N G.

Civilis trok terwyl, met treurende oorlogsbenden,
 Naar Agrippynes vest, om bondbreuk af te wenden.
 Dat wykend leger was zo dra niet voortgespoeid,
 Van daar de Rynstroom door de Moezelpasfen groeit,
 Tot daar de scharen zich ter eerste veldrust vlyden,
 En 't onvervolgde heir geen' vyand had te myden;
 Of d'Agrippynsche vlucht, dat schreeuwend krygsverraad.
 Verwekte in 't schreijend hart van hoofdman en foldaat
 Een sterke drift om zich van 't onglyk te wreken:
 Civilis hoorde hen van staatsvernieling spreken,
 En wilde een woeste wraak, eer ze uitborst, tegen gaan.

Hy riep den raad byeen. Gy, hoofden! (hief hy aan;)
 Gy, Trierfche en Overynfsche en eilandsche oorlogsgrooten!
 Doorluchte helden, maar verzwakte togtgenooten!
 Verliest de krygskans niet, door onvoorzichtigheid:
 Gy kunt het ryk weêrftaan, maar niet dan met beleid.
 Het Agrippynsche volk heeft u by Trier verraden;
 't Kan, wilt ge u wreken, op zyn' eigen grond u schaden:
 't Is wel op verre na zo magtig niet als gy;
 Maar 't heeft een sterke vest; en 't ryksheir is naby.

De bouwftad, die gy dreigt, kan noch uw zyde kiezen:
Moet gy haar nutte hulp in dezen kryg verliezen?
Meer vyanden weêrftaan? en d'algemeene zaak
Verachtren, uit een drift tot nuttelooze wraak?
De fpruit van Klasfikus, en myn geliefde panden
Zyn wapens, tegen u, in d'Agrippynfche handen:
Het zou, vergoot men 't bloed dier vrouwen, (ach! ik gruw;)
Niet flechts myn teder hart beknellen, maar ook 't uw'.
Ziet daar wat ongeval uit uwe wraak kan fpruiten.

ô Helden! laat my dan uw felle gramschap ftuiten:
Het Agrippynfche volk, dat vluchtende u verried,
Vergoede zyn verraad, maar tot uw onheil niet.
Zyn overheid moet u een nutte wraak verfehaffen:
Noopt haar een klein getal der fchuldigften te ftraffen,
Tot uwe veiligheid u gyzlaars toe te ftaan,
En volgens 't nieuw verbond het ryk te keer te gaan.
Befeft die middelen ter noodige verzoening;
Houd u te vrede met een billyke voldoening;
Zoekt vrienden in den nood; flaat Romes hoogmoed neêr;
En red uw vaderland, uw vryheid, en uw eer.

De raad, hoe heet op wraak, moest in die dingtaal ftemmen.
Men deed ze op 't oogenblik by 't grimmig krygsvolk klemmen.
Het afgematte heir, noch onvervolgd, begaf,
Na 't eerfte fpoeden, zich langs 't Rynfpoor trager af,

Om met vernieuwde kracht de stroomftad op te dagen,
 Vergoeding voor de vlucht der hulpmagt af te vragen,
 En zekerheid der trouw van 't Agrippynsch gewest.

't Was nacht; men sloeg zich neêr, niet verre van de vest;
 Toen Ethelbald, met hulp der andere overheden
 En trouwe krygshên, stil ter stadspoorte uitgetreden,
 Naar 's hertogs benden zocht, de buitenwacht vernam,
 By hem gehoor begeerde, en in het leger kwam.
 De vorst, sints langen tyd voor Ethelbald vol achting,
 Heeft van dit vreemd bezoek een vlejende verwachting,
 Acht d'Agrippynsche vrees en ontrouw afgewend,
 Ontfangt hem als een' vrind, en hoort hem in zyn tent.

ô Held, (zegt Ethelbald;) die tegen 't Roomsche vermogen
 Min zyt door wraakzucht dan door vryheidzucht bewogen,
 Den aart des krygsvolks kent, en recht van onrecht schift!
 Verneem den droeven staat der bouwstad; lees dit schrift;
 Gy kunt de waarheid in uw egaês brief aanschouwen.

Hy zwygt. De hertog leest: Civilis, d'ongetrouwen,
 Wier vlucht de Trierenaars en u verraden had,
 Verrieden nu den raad in d'Agrippyner stad.
 De wreede muitzucht deed een bende Kauchen sneven.
 De grooten hebben blyk van ware trouw gegeven.
 Door Ethelbald is veel met lyfsgevaar verricht;
 Hy heeft uw zuster, my, en Radwich dier verplicht;

Zyn

Zyn deugd heeft ons befchut voor d'onbefuisde benden.

Maar 't is den raad mislukt ons naar uw heir te zenden.

Demp hier, tot Romes fpyt, de woeste muitery;

En red de Trierfche spruit, en Adalgond, en my.

Civilis leest, en kan zyn tranen niet weêrhouên.

De raadsheer vaart dus voort: 't Gelukke d'eedle vrouwen,

Door ons geheim beftier, in deze bange nacht,

Wanneer de moordlust tot bedaren was gebragt,

Haar wachters, van wier hoofd we ons dienden, óm te koopen.

Met reden mogten we op een' goeden uitflag hopen;

Een onzer vrinden had een poort der ftad bezet.

Men vlood, maar was verraên; en d'aanflag wierd belet:

Een enkel wachter had voor Rome zich gekweten.

De vlucht wierd óns niet, maar het Trierfche goud geweten.

De vesting, die gy dreigt, kan mooglyk u weêrftaan:

Doch d'Agrippynfche raad bied u zyn' byftand aan:

Wy hoofden, die het volk met hulde aan Rome vleijen,

En d'onbedwingbre drift der menigte misleiên,

Zyn magtig, en bereid, om 't voordeel onzer plaats,

Onze oorlogstuigen, en 't geweer des walfoldaats

U, onder 't ftryden, min gevarelyk te maken.

Gy weet reeds hoe getrouw wy voor de vrouwen waken.

't Gaat vast, zo 't Roomfche heir niet fpoedig herwaarts rukt,

Dat u, met onze hulp, een eerfte ftorm gelukt.

De raad vertrouwt op u; erken dit blyk van achting:
 Wint gy de stad, bedwing de plonderzucht, de flachting;
 Weêrhou de Rynfche magt; weêrhou de Trierenaars;
 Eisch slechts de vrouwen, en voldoende gyzelaars.
 Dus zult ge, na de straf der fnoodfte muitgezinden,
 Al d'anderen ten dienst der vryheid vaardig vinden.

De muitzucht (antwoord hem Civilis,) weegt me zwaar:
 Zy stort de vryheid in een jammerlyk gevaar;
 Zy maakt gevangenen van toebetrouwde panden;
 En fluit ze, ontbreekt me tyd, in Romes wreede banden:
 Ook is de Kauchfche bende in 't oproer omgebragt.
 Maar d'Agrippynfche raad, die trouw en eer betracht,
 En 't heil der bouwftad my grootmoedig durft betrouwen;
 Uw deugd, de bange ftaat, en 't lyfsgevaar der vrouwen
 Vereifchen myne hoede: ik neem uw voorftel aan:
 Ik zal, gelukt de ftryd, een woeste wraak weêrftaan,
 Myn ziel voor altoos aan uw groote ziel verbinden,
 En in myn' Ethelbald een' waarden broeder vinden.

Befchermer van den Ryn! (dus barst de raadsheer uit;)
 Ach! dat ons 't ryksheir niet in d'eêlfte vrindfchap ftuit'!
 Doch zo ik Cezar weêr als opperheer moet vreezen,
 Noch zal ik nooit in 't hart Civilis vyand wezen.

Welhaast is Ethelbald bedekt terug gefield
 In Agrippynes wal. De vaderlandfche held

Ontdekt den grooten, fluks nieuwsgierig toegetreden,
Het Ubisch nieuw verraad, de trouw der overheden,
Der vrouwen lyfsgevaar, en 't aanbod, hem gedaan;
En dringt het voorstel, dat hy aannam, krachtig aan.
Hy ziet zyn taal op 't hart der legerhoofden klemmen,
Daar Radwichs vader zelfs, vol spyt, hem toe moet stemmen.
't Aanrukkend heir verneemt, by 't ryzend zonnevuur,
Den Agrippyneling gewapend op den muur;
Vervaardigt zich ten storm; dempt ras met rys de grachten;
En durft het groot gevaar van steen en schicht verachten:
Doch menig steêling word door 't werpgeweer geveld.
De former is terstond de ladders opgesneld,
Weet zich een open op de zwakste plaats te banen,
En toont het op den wal, door d'opgestoken vanen.
De hertog werkt alom, terwyl met waren moed
Al 't volk, ten storm geschikt, den oorlogsplicht voldoet.
Hy denkt met kleen verlies een vesting t'overheeren,
Daar woeste muiters zich met blinde drift verweeren,
Der opperhoofden list den walfoldaat verwacht,
En d' één verweerder staag den anderen benart.
Hoe hoopt Civilis nu zyn lieve zielvriendinnen
Te redden, en de hulp der bouwstad weêr te winnen!
Zo freelt een eedle vreugd den trouwen vryheidsheld,
Wanneer een legerapie hem deze tyding meld:

Het ryksheir, gistren by de Moezel opgebroken,
 Wil by verrasfing hier, ô hertog! u bestoken.
 Naar 't woest Novezium snelt ruitery vooruit,
 Opdat de vyand u in twee gevaren fluit':
 Zo denkt men, als gy hier verrast zyt, en verdreven,
 Uw oorlogsbenden daar den laatften slag te geven.
 Ik heb dat paardevolk, daar hen de drift verried,
 Uit eenen hoogen boom vóór 't kriekend licht befpied:
 Hun Remer tongslag klonk my duidelyk in d'ooren:
 'k Was hen genoeg naby, om hun geheim te hooren.
 Ik volgde en zag hen: 't is een fterke ruitery,
 En achter bosch en vlek dit leger naauw' voorby.

Die jammerlyke maar' ontroert Civilis zinnen:
 De held moet afzien van de veege ftad te winnen,
 En gade en zuster uit den hoogen nood t'ontflaan;
 Of Romes legermagt wanhopend' hier weêrftaan,
 En 't fpoor naar 't eiland heen, hem reeds betwift, verliezen.
 Het welzyn van den ftaat doet hem den aftogt kiezen:
 Hy geeft het teeken. Ook word fluks de maar' verspreid.
 Al 't heir is vol van druk, maar toont gehoorzaamheid;
 En Radwichs vader zelfs, die weêr zyn' fpyt laat blyken,
 Moet tegen wil en dank het groot gevaar ontwyken.

Maar held Civilis, in zyn tent een wyl alleen,
 Bedekt voor 't oog van 't heir zyn nare angstvalligheên.

Hoe bitter heeft zyn hart om dezen ramp te lyden!
 Hoe groeit zyn druk, dien hy grootmoedig wil bestryden!
 Dit knellend leed, dat hem in 't eerst den boezem fluit,
 Barst voorts in zuchten, en in deze klagten uit:
 Myn ongelukkig lot is droever dan te voren:
 Toen had ik zoon en gade op 't onvoorziest verloren;
 Toen baarden my natuur en liefde een bittre smart:
 Maar in dien tegenspoed bevond myn schreijend hart,
 Voor zwaarder tegenheên beveiligd, zich geruster.
 Nu treft me, by d'elend' van echtgenoot en zuster,
 Het grievende ongeluk van 't lieve vaderland,
 Eerst zegeryk, maar nu in hagchelyken stand:
 Ik moet, op éénen tyd, de jammerlykste plagen,
 Als broeder, als gemaal, als vaderlander dragen.
 ô Gade! ô zuster! ô bedrieglyke oorlogsëer!
 ô Vryheid!.. Hy verftomt; zo perst de smart hem weêr.
 Zyn hart, dat zich altoos zo moedig heeft bevonden,
 Gelykt een hoog gebouw, gevest op sterke gronden,
 Dat, schoon 't na storm op storm zyn kracht behouden heeft,
 Een felle schudding lyd, wanneer het aardryk beeft.

De Vryheid, steeds gewoon haar' trouwen held te sterken,
 Begint, gelyk voorheen, met vrucht op hem te werken:
 Zy spoort, zo veel als ooit, zyn' eedlen yver aan,
 Om tegen Romes dwang haar staatsrecht voor te staan.

De

De Hoop, die haar verzelt, die angsten leert verwinnen,
 En droevigen verheugt, verrukt allengs zyn zinnen:
 Die blyde troosteres vertoont, in helder licht,
 De groote krygskans aan zyn waakzaam zielgezicht;
 't Vermogen zyner goôn, die dwingelanden haten;
 En 's hemels dierbre gunst voor onderdrukte staten:
 Hy ziet Batavië verlost van 't ryksgeweld,
 Zyn vaderlyk gewest in ouden glans hersteld,
 Den zegen in zyn land uit alle landen vloeijen,
 En in geluk en magt de vrye staten groeijen.
 ô Goden! (barst hy uit;) vergunt het vaderland,
 De dwinglandy ten spyt, zo groot een' glorifstand;
 En als het heil des volks ten toppunt is gerezen,
 Laat dan Civilis huis met hen gelukkig wezen.
 Hy kan, na deze bede, in 't felst der tegenspoên,
 Weêr met bedaarden moed zyn' strengen pligt voldoen.

Al 't heir verlaat nu, met zyn' trouwen vrind en vader,
 Den Agrippynfchen grond, en trekt het eiland nader.
 By d'eerfte rust, besluit de raadsvergadering,
 Op held Civilis eisch, tot overrompeling
 Van 's vyands ruiters, door den legerfpie vernomen.
 Terftond eischt Klasfikus die benden op te komen,
 Met al zyn paardevolk; en 't word hem toegestaan.

Hy treft, de naafte nacht, de Remen rustende aan,

Naby Novezioms verwoeste legerwallen.

Dat krygsvolk, achter vlek en heuvel overvallen,

Op 't fchielyk nadren van zyn' vyand onverdacht,

Word yllings opgewekt, en teffens omgebragt.

Het aklig donker, en het treffend staal vertfagen

De ftoutften; weinigen, die weêrftand durven wagen.

Des Remers misverftand, dat telkens hem verblind,

Dat vrind als vyand velt, dat vyand houd voor vrind,

En onder 't vlieden fnelt in 't staal der Trierenaren,

Verhaast de nederlaag der overvallen fcharen:

Den veegen Remer baat noch vlucht, noch tegenweer:

De gantfche ruitermagt ftort ras op 't flagveld neêr.

De dampkring was verkoeld door nacht en mistig duifter;

Na morgennevels blonk een zachte middagluifter;

Wanneer de hertog, met al 't leger aangespoed,

Dit flagveld zag geleverd in 't vyandyke bloed.

Hy was by Klasfikus hier naauwlyks aangekomen,

Of 't vleijend kryggeluk was merklyk toegenomen:

Zyn leger wierd gesterkt met noodige oorlogsmagt,

Door d'Overrynfchen en Gugernen toegebragt.

Die hulp deed uit zyn hart een nare zorg verdwynen:

De Britfche vloot kon haast met Roomfche magt verfcynen;

Zy kon een landing op 't Batavifche eiland doen;

Zy kon 'er vreeslyk in de beide ftaten woên:

N n

Nu

Nu dacht hy, uit het heir, gesterkt met nieuwe benden,
Den dappren Brinio naar 't eiland af te zenden.
Hy hield den raad dit voor; en d'eisch wierd toegezeid.
't Kaninefaatsche volk, door Brinio geleid,
Toog heen naar 't vaderland, om 't voor gevaar te hoeden,
Nadat hun voetvolk, om als ruiters zich te spoeden,
Van paarden was voorzien, naar 't hertoglyk bevel.

's Lands held hield zich niet op, maar leidde 't leger snel
Naar beter oord, eer iets door 't ryksheir wierd begonnen.
Hy floeg, ter plaats daar hy Luperkus had verwonnen,
't Gesloopte Vetera een' marsch voorby, zich neêr;
Om, door het denkbeeld van de hierbevochten eer,
Den moed te sterken in de vaderlandsche helden.
Tot overflooming van de lage en wyde velden,
Beval hy 't leggen van een' dwarsdam in den Ryn,
Om tegen 's vyands magt te meer bestand te zyn.
Dit werk ging spoedig voort, verricht door vele handen.
De stroom, dus opgestopt, vloeide over op de landen.
Men wachtte, daar een hoogte een drooge standplaats gaf,
Aan d'overzy' des poels, de komst des vyands af.
Civilis, steeds gewoon voor 't vryheidsheil te waken;
Die nooit, om lief of leed, zyn glori zou verzaken;
Die alles offerde aan het welzyn van den staat;
Bestierde 't gantsche heir, was aller toeverlaat:

Nu

Nu dorst geen Klasfikus of Tutor hem weêrstreven:
Hy sprak; en ieder was gereed zyn stem te geven.
D'ervaren veldheer was een' wyzen arts gelyk,
Die zyn voorzichtigheid betoont door blyk op blyk:
De kranke, vry van koorts, geeft aan zyn' lust zich over;
Stort in; veraast zich weêr; en maakt het telkens grover;
Totdat hy, reis op reis door feller finart geleerd,
Het voorschrift van den arts gelyk een godspraak eert.

De vyand was noch niet door 't heldenheir vernomen;
't Had reeds de kans te baat, indien hy 't op dorst komen;
Toen wakkre Brinio, verzeld van al zyn magt,
In 't leger wederkeerde, en deze tyding bragt:
Civilis, ons gewest is door geen' roof beschadigd,
De nood verdwenen, en onze oude roem verdadigd.
Wy togen 't vaste land der Batavieren door,
En kwamen 's vyands vloot, ô vorst! gelukkig voor.
De zwakke manschap van ons beider landgenooten
Was naar de zee geleid door d'onvertsaagde grooten:
't Kaninefaatsche volk had reeds zyn duinryk strand,
Met hulp des Bataviërs, tot tegenweer bemand:
Het staal was niemant, zelfs geen teêre kunne onthouên:
Uw zuster Heldewyn bestierde een leger vrouwen:
't Was alles, oud en jong, ten stryde toegerust:
Zie daar de krygsmagt, tot bescherming onzer kust.

De Britsche vloot genaakte ons vaderland in 't ende,
 Zag 't eiland in 't verschiet ten stryd' gereed, en wendde
 Den streven zuidwaarts heen; het Roomsche legioen
 Besloot geen landing op 't bezette strand te doen,
 Maar veilig aan den mond der Maze zich t'ontscheppen:
 Zo wierd ons erfdeel door geen kryggeweld benepen.
 De keurbende, uit de vloot den landweg ingetreên,
 Trok naar de Nerviën en Tongren yllings heen,
 Om deze volken weêr in Romes gunst t'ontfangen,
 (Gelyk men haast ons meldde;) en hulp van hen t'erlangen,
 En met dien onderstand te streven naar den Ryn,
 Of waar de veldheer met de ryksmagt ook zou zyn.

Intusfchen was 't het doel der Britsche vlotelingen,
 Den Waalvloed over, naar den Rynstroom door te dringen.
 Noch roeiden ze in het ruim, den mond der Maze en Waal,
 Toen zich myn volk vertoonde, en door 't verrasfend staal
 Den bangen vloteling belette voort te spoeden.
 Daar kon het minste deel der kielen zich behoeden:
 D'ontfelde Brit, van 't ééne in 't andre fchip gefneld,
 Liet tien der kleinften door die vlucht in ons geweld;
 Verloor veel volk, geveld, gevangen, of verdronken;
 En negen fchepen, die hyzelf doorboorde, zonken:
 Het ovrig elleftal, de grootften uit de vloot,
 Terug naar zee geroeid, ontweek den hoogen nood.

Wy,

Wy, vol van vreugd op hier door 't vaste land gereden,
 Verkwikten door de rust onze afgematte leden,
 Ter zy' des Maasfrooms, in den Batenburger muur;
 De nacht was duister; 't was noch lang vóór 't morgenüur;
 Wanneer de vestwacht op den oever volk ontdekte,
 En ons en al de stad door yslyk schreeuwen wekte.
 Een Nervisch paardevolk was met Bataaffchen moed,
 Met geen Bataafsch geluk, gezwommen door den vloed:
 Een deel dier krygsliên was door 't vlietend nat verzwolgen;
 Een deel van hunne magt dorst in den stroom niet volgen;
 En 't kleine deel, dat dwars door 't Maaspoor was gesneld,
 Wierd nu, van 't water vry, door 't staal myns volks geveld.
 Hun raad had, om de gunst van Rome weêr t' erlangen,
 (Gelyk wy hoorden uit een' angstig' krygsgevangen;)
 Uit vrees besloten tot een zeldzaam heldenstuk,
 En in dit tydgewricht gehoopt op krygsgeeluk:
 Het oogmerk was geweest de Batenburger daken
 In vlam te zetten, en de steêliên af te maken.
 Dit waar' voltrokken, had de Maasstroom 't niet belet,
 En d'onvoorziene hulp de vesting niet ontzet.
 Myn ruitery, den stroom gelukkig doorgezwommen,
 Verraste aan d'andre zy' de Nervische oorlogsdrommen,
 En voerde neffens zich alom een wisse dood,
 Daar ons by duister naauw' het minste deel ontvlood.

Zo wierd ons vaderland voor hoogen nood beveiligd,
En 's vyands haatlyk bloed de vryheid toegeheilgd.

Hy sprak. Die tyding bragt in 't heir verkwikking aan,
Gelyk een drooge wind in 't neêrgeregend graan.

's Ryks heir, intusfchen voor de bouwftad aangekomen,
Had 's hertogs aftogt daar met fellen fpyt vernomen.
D'uitheemsche veldheer, op het plegtigst ingehaald,
Had uit belang die ftad met Roomfche gunst beftaald.
Hy nam den ryksëed af van d'Agrippynelingen,
Die hy ontfloeg van hem door benden by te fpringen.
Hy liet Civilis gade en zuster, met de fpruit
Van Klasfikus, by hen, als Romes oorlogsbuit:
Hy wilde in 't veld zich niet belemren met die vrouwen,
En was gezind haar aan den Nederryn te houên.

Twee legioenen, uit Italië verwacht,
Verfterkten by de ftad welhaast de Roomfche magt;
En 't keurvolk uit Britanje, in 's vyands legerftede
Oók ras verfchenen, bragt veel Gallifch hulpvolk mede.

Op zekren morgen blonk het klimmend zonnelycht
Noch naauwlyks uit de kim 's lands hoeder in 't gezicht,
Daar 't waakzaam legerhoofd zyn benden reeds verzelde;
Wanneer een vlugge fpie des vyands aantogt meldde;
En dat de Rynfche vloot, (aan 's eilands bovenkant,
In 't eerst des oorlogs, door 't Bataaffche volk vermand;

Nu dienende om 't gewest, bezaaid met open vlekken,
 By 't veld van Gelduba voor stroopend volk te dekken;))
 Door d'Eburonen, wie men 't kielheir had betrouwd,
 Uit vrees verraden was, en voor 't Romeinsche goud.
 Die ontrouw, dat verlies van tweemaal twalef kielen,
 Verwacht tot bystand, toen ze in 's vyands handen vielen;
 Die weêrspoed sloeg den moed der benden niet ter neêr;
 Elks boezem was vervuld met hoop op wraak en eer.

De middagluister scheen Civilis volk in d'oogen,
 Toen Cerialis met zyn heir was aangetogen:
 Maar 't water, uit den Ryn gestroomd op 't lage veld,
 Verschafte een goede kans aan 's lands doorluchten held.
 De heiren staan gefchaard aan d'ééne en d'andre zyde;
 En 't vaderlandsche wacht den vyand af ten stryde;
 Vergeefs; de keurling, zwaar met wapenen belaên,
 Beschroomd te zwemmen, durft geen' overtogt bestaan,
 Daar hy geen ondiep uit het diep kan onderscheiden.

Maar 's hertogs krygsmagt, moe' van uur op uur te beiden,
 Wenscht, vol van yver, zelf den overtogt te doen.
 Dit volk is afgerecht op 't waden door de vloên,
 En 't ryzig ligchaam, door geen wapendragt bezweken,
 Blyft, wadend', zwemmend', in de poelen zelden steken.
 Hy zend den Batavier, daartegen 't meest bestand,
 In 't einde van de hoogte op 't ingezwolgen land,

Met

Met last om, zonder zich in 't Roomsch bereik te wagen,
Den vyand in de laagte al tergende uit te dagen.
Die last word uitgevoerd, het talryk heir ten spyt.
Het stoutste Roomsche volk daalt neder tot den sryd,
En hoopt door overmagt d'uitdaggers t'overheeren.
De keurling lost den boog; de Batavier werpt speren,
Deinst achteruit, en lokt den vyand dieper in.
's Ryks veldheer, loos misleid door zulk een bly begin,
Schikt meer Romeinen af, die op hun spitsbroërs dringen.
Terfond verzwelgt het diep de voorste keurelingen,
Door paard en wapen tot hun redding buiten staat.
Dit voed Civilis hoop: hy zend Kaninefaat
En Overryner by zyn vaderlandfche benden.
Nu prangt dit vlugge volk, ter zyde en in de lenden,
De naaste drommen des verspreiden ryksfoldaats;
Springt over diepten; kent meest elke ondiepe plaats;
Verdubbelt, door het staal, den stroomnood der verschrikten;
En stapelt doën op doën, doorgriefden op gestikten.
Staag druischt de keurling op d'ondiepfte plaats en aan:
Men ziet Romeinen, die het zwemmen niet verstaan,
En oefenaars dier kunst, gekwetsten, ongewonden,
Gemengeld ondereen, en door den vloed verslonden.
Hier heft een Roomsche drom het halve lyf omhoog;
En ginder staat een troep zyns vyands op het droog:

Men

Men ftryd 'er wederzyds, met diepten tusfchen beiden,
 Als oorlogfchepen, die op 't pekel zyn gefcheiden;
 Doch 's hertogs volk met veel, 't Romeinsch met weinig vrucht.

't Gelukt den keureling ten leste, door de vlucht,
 Zich uit den wyden vloed te hoên voor feller flagen.
 Het is niet raadzaam, in die vlucht hem na te jagen
 Tot aan den breeden voet des heuvels, die, bedekt
 Door 't Roomfche heir, hem tot beveiliging verftrekt;
 En d'avondfcheemring daalt reeds op de poelen neder.
 De helden keeren in Civilis leger weder,
 Waaruit de krygszang klinkt, gedurende al de nacht,
 Met grimmig dreigen in 't Romeinfche doorgebracht:
 Het driftig oorlogsvolk betoont, aan bei' de zyden,
 Een brandende begeerte om andermaal te ftryden:
 De heiren zyn gehard tot zeldzame oorlogfdaên;
 De voorfpoed fpoort het één, de fchaamte 't ander aan:
 Civilis hoopt, dat hem geen nieuw geluk zal misfen,
 En 't Roomfche hoofd de fchande op 't roemrykst af te wifchen.

Verhaal, ô Dichtkunst! hoe de vader van den ftaat
 Toen, midden in zyn heir, belaagd wierd met verraad.

Een Batavier, noch jong, uit Labeoos geflachte;
 De dappre Baldewyn, wien zelfs Civilis achtte;
 Had fteeds, in flag op flag, een' hoogen oorlogsrang,
 En eigen lof bedoeld, in plaats van 't ftaatsbelang.

O o

Hy

Hy had, toen Labeo ter heilzame offerhande
 Geflacht wierd, zich die straf gerekend tot een fchande;
 En, door zyn glorizucht tot barstens toe vervuld,
 Om 't vonnis fmart geleên, en geenszins om de fchuld;
 Maar van zyn' fpyt, die hem geflaag was bygebleven,
 In hoop op vordering, in 't minst geen blyk gegeven.
 Door dezen jongling, die, met zulk een hoop gevleid,
 Noch niet tot ontrouw door 't misnoegen was verleid,
 Was Cerialis magt op d'overfroomde velden
 Zo moedig aangetast, als door de trouwfte helden.

De looze Staatzucht had zyn driftig hart doorgrond,
 En was verheugd, dat zy 't bekwaam tot gruwlen vond.
 Dit hart, waarin om ftryd de fpyt en rangzucht woelen,
 Moet, (dacht ze,) 't land ten val, een heerschappy bedoelen.
 Zy nam dit opzet, en begon haar toovery:
 De nacht na 't poelgevecht was meer dan half voorby:
 't Verleidend fpoek verfcheen, ter krygstente ingevlogen,
 In Labeos gedaante aan 's jonglings flumrende oogen,
 En in den zelfden ftaat, waarin die muiteling
 Voor 't outer wierd geleid, daar hy zyn straf ontving.
 Manhafte bloedverwant! (fchynt Labeo te fpreken;)
 U voegt het mynen hoon, en ons geflacht te wreken:
 Sterk Rome; heersch; en wees gelukkiger dan ik.

De jonge Baldewyn ontwaakt vol fpyt en fchrik:

Maar

Maar 't vleijend denkbeeld van een kroon te mogen winnen
 Doet hem bedaren, en verheugt zyn dwaze zinnen.
 Ja, (denkt hy,) Labeo! ja, waarde bloedverwant!
 Verwacht van my de wraak voor uwe en myne schand':
 'k Wil 't ryksheir door den poel een spoor op hier ontdekken.

Het zal gevaarlyk zyn den toeleg te voltrekken;
 Civilis word niet licht van d'overzy' verrast,
 Indien de sterke wacht op elken toegang past:
 Maar geen gevaar, hoe groot, kan stoute harten keeren:
 'k Zal moedig sterven, of u wreken, en regeeren.

't Gelukt hem eindlyk, in de zelfde duisternis,
 Schoon 't meeste krygsvolk waakt, en 't vluchten hachlyk is,
 Zich, achter 't leger om, aan aller oog t'ontftelen.

Noch durft hy weinig zich met zynen voorfpoed streelen:
 Hy trekt verre om, te voet, en langzaam: 't morgenlicht
 Stelt hem gevaarlyk bloot aan 's landzaats fcherp gezicht:
 Wanneer hy volk verneemt, verbergt hy zich zorgvuldig:
 Hy vreest al wat hy ziet: geen wonder; hy is fchuldig.

Hy was, na 't vlieden, door zyn bende ras vermist.
 Men zocht vergeefs. De vorst, die fluks dit toeval wist,
 En dacht dat Baldewyn een' rampfpoed had geleden,
 Beklaagde een' krygsman, die zo moedig had gefreden.
 Zo toont een vader voor zyn fnoode huwlyksvrucht,
 Die op het erfdeel vlamt, een onverdiende zucht,

En deelt in 't lot zyns zoons, in d'eigen oogenblikken
Dat 's jonglings heimlyk staal op 't gunstryk hart durft mikken.

By d'eerste stralen van den nuchtren dageraad,
Stelt reeds het weêrzydsch heir zich tot den fryd in staat.
't Lust Cerialis, die den poel niet in wil trekken,
Zyn oorlogsbenden breed in slagörde uit te strekken:
Zyn wester heirspits is de Roomsche ruitery;
Zyn ooster, 't hulpvolk, treed den boord des Ryns naby:
In 't midden plaatsfen zich de Roomsche legerknechten:
Een uitgelezen deel, bekwaam in nood te vechten,
Ervaren ryksvolk, uit de gantsche magt vergaêrd,
Behoud hy onder zich, word achteraan gefchaard.
Tot elke keurbende is zyn aanspraak in 't byzonder:
Hy roemt elk legioen, gelyk een oorlogswonder.

Civilis, die op 't lage en overfroomde veld
D'uitheemsche krygsmagt poogt op nieuw te lokken, stelt
Zyn oorlogsbenden in afzonderlyke hoopen,
Om, tusfschen diepten door, het minst gevaar te loopen:
Het Overrynsche volk word in de spits geplaatst,
Ter zy' des Ryns; 't Bataafsch, 't Kaninefaatsch daarnaast:
Het Triersch moet by den Ryn den achtertogt betrekken;
't Gugernsch moet naast het Triersch het heir van achtren dekken.
De hertog sterkt den moed der benden, die hy schaart:
Uw standplaats (roept hy uit,) getuigt uw' heldenaart,

Kaninefaten! Batavieren! en Germanen!

Hier wist ge in 't eerst des krygs u 't vryheidspoor te banen;

Hier treed ge 't koud gebeente uws vyands met den voet;

Hier spoort u alles aan tot onverwrikbren moed.

De keurelingen zien, waarheen zy d' oogen wenden,

Het schandelyk bewys der neêrslag, der elenden,

In veld en vesting door hun spitsbroêrs ondergaan.

Uw krygsramp, korts geleên, jage u geen siddring aan:

Toen 't bange Trierfche land bykans was vry gestreden,

Door d' overwinning zelfs, hebt gy dien ramp geleden,

Daar menig held, te stout op zyn verkregen eer,

Zyn heil zocht in den buit, in plaats van door 't geweer.

Thans is u alles meê, en uw en vyand tegen: ✕

Al wat door hoofdmans vlyt, in hoop op hemelzegen,

Verricht kon worden, in dit hachlyk tydgewricht,

ô Vaderlanders! is getrouw door my verricht:

Verdronken velden, u bekend, en diepe poelen,

Waarvan uw vyanden het nadeel reeds gevoelen,

Zyn 't slagveld, dat ik koos; nooit stond de kans zo schoon.

Red, in 't gezicht des Ryns, en van Germanjes goôn,

En met dier goden hulp, uw gaden, huwlykspanden,

En ouders, maar vooral de vryheid uwer landen:

Zo zy dit tydstip niet gevloekt by 't nageslacht,

Maar deze groote dag uw schoonste dag geacht!

Hy fprak; en 't krygsvolk kon zich naauw' zo lang bedwingen.
 Men toont, naar d'oude wyz', door blyde huppelingen
 En 't ramlen van 't geweer, dat 's hertogs taal behaagt:
 Al d'oorlogsryen zyn vol hoop, en onvertfaagd.
 Hy laat, by 't matigen der yverige zinnen,
 D'eilanders, op hun beê, den nedertogt beginnen.
 Zy, over diepten heen, op 't overstroomde veld,
 Tot zekren afftand toe, al fpringend' voortgefneeld;
 Daar, buiten 't Roomsch bereik, met weêrzin lang gebleven,
 Om aan den keurling lust tot nadering te geven;
 Na vinnig tergen door geen' vyand aangerand;
 En in den poel gefterkt met Friefchen onderftand;
 Begeven, volgens last, zich meer naar 't ryksheir henen.

Fluks zyn ze in 't Roomsch bereik. De ftryd begint met fteenen,
 Met looden kogels, en met ander werpgeweer:
 Aan d'ééne en d'andre zy' ftort menig krygsman neêr.
 Intusfchen wagen zich de vaderlanders dichter.
 Het werpgeweer verfaauwt: nu valt hen 't nadren lichter;
 En op den fchuinen voet des heuvels ftuit hen niets:
 Des eilands ryzig volk velt hier de lange fpiets,
 En treft van verr' de fpits der Roomfche ruiterbenden,
 Die in verwarring zich nu ginds en weder wenden,
 Daar 's veldheers byftand hen van weinig nut kan zyn.
 Het blyft 'er noch niet by: de Brukker, door den Ryn

Naar

Naar d'overzyde van 't verdronken land gezwommen,
En langs de schuinte naar den vyand opgeklommen,
Verjaagt 'er 't hulpvolk, dat, door fellen schrik bekneld,
En voor zyn hoofden doof, naar Cerialis snelt.
Men ziet den voetknecht der Romeinen, toegetreden,
D'ontweken standplaats van zyn hulpmagt straks bekleeden:
Die groote menigte verschrikt den Brukker niet;
De krygskans is gelyk; noch d' één noch d' ander vlied.
De Brukker heeft in 't eind' des Tenkters hulp vernomen:
De vyand heeft alom Civilis magt te schroomen.

Zo bly gaat alles meê; zo sterkt de Vryheid, hier
En ginds, Kaninefaat, Germaan, en Batavier:
Zy moedigen elkaër om in de Rynsche streken
Den ramp, by Trier geleên, op 't glorirykst te wreken:
De vaderlandsche zucht, door poel noch magt gestuit,
Genoopt door 't staatsgevaar, recht oorlogswondren uit.
Zo ziet men 't water, in zichzelf niet in te dringen,
Zich door het dichtste der metalen henen wringen.

Met zulk een' voorspoed wierp het moedig krygsgeweer
Van 's hertogs oorlogsvolk den Roomfchen hoogmoed neêr,
Daar 's vyands benden zich een wisse dood voorspelden;
Wanneer zich Baldewyn in 't ryksheir aan liet melden,
Welhaast gehoor verkrèeg, en, heet op kroon en staf,
Aan Cerialis hoop op d'overwinning gaf.

* * *

K L A U-

KLAUDIUS CIVILIS.

D E R T I E N D E Z A N G.

Doorluchtige Romein! (laat zich d'ontrouwe hooren;)

Gy ziet hier Baldewyn, uit aadlyk bloed geboren,

En uit het oud geslacht van Labeo, die blyk

Van trouw aan Rome gaf, wien 't albeheerschend ryk

Een kroon beloofde, wien Batavië deed sneven.

Geniet een nutter hulp, dan Labeo kon geven.

Zend ruiters door den poel, doch verre van den Ryn,

Langs paên, u onbekend; en laat my leidsman zyn:

'k Zal met uw paardevolk naar d'overzyde trekken;

De heuvels zullen ons voor 't oog uws vyands dekken.

Ik heb 't Gugernsche volk op mynen weg bespied;

Het volgt Civilis last door scherpe toezicht niet.

Kan hy, wanneer wy hem van achteren bestryden,

Gy hem van voren treft, de nederlaag vermyden?

Hoor ons triomfgeroep haast van den overkant.

Verdenk my niet; gy hebt myn leven in uw hand.

Zo spreekt hy. 't Legerhoofd verzuimt niet, onder 't nypen

En groeijen van den nood, de krygskans aan te grypen.

Volvoer uw opzet, (luid zyn antwoord;) en verwacht

Het zelfde loon, door 't ryk uw' bloedvrind toegedacht.

Ter-

Terftond ziet Baldewyn twee vleugels ruiterbenden
Gereed om zich met hem naar d'overzy' te wenden:
De toeleg word betrouwd aan prins Brigantikus.
Tot dezen hoofdman fpreekt de veldheer heimlyk dus:
Civilis zusters zoon, gy zult uw land regeeren,
En, ondanks Baldewyn, 't beloofde niet ontberren.
Die Batavier verdient geen' koninklyken ftaat:
Gy wierd een waar Romein; zyn hulp is landverraad.
Bedien u van die hulp: maar zorg my ras t'ontheffen
Van dien verrader, die ons eenmaal óók kon treffen.

Terwyl groeit ftaag de nood van Romes leger aan:
De Brukker, by den Ryn door 't overtal weêrftaan,
Begint, met 's Tenkters hulp, voordeeliger te vechten,
By 't angftig deinzen der Romeinfche legerknechten;
En Cerialis zelf bevind, ter wester zy',
Zich met de hulpmagt, met de Roomfche ruitery,
En 't uitgelezen volk, in d'uiterfte gevaren,
By 't vliên en vallen van zyn moedigfte oorlogfcharen.
Hy fnelt van plaats tot plaats: ô Bloodaarts! (roept hy uit,
Terwyl zyn dreigend ftaal de vluchtelingen ftuit;)
Moet ik verwonnen zyn? Weest Romes roem indachtig.
Uw eigen doodfchrik maakt uw' zwakken vyand magtig.
Weêrftaat een' korten tyd zyn roekloos krygsgeweld,
En ziet van achtren en van voren hem bekneld.

P p

Hy

Hy roept geftaag, daar zich zyn benden telkens weeren,
En telkens magtloos zyn 's lands helden af te keeren.

Zo lacht van d'overzy' de kans Civilis aan:

Zy vleit hem, dat hy flechts de zynen by moet ftaan,
Om céns vooral den ftaat aan Romes dwang t'ontwringen;
En 't volk rondom hem heen kan zich niet meer bedwingen.
Dit ovrig heir is haast, met 's lands doorluchten held,
Van hunnen heuvel af, de poelen ingefneld:
't Gugernfche volk alleen is op de wacht gebleven.

De vyand ziet dien nood; zyn ftoutfte krygsliên beven,
Daar op hunn' heuveltop het ftaal gedurig woed.
Van deze hoogte froomt het afgetapte bloed;
En allen ftorten neêr, die weêrftand durven wagen.
Zo ploffen, in den dooi, by wind- en regenvlagen,
Van d'Alpen, hoog befneeuwd, de losfe korsten neêr.
Civilis nadert vast; en 't vaderlandsch geweer,
Dat gantsche ryen treft, en 't all' bedekt met lyken,
Laat geen' Romein de hoop van 't lyfsgevaar t'ontwyken.

Dit vlejend krygsgeluk ylt onvoorziens voorby:
Een fterk triomfgefchreeuw, gehoord van d'andre zy'
Des ingezwolgen velds, bewyft den keurelingen
't Geluk der ruiters, die hunn' vyand daar befpringen.
De vluchtende Romein houd op dit teeken ftand,
Keert weêr, en dryft terug, naar 't overftroomde land,

En

En volgt, in dezen poel, de vaderlandsche helden,
 Die deinzend' weêrstand biên, daar noch hun slagen gelden:
 Zy moeten wyken, eer de doortogt word gestremd,
 Nu zy van achtren en van voren zyn beklemd.

Het paardevolk was met zyn' leidsman aangekomen
 Aan d'overzy' des poels, en daar te spaê vernomen.
 Indien 't Gugernsche volk, op d'aanbetrouwde wacht,
 Het ernstig krygsbevel des hertogs had betracht,
 En zich niet ingebeeld, dat langs de waadbre paden,
 In 't ryksheir onbekend, geen vyand hen zou schaden,
 Het landverraad had daar de vryheid niet verrast.
 Dat onbedachtzaam volk wierd hevig aangetast,
 Daar dezen, 't staal ontsnapt, by drommen angstig vloten,
 En andren, vol van schaamte en wanhoop, weêrstand boden.
 Brigantikus nam fluks 't bevel zyns veldheers waar:
 Hy stelde Baldewyn behendig in gevaar;
 En 't stoutst Gugerner volk, in gramfchap toegeschoten,
 Versloeg die schandvlek der verraden bondgenooten.
 Zo wist Brigantikus, nu d'ontrouw was bestaan,
 Van 't werktuig des verraads zichzelve en 't ryk t'ontflaan.

Het weêr liep onderwyl dien vleugelhoofdman tegen:
 Na broeijing volgde wind, en na den wind de regen:
 Een zee daalde yllings van 't geperste hemeldak:
 De bliksem gaf 'er vuur, de donder krak op krak:

Het overromplend volk wierd zélf door angst bestreden:
 De weg was glibberig; de paardehoeven gleden;
 En 't was onmogelyk wyd van zich af te zien:
 Zo kon 't Gugernsche volk die ruitery ontvliên.

Civilis, die, bedaard in voor- en tegenspoeden,
 Weêr wondren had verricht, door 't heldenheir te hoeden
 In 't wyken naar den poel; die, door zyn wys beleid,
 Den besten aftogt voor de benden had bereid;
 Die, verre van zich af, bevelen had gegeven;
 Wierd haast, door 't onweêr, van vervolging óók ontheven.
 Maar in die harde vlaag was 't krygsvolk buiten staat
 Te luistren naar bevel, daar hoofdman en foldaat,
 Vermengeld ondereen, op d'overstroomde velden
 Elkaêr verdringende, in verwarring blindlings snelden.
 Het Overrynsche volk zwom naar zyn' oever heen:
 Uit hen begaven groote en kleene Fries alleen,
 Op 't spoor des Bataviërs, zich naar de legerstede:
 Des eilands duinvolk en de Trierfchen deden 't mede.
 Het vreeslyk onweêr, dat in 't eerst hen had gered,
 Dat vóorts hen had verward, en in den poel verlet,
 Bedaarde allengs: de held zag haast deze oorlogsfcharen
 Zich by den landstroom in de legerplaats vergaêren.

't Gugernsche volk was óók geweken naar den Ryn.
 Civilis straft hun hoofd. Hy hoort dat Baldewyn

De vryheid heeft verraên, hem 't leven is benomen,
 En door Brigantikus de krygramp toegekomen.
 Dier landgenooten schuld verzwaart de felle smart
 Om 't knellend vryheidsleed in 's hertogs schreijend hart:
 Twee helden, voortgebragt om zich voor 't land te kwyten,
 Den één' zyn' naverwant, heeft hy dit leed te wyten.

De vorst bezwykt niet, in zo groot een' tegenspoed;
 Hy geeft, door deze taal, den legerhoofden moed:
 ô Spitsbroêrs! door 't verraad, dat Rome kan bekoren,
 Hebt gy de zege, maar uw glori niet verloren:
 De vyand houd het veld, maar door een euveldaad.
 Het godendom bewees hoe veel 't de boosheid haat,
 Daar 't snoonen Labeo een schandlyk loon verschaftte,
 En Baldewyns verraad, zo ras het uitborst, strafte.
 Dat gunstig godendom is oorzaak, dat de vloot
 U niet heeft aangetast, in uwen hoogen nood;
 Dat zy niet herwaarts met de veldmagt is gekomen;
 't Beleid was door die goôn aan 't legerhoofd benomen:
 Zy zyn 't, wier trouwe hulp een onweêr heeft verwekt,
 Dat u, in 't wyken, voor vervolging heeft gedekt:
 Zy zyn 't, die, na den fryd, aan u en uw soldaten
 't Bezit van legerstede en oorlogstrosfen laten,
 Opdat zich 't heir verkwikk' door nutte rust en spys:
 Zy voegen 't ééne by het andre gunstbewys.

Wy zyn, zo lang de goôn ons bystaan, niet rampspoedig.
 ô Vaderlanders! weest dan dankbaar; blyft kloekmoedig;
 Bant nooit de vryheid, die u aanspoort, uit den zin;
 En boezemt uwe hoop den oorlogstroepen in.

Zo sterkt en streelt de held, in bittere tegenheden,
 Het neêrgeflagen hart der hoofden door de reden.
 Hun moed, die 't gantsche heir met hoop op uitkomst vleit,
 Gelykt een' zoeten geur, die zich alom verspreid.

Het vroege schemerlicht begon weêr door te breken;
 't Ontwaakte volk vernam 't gewoonlyk optogtteen;
 En 't spoeide, met den held, zich van den Rynschen kant
 In voeglyke orde naar 't Bataafsche vaste land.

't Was duister, eer zy zich by Batenburg bevonden.
 Een ruiter, vóór dien togt op kundschap afgezonden,
 Was, na 't verspieden, reeds van 't Roomsche legerveld
 Naar die bemuurde stad des Bataviërs gefield.

Civilis, (sprak hy;) 'k zag des vyands krygsëlenden;
 Zyn heuvel was bedekt met dooden uit zyn benden.
 Een heuvel verder was de Roomsche legersteê.

Ook zag ik 't legioen, verwacht uit Spanje, alree'
 Dat leger nadren, en welhaast daarbinnen trekken.
 Ik wist voor 's vyands oog op 't veiligst my te dekken.

Een mindre magt toog uit: zy is, naar allen schyn,
 Naar Mentz gezonden; zy trok zuidwaarts, langs den Ryn.

'k Heb,

'k Heb, eenige uren in myn' schuilhoek stil gebleven,
Toen ik niets meer vernam, my snel op hier begeven.
Zo wierd des vyands staat in 's hertogs heir gemeld.
Dit leger slaat zich neêr op 't Batenburger veld.

Vóór 't morgenlicht was reeds de raad byeen gekomen.
ô Helden! (sprak de vorst;) schoon wy niet angstig schroomen,
En 't magtig godendom ons niet verlaten heeft;
Ons echter, in wier hart de zucht tot vryheid leeft,
Voegt niet, om ééne stad, al 't vaderland te wagen.
De Roomsche krygsmagt staat in 't kort ons op te dagen:
Een ranke en kranke muur kan 't ryksheir niet weêrstaan:
De vyand kan in 't veld ons minst ter neder slaan:
Wy zullen mooglyk daar den hoogmoed weêr verneêren.
Laat ons dit Batenburg dan niet vergeefs verweeren;
Niet sryden om een goed, dat ons geen voordeel geeft;
Geen heir verzwakken, dat zyn benden noodig heeft;
En deze onnutte stad, het vaderland ten beste,
Vernielen, eer zich hier het kundig ryksheir veste.
Getrouwe Batavier! getroost u dit verlies.
ô Krygsraad! dat men voorts den weg naar 't eiland kiez'.
Een nieuwe hulpmagt, door de Kauchen ons gezonden,
Heeft zich ('t is u bekend,) daar gistren reeds bevonden:
Laat ons, met haar gesterkt, aan 's eilands ooster kant,
Naby het slagveld, daar Aquilius, vermand,

Met

Met eigen bloed zyn fchande, uw glori, heeft gefchreven,
Toen 't land met 's hemels hulp van ryksdwang wierd ontheven;
Laat ons, naby dat veld, door 't vryheidhoedend ftaal,
Des vyands overtogt beletten aan de Waal:

Hy word op 't naauwst befped; men zal 't ons ras ontdekken,
Als hy beweging maakt om derwaarts heen te trekken.
Zo uit Civilis zich; en ieder krygshoofd ftemt,
Schoon 't lot der vesting 't hart des Bataviers beklemt.

Een fomber daglicht was gevolgd op 't aklig duister;
't Gefloten zwerk benam d'opgaande zon haar' luister;
Wanneer het leger, daar 't de wallen binnen trad,
De nutte flooping meldde aan d'opgewekte ftad.
Fluks woelt men ondereen, en draaft men ginds en weder:
Hier werpt een deel van 't heir de zwakke wallen neder;
Daar torst een ander deel het tilbare op het veld;
Terwyl de burgers, om 't verlies der ftad ontfteld,
By 't jammerlyk gefchrei van gryzaarts, vrouwen, kindren,
Ten deele torfen, en ten deele 't werk verhindren,
Niet uit onwilligheid, maar uit ontroerenis,
Daar noch hun hoogfte goed de lieve vryheid is.
Civilis troost hen, werkt met vrucht op hun gemoedren,
En maakt hen ras bekwaam tot berging hunner goedren.
De goede fchikking, die hy naarstig gade flaat;
En 't groot getal van volk, zo burger als foldaat,

Voor-

Voorzien van paarden, om naar 't Waalspoor heen te spoeijen,
Van groote schuiten, om naar d'andre zy' te roeijen;
Verlichten 't zware werk; en dus zyn vóór de nacht
De meeste goedren op het eiland reeds gebragt.

Intusfchen was het werk der flooping van de wallen,
Door talryk volk verricht, niet minder toegevalen:
De zwakbemuurde stad, geen groote en weêrbre plaats,
Was haast, door ongeduld en yver des soldaats,
Zo verre ontmanteld, dat Civilis dorst vertrouwen,
Dat Cerialis haar niet op zou laten bouwen.
Men stak haar toen in brand: de vlam, met naar geweld,
By 't blazen van den wind, van dak tot dak gefield,
En in de duisternis ten hemel opgevlogen,
Verwekt in 's hertogs hart een grievend mededoogen.
De droeve burgery der dierbre stad vernam,
Aan d'oevers van de Waal, die vreeselyke vlam,
En dwong, door nieuw gefchrei, de krygsliên meê tot weenen.
Maar vorst Civilis, met al 't ovrig heir verschenen,
Verzagt de tweede maal der burgen felle smart:
Zyn troostryke aanspraak werkt in hun wanhopend hart,
Gelyk een balsam in gevarelyke wonden,
Die, ééns met vrucht gebruikt, weêr heilzaam word bevonden.
Het heldenleger, van die burgeren verzeld,
Neemt rust op 't eiland, by de Waal, in 't open veld.

Terwyl de zwarte nacht dit bang gewest noch dekte,
Verscheen een Batavier te paarde in 't heir. Men wekte
Civilis yllings op, wien hy dees tyding bragt:

De vyand is, ô vorst! in sfilte deze nacht

Ter Waalzy', by den Ryn, op 't eiland aangekomen:

Ik, een der wachters, heb zyn droeve komst vernomen.

Ik hoorde op 't onverwachtst, niet lang na 't avondlicht,

Daar 't all' by duistre nacht bedekt was voor 't gezicht,

Niet zonder schrik van verre een duidelyk geklater

Van zware riemen, snel bewogen door het water.

De scheepsmagt, op de Waal, voor stroom af, van den Ryn

Terstond genaderd, moest de vloot des vyands zyn.

Ik reed naar 't naaste vlek, daar ik den landzaat wekte,

En hem de nadring van die Roomsche magt ontdekte.

Het ongelukkig volk, straks tot de vlucht gereed,

Vervulde 't weerloos oord met schrik, door kreet op kreet:

Zo bleek alom de komst der staatsgeweldenaren.

Ik, naar de Waal gekeerd, bespeurde ruiterscharen,

Ontfscheept en woelende aan des eilands oeverkant.

De vloot stak over naar 't Bataaffche vaste land.

Zy, die weêr krygsvolk daar gewis heeft ingenomen,

Verliet de Waal, om ons aan 't Rynspoor op te komen.

Daarhenen toog vooraf d'ontfscheepte ruitery.

Verzekerd dat gy hier zoud wezen, spoeide ik my,

Om d'overrompeling van 't eiland u t'ontdekken.
 D'ontfelde vluchtling uit de leeggeloopte vlekken
 Vertraagde in 't eerst myn' spoed; elk zocht den nood t'ontgaan:
 Al 't oostënd' vlucht gewis reeds angstig herwaarts aan.

Hoe stond de vorst verbaasd, omdat de Roomsche scharen,
 Op zyn bevel verspied, hem voorgekomen waren!
 Hoe trof hem deze ramp! Maar hy, die zynen pligt,
 In voor- en tegenspoed, als veldheer had verricht,
 En 't minste krygsverzuim zichzelf' niet had te wyten,
 Liet nu niet na, zich weêr voor 't vaderland te kwyten.
 Hy gaf den hoofden, fluks by duister in zyn tent
 Verschenen, kennis van de nieuwe staatsëlend'.
 Laat ons (zo voer hy voort,) een' vasten moed behouên,
 Het land verweeren, en op 's hemels hulp betrouwen,
 Doch zonder blinde drift, die aan geen helden past.
 Myn heirbepieders zyn ontwyfelbaar verrast,
 Door, ondanks myn bevel, te verre zich te wagen:
 Zo wist men onvoorziens het eiland op te dagen.
 Laat óns voorzichtig zyn; men wage 't uiterst niet.
 De legerplaatsen, die Aquilius verliet
 In 's eilands ooster helft, zal 't ryksvolk weêr bezetten;
 Daar kan uw dapperheid het onheil niet beletten.
 Laat ons de wester helft, ô helden! dan behoên,
 En naar de Rynzyde in het middenëiland spoên:

Men breek' 'er Druzus dyk: zo vloeije op 't lage weiland
 De rechter arm des Ryns in 't middendeel van 't eiland;
 Zo schein men Romes magt van d'onze door dien vloed;
 Zo winn' men alles weêr. Besluit; de nood eischt spoed.

Dus sprak hy, daar zyn taal by weinig hoofden klemde,
 En geen der anderen of voor of tegen stemde.

Ik heb (hervatte hy tot dezen,) u verstaan;

Gy blaakt van yver om den vyand neêr te slaan.

Kent gy zyn benden, die gy roekloos wilt bespringen?

Zou hy met weinig volk in 't eiland durven dringen,

In waan dat onze magt het hem ten beste laat?

En heeft hy vestingen en schepen niet te baat?

Gy toont, door 't zwygen, dat u redenen ontbreken.

In 't eind' durft Tutor dus Civilis tegenspreken:

Hy waagt, ô hertog! niets, die alles derft, en fryd.

Wy (antwoord hem de vorst,) zyn alles noch niet kwyt.

Ach! zo men tydig naar myn' raad had willen hooren,

Uw landaart had de kans, wy 't oostënd' niet verloren.

ô Krygsraad! hoor naar my; bedwing een' blinden moed:

Geef wel de vrees geen plaats; maar leer uit tegenspoed:

Betoon een' waren moed, wanneer het tyd zal wezen;

En zie de vryheid, nu aan 't zinken, dan verzezen.

Die taal, met achtbaarheid gesproken door een' held,

Die door zyn wys beleid, in 't hachlyk oorlogsveld,

Toen

Toen hy gehoorzaamd wierd, gelukkig heeft gestreden,
En roem op roem behaald, brengt all' den raad tot reden.

Vóór 't kriegend morgenlicht, was 't leger op de been.
Men zond een' snellen bo' naar 't Kauchfche hulpvolk heen,
Dat tusfchen 't veld, daar 't heir by 't Waalfpoor overnachtte,
En tusfchen Vadaas wal, op krygsbevelen wachtte.
Die Roomfche legerplaats, op 't eiland, aan den Ryn
De tweede, moest gewis in 's vyands magt weêr zyn.
De Batenburger, die met nieuwen moed bekende
Niet meer te lyden, dan des eilands ooster ende,
Begen zyn goedren in de fchuiten weêr te laên,
Om naar het wester end' het groot gevaar t'ontgaan.
Die fchuiten voerden 't goed, de roeijers, zwakken, kindren;
Men had voor wind en froom; niets kon den fpoed verhindren.
Zo rustig is welêer de felverdrukte Bat,
Voorvader van dit volk, geweken voor den Kat;
En, door de vryheid meer dan door de fmart bewogen,
In fchuiten op den Ryn naar 't eiland aangetogen.

De Batenburger was noch bezig op het veld,
De maar' door bo' op bo' bevestigd aan den held,
En d'ochtendzon verrees; toen 't leger, voortgedreven
Door vaderlandfche zucht, zich had op weg begeven.
Hoe werkte in 't volk de moed, in 's hertogs oog aanschouwd!
De Kauchen fterkten 't heir in zeker heilig woud.

Daar hen de voorzorg van dien veldheer had bescheiden,
 Om spoedig al de magt naar Druzus dyk te leiden,
 Daar 't middenëiland moest verdrinken in den vloed.

Men had in korten tyd een' langen weg gespoed;
 De stille nacht, door 't zwerk ontbloot van haren luister,
 Begunstigde den vorst door albedekkend duister;
 Wanneer zich 't matte volk by Druzus dyk bevond,
 Daar 't zich, na weinig rust, de doorbraak onderwond.
 De vyand was naby, en 't heir wist dit alreede.

Batavodurum was de vierde legerstede
 Van 't oostënde af; 't lag by den Ryn, in 't moerig land,
 Zo verre van de zee, als van den bovenkant.
 Die vesting deelde, en had aan d' ééne en d' andre zyde,
 Den dyk, die 't lage veld voor hoogen vloed bevrydde.
 Des vyands waterheir, voor wind en stroom gesneld,
 Had daags te voren reeds die plaats in zyn geweld;
 Een bende ontscheept, die tot bezetting was gebleven;
 En vóór de nacht zich weêr naar 't bovenënd' begeven.
 Al 't middenëiland was, in jammerlyke elend',
 Daar 't alles achter liet, gevluht naar 't wester end'.

De held beval niet blind den stroomdyk door te steken:
 Men stuitte 't vlekvolk, uit de bovenhelft geweken:
 Hy had veel ruiters met de nutte zorg belast,
 Dat niemant onder 't vliên door 't water wierd verrast.

Eer 't Roomsche volk by nacht de dykbreuk had vernomen,
 Begon de Ryn op 't veld tot aan de vest te stroomen;
 En 's hertogs leger had aan 't oogmerk reeds voldaan,
 Eer deze keurbende iets tot hinder kon bestaan.
 De Rynkil, die terstond zich dwars door 't eiland spoede,
 En Waalwaarts naar den burg van vorst Civilis vloeide,
 Verspreidde zich niet verr' door 's eilands lengte heen,
 En scheidde d'ooster en de wester helft vanëen.

De hertog trok terwyl ten weste, met zyn helden,
 En sloeg zyn leger neêr op d'eerste drooge velden.
 Toen rees de morgenzon d'ontwolkte kimmen uit.
 De sterke Batavier, door 't water niet gestuit,
 Zo vrouw als man, toog nu, het oostlyk land ontweken,
 Zelfs d'onvolwasfen jeugd, door d'ingezwolgen streken,
 Naar 't leger henen, en door 't leger naar de zee,
 En voerde 't zwakke volk op kar en schouder meê.
 Hoe was de huwlyksmin, hoe was natuur bewogen,
 Toen die elendigen door 't heir naar 't westënd' togen!
 Men zag het oorlogsvolk, in zo veel ongevals
 Door droefheid overkropt, al weenende aan den hals
 Van echtgenooten, kroost, en ouderen bezweken.
 Civilis wist nochtans hen moed in 't hart te spreken.

't Bataafsche vlekvolk van het vaste land bevond
 Zich nu reeds veilig; 't was gevlucht op 's eilands grond,

Naar

Naar 't hertoglyk bevel; het woelde aan 't wester ende,
En leed geen mindre smart in d'algemeene elende.

Aan Walburg was al vroeg de nieuwe ramp gemeld:
Zy, van Civilis kroost en Heldewyn verzeld,
Die gryze moeder, met de vorstelyke magen,
Was óók, naby het duin, van 't groot gevaar ontslagen.
Hoe deerlyk deelden ze in het knellende oorlogslot,
By 't bitter scheiden van het moederlyke slot!
Ach! (schreide Walburg, onder 't lozen veler zuchten;)
Moet ik dit waard verblyf in 't einde dan ontvluchten?
Hier sijnakte ik, in 's lands wee, myn' Sieverts liefde en troost;
Hier streelde ons d'eedle jeugd van ons beminlyk kroost;
Hier voedde ik, toen ons huis in rampen was gedompeld,
Nadat het moordend staal dien prins had overrompeld,
En 't bloed vergoten van ons oudste huwlykspand,
Een welgegronde hoop voor 't lieve vaderland.
Ik moet myn' Sieverts burg, myn dierbre woonplaats derven,
En in myn' ouderdom by nageburen zwerven.
Bedrukte moeder! ween; (borst Walburgs dochter uit;)
En wyt dit oorlogsleed aan myn ontäarde spruit:
Brigantikus heeft ons, toen Baldewyn de benden
Des vaderlands verried, gefort in deze elenden.
Zo klaagden ze; en de druk dier vrouwen was verzeld
En oorzaak van 't geweene der zonen van den held.

In dezen bangen staat van vorst Civilis magen,
 Vertrokken ze uit dit oord, op moeder Walburgs wagen:
 Hen volgde op karren al het nutste en tilbre goed.
 Elks oog zag telkens om, en stortte een' tranenvloed.
 Hoe klaagde Bato nu, om zyn geliefde moeder!
 Hoe teêr omhelsde hy het schreijend wicht, zyn' broeder!
 En hoe verdubbelde zyn klagt de versche smart
 Om haar en Adelgond, in 't vrouwelyke hart!
 De wielen rolden voort; het slot verdween uit d'oogen;
 De moed begon allengs de tranen op te droogen;
 En 't weerloos volk ontving, van Walburg en haar kroost,
 Welhaast naby het duin een' moederlyken troost.

Civilis leger bleef, by d'ingetapte vlooden,
 Des eilands wester helft voor overrompling hoeden.
 De Roomsche benden, en des vyands andre magt,
 Door Cerialis zelv' op 't eiland aangebragt,
 Bedoelden, vol van hoop, uit vier verscheide wallen,
 Een wisse krygskans om den hertog t' overvallen.
 Maar deze wester helft bevond zich buiten nood
 Ter zy' van Waal en Ryn; meest al de Roomsche vloot
 Was 't eiland verre ontroeid, om d'andre keurelingen
 Te dienen in den bouw van winterlegeringen.

In dezen toestand keerde in 't einde by 's lands held
 Al 't oorlogsvolk, 't gevaar na 't poelgevecht ontfeld.

Germanje liet het niet by d'oude hulpfoldaten;
 't Zond nieuwen onderstand uit zyn getrouwe staten.
 Die hulp verkwikte 't heir, gelyk een frisfche lucht
 Den bangen kranken, die aëmechtig hygt en zucht.
 Zo fchept nu 't leger aëm; het lyd met minder kwelling
 Den ramp des vaderlands, en vleit zich met herftelling.

Maar 't vurig volk barst uit „Behoeder van den staat!
 „Tast nu den vyand aan.” De vorst beroept den raad.
 My deeren, neffens u, de vaderlandsche elenden,
 ô Helden! (luid zyn taal;) ik zie de drift der benden;
 Ik ken uw aller wensch; en wy, weêr bygeftaan,
 Zyn mooglyk nu in ftat de keurmagt neêr te flaan:
 Maar kon men 't prangend leed tot in den winter lyden,
 Men zou met wifer kans 't uitheemfch geweld beftryden:
 De vyand, niet als wy tot wind en weêr gehard,
 Zou minst ons dán weêrftaan, vond meest zich dán benard:
 't Gebrek aan toevoer, hem door d'onzen afgefneeden;
 De fcherpe honger, in de vestingen geleden;
 Die felle tegenspoed, door 't ftreng faizoen vergroot,
 Zou min hem draaglyk zyn, dan ons een korte nood.
 Lyd uwe rampen nu, om dán hem op te dagen,
 Hem best te treffen, en de vryheid minst te wagen.

ô Held! (zegt Heereman;) ik keur uw voorftel goed;
 De lieve vryheid word door uitftel best behoed:

Maar

Maar al de hoofden, al de benden zyn u tegen;
 Ik moet, op aller bede, u tot den ftryd bewegen;
 Ik moet, hoe veel 't my smart', uw' goeden raad weêrftaan:
 De voorflag tot den ftryd word dus door my gedaan.

Hy zwygt. Civilis ftemt, en al de hoofden volgen.
 De hertog toont zich om hun krygsdrift niet verbolgen;
 Maar vordert, verre van onnutte tegenspraak,
 Door deze taal, het heil der algemeene zaak:
 Nu gy den ftryd verkiest, ô onvertfaagde mannen!
 Nu niemant uwer fchroomt, voegt my den fchroom te bannen.
 'k Verfchoon uw ongeduld: de Batavier mist veel,
 De Trierenaar noch meer; Germanje heeft zyn deel
 In onzen oorlogsdruk. De hoop geeft kracht in 't lyden;
 En na d'ontfangen hulp, zyn wy in staat te ftryden.
 De Roomfche veldheer, die in 't halfverheerd gewest
 Zich onvoorzichtig waagt, en fnelt van vest tot vest,
 Kan met een deel zyns volks in onze handen vallen.
 Beftryd de dwinglandy in 't veld en in de wallen;
 Befchermt uw wettig recht; behoed uw glori. Dus
 Zy Cerialis haast een tweede Aquilius!

Hierop beveelt hy hoe de vesten op te dagen,
 En zonder kans geen' storm uit blinde drift te wagen.
 De hoofden treên vernoegd de wyde veldtent uit;
 En 't gantfche leger juicht, op 't hooren van 't befluit.

Het naaste licht verſcheen, toen Tutor, aangedreven
 Door blakend ongeduld, zich had op reis begeven.
 Hy was van Triefche en van Germaanfche magt verzeld,
 En haast aan d'overzy' van 't overſtroomde veld.
 Hy trok naar 't bovenënde, om Arenakums wallen,
 De verfte Roomfche plaats van 't heir af, t' overvallen.

Met Batavieren en Germanen, volgde ras
 De wakkre hertog zelf, wiens togt naar Vada was.
 Die Roomfche legerſteê was naderby gelegen.

Toen Klasfikus vertrok, was 't zonlicht hoog geſtegen.
 Hy toog, van Trierenaar verzeld, en van Germaan,
 Op noch een nader veſt, op Grinnes heirwal aan.

Prins Verax, uit den echt van Adelgond geſproten,
 Civilis zusters zoon, zou, met zyn landgenooten,
 En Overrynfche hulp, Batavodurums magt
 Beſtormen, en vertrok eerst lang na middernacht.

't Kaninefaatsche volk, met één Bataaſſche bende,
 Bleef hier tot veiliging van 's eilands wester ende.
 Hier waakten ſtoute jeugd en gryze ervarenheid,
 De drift van Brinio, en Heeremans beleid.

De dag, de groote dag was naauwlyks aangebroken,
 Waarop men 't ryksheir in zyn veſten zou beſtoken,
 Of dappre Verax viel Batavodurum aan.
 Die veſting had noch niets van 's hertogs doel verſtaan,

En geen beweging van het heldenvolk vernomen,
 Dat achter schakels van gehuchten, vlekken, boomen,
 Haar was voorby gefpoeid, den laatstverdwenen dag:
 Zy was verwonderd, toen zy Verax benden zag.
 Hoe moeilyk was 't den wal ten poele uit op te klimmen!
 De stoutheid zag de dood haar van alom begrimmen:
 Het ryksvolk wierp geftaag met grievend kryggeweer
 En zware fteenen op de ladderklimmers neêr.
 De vyand echter had, in dit voordeelig fryden,
 Zich wagende op den muur, óók veel gevaar te lyden:
 De keurling stond 'er voor geworpen fperen bloot;
 En daar hy andren trof, verraste hem de dood.
 Na fterken weêrftand, was een deel der heldendrommen
 De vest ter weêrzyde en van voren opgeklommen:
 Doch eer 't 'er hulp ontving, was reeds door d'overmagt.
 Dat opgeklauterd volk verjaagd, of omgebragt.

Terftond gaf Verax last dien ydlen fryd te ftaken;
 Maar zag 't weêrhouden volk van drift te feller blaken.
 ô Hoofdman! (riep men uit;) wy zyn niet afgemat:
 Noch ééns, met frifchen moed, noch ééns de fryd hervat!
 Zelfs wenschte Verax, daar de menigte gedurig
 Volhardde in 't roepen, met een legermagt, zo vurig,
 Een' tweeden storm te doen; en 't was met harteleed,
 Dat hy aan 't oogmerk van zyn' wyzen oom voldeed.

Zyn ernstige aanspraak tot de driftige oorlogscharen
 Bragt Batavieren en Germanen aan 't bedaren:
 Doch d'onbezonnen drift was niet geheel voorby.
 Gelyk een dondervlaag, in 't heete jaargety',
 By 't openen van 't zwerk gelukkig afgedreven,
 Zo lang de broeijing duurt, den zeeman noch doet beven;
 Zo vreesde Verax, dat de frydlust, noch aan 't broên,
 Een' woesten aanval op den legerwal zou doen.

De zon was verr' gespoed, en niet dan weinige uren
 Zou in het Ryngewest haar snelle dagvaart duren;
 Wanneer, na mompeling, het roepen weêr begon,
 En reden noch beleid de benden fluiten kon.
 Men duldde 't stormen, eer zy 't hoofdloos dorsten wagen.
 Zy wierden van den wal noch eenmaal afgeslagen,
 Beklommen dien op nieuw; en mooglyk had de moed
 De vest gewonnen, had de nacht haar niet behoed.
 De stormers weken af; de nood bragt hen tot reden.

Voor Arenakum was zo hachlyk niet gestreden.
 Het was haast middag, toen de keureling, die 't hout
 Der boomen afhakte in een bygelegen woud,
 Door Tutor wierd verrast, en in 't verwarde fryden,
 En zonder werpgeweer, niet weinig had te lyden,
 Daar zelfs de hoofdman, met vyf eerste hopliên bleef.
 De vrees, die velen in de legerwallen dreef,

Verdween met hun gevaar; de plaats kon zich verweeren;
Nu zy verwittigd was, kon Tutor haar niet deeren.
Die Trierenaar, of eer de kleene kans, weêrhiel
Den storm der benden, hier door krygsdrift óók beziel.
Men volgde 's hertogs wil, door spoedig weêr te keeren,
Nu deze verfte plaats niet licht was t'overheeren.

Voor 't zwakker Grinnes was des vyands hulpfoldaat
Door Klasfikus beformd, die vóór den dageraad
Hem opgekomen was, hem dikmaals aangevallen,
En na de middagzon gedrongen in de wallen.
Daar wierd het moedigst volk, dat weêrstand bood, geveld,
Totdat men tyding bragt van 's lands doorluchten held.

* * *

KLAUDIUS CIVILIS.

VEERTIENDE ZANG.

Terwyl het krygsgevaar de vesten dreigde, streefde
 Zich Cerialis hart in schandelyke weelde.
 De dartle Klaudia, om haar bevalligheên
 In d' Agrippynêr stad van velen aangebeên;
 Die zelfs den veldheer, toen hy derwaarts was getogen,
 Behendig had verlokt, door schoone en lonkende oogen;
 Die looze vleister had al schreijende zyn hart
 By 't scheiden dieper in den minnestrik verward.
 Zyn dwaze liefde had zo verre hem betooverd,
 Dat hy, toen d'ooster helft van 't eiland was veroverd,
 Zyn zielverleidster, met vyf kielen uit de vloot,
 Geschikt tot haar geleide, in dit gewest ontbood.
 Hy telde d'uren; en de drift om haar t'aanschouwen
 Bewoog hem zich een' dag in 't open veld t'onthouên,
 Waar d'aangevloeyde Ryn des eilands boord ontmoet,
 En deze streck van ouds met open armen groet.

De jonge minnares, van blydschap ingenomen,
 In d'avondscheemring op den Waalstroom aangekomen,
 Wierd van haar' minnaar fluks in haar galei verzeld,
 Terwyl een ruitermagt gelegerd was in 't veld.

By

By 't helder fakkellicht, blonk die galei, van binnen,
 Met al wat Romes pracht tot wellust kon verzinnen,
 Zo veel de tyd en plaats vergunde aan d'overdaad.
 't Verliefde paar, getooid in fierlyk feestgewaad,
 Lag aan, op 't rustdons, naar d'aêloude Roomfche wyze:
 D'ahornen tafel was vervuld met keur van spyze,
 Die naar uitheemfchen fmaak met kunstfaus was bereid:
 't Falernen druivesap verspreidde vrolykheid,
 En kweekte, fchuimende uit den gouden kop gedronken,
 In 't hart, van fchaamte ontbloot, de heete minnevonken.
 De weeldrige Romein onthaalde, te gelyk,
 De tong op lekkerny, het oor op Roomsche muzyk:
 Het fterk trompetgefchal wierd ftaag door dartle zangen,
 Door lieflyk fnarenfpeel, en blyden dans vervangen.
 De nacht vóór 't groot gevaar der vesten, al de nacht
 Wierd hier in difchvermaak, in wellust doorgebracht;
 En zelfs toen 't zonlicht lang het duifter had verdreven,
 Kon Cerialis nóch zyn fchoone niet begeven.
 Zo zorgloos ftreelde zich de blinde Roomfche held,
 Wanneer hem yllings door een' bode wierd gemeld,
 Dat Vada wierd beftormd, Civilis zelf de wallen
 Met talryk oorlogsvolk by nacht was aangevallen,
 D'ontrufte hulpmagt hem wel onvertfaagd weêrfond,
 Doch met de vesting zich in hoogen nood bevond.

De veldheer is geperst van Klaudia te fcheiën.
 Hy zend haar zuchtend' weêr, met twee der vyf galeijen;
 En geeft, tot veiligheid, foldaat en roeijer meê
 Uit d'andre drie, die naar de bange legerfteê
 Met onvoltallige en bevreesde manfchap varen.
 Hyzelf rent derwaarts met de vlugge ruitersfcharen,
 Terwyl hy vruchtloos van de trage watermagt,
 Door hem te veel verzwakt, een' zelfden fpoed verwacht.

Civilis, onbekwaam naar eigen drift te leven,
 Die held had onderwyl te Vada veel bedreven.
 D'ervaren Batavier, reeds lang vóór 't morgenüur
 Met al zyn dapper volk genaderd aan den muur,
 Had aan de fterkfte zyde een' loozen fform begonnen,
 Opdat de zwakfte wierd verwaarloofd, en verwonnen.
 Het hoofd Brigantikus, by duifter aangetast;
 By 't klinken van den naam zyns dappren ooms verrast;
 Bekommerd, fchoon men hem niet buiten ftaat betrapte;
 Zond, met een' renbo', die Civilis volk ontfnapte,
 Aan Cerialis toen de tyding van den nood.

D'onfterkfte zy', te veel van 't noodig volk ontbloot,
 Wierd met den dageraad op 't fchielykst aangegrepen,
 De krygsbezetting hier op 't onverhoedst benepen,
 De fteenen muurtrans langs de ladders opgefneeld,
 En d' één verweerder by den ander' neêrgeveld.

Een

Een neef des hertogs had den vestwal meê beklommen:
't Was jonge Viktor, die, aan 't hoofd der heldendrommen,
Hier beter kans vond, dan voor d'andre legersteê
Zyn broeder Verax; en met roem zyn' pligt voldee'.
Intusfchen lokte staag zyn oom, aan d'andre zyde,
De krygsbezetting door den loozen storm ten stryde;
Verblindde kunstig daár den moed des walfoldaats;
En joeg hem nu naar deze, en dan naar gene plaats.
De wakkre Kazimier hielp meê tot die verblinding;
Begon en staakte d'ééne op d'andere onderwinding;
En liet, op 's hertogs spoor, aan deze sterkste zy',
Geen enkel oogenblik den walverweerder vry,
Die daár zich niet te veel van troepen dorst ontblooten.

Brigantikus, terwyl met krygsvolk toegeschoten,
Daar 't overromplend staal de wallen reeds verwon;
Die d'opgeklommen magt onmooglyk stuiten kon;
Die, schoon hy deinzen moest, zich uren lang verweerde,
En onophoudelyk veel volk verloor; begeerde
Gedurig onderstand van d'onverheerde zy';
En wierd zo lang gesterkt met nieuwe hulp, tot hy,
Na 't uiterste gevaar, de plaats dacht vry te stryden,
Zo die ontbloote zy' geen' toeval had te lyden.

Civilis, ziende in 't einde op muur- en torentans
Die zyde veel verzwakt, bedient zich van de kans;

Begint, met Kazimier, nu waarlyk aan te vallen;
En 't heldenpaar beklimt, met al hun volk, de wallen.
Men bonst 'er 's vyands magt in gracht en heirplaats neêr;
Springt rustig in de vest; vind ras geen tegenweer;
En volgt, met treffend staal, de bange vluchtelingen,
Die door de wyken heen naar d'andre zyde dringen:
De vaderlandfche wraak velt telkens troep by troep.
x Des vallers naar gefchrei, des vellers bly geroep,
Die galmen rollen hen vooruit, die angstig vlieden;
Vervullen hen met fchrik, die Viktor weêrftand bieden;
En geven nieuwen moed aan 't volk van dezen held.
Civilis, over doôn en ftervenden gefield,
Met al de zynen, treft de talryke oorlogsbenden,
Die Viktor dapper ftuit, op 't bloedigst in de lenden.
De krygsbezetting is nu spoedig omgebragt,
Of gantsch omfingeld, en de zege in 's hertogs magt.
Noch wil Brigantikus zich niet gevangen geven;
Hy poogt, met weinig volk, al ftrydend' door te ftreven.
Die bittere vyand van zyn ouderlyk gewest,
Maar in zyn vroege jeugd door Romes dwang geprest,
Vind deernis by zyn' oom, om zyn verleide zinnen:
Ook wenscht Civilis hem in 't staatsbelang te winnen.
De hertog, door de kans in dezen wensch geveid,
Bevecht zyn' vyand nu door edelmoedigheid:

Hy

Hy roept „ Brigantikus! vertroost uw droeve moeder;
 „ Bescherm uw vaderland; vernoeg, omhels haar' broeder.”
 De jonge hoofdman, die, van wreede heerszucht blind,
 Zo veel Civilis haat, als hy de kroon bemint,
 Werpt naar zyn' tedren oom, in toomellooze woede,
 Een' pyl, die 't oogwit mist; de vorst is op zyn hoede.
 Een toornig Batavier stort, met zyn werpgeweer,
 Terstond Brigantikus in 't bloedig stof ter neêr.
 Civilis zucht, maar acht zyn' neef dit sterflot waardig;
 Beklaagt dien naverwant, maar noemt de goôn rechtvaardig.

Zo sneeft d'ontâarde zoon van brave Heldewyn,
 Wiens leven voor den staat van nut had kunnen zyn:
 Een schoone plant gelyk, die, op haar veld gebleven,
 Gewenschte vruchten aan den landheer had gegeven;
 Doch, elders opgekweekt, in haar natuur bederft,
 En als een misgewas word uitgerooid, en sterft.

Nadat Brigantikus het leven had verloren,
 Wierd 's vyands overschot een zelfde lot beschoren,
 Door 't vryheidwrekend staal des driftigen soldaats.
 Voorts greep men juichend' naar den buit der legerplaats.
 Civilis wierd terwyl begroet van d'oorlogsgrooten,
 Om d'overwinning, door zyn krygsbeleid genoten.

Maar hy beveelt terstond, al gaat hem alles meê,
 't Voorzichtig keeren naar zyn eigen legersteê.

Germanen torfen hier, en ginder Batavieren,
 Gehoorzaam aan 't bevel, de vreemde krygsbanieren,
 In 't ftryden reeds verheerd, en all' den verdren buit,
 Met hun gekwetsten, door de poorten veldwaarts uit.
 Men voert het ligchaam van den jongen vryheidsroover
 Brigantikus niet meê; men laat de lykêer over
 Aan Roomfche zorgen, nu dat eertydsdierbaar pand
 Verftrekt tot affchrik van zyn eigen vaderland.

De hertog had gezorgd verfpieders af te zenden,
 Om niet verrast te zyn door vyandyke benden.
 Zyn torfend krygsvolk woelde en zwoegde op Vadaas veld,
 Toen door een' vluggen fpie dees tyding wierd gemeld:
 Een fterke ruitery, in 't flauw verfhiet vernomen,
 Ô Vorst! poogt onverhoeds uw leger op te komen:
 Dat talryk paardevolk genaakt, met fnellen fpoed,
 Van daar de landrivier des eilands boord ontmoet.

's Lands held poogt, op die maar', zyn afgestreden fcharen,
 Den grooten krygsbuit, en 't gekwetste volk te fparen.
 Al wat belemmert, moet, eer 's vyands magt verfhyn',
 Op Overrynfchen grond, is 't mooglyk, veilig zyn.
 Het volk begint by beurte aan 's eilands boord te werken,
 By beurte 't matte lyf door fpyze en drank te fterken.
 Men voert op 't kabblend nat, in deze en gene fchuit,
 't Gewonde krygsvolk, met den zwaarften oorlogsbuit;

Men

Men zwemt, met mindren last, terwyl naar d' overzyde;
 En velen scharen, na ververfching, zich ten ftryde.
 De vorst, die 't kundig oog op hun verrichting ftaat,
 En alles wys beftiert, vind fpoedig zich in ftaat
 Om tegen 't nadrend volk een nieuw gevecht te wagen.

De vyand, die hem fluks in 't vestveld op komt dagen,
 Is Cerialis zelf, met zyne ruitermagt.

De ftryd begint allengs. De held der vryheid wacht
 Een goede krygskans, weet zyn oogmerk loos t'ontveinzen,
 En perst op 't onvoorzienst dat ruitersheit te deinzen.

De Roomfche veldheer blaakt van fellen toorne en fpyt:
 Hy ftuit zyn deinzend volk, en dwingt het tot den ftryd.

Maar yllings waagt hy 't all', opdat de kans moog' wenden;
 Spat roekloos zylyngs uit, met zyn gezwindfte benden;

En valt by 't Rynfpoor, met die ftoute ruitery,
 Zyn' vyands achterhoede op 't bloedigst in de zy'.

Dit volk, het meest vermoeid van 's hertogs legerfcharen,
 Kan, fchoon 't zich moedig weert, geen orde meer bewaren.

't Geluk lacht onderwyl Civilis heirfpits aan:

De hertog, dus in ftaat de zwakken by te ftaan,
 Laat Kazimier de fpits en 't middenheit beftieren;

Volgt zelf, met ruiters, met de bloem der Batavieren,
 Het Roomfche legerhoofd; genaakt, met fnellen fpoed;
 En wreekt de zynen in het vyandyke bloed.

Hy

Hy ziet een deel zyns volks het Rynspoor ingedreven;
 Stryd door; weet van naby hen nutte hulp te geven;
 Weêrhoud den vluchteling; en roept, van plaats tot plaats:
 De vryheid eischt de hulp des dappersten soldaats.
 Die taal sterkt hier en ginds de vaderlandsche harten,
 Die straks uit hoogen nood de dood door weêrstand tarten.
 Nu treft zyn heir alom; nu wint hy telkens veld.

Maar aan zyn daden kent d'uitheemsche magt dien held:
 De schichten vliegen, uit de vyandyke handen,
 Naar dien doorluchten schrik der vreemde dwingelanden.
 Zyn krygsliên schreeuwen; al zyn benden zyn verbaard.
 Hy dekt zich met zyn schild; springt schielyk van zyn paard,
 Om minder bloot te zyn voor d'aangefnorde schichten;
 Beveelt zyn legermagt voorzichtig nu te zwichten;
 En geeft in 't wyken haar, door zyn ervarenheid
 Zo menigmaal gered, weêr blyken van beleid.
 Zy deinst, terwyl zy stryd, en zonder zich t'ontscharen,
 Heldhaftig naar den Ryn; springt, strydende, in de baren;
 Zwemt naar den overkant; werpt speren uit den vloed;
 En ziet, na kleen verlies, zich met den vorst behoed.

De Roomsche veldheer kan zyn gramschap niet betoomen,
 Nu hem die heldenmagt te water is ontkomen,
 Daar zyn galeijen niet in tyds zyn opgedaagd:
 Hy vloekt de scheepslîen, door zyn eigen schuld vertraagd.

Hy

Hy ziet, met nieuwen spyt, in Vadaas legerwallen,
Brigantikus, met al de vestmagt, neêrgevallen.

Nu vond Civilis wel, aan d'Overrynsche 'zy',
Zyn volk van krygsnood, maar van fellen druk niet vry.
Ach! (borst men uit;) wat heeft ons heir al tegenheden,
Na d'ééne op d'andre zege, in stryd op stryd geleden!
Wy zyn van oord tot oord, ô spyt! terug gejaagd;
D'uitheemsche dwinglandy is 't eiland opgedaagd;
En nu 't ons weêr gelukt met roem te triomferen,
Zien wy de krygskans in een oogenblik verkeeren.
ô Spitsbroêrs! baat het u, dat gy gevaren tart?
Die taal klinkt voort; al 't volk barst uit in bittere smart.

Zo dra men 't lydend hart en d'afgematte leden
Genoegzaam had gesterkt, en vatbaar was voor reden,
Sprak d'achtbre hertog dus de legerfcharen aan:
Standvaste Batavier! trouwhartige Germaan!
ô Vryheidsyveraars! nu is 't weêr tyd te toonen
Wat hooge deugden in uw aller boezem wonen.
Verdient den hoogsten roem; verwint den tegenspoed;
En leeft voor 't vaderland, met onbezweken moed.
De Roomsche veldheer heeft meer stof dan wy tot klagen:
Gy hebt zyn benden in zyn' eigen wal verflagen;
De standers met den roof der vesting weg gevoerd;
Zyn stoutte ruitery door fellen schrik ontroerd;

T t

En

En zyt, op 't punt der zege, eer moed en kracht bezweken,
 By toeval, buiten schuld, met glori hem ontweken.
 Ik rust noch op uw' moed, die door gevaren sfreeft,
 En Rome menigmaal op 't fchoonst vernederd heeft.
 Lyd uwe rampen dan, met onverheerde zinnen,
 Om neffens 't vryheidsheil onfterflyke eer te winnen.
 Dat eeuw op eeuw uw' roem door deze taal ontvouw':
 „Batavië en Germanje, in weêrwil hunner trouw
 „Aan Romes dwang ten doel, verweerden zich rechtvaardig.
 „Die volken bloeijen nu; zy zyn dien voorfpoed waardig.”

Zo fprak de Vryheid zelf, door held Civilis mond.
 Haar troost, die ingang by de droeve harten vond,
 Was oorzaak dat de Hoop gelukkig medewerkte,
 En meer en meer Germaan en Batavier verfterkte.
 Het teeken van 't vertrek bragt toen hen op de been:
 De held geleidde hen langs 't Rynfpoor zeewaarts heen.

Te Grinnes wierd de ramp, maar d' uitkomst niet vernomen.
 Een vluchtend ruiter, in die ryksplaats aangekomen,
 Daar 's vyands hooploos volk noch viel voor 't grievend ftaal,
 Verfchrikte Klasfikus, door deze droeve taal:
 De form op Vada was gelukkig uitgevallen;
 Wy hadden 't volk ontziend in d' overheerde wallen;
 Toen Cerialis met een fterke ruitermagt
 Op 't veld ons aanviel, en in hoogen krygsnood bragt.

Ik wierd, met velen, haast den Rynstroom ingedreven.
 Maar naauwlyks had ik my terug op 't land begeben,
 Of dit geschrei ging op „ Civilis is in nood! ”
 Ik week voor 's vyands magt, die my het slagveld floot.

Hy zweeg; en Klasfikus, die staag zyn schrander oordeel
 Bedwelmd door zyn drift, verzuimde nu zyn voordeel,
 En baande roekloos, met verlies van menig' held,
 Zyn volk terstond een spoor uit Grinnes wal naar 't veld.
 Hy dacht, hoe weinig hem de toestand was gebleken,
 Civilis by te staan, ten minste hem te wreken:
 Hy waagde, in fellen spyt, ontbloot van overleg,
 Zich tegen 's hertogs last, en op een' verren weg.
 Noch meer: hy snelde, met zyn Trierfche ruitervanen,
 Uit zinloos ongeduld, zyn voetvolk, zyn Germanen,
 Naar Vada verr' vooruit; verdeelde dus zyn magt;
 En was, in 't voortspoên, op geen vyanden verdacht:
 Een' woesten beer gelyk, die aan de barre stranden
 Zyn' prooi benadert met zyn klauwen, met zyn tanden;
 Die, tergt men hem, geen acht op zyn gevaren slaat,
 En om d'onwisfe wraak den wisten buit verlaat.

Niet wyd van Vada was een aadlyk erf gelegen;
 En vlekken, dicht aanëen, vervulden hier de wegen.
 In deze vlekken, van bewoners nu ontbloot,
 Vond yllings Klasfikus zich in den hoogften nood:

Het Trierfche paardevolk, verspreid, niet op zyn hoede,
 Was hier 't elendig doel der yslykfte oorlogswoede.
 Des vyands ruitery, die tegen 's eilands held
 By Vada had gestreên, bevond zich weêr te veld',
 Met Cerialis, die naar Grinnes haar liet trekken.
 Ze ontmoette op haren weg, in d' uitgebreide vlekken,
 Het Trierfche krygsvolk, dat haar spade wierd gewaar:
 Zy trof, zy velde hier verspreide schar' op schar',
 Die, telkens op 't gerucht van verre toegereden,
 By overrompling van elkaêr wierd afgesneden.
 De stoute Klasfikus, hoe onverhoeds bestreên,
 Sloeg, met een kleine schar', door die gevaren heen:
 Een Rynschuit voerde hen aan 's landstrooms overzyde.
 Al d' andren, niet in staat, en echter heet ten fryde;
 Die wydverftrooiden, staag by troepen aangesield,
 Weêrstonden vruchteloos 't verrasfend krygsgeweld.

Een onderhoofd behield door ontrouw 't veege leven.
 De Roomfche veldheer zag dien Trierfchen krygsman beven;
 Besloot hem, in dien schrik, te nopen tot verraad;
 En riep „Verdien genaê; meld my des vyands staat.”
 De Trierenaar, gedreigd door opgeheven klingen,
 Ontdekt den aanslag op de tweepaar legeringen;
 En hoe 't Germaanfche volk, uit Grinnes legerwal
 Met Klasfikus gerukt, hier óók verschynen zal.

Op zalk een wyz' verraad de Trierfche krygsgevangen,
 By 's vyands legerhoofd, de hooge staatsbelangen.
 Zyn spitsbroêrs vallen vast door 't overromplend staal;
 En d'onweêrftaanbre magt vernielt ze t'eenemaal.

't Germaanfche voetvolk, in de voornacht aangetreden,
 Onkundig van gevaar en Trierfche trouwloosheden,
 Vermoeid en ademloos, wierd óók door 't staal verrast,
 En in de vlekken op het bloedigst aangetast.
 Dit volk was niet verspreid, gelyk de ruitersfcharen;
 Het duister stortte hen in d'eigen krygsgevaren,
 Waarin de Trierenaar zich roekloos had gestort.
 Hen trof het werpgeweer, in menigte angefnord,
 Op 't oogenblik dat ze in de middenvlekken kwamen,
 En lyken, kermend volk, en ftroomen bloeds vernamen.
 Zy allen houden, op 't geroep der voorften, stand,
 En worden zylyngs en van voren aangerand.
 Terftond zyn ze overal by troepen afgefneeden,
 En lyden 't krygsfhot, door de Trierenaars geleden.
 Een klein gedeelte breekt al ftrydend' Rynwaarts door,
 En baant naar d'overzyde al zwemmend' zich een fpoor.

Intusfchen was de togt, van Arenakums wallen
 Naar 't middenëiland heen, voor Tutor zwaar gevallen:
 Het krygsvolk, dat, alreede op d'uitreize afgemat,
 Den keurling by die vest in 't woud geflagen had,

Was door vereischte rust, en dichte en breede wouden,
 By 't keeren, reis op reis in zynen spoed weêrhouden.
 Niet lang na middernacht begaf 't zich weêr tot rust,
 Niet wyd van Vadaas veld; toen Tutor, onbewust
 Van 's hertogs oorlogslot, in hoop van 't ras t'ontdekken,
 Veel ruiters neffens zich op kundschap af liet trekken.
 Hy kwam voor Vada straks op 't bloedig slagveld aan,
 Daar held Civilis door de krygskans was verraên;
 Ontmoette, rydende by duister op de lyken,
 Met veel verwondering des veldflags nare blyken;
 Maar had geen denkbeeld van een dreigend oorlogswee.

Des vyands opperhoofd, nu in de legersteê,
 Had met genoeg en verspieders reeds vernomen,
 Dat Tutors magt niet verr' van hier was aangekomen;
 Bevroedde dat dit volk hier niet voorby zou treên,
 Maar kennis nemen van de krygsömfstandigheên;
 Dacht hen by duister in een' loozen strik te trekken;
 En had alreede, opdat hen niemant zou ontdekken
 Hoe 't met Civilis en de vesting was gesteld,
 't Gekwetste volk ontzield van dien geweken held.

't Verraad loert op den wal: de Trierfche krygsgevangen,
 Door dreigen en belofte in Romes ryksbelangen,
 Bespeurt het paardevolk, dat in onzekerheid
 Zich naderby begeeft, waarop hy 't snood misleid.

Zyn Trierfche tongflag klinkt die ruiters naauw' in d'ooren,
 Naauw' roept hy „Wie genaakt?“ of Tutor laat zich hooren:
 Indien de vesting door Civilis is verheerd,
 Zo laat ons spoedig in; 't is Tutor, die 't begeert.
 Uw wil, ô hoofdman! (luid het antwoord,) is my heilig:
 Uw stem maakt u bekend: vertoef; gy zyt hier veilig.
 Zo spreekt men. Tutor, niet verwittigd dat 's lands held
 In 't herwaartstrekken door geen Trierfchen was verzeld;
 Niet denkende op bedrog van eigen landgenooten;
 Wacht, zonder wantrouw, dat de poort hem worde ontfloten.

De Roomsche veldheer, tot verrasfing voorbereid,
 Trekt, met zyn paardevolk, in alle vaardigheid,
 Door elke zypoort, uit de breede legerwallen.
 't Gelukt hem Tutor in het duister t' overvallen,
 Die, by 't gerucht in 't eerst door twyfeling gestuit,
 Terftond vol achterdocht, tot zyn vertrek besluit,
 En naauw' ontdekt dat hem zyn vyand op komt dagen,
 Of in de zyden en van achtren word geflagen.
 Hy ftryd wanhopig, wint met weinigen den vloed,
 Daar hy met fchuiten ras zich neffens hen behoed:
 Hy, die een menigte vervolgers heeft te duchten,
 Die hem bezet, kan naar zyn rustend volk niet vluchten.

Een enkel ruiter vlied van 't flagveld derwaarts heen,
 En brengt al d'oorlogsmagt van Tutor op de been.

Zy,

Zy, fluks te paard, te voet, by drommen aangevlogen,
 Daar Tutor door 't verraad zo listig was bedrogen,
 Lyd, hoofdeloos, verward, en bloedig aangetast,
 Den zelfden rampspoed, die haar spitsbroërs heeft verrast.
 Een Trierfche drom weet zich een spoor ter vlucht te banen;
 Naar d'Overrynzy' zwemt een groot getal Germanen;
 En Tutors ovrig volk word spoedig omgebragt.

De Vryheid fiddert in deze akelige nacht:

Zy ziet den grootsten held, die immer haar verweerde;
 Die Romes hoogmoed korts zo gloriryk verneërde;
 Civilis, wiens bevel zo blind is overtreên,
 Gedompeld in een' poel van oorlogstegenheên.
 Zo word de wysheid van een scheepshoofd op de baren
 Verydeld door de drift der woeste waterscharen,
 De holle zee getart, het uiterste gewaagd,
 En d'afgewerkte kiel op 't klippig strand gejaagd.

Gevluchte Klasfikus, nu aan Germanjes oever
 Door d'overweging van zyn krygsverzuim te droever,
 Zworf raadloos ginds en weêr, van moed en hoop ontbloot,
 Vermoeid, en zonder spyze, en wenshende om de dood,
 Daar hem de neêrslag door zyn krygsvolk wierd verweten.
 Hier vond hem Tutor, die, door fellen spyt bezeten,
 Den smaad vergrootte, door 't verdubben van 't verwytt.
 Al 't leed, dat onze staat van 't magtig Rome lyd,

(Zegt

(Zegt Tutor,) wyt ik u; gy hebt den kryg geraden,
 En onze hoop misleid; dit zyn uw heldendaden.
 Heerszuchtig lid des raads! onachtzaam oorlogshoofd!
 Waar is nu d'oppermagt, zo driftig my beloofd?
 Gy, (antwoord Klasfikus;) onwaardigste aller vrinden!
 Gy, die zo vurig waart om 't stuk u t'onderwinden,
 En my uw rampen wyt, waart even blind als ik,
 Verzuimde lang de kans, en spande uzelv' een' strik.
 Ik haat het levenslicht, en gun het u niet langer.
 Hy spreekt, en gaat van toorne en woede en wanhoop zwanger,
 Ontbloot op 't oogenblik zyn doodlyk zydgeweer,
 Grieft Tutor, grieft zichzelv', en stort met hem ter neêr.
 Hun krygsvolk, nu bewust dat Romes heerschappye
 Door hen bestreden was uit drift tot dwinglandye,
 Verfoeit hun landverraad, acht hen geen deernis waard',
 En gunt, daar 't hen begraaft, hen naauw' een weinig aard'.
 Civilis, onderwyl door vryheidzucht gedreven,
 Had langs Germaanschen boord ten westen zich begeven.
 't Was middag, toen de vorst zyn legerveld vernam,
 En met zyn benden straks op 't eiland overkwam.
 Hoe vond hy, by zyn komst, de helden hier bewogen!
 Zy juichten om den buit, aan Vadaas volk onttogen;
 Zy treurden om zyn' ramp, gevolgd op zyn geluk:
 Wat vreemde mengeling van blydschap, en van druk!

Men meldde hem terftond, dat Verax moed de wallen
Der naafte Roomfche plaats vergeefs was aangevallen,
En noch den toegang tot die vesting hield bezet,
Daar alle kundfchap aan den keurling wierd belet.

De vaderlandfche held, door zorgen ingenomen,
Omdat van Grinnes noch geen tyding was gekomen,
Zond ruiters uit het heir op kundfchap derwaarts heen.
Zy keeren fpoedig weêr, en fpreken hem alleen.
ô Hertog! (luid de maar';) 't is alles reeds verloren:
Uit weinig paardevolk van Tutor zult gy 't hooren,
Uit Trierfche ruiters, die den vyand zyn ontfield.
Verraden Tutor moest, op Vadaas aklig veld,
Met al zyn volk ten prooije aan 't bloedigst krygsfot ftrekken.
D'ontfnapten vonden, in de bygelegen vlekken,
Veel ftervenden en doôn; het was de gantsche magt
Van hoofdman Klasfikus, verrast, en omgebracht.
't Gevloden overfchot van Tutors oorlogsbenden,
Vermoeid en afgevast, ontdekte ons die elenden.
't Vertoeft aan d'overzy' van dees verzwolgen ftreek,
In 't naafte ontvolkte vlek, daar 't ademloos bezweek.

Zo droef een tyding fmart op 't hoogst Civilis zinnen:
Maar nimmer is die held door rampen t'overwinnen.
Houd moed (zo antwoord hy). Verzwygt dit oorlogsleed:
'k Zal zorgen dat het heir dit zonder wanhoop weet.

Gaat

Gaat ftil van 't noodige die Trierenaars geryven,
Die eenige uren in dat vlek noch moeten blyven.

Hy roept den raad byeen, wien hy te kennen geeft,
Doch op de zagfte wyz', wat hy vernomen heeft.
Onze ongelukken (vaart hy voort,) zyn menigvuldig.
Maar, helden, Klasfikus en Tutor waren fchuldig;
Zy braken 't Roomsche juk, uit drift tot heerschappy.
Wy, vaders van den ftaat, zyn wel van 't misdryf vry,
Doch hebben telkens met die fchuldigen geleden,
Sints onze krygsmagt met hunn' byftand heeft gefreden.
Nu heeft hun nederlaag ons van een hulp verlost,
Die ons veel dierbaar bloed en tranen heeft gekost.
Ons ftaal, dat, zonder hen, de ryksmagt heeft verdreven,
Kan, zonder hen, op nieuw 't uitheemsch geweld doen beven.
De legerbenden, met my uitgetogen, zyn
Gelukkig 't krygsgevaar ontzwoommen door den Ryn:
Licht wisten andren zich een zelfde fpoor te banen:
De snelle landrivier ftuit immers geen Germanen.
De Roomsche toefstand zal, in 't nadrend guur faizoen,
Met hulp van 't godendom, al ons verlies vergoên:
De vyand, die te veel in 't Neêrgermaansch geweste
Zyn magt verzwakte, zich op 't eiland roekloos vette,
En in den winter niet tot ftryden is gehard,
Vind zich, door eigen fchuld, welhaast alom benard.

Men ruste fchepen uit; laat ons de handen reppen,
Om zynen toevoer naar het eiland t'onderscheppen:
Zo zend hy hier gewis een fterkbemande vloot;
Zo word hy meer van volk in Neêrgermanje ontbloot;
Zo zal 't Germaanſche ſtaal hem daar te wiſfer dwingen,
En hy te minder hier zich 't krygsgevaar ontwringen.
Myn vrinden, meld uw volk den nieuwen tegenſpoed:
Maar troost hen door uw taal, en ſterkt hen door uw' moed:
Vertoont hen gantsch Germanje, als trouwe vryheidshoeders;
Germaan, Kaninefaat, en Batavier, als broeders;
Ons aller vaderland, als één gemeenebest:
Verklaart hen, dat we altoos, in 't Overynſch gewest,
By ſterken onderſtand, een wykplaats kunnen vinden,
En 't Roomsche ryk, van daar, aan eed en trouw verbinden.

Terwyl Civilis ſpreekt, en yvert voor den ſtaat,
Bezielt zyn heldenmoed de harten van den raad;
Een friſſche beek gelyk, die onder 't welig vloeijen
De dorſtige akkers laaft, en 't nut gewas doet groeijen.
Zyn voorſlag word geſtemd, en alles aan 't beleid
Des hertogs toebetrouwd; waarop de krygsraad ſcheid.
Elk ſpreekt omzichtig tot zyn eigen oorlogſcharen,
En troost ze in 't knellend leed. Zy jamren, maar bedaren.
De jonge Verax, die 's lands toefland nu verſtaat,
Daar hy de veſting by de dykbreuk gade ſlaat,

Spreekt

Spreekt mede tot zyn volk, versterkt hen in d'elenden,
En leid hen, door den poel, terug by d'andre benden.

D'ontfnapte Trierfche drom rustte in de legerplaats;
De flaaap verkwikte 't hart des droevigen foldaats;
Een zagte fluumring float der opperhoofden oogen;
Het nachtfloers had niet lang de tenten overtogen;
Wanneer 't Germaanfche volk, in 't zwemmen door den vloed
Uit d'overvallen magt van Klasfikus behoed,
Hier aankwam, hun elend' tot nieuwe ontroering ftrekte,
En 't snelöntftaan gedruis den hertog fpoedig wekte.
Hy, die de komst vernam van dezen vluchteling,
En dat een felle druk de harten weêr beving,
Begaf zich uit zyn tent, en riep: Bedroefde fcharen!
Wat treurt ge? is 't vaderland een nieuwe ramp weêrvaren?
Neen, waarde fpitsbroêrs! neen; dit onverwacht geluk,
De weêrkomst van dit volk geeft u geen ftof tot druk:
't Zyn uwe vrinden, door een wonderdaad behouên:
De goden troosten u; gy moogt op hen betrouwen.
Zo riep hy, en met vrucht: der droeve krygslieën hart
Vond ftof tot ware hoop, in d'oorzaak hunner fmart.
Elk zocht ververfching aan den vluchteling te geven.
Dit volk wist naauwlyks dat Civilis was in 't leven,
Wiens dood het had beweend, of 't greep een' blyden moed.
Hy leeft! (zo borst het uit;) de vryheid is behoed.

Maar 't gantfche leger fchreide in 't einde vreugdetranen,
 Wanneer, na middernacht, het groot getal Germanen,
 Dat Tutors oorlogsmagt naar 't oostënd' had verzeld,
 En zwemmend' was gevluht uit Vadaas doodlyk veld,
 In 't leger wederkwam; en vele fcharen dienden
 Met yver dees vermoeide en afgevaste vrienden.

Het Triersch, het weinig volk, dat naar Germaanfchen grond
 De dood ontvaren was, wierd in den morgenftond
 Aan d'overzyde ontdekt, en afgehaald in fchuiten.
 D'elende van dit volk was naauwelyks te fluiten.
 't Verhaalde, in 't eind' gesterkt, met affchrik aan den held
 Hoe Klafikus zichzelve en Tutor had geveld.
 Zo trof hen (was de taal des vaderlandfchen vaders,)
 't Verdiende fterflot van heerszuchtige verraders.

De ryksmagt hield zich ftill; zy had óók veel geleên.
 Haar veldheer toog terwyl van 't eiland zuidwaarts heen,
 Om zelf den arbeid aan den Nederryn t' aanschouwen,
 Daar hy Novezium en Bon weêr op liet bouwen.

Civilis rustte fluks de tien galeijen uit,
 Vermeesterd toen de vloot der Britten wierd gefluit.
 De Ryn, door dykbreuk meer naar Gallië gebogen,
 Moest langs de nederhelst van 't eiland wel verdroogen,
 Maar by verloop van tyd: tot noch toe kon de Ryn
 Beneên de breuk des dyks de plaats der landvloot zyn.

Hoe klein was deze vloot by die der staatstirannen!
 Men moest een groot getal roeifchuiten óók bemannen,
 Waarvoor men zeilen maakte uit menig' wapenrok,
 Die, van verscheide kleur, de scheemrende oogen trok.
 De hertog, die den togt zyns vyands had vernomen,
 En voor het leger nu geen' aanval had te schroomen,
 Bestierde zelf het werk der vlugge watermagt,
 Aan 's eilands duin, niet verr' van 't vorstelyk geflacht.

Nu was 't hem weêr vergund aan moeder, zuster, zonen,
 Tot troost in 't ongeluk, zyn trouwe zucht te toonen.
 Hy, teder bloedverwant, als onverschrokken held,
 Had reeds op hier in schrift zyn vaste hoop gemeld.
 De tranen vloeiden, toen ze elkander wederzagen.
 Ik zie, (zo luid zyn taal,) by myn geliefde magen,
 Myn ééne zuster en myn echtgenootte niet;
 Maar myn gegronde hoop verzagt myn huisverdriet.
 Ik vind het weerloos volk, hier saamgevloeid, geruster:
 Ik merk hoe lofflyk gy, myn moeder, gy, myn zuster,
 Die weereloozen, door uw voorbeeld en beleid,
 Vertrouwt hebt, en verkwikt, en op myn beê bereid
 Om 't vaderland, des noods, voor weinig tyds t'ontwyken.
 Zo zal de krygsman door hun wanhoop niet bezwyken;
 Zo word ons aller erf, de vryheid, en haar wet,
 Myn zuster, en myn gade, uit 's vyands hand gered.

Hy

Hy fpreekt, en word omhelsd van moeder, zuster, kindren.
Uw moed (zegt Heldewyn,) kan onzen druk verminderen.
De bange staat heeft veel, ons huis niet min geleên:
Brigantikus, wiens kling de vryheid heeft bestreên;
Die voor zyn vaderland met u had moeten ftryden;
Die door 't Bataaffche ftaal zyn straf heeft moeten lyden;
Myn zoon, myn eenig kroost, die fchuldige, wiens dood
Zyn misdryf evenaart, heeft onze finart vergroot.
Maar (borst nu Walburg uit,) Civilis is behouên;
Ik mag Civilis vol van glori weêr aanschouwen.
Gy waart, ô lieve fpruit van 't eêlfte heldenbloed!
Nooit grooter in geluk, dan nu in tegenspoed.
De hoop, ô waarde zoon! zal nimmer my begeven,
Zo lang u 't lot vergunt voor 't vaderland te leven.
De groote Sievert zelf, de glori van zyn' ftam;
Die voor de vryheid fprak, wien d'ontrouw 't licht benam;
Uw wyze vader zou, indien hy leefde, u roemen,
En met zo groot een' zoon zichzelv' gelukkig noemen.
Die taal van Walburg fterkt den moed van Heldewyn;
En jonge Bato toont Civilis zoon te zyn.

De vorst had hen verrast, by 't vallende avondduister;
Vertrok weêr Rynwaarts, by den vroegen morgenluister;
Verfcheen 'er zo bedaard, alsof men vreê genoot;
En troostte 't lydend hart van 't woelend volk der vloot.

* * *

K L A U -

KLAUDIUS CIVILIS.

V T F T I E N D E Z A N G .

D'uitheemsche veldheer, die niet lang zich by 't herbouwen
 Van 't woest Novezium en Bon had opgehouên,
 Keerde eilandwaarts te sloop: een sterke ruitery
 Geleidde hem, en trok aan 's Rynvloeds wester zy'.
 Dit Roomsche paardevolk, dat geen gevaar vermoedde,
 Was hier en ginds verspreid, en weinig op zyn hoede.
 Men had zich zorgeloos op veld en stroom gespoeid,
 Tot daar van d'overzy' de Lippe in 't Rynspoor vloeit,
 En lag, by stille nacht, in diepe rust gedompeld;
 Toen land- en scheepsmagt, naauw bespied, wierd overrompeld:
 Een Bruktersch oorlogsvolk, dat by de Lippe lag,
 In dicht geboomte zich verschuilende by dag,
 Besprong by duister stout den trotfen vryheidsroover.
 Veel Bruktren zwommen, dwars door 't Rynspoor, heimlyk over,
 En drongen, eer 't gevaar den keurling bleek, alree'
 In 't hart der uitgebreide en open legersteê,
 Daar 't hen gelukte straks een groot getal t'ontzielen:
 De tenten, door de kling ontbloot van touwen, vielen
 Op menig' ruiters, die, ontwaakt in fellen schrik,
 Den nood vernam, en sneefde in 't eigen oogenblik.

Al d'andren moesten toen hun lyfsgevaar ontdekken:
 De Bruktren hielpen hen door yslyk schreeuwen wekken;
 En sloegen teffens, door het bloedig krysgeweer,
 Den bevenden Romein by gantsche drommen neêr.
 Een deel had onderwyl zich op de vlucht begeven:
 Van dezen, snel vervolgd, verloren velen 't leven,
 Die, ongeharnast, niet bedacht op tegenstand,
 En met het bloote zwaard, doch nutloos, in de hand,
 En 't kleed gesslingerd om den arm, met schande stierven,
 Daar weinig moedigen een brave dood verwierven.

Veel Bruktersch oorlogsvolk, dat van Germaanfchen zoom
 Zich mede heimlyk had begeven in den stroom,
 Zocht, zwemmende, onvoorziens het driepaar Roomsche schepen,
 Door touwen, uit het diep tot op het droog te sleepen.
 Hun stoute pooging wierd niet vruchtloos aangewend:
 De hoofdgalei, die door den wimpel was bekend,
 Wierd overheerd, met twee der kleensten dier galeijen:
 Dit volk had reden om al juichend' zich te vleijen,
 Dat Cerialis zelf in hunne handen viel.

Maar hy bevond zich niet op zyn genomen kiel:
 D'onkuifsche, lang gewoon naar eigen drift te leven,
 Had zich tot koestering van weelde aan land begeven,
 En weêr, uit dwazen lust, zyn' oorlogsroem bevlekt.
 Dit wierd den Brukteren op 't bloedig veld ontdekt:

De weinig wachters, die zy daar niet nedervelden,
 Verschoonden hun verzuim, door zyne schand' te melden:
 Hy had, op 't Rynsche veld, de halfverlopen nacht
 By dartle Klaudia lichtvaardig doorgebracht,
 En 't zwygen hen geboôn, om stille rust te smaken:
 Het geven van de leuze, en 't roepen onder 't waken
 Had opgehouden, na dien roekeloozen last,
 En 't vryheidsvolk hen dus in diepen slaap verrast,
 Daar hy, gewekt, half naakt, ter vlucht, zich weerloos spoedde,
 En naauwelyks zichzelf' met Klaudia behoedde.

De trits galeijen, door den Brukker overmand,
 Bragt 's vyands trosfen naar des Rynvloeds overkant.
 Men zond by 't kriekend licht de hoofdgalei alreede
 Ten krygsbuit, langs de Lippe, aan priesteres Vellede,
 En d'overige twee dier pryzen, langs den Ryn,
 Naar Waal- en Maasmond, om 's lands held van nut te zyn.

De hertog weet welhaast zyn' vyands schande en schade,
 En 't komt aan 's eilands duin by 't krygsvolk hem te stade:
 De blymaar', die terstond op alle tongen zweeft,
 Herstelt de kranke hoop, die voedsel noodig heeft:
 Men yvert op de vloot, en woelt en arbeid wakker:
 Den veldeling gelyk, die, als de dorstige akker
 Door eene zomervlaag ten leste word gedrenkt,
 Nadat het droog seizoen den landbouw heeft gekrenkt;

Zich vleit met wasdom, en, tot boeting van zyn schade,
De handen lustig slaat aan kouter, schup, en spade.

De vaderlandsche vloot was spoedig uitgerust.

De benden voerden toen de kielen, langs de kust,
Tot daar de Waalvloed, door den stroom der Maas gewasfen,
Van ouds zich uitloost in Germanjes pekelflasfen;
Een binnenruimte, daar de vlytige oorlogsmagt,
Naby des eilands boord, die vloot ten anker bragt.
Het paar galeijen, door de Brukteren genomen,
Was langs den Waalstroom hier gelukkig aangekomen:
De Bruktren hadden d' ééne en d' andre sterk bemand;
En deze manschap bleef, den vorst tot onderstand.
Hy doet de stroomgodin zyn bede, in deze woorden:
ô Nehalennia! vergun ons, in uw boorden,
Een veilige ankerplaats; begunstig ons; bestry,
Daagt hier de ryksvloot op, met ons de dwinglandy.

Germaan en Batavier, hoe groote helden, waren
Tot noch toe weinig in den waterkryg ervaren:
Zy vreesden echter niet te fryden op den vloed;
Op 't zwemmen, hunne kunst, betrouwde zich hun moed.
Civilis wilde hen, zo lang 't de tyd vergunde,
Voorzichtig oefnen in de Roomsche sloopfrydkunde;
En naauwelyks verrees op nieuw de morgenzon,
Wanneer een spiegelstryd op 't golvend nat begon.

De hertog, die voorheen met Roomfche waterfcharen
In dienst van Nero naar Britanje had gevaren,
En gryze Heerevan, die kundig was als hy,
Bestierden dit gevecht aan d' ééne en d' andre zy',
En zochten, met bedaarde en ingefpannen zinnen,
Elkander reis op reis de fcheepskans af te winnen.
Men oefende elken dag den vluggen legerknecht
In d' ongewone kunst, door zulk een speelgevecht;
En d'yver minderde 't gevoel der staatsélende.

De derde fpeelftryd liep den derden dag ten ende,
Wanneer men tyding kreeg, dat 's vyands watermagt
Naby Novezium in krygsftaat wierd gebragt.
Zo bleek het, dat men dáár 't bemannen had vernomen
Van 's hertogs vloot, en hem te water op zou komen.
Hy had zyn gantfche magt met uitkomst wel gevleid,
Maar aller harten ook tot nieuwen ramp bereid:
Zyn helden wisten wie nu 't eiland moest verlaten;
Dat gryzaart, vrouw, en kind, aan 't ftrand der Marezaten
Zich moesten bergen voor 't uitheemfche krygsgeweld;
En zelfs daar blyven, tot de vreê zou zyn herfteld,
't En zy men t'eenemaal de ryksvloot kon vernielen:
Zy wisten 't, en de hoop verkwikte noch hun zielen.
De hertog zend terftond bevel naar 't eiland heen.
Zo dra de duisternis voor 't morgenlicht verdween,

Was 't vrouwelyk geslacht met torfen vurig bezig
 Aan 's eilands hobblig duin, daar ieder was afwezig
 Die rustig sryden kon: veel ouden, sfram en loom,
 Veel kinders torsten meê: men woelde aan 's Rynvloeds zoom:
 De priesters waakten, om de gunst der goôn t'erlangen,
 Voor outers, beelden, en geschreven heldenzangen:
 De schuiten wierden staag met goederen bevracht.
 Dees landzaat, volgens last op veiligheid bedacht,
 Had kort te voren, doch met treurende gemoedren,
 By 't groeijen van den nood, de beste tilbre goedren,
 De magteloozen, en het rund- en ander vee,
 Uit ieder oord beneên 't verdronken land, alree'
 Naby den Ryn gevoerd aan 's eilands wester ende.
 D'eenvoudigheid des volks, dat pracht noch weelde kende,
 Met weinig was vernoegd, geen' overvloed bezat,
 Was oorzaak dat men ras al 't werk voltrokken had.

Maar nu dit weerloos volk het eiland moest ontvluchten,
 Borst ieder deerlyk uit in klagen, weenen, zuchten.
 Hier schreide een moeder, by haar kleene en lieve spruit:
 „Uw vader is in nood; wy vluchten 't eiland uit:
 „Gy zult uw' vader haast voor eeuwig moeten derven,
 „En verr' van 't eiland met uw moeder troostloos zwerven.”
 Ginds kermde een gryzaart, zwak, en met een bevend hoofd:
 „De wreede vyand heeft van kindren my beroofd;

„De

„De steun myns ouderdoms, ô wee! heeft my begeven;
„En ik elendig man moet deze vlucht beleven.”

De wyze Volkaart zelf, wien 's lands doorluchte held
Zyn zielgeheimen in de duinhut had gemeld,

Die achtbre gryzaart kon van weenen zich niet spanen,
De Rynzoom wierd besproeid met 's landzaats heete tranen.

Maar Walburg, Heldewyn, met Bato, 't vorstlyk bloed
Van Kattenwald, betoonde een' onbezweken moed.

De wakkre Walburg sprak: Myn land- en drukgenooten!
Laat ons dit ongeluk door wanhoop niet vergrooten:

We ontwyken 't vaderland, doch voor een' korten tyd:
Ten langste zyn we ons erf tot in den winter kwyt.

De goden sparen noch uw' dapperen behoeder:

Hy hoopt noch; hoopt met hem, en met zyn oude moeder,

Op 't wettig eigendom, en 't eind' der dwinglandy.

Zo spreekt ze. Heldewyn voegt haren troost hierby.

Men laat, nu meer geschikt om uit dit oord te wyken,

Nochtans de zucht voor 't land in felle droefheid blyken:

Die zucht doet, eer men scheid, langs 't Rynnatt mond by mond

Al kussend kleven aan den vaderlandschen grond:

Men roept, al schreiend', met de borst op d'aarde neder:

„ô Eiland, onze smart! wees onze blydschap weder.”

Dees droeven varen naar des landstrooms overkant;

Zy nemen hun verblyf in 't Marezaatsche land;

En

En hopen dat hun ramp van korten duur zal wezen.

't Was morgen, 't zonnevuur uit d' oostkim naauw' verrezen,
 En 's hertogs scheepsvolk nu geöefend elken dag,
 Wanneer men Romes vloot op 't Waalspoor nadren zag.
 De vyand denkt, dat hy, met vyftien groote kielen,
 De twalef kleiner, en de schuiten zal vernielen;
 Hy acht den landzaat in de waterkrygskunst blind.
 De keurling heeft voor stroom, de Batavier voor wind.
 De vloten naderen, in welgeschaarde ryen,
 Op 't zwalpend binnenruim, elkaër van bei' de zyên.

Civilis spreek aan boord zyn volk intusfchen aan:
 ô Spitsbroërs! laat uw drift nu niet te verre gaan;
 Veracht niet roekeloos de Roomfche waterscharen:
 Gy overtreft ze in moed, maar zyt noch min ervaren:
 't Is met de vryheid uit, zo ons de vyand slaat:
 Zo 't wyken noodig is, men wyke niet te laat.
 Eilanders, wenscht ge niet uw ouders, kinders, vrouwen,
 In 't lieve vaderland gelukkig weër t' aanschouwen,
 En eeuwig vry te zyn van 't prangend ryksgebied?
 Die voorfpoed is naby, bedriegt myn hoop my niet.
 Kaninefaten, Batavieren, en Germanen,
 Het past u, meer dan ooit, van driften u te spanen.
 Den vyand, hier gelokt, en van zyn oorlogsvloot
 En meefte en beste volk in Neêrgermanje ontbloot,

Kunt gy door kloek beleid en taai geduld verneënen.
Zyn magt zal, wykt ge hier, al 't eiland wel verheeren:
Maar 't guur faizoen genaakt; de sterke Rynzaat tart
Den winter; tegen koude is 't keurvolk min gehard;
De toevoer word eerlang de ryksmagt afgesneden,
En voor altoos Germanje en 't eiland vry gestreden.
'k Heb met geen ydle hoop op uitkomst u geveleid.
Wilt gy gelukkig zyn, zo toont gehoorzaamheid.
Hy spreekt: men voert een taal, als deze, op d' andre kielen.
Die drangreën matigen de drift der heldenzielen;
Gelyk men 't hevig vuur in eene smidse stuit;
Men mindert wel de vlam, maar bluscht den gloed niet uit.

De vloten, zonder zich te dicht byeen te wagen,
Beginnen 't werpgeweer elkander toe te jagen:
Het tergend schreeuwen giert aan d' ééne en d' andre zy':
De stryders wagen zich nochtans niet naderby.
Het lust den hertog, op de zagtbewogen baren,
Zyn' vyand, dezen hem van verr' voorby te varen:
Zy poogen beiden, door het kundige bespiën,
Elkander, op die wyze, een voordeel af te zien.
De Roomsche held, die met hoogmoedige kleinächting
's Lands vloot is opgedaagd, vind zich in zyn verwachting
Met veel verwondring meer en meer te leur gesteld,
Door d' ondervinding van den vaderlandschen held.

Zy willen, ziende elkaër geen krygskans af te winnen,
 Den flauwbegonnen ftryd niet heviger beginnen;
 Zy vechten flaag van verr', daar d' één en d' ander weet
 Wat hy verliezen zou, zo hy de neêrlaag leed.
 Niet velen zyn gewond, genoegzaam allen levend'.
 De vloten zyn elkaër welhaast voorby geftevend.
 Zy willen fcheiden: maar de ryksvloot, naast aan ftrand,
 Verkiest niet roekeloos den aftogt naar dien kant;
 Zy zou, voor 's landzaats oog bestaande in zee te loopen,
 Gewis die pooging met de nederlaag bekoopen.
 Zy zwenkt dan op den froom, 's lands vloot zo wel als zy:
 Men roeit de tweede maal van verre elkaër voorby;
 Het werpftaal velt op nieuw een weinig krygsvolk neder;
 En 't Roomfche kielheir keert naar 't Waalfpoor vruchtloos weder.

Nu fpoed Civilis vloot zich onbelet in zee,
 En heeft den fterken froom der twee rivieren meê.
 Zy roeit en zeilt gezwind door 't fchuimend pekelenen.
 Het daglicht was noch niet beneên de kim verdwenen,
 Toen zy, het ryzig duin van 't veege heldenland
 Alree' voorby gefield, by 't Marezaatsche ftrand
 Den Rynfroom binnen liep, daar ze aan Germaanfche zyde
 In ééne ry zich fchaarde, en 's eilands boord vermydde.
 Hier vond Kaninefaat, met Batavier, vol rouw,
 Zich tufchen vaderland, en tufchen kind en vrouw

En magtlooze ouders, van die panden afgescheiën.

De hertog troostte hen, en stuitte 't hooploos schreijen.

Men zag hier spoedig ook de landmagt van den held:

Dit volk, op 't eiland, in Civilis legerveld,

Zo lang het raadzaam was, op hoogen last gebleven,

Had nu zich herwaarts op Germaanschen grond begeven:

Al 't eiland, dus ontruimd, lag voor den vyand bloot.

De Roomsche veldheer toog intusfchen, met zyn vloot,

Het kronklend Waalspoor op, met spoed naar 't bovenënde,

Daar hy, den Rynstroom neêr, zyn kielen noordwaarts wendde,

En meer en meer ten weste aan 's eilands andre zy':

Hy voer, langs bogten, Arenakums wal voorby,

En Wade en Grinnes meê: dit stroomheir zeilde en roeide,

Tot daar de landrivier de velden overvloeide,

Tot daar Civilis volk den dyk gebroken had,

En veilig was geweest by 't ingetapte nat.

Hier bleef de ryksvloot, by de Roomsche legerwallen,

Daar 't keurvolk onlangs was door Verax aangevallen.

Op Cerialis last, wierd Brit- en Roomburgs vest

Ten spoedigste bemand in 't ledig duingewest.

Het zonnevuur begon, uit dichtbewolkte kimmen,

Met flauwen morgenglans ter dagvaart op te klimmen,

Toen 's vyands krygsmagt toog uit elke legerplaats:

De grage en woeste lust des driftigen foldaats

Had nu, al 't eiland door, verlot tot plonderingen.
De veldheer, zelf aan 't hoofd van vestbezettingen,
Van 't legioen, dat korts aan Verax weêrstand bood,
Wierd schreeuwend' nagevolgd door 't krygsvolk van de vloot:
ô Veldheer! (riep 'er één, en yllings riepen velen;)
W'y deelden in 't gevaar; laat ons in 't plondren deelen.
Baldadig vlootvolk! (borst hy uit, van toorne ontsteld;)
Ontëert ge myn gezag, door openbaar geweld?
Bestaat ge oproerigheid? durft gy myn woord mistrouwen?
En dwingt ge my uw deel, ô muiters! u t'onthouên?
Bewaar uw schepen weêr, en wisch uw misdaad uit;
Of wacht een strenge wraak, in plaats van oorlogsbuit.
Hy spreekt, maar vruchteloos, daar d'aangegroeide troepen
Der leêggeloopte vloot op nieuw baldadig roepen,
En, dol van plonderzucht, tot dreigen overflaan.
Zo vinnig grimt een dog zyn' eigen meester aan,
En dreigt, met open muil, en bloote en scherpe tanden,
In blinde woede hem als vyand aan te randen,
Die, zonder streelen, op zyn meesterschap te stout,
In 't nuttigen van spys het gretig dier weêrhoud.
Het Roomsehe krygshoofd, dat zyn gramschap moet bedwingen,
Vergunt het plondren aan een deel der vlotelingen,
Zo slechts een ander deel de kielen trouw bewaakt,
Den buit geduldig wacht, en dien zich waardig maakt;

Waar--

Waarop de minften naar de fchepen wederkeeren,

En d'anderen 't getal der plonderaars vermeeren.

't Wierd door Civilis ras uit eenen fpie verftaan.

De raad vergaderde, en de hertog hief dus aan:

De vyand is op buit ter vesten uitgetogen,

En 't meefte volk der vloot de landmagt nagevlogen.

Wat onvoorzichtigheid! de Roomsche dwinglandy

Berooft het eiland, in het late jaargety'.

Befeft, myn vrienden! hoe de goden hem verblinden.

De herfstlucht geeft reeds blyk van nadrende onweêrwinden:

De roover, onderwyl gelegerd in het veld,

Bedenkt niet wat gevaar het najaar hem voorfpelt;

Dat, door de dykbreuk heen, wanneer de winden loeijen,

Het zwellend Rynnaf al het eiland door moet vloeijen;

Dat hy, verrast hem 't weêr, moet fmooren in den vloed,

Of van gebrek vergaan, 't en zy de vloot hem hoed'.

Laat me onze ruitermagt naar zyne fcheepsmagt leiën:

Hy moet, by waterlood, vergeefs met hulp zich vleijen.

Die taal gevalt den raad; elk ftemt in 's hertogs eifch.

Men geeft al 't paardevolk bevelen tot de reis.

Met deze krygslieën, die vol vuur zichzelven dryven,

Vertrekt Civilis fluks: zyn vloot en 't voetvolk blyven.

By 't Marezaatfche land, aan Overrynfchen boord.

Hy fnelt, langs dezen zoom, met lange marfchen voort,

En korte rust, tot daar de Roomfche waterfcharen
Haar kielen aan de zy' des eilands trouw bewaren.
Hy neemt den toestand waar der vyandyke vloot,
Maar vind haar niet genoeg van oorlogsvolk ontbloot,
Om door den Rynftroom heen met vrucht haar op te dagen,
Al wenscht zyn ruitery een ftoute kans te wagen:
De staat van 't vaderland eischt meer beleid dan moed.
Het ruitelerger flaats zich neder, langs den vloed,
Aan d'overzy' der vloot, op 't hertoglyk begeeren:
De vorst hoopt zonder fryd d'uitheemfche magt te deeren.

Des vyands woelend volk berooft terwyl kasteel
En hut, al 't eiland door, maar vind en wint niet veel:
De landzaat was, in 't vliên, de roovers voorgekomen;
Hy had van 't beste goed het tilbre meêgenomen,
Doch minst van 't bovenënd', daar ieder, op 't gerucht
Van 's vyands overtocht, met snelheid was gevlucht,
En weinig had gedacht om d'adelyke sloten
En eigendommen der afwezende oorlogsgrooten.
De kleinheid van den buit vergramt het onverftand;
De drift steekt hier en ginds kasteel en hut in brand.
De hoofden fluiten haast die wraak der woeste fcharen.
't Was Cerialis wil, Civilis goed te sparen:
Van 's hertogs land en slot bleef alles ongeroerd
Wat door den landzaat niet alree' was weg gevoerd;

Een list, te werk gesteld om 's lands getrouwsten vader

Verdacht te maken, als een' heimelyk' verrader;

Een veel te plompè list, die hem niet schaden kon.

By 't stage plondren, wierd de derde morgenzon

Door 't famenpakkend zwerk op 't onvoorzienst betogen:

De winden loeiden, en de zwarte wolken vlogen:

Het ongestadig weêr van 't heerschend herfstsaizoen

Begon op land en vloed met vlaag op vlaag te woên:

Wanneer een enkel uur de dolle stormen zwegen,

Viel yllings uit de lucht een kletterende regen,

Totdat een felle orkaan op nieuw was uitgespat:

Nu gierde 't windenheir, dan stortte 't hemelnaat:

't Geboomte wierd ontbloot van tak en dorrend loover.

Intusfchen zwol de Ryn, en vloeide vreeslyk over,

Waar Druzus hooge dyk reeds doorgestoken was:

Al 't eiland wierd welhaast een enkle waterplas.

Het plonderzuchtig volk, in deze en gene vlakke

Gelegerd op het laag en moerig eiland, zakte,

Op meer dan ééne plaats, in deze poelen neêr:

De dag verliep allengs; de vloed wies meer en meer:

Elk zorgde voor zichzêlv', liet tros en veldtent varen,

En vlood door 't water; zo verspreidden zich de scharen.

Een deel vond eindlyk, op een hoogte, in flot of hut,

Of op geboomte of duin, zich voor den vloed beschut:

Doch

Doch andren bleven, in de glibberige poelen,
 Tot aan den middel toe, vergeefs om uitkomst woelen.
 In zulk een' bangen staat was 't menschlyk boos gebroed,
 By 't eerste klimmen van den grooten waereldvloed,
 Toen dezen op gebergte of dak of toren weken,
 En andren, kermende, in den modder bleven steken.

Naby de dykbreek, vond de vyandyke vloot,
 Op d' omgeroerde kil, zich mede in hoogen nood:
 Deze oorlogskielen, die op d' ankers reden, waren
 In schok op schok het doel der steigerende baren.
 Civilis volk leed minst in dit onstuimig weêr;
 De winden wierpen slechts een deel der tenten neêr.
 Dit onheil wierd gestuit, door 't ovrig deel t'ontspannen;
 En 't ryzig ligchaam dier hardvochtige oorlogsmannen,
 Dat nooit in weelde zich te buiten had gegaan,
 Kon tegen wind en weêr in 't open veld bestaan.

De lichtbol was gedaald in kimmen zonder luister;
 De nacht bedekte 't veld met zwart en aklig duister;
 De winden loeiden noch; d'orkanen wierden staag
 By beurten opgevolgd door regenvlaag op vlaag;
 Toen menig legerpie den vorst kwam openbaren
 In welk een' waterlood de wreede roovers waren.
 De laatste, die niet lang vóór 't morgenüur verscheen,
 En 't meest vernomen had van 's vyands tegenheên,

Volëindde dus zyn taal: Het plondrend heir, op 't eiland,
 In vlek, kasteel, of boom, of op 't verzonken weiland,
 Door 't snelverrassend weêr gewis alom verstrooid,
 Word nu door 't heldenstaal, of nimmer uitgerooid.

Dees heirspie word verstaan van vele legergrooten,
 Zo Batavieren, als Civilis bondgenooten,
 In 't onweêr, by den Ryn, in d'open lucht, op 't veld,
 Daar nu geen tent kan staan, vergaêrd rondom den held.
 De vorst hoort, zwygende, al dees hoofden beurtlings spreken,
 Die vurig wenschen zich op 't plondrend volk te wreken.
 De goden (luid hun taal,) behoeden 't veege land;
 Zy geven Romes magt gewis in onze hand.
 Laat ons, door 't wrekend staal, na 't bulderen der winden,
 In 't einde een heuglyk spoor tot vrede en vryheid vinden.

De kans (is 't antwoord van Civilis,) lacht ons aan;
 't Is mooglyk Romes magt op 't eiland neêr te slaan;
 't Is denklyk dat gy haar in 't water overrompelt;
 Zelfs scheen de vyand niet zo diep in nood gedompeld,
 Wanneer uw dappre vuist Aquilius versloeg,
 En uit dit schreijende oord de dwinglandy verjoeg:
 Maar zyt ge zeker, dat de krygskans niet zal wenden?
 Weet gy den gantschen staat der Roomsche legerbenden?
 Of ze evenëens alom op 't eiland zyn verspreid?
 Is 't vleijend krygsgeluk een volle zekerheid?

Kan 's vyands overmagt, hoe fiks gy zyt in 't zwemmen,
 Onze oorlogsbenden in de poelen niet beklemmen?
 Hebt gy, te groot van moed, niet reeds te veel geleên?
 Bezuurt ge uw stoutheid niet, door zware tegenheên?
 Zyt gy noch sterk genoeg, na 't ongelukkig fryden,
 Om in den wuften kryg een' nieuwen ramp te lyden?
 De goden hoeden wel het lieve vaderland,
 Maar geven Romes magt noch niet in onze hand.
 ô Helden! laat ons dan de driften onzer zinnen,
 En 't strenge winterweêr den vyand overwinnen.
 Bedienen we echter ons van 't buldrend herfstfaizoen;
 Laat ons den plonderaar een heilzame afbreuk doen;
 Verzwaart zyn' hongersnood; belet den vlotelingen
 Na 't stormen hem te scheep met voorraad by te springen:
 De kielen lyden veel, in 't flingren op den vloed;
 De vloot is zwak van volk; zy vreest uw' heldenmoed;
 En zal, by stilte zelfs, geen' togt langs 't eiland wagen,
 Zo lang gy hier vertoeft, en dreigt haar op te dagen.
 Verbreekt, door taai geduld, voor eeuwig 't Roomsche juk;
 En smaakt, met vrouw en kind, een ongestoord geluk.

Die rede vond gehoor; en d'overtuigde grooten
 Bedwongen 't heldenvuur der mindre togtgenooten.
 Intusfchen week de nacht van 't woest en aklig veld,
 En met de nacht allengs het huilend stormgeweld;

Toen

Toen onophoudelyk, op land, en Ryn, en kielen,
 De zware plasfen uit de dichte wolken vielen.
 Dien dag floeg 't ruitenheir, op nieuw, by 't betrend weêr,
 Aan d'overzy' der vloot, zich langs den oever neêr:
 Zo was 't onmooglyk, voor de Roomfche waterfcharen,
 Met voorraad hier en ginds langs 't eiland heen te varen.

De hulpmagt des Romeins, gelyk de keureling,
 Bezuurde meer en meer den lust ter plondering,
 Waar d'oorlogsbenden uit de driepaar legerfteden,
 Met vlootvolk, wyd verspreid, een groote elende leden.
 Een deel dier plonderaars was voor den watervloed
 Tot noch toe op een hoogte in flot of hut behoed;
 Een ander op het duin, een ander op de boomen;
 Een ander, zinkende, in de poelen omgekomen;
 En menig roover, die 't geboomt' beklommen had,
 Met boom of tak gefvormd in 't opgezwollen nat.
 De trosfen lagen diep op d'overfroomde landen
 Met water overdekt; geen voedsel was voorhanden,
 Dan 's landzaats overfchot; het deel des volks was klein,
 Dat met een weinig fpys de natte en koude leên
 Verfterkte in vlek of flot, na lang en aklig dolen.
 De veldheer, in een hut den hoogen vloed ontfcholen,
 Bezuurde, met zyn volk, de dwaze plondering.
 Dit legerhoofd geleck, met heir en vloteling,

Naar 't bloedeloos gediert', van blinden lust bevangen,
Dat, daar 't op honig aast, al klevende blijft hangen.

Zo ras de woeste wind van 't veld verdwenen was,
Begaf zich drom op drom, door 's eilands wyden plas,
Voorby de diepten heen, met groot gevaar van 't leven,
Daar veel Romeinen, daar veel hulpfoldaten bleven,
Naar 's eilands noorder zy', door Druzus dyk bezoomd,
De breuk vermydende, daar 't nat was ingestroomd.
Die drommen hoopten nu, na 't hevig woën der winden,
Hier voorraadſchepen uit de Roomſche vloot te vinden.
De krygſliên zworven op den glibberigen dyk,
En groeiden telkens aan, maar vonden nergens blyk
Van toevoer uit de vloot; en ieder zocht ten leste
't Gebrek t'ontkomen in een Roomſche legerveste.
't Was nu de tweede dag van hunnen tegenſpoed.
Het duister volgde op nieuw; en weinig viel de vloed.

De zon was driemaal weêr in 't golvend zout gezonken;
Een groote menigte der plonderaars verdronken;
Geen minder talryk deel vergaan van hongersnood,
In vruchteloze hoop op toevoer uit de vloot;
En zulk een groot verlies door Romes magt geleden,
Alsöf Civilis haar zeeghaftig had beſtreden;
Toen 's vyands ovrig deel, verkleumd, en afgemat,
Zich in zyn vesten uit den vloed geborgen had.

's Lands

's Lands held ziet 's andrendaags de ryksvloot sterk bemannen:

Hy weet uit legerfpiên den toestand der tirannen:

Nu acht hy 't nutloos te vertoeven in dit oord;

Prest tot den aftogt fluks zyn blyde ruiters voort;

En keert, met deze magt, Germanjes oever neder,

Naar zyn ontweken veld- en waterleger weder.

De flechte wegen, door den regen nu bedekt,

Zyn oorzaak dat hy traag naar vloot- en voetvolk trekt.

Hy vind, op veld en Ryn, by 't land der Marezaten,

De droefheid afgemaald op 't wezen dier foldaten.

Hy vraagt aan Heereman: Wat perfend ongeluk,

Wat nieuwe tegenspoed geeft stof tot zulk een' druk?

Ons is (luid 's gryzaarts taal,) geen nieuwe ramp weêrvaren,

Dan 't bitter ongeduld der land- en waterscharen,

Dat hier, op 't naar gezicht van vrouwen, nat beschreid,

En deerlyk jamrende, in uw afzyn is verspreid.

Uw achtbre moeder, noch uw zuster, kon die vrouwen

In 't Marezaatsch verblyf door wyzen troost weêrhouên.

Befef, ô vorst! hoe 't hart der mannen was bekneld,

Wanneer hun gaden, van hun kinderen verzeld,

In wanhoop kermden, dat zy liever wilden fterven,

Dan altoos vaderland en echtgenooten derven.

Zy keerden, op de beê der grooten; maar de fmart,

De wanhoop, hier ontftaan, is uit het teder hart

Der mannen, na 't vertrek der vrouwen, niet verdwenen:
 Het troosten is onnut; men antwoord flechts door weenen.
 Die wanhoop van het volk kan spoedig verder gaan:
 Ze is meer dan al de ramp, in 't krygsveld uitgegaan:
 Wy zagen nooit den val der vryheidshelden nader.

Hoe grieft me 's volks elend'!(zegt 's lands doorluchte vader;)
 Hoe deze wanhoop van myn' dierbren lotgenoot!
 Ja, halsvrind Heereman! 't gevaar is waarlyk groot.
 Vergeefs is al de hoop, zo lang ons bygebleven;
 Vergeefs de kans, ons noch door 't godendom gegeven;
 Zo 't hart van 't heldenvolk met wanhoop blyft vervuld,
 En noch geen' korten tyd kan lyden met geduld.
 Laat ons geen moeite ontzien, in dit gevaarlyk treuren,
 Om onzer benden moed, is 't mooglyk, op te beuren.

Hy toont, na deze taal, aan 't volk van heir en vloot,
 De hulp van weêr en wind, der dwingelanden nood,
 Den goeden uitflag van 't weêrhouden hunner kielen,
 De wisse kans om haast den vyand te vernielen,
 't Gevaar der wanhoop, en de nutheid van den moed;
 Hy laat niets onbeproefd, in dezen tegenspoed;
 Doch zonder vrucht; hy ziet te meer de tranen vloeijen,
 Zyn ruiters zelf vol druk, en aller wanhoop groeijen.
 Hoe lyd Civilis nu! hy wanhoopt eindlyk meê
 Aan 't heil der vryheid; maar verkropt zyn hartewee.

* * *

K L A U-

KLAUDIUS CIVILIS.

Z E S T I E N D E Z A N G.

De Staatzucht, onderwyl van wraak en woede zwanger,
 Die trotse dwinglandes bedwong zichzelf niet langer,
 Nu zy de Roomsche magt op 't eiland zag benard.
 Gy, (sprak ze,) loos Bedrog, dat alle nooden tart,
 Zult neffens my terstond op Cerialis werken;
 Gy, felle Tweedragt, haast by 't inlandsch heir my sterken.
 Zy vliegt, op deze taal, naar 's veldheers legersteê:
 Haar hoveling 't Bedrog begeeft zich derwaarts meê:
 Batavodurums wal zyn ze yllings ingeslopen.
 Fluks heeft ze 't rustloos brein van haren held bekropen,
 In 't eenzaam tentvertrek, daar hy, vol toorn en spyt,
 Zyn' hoogen oorlogsnood zyn goden bits verwytt.
 Ze ontwingt hem deze taal: Hoe dit gewest te dwingen?
 Hoe by den nieuwen vorst van Rome in gunst te dringen?
 Ik zie, nu myn geluk in ongeluk verkeert,
 Welhaast door Cezar my op 't schandelykst verneêrd.
 Maar (zegt hy, nu 't Bedrog zich vestigt in zyn zinnen;)
 Laat ons, waar magt ontbreekt, met list onze eer herwinnen:
 Men hitse in aller yl den driftigen Germaan
 En droeven Batavier op hunn' beschermer aan;

Op-

Opdat, eer d'oorlogsroede in onze heiren snerpe,
Al 't Ryngewest, verschalkt, aan 't juk zich onderwerpe!

Zo spreekt de veldheer. Hy begint het staatsverraad
By Brukker, Tenkter, Kauch, en Fries, en Marezaat:
Die vryheidsroover zend een heimelyk gezantschap
Aan elk dier trouwsten van Civilis bondverwantschap.
Germanen, (zegt men,) kiest een eereyke vreê,
Een duurzaam staatsgeluk, voor 't prangende oorlogswêe;
De vrindschap van het ryk, voor uwe nederlagen.
De stoute Trierenaar is in zyn land verslagen;
Het Agrippynsche volk boog tydig voor den nood;
De Batavieren zyn van 't vaderland ontbloot.
Gyzelven, hebt gy baat by 't krygsverbond gevonden?
Het kost u vlucht op vlucht, en smartelyke wonden.
Civilis, die u vleide, en nu als balling zwerft,
Is met zyn volk tot last, waar hy verblyf verwerft.
Verkiest; het is noch tyd: gy hebt genoeg misdreven,
Die over 't Rynnatt u zo dikmaals hebt begeven,
Om Romes mogendheid te tergen door 't geweer.
Germanen, sterkt dan hem, die u bedroog, niet meer:
By u zou 't misdryf tot den hoogsten top gerezen,
By ons de gunst der goôn, en 't wrekend lemmer wezen.
Verhoed uw' val; gelooft, dat vorst Vespaziaan,
Die brave helden acht, uw vryheid voor zal staan.

Germanje weigert, op die friktaal, nieuwe benden,
Civilis toegezegd, by d'oude hulp te zenden;
En raad hem, dat hy ras met Rome zich verzoen',
Om 't zinkend vaderland voor ondergang te hoên.

D'eilanders, in hunn' ramp te voren reeds mismoedig,
Nu door dien slag verrast, en meer dan ooit rampspoedig,
Verdubben hun geweën, te velde en op de vloot:
's Lands benden wenschen nu al kermende om de dood.

De Roomsche veldheer werkt intusfchen, door gezanten,
Niet min voorspoedig hier, dan by de bondverwanten.
Hy bied den burger vreê, den held vergeving aan;
En laat, met oogmerk om in 't ryksjuk hen te slaan,
't Wanhopend krygsvolk met beloften heimlyk vleijen.
De Tweedragt weet terstond haar zielvenyn te spreien.
Een deel van 's eilands volk, dat telkens famenrot,
Beklaagt zich niet alleen om hun elendig lot,
Maar voed elkanders drift, door deze scherpe woorden,
Die sommigen van hen uit Roomsche monden hoorden:
Uw naam, Kaninefaat, en Batavier, heeft uit,
Indien uw ongeluk niet spoedig word gestuit.
Vespaziaan regeert; waartoe noch meer gestreden,
Zo gy om zynentwil in 't krygsveld zyt getreden?
Of streelt een nietig deel van 't menschelyk geslacht
Zich met den ondergang van Romes waereldmagt?

Eén landstreek kan al d'aarde aan 't ryksjuk niet ontwringen.
 Wat heeft men uitgewerkt, toen zo veel keurelingen
 Verwoed zyn omgebragt? De bitterste oorlogsnood;
 De komst van sterker magt, waarvoor de landzaat vlood;
 De dood van vrind en maag, van zo veel trouwe helden;
 't Vergieten van hun bloed, noch rookende op de velden;
 Het angstig weigren van beloofden onderstand;
 En 't jammerlyk verlies van 't lieve vaderland.
 Men vordert immers, schoon veel staten schatting lyden,
 Van u niets anders, dan voor 't magtig ryk te stryden:
 Is dit geen kleine hulde aan Romes heerschappy?
 Ja zyt ge, wilt ge 't slechts, in zulk een' dienst niet vry?
 Wie, denkt ge, moeten dan by u de voorkeur winnen?
 Romeinsche vorsten? of Germaansche priesterinnen?

Zo mort men onder 't volk. Maar 't blyft niet by 't gemeen;
 Door vloot en leger spreid het gif zich verder heen;
 't Werkt mede op 't schreijend hart van eenigen der grooten.
 Onze oogen (luid de taal dier eedlen,) zyn ontfloten.
 Civilis razerny heeft ons in 't veld gerukt,
 En, meer dan Rome ooit deed, het vaderland verdrukt,
 Door d'ongevallen van zyn eigen huis te wreken:
 Hy rooit den landzaat uit, en noodzaakt ons tot spreken.
 Men vloek' zyn' fieren moed! men schuw' zyn' loozen geest!
 De goden zyn gewis op ons verstoord geweest,

Toen

Toen 't krygsftaal, hem alleen noodzaaklyk, maar ons allen
 Verderfelyk, 't ryksgezag ontzind is aangevallen;
 Toen Romes vestingen al juichend' zyn vernield,
 De heiren opgeruid, en d'overften ontzield.

Laat ons 't verderf ontgaan, het ryk niet langer hoonen,
 En door Civilis straf een waar berouw betoonen.

Zo fpooren eenigen der eedlen 't krygsvolk aan,
 Om tegen 't lofflyk hoofd der benden op te ftaan.
 Men wil, te zwaar gedrukt door zo veel tegenspoeden,
 In 't einde uitzinnig, op zyn' waarden hertog woeden;
 Gelyk een moeder, in een' fellen hongersnood,
 Uit dollen wanhoop, zelfs de vrucht van haren fchoot,
 Noch kortfs haar blyde hoop, den wellust van haar leven,
 Aan haren veegen lust ten prooij' durft overgeven.

De vaderlandfche held hoort fpoedig, in zyn tent,
 Uit Brinio, de maar' dier nieuwe ftaatsëlend',
 Hem ras bevestigd door zyn zusters beide looten,
 Door ouden Heereman, en d'andre trouwe grooten.
 Ik wist (zo fpreekt hy, met de tranen in 't gezicht;)
 Hoe licht het hooploos volk kon wanklen in zyn' pligt;
 Maar dacht niet, dat men ooit zo verr' zich zou vergeten.
 Dit woest, dit fnoed bestaan zy niet aan u geweten,
 Misleide helden! 't is de vrucht van Roomsche verraad.
 Het fchielyk aarzlen van Germaanfchen ftaat by ftaat;

De schampre hoon van my vergeving aan te bieden,
 Alsof ik schuldig waar', door dwinglandy t'ontvlieden;
 Het aanbod van een vreê, die 't ryk aan niets verbind;
 En 't vuur van tweedragt, dat zo spoedig voedsel vind;
 Zyn blyken, dat men ons, door geen geweld te dwingen,
 Het afgeworpen juk door list poogt op te dringen.
 't Gezantschap, dat in 't heir tot gistren heeft verbeid,
 En veel te spaê vertrok, heeft oproerzaad gespreid.
 Des landaarts blinde drift baart my de wreedste kwelling.
 Myn vrinden! waakt met my, tot 's vaderlands herstelling.

Terwyl hy spreekt, en denkt op 't middel om 't gevaar
 Te stuiten, word hy fluks het stout rumoer gewaar
 Van samenvloeiend volk: 't zyn land- en watertroepen,
 Door eedlen aangevoerd, en die om vrede roepen,
 Daar d'één des anders drift met deze taal vergroot:
 Ja, baant een' weg tot vreê, maar door Civilis dood.

Nu spreekt hy, in zyn tent, tot zyn beklemde vrinden:
 Getrouwen! volgt me: ziet my spoedig die verblinden,
 Wier grievend ongeluk my noch aan 't harte gaat,
 Hun dwaling toonen, tot verlossing van den staat;
 Of, zo myn taal by hen geen' ingang kan verwerven,
 Ziet my, dan 't leven moe', door hunne handen sterven.
 Zo 't volk (is 't antwoord,) durft aan u de handen slaan,
 Zie ons dan, neffens u en 't vaderland, vergaan.

Hy

Hy treed, met zynen stoet, d'ontzinden onder d'oogen.
 Zyn achtbaar wezen gloeit van liefde en mededoogen;
 Zyn edelmoedig hart lyd al hun tegenheên;
 Hy vreest niet voor zichzêlf', hy vreest voor hen alleen.
 Zo dra de held verschynt, om 't onheil af te wenden,
 Verdubbelt zich de drift der land- en waterbenden.
 Hier schreit men „Geef ons vreê, Civilis! geef ons vreê:”
 Daar schreeuwt men „Gy alleen zyt oorzaak van ons wee;
 „U voegt het eindlyk ons van 't knellend leed t'ontheffen:”
 En elders dreigt men hem door 't staal in 't hart te treffen.
 Met welk een' doodschrik ziet Civilis vriendschaar'
 Den vader van den staat in zulk een lyfsgevaar!
 Die helden durven niets besluiten tot zyn hoede;
 Zy vreezen 't muitgespan te tergen in de woede:
 Ziet (fluiſtren ze ondereen,) dat dreigend werpgeweer:
 Licht stort op 't oogenblik de zuil der vryheid neêr.

De vorst, alleen bedaard, geeft reis op reis een teeken,
 Dat hy begeerig is de scharen toe te spreken.
 Men hoort, na lang geschreeuw, hem eindlyk zwygende aan,
 In hoop dat hy den eisch van vrede toe zal staan.
 De hertog uit zich dus: Erbarmlyke oorlogsgrooten!
 Beklagenswaardig volk! myn druk- en landgenooten!
 Myn deernis met uw lot groeit ieder oogenblik:
 Gy wenscht om 't vreêgeluk niet vuriger dan ik:

De felle tegenheên van krygsliên, korts zo moedig,
 Nu zo verflagen, zo mistroostig, eifchen spoedig
 Verlichting: denkt dan niet, uit mateloozen rouw,
 Dat ik, uit zucht tot wraak, 't geluk der vreê weêrhou':
 Gelooft veel liever, dat ik alles aan zal vangen,
 Wat mooglyk is, om 't heil der ware vreê t'erlangen.

Gy wyt uw rampen my: heb ik, uw trouwe vriend,
 Dien gy zo teêr beminde, uw' bittren haat verdiend?
 Wat heeft de vryheid toch door myn verzuim te lyden?
 Wat ramp verwekte ik u, door onvoorzichtig ftryden?
 De Trierfchen waren zelfs noch meesters van hunn' staat,
 Had ieder hoofd, al 't volk, geluisterd naar myn' raad.

Wat heeft de vyand ooit tot uw geluk bedreven?
 Wat reden spoort u aan, om hem geloof te geven?
 Erinnert u, met fchrik, de Roomsche dwinglandy;
 Het fchenden van 't verbond; uw harde flaverny;
 Het opgedrongen juk, te zwaar voor uwe fchoudren;
 Het trots en wreed gezag van Romes ftedehouren;
 De weelde en vrekheid, door uw meesters blind gevierd,
 Toen jong en oud geprest, en fnood mishandeld wierd.
 Zoud gy Romeinen, uw verraders, ooit betrouwen,
 Zo gy die rampen in geheugen had gehouên?

Maar hoe gedraagt zich nu het cedenfchendend ryk?
 Men voegt het ééne by het andere ongelyk;

Men

Men bied my, 't hoofd des heirs van vrye burgerftaten,
 Vergeving aan, als 't hoofd van muitende onderzaten;
 Men acht my fchuldig; acht men 't u dan niet te zyn?
 De vrede, u aangeboôn, is flechts een vrede in fchyn:
 De zucht tot dwinglandy wil vleijende u verblinden,
 En zonder voorwaarde aan een droeve vreê verbinden.

Befeft dan 't oud geweld, de nieuwe veinzery,
 En myn oprechte trouw; kiest tufchen Rome en my.
 Zo gy onzinnig noch uw' vyand wilt gelooven,
 Vertoeft dan niet uw' vrind van 't leven te berooven;
 Grieft dan Civilis; lyd, verdient de tegenheên,
 Die gy van Romes dwang onfchuldig hebt geleên;
 En laat uw' vader, die u kan, en wil behouên,
 Den onherftelbren val der vryheid nooit aanschouwen,
 U nooit gedompeld zien in eindeloozen druk,
 En nooit weêr neffens u zich vlyen onder 't juk:
 Ik zal, zo gy den moord, den woesten moord durft wagen,
 Ondankbren! ftervende u vergeven, u beklagen.

Berust ge in tegendeel op myn genegen hart,
 En zyt ge meesters van uw hopelooze finart;
 Ziet dan, met vrouw en kind, met al uw waarde magen,
 Eilanders! dierbaar volk! u haast van 't leed ontslagen.
 De winter nadert vast: de moedige Germaan,
 Die 't guur faizoen met u in 't krygsveld dóór kan ftaan,

En,

En, grypt ge moed, u weêr getrouwe hulp zal zenden,
Is neffens u in ftaat om 't onheil af te wenden.
De ryksmagt heeft in ftryd op ftryd veel meer geleên,
Dan onze benden; ze is door weêr en vloed beftreên;
Ze is roekeloos verfpread in verre Ryngewesten;
Kan geen beleg weêrftaan in d'onvolbouwde vesten;
En heeft geen hoop op hulp in 't knellende oorlogswêe.
Ik wil intusfchen, nu men 't aanbod doet van vreê,
Indien het mooglyk is, met Cerialis fpreken;
En word u recht ontzeid, dan zult ge op hem u wreken.
Geniet de vryheid van den vaderlandfchen ftaat,
De zelfde vryheid, die welêr Kaninefaat
En Batavier met roem naar 't oud verbond genoten,
Die helden, uit wier ftam gy helden zyt gefproten;
Geniet ze zonder vrees dat Rome haar ooit weêr
Door dwingende overmagt in flaverny verkeer':
Men zegge: 't Magtig ryk bragt alle volken t'onder,
Behalve 't Rynfche volk; dees helden zyn een wonder.
 Zo luid Civilis taal. Elke aangevloaide fchaar'
Vertoont, terwyl hy fpreekt, in wezen en gebaar,
Wat driften werken in de felberoerde zinnen:
Nu fchynt de hoop, dan weêr de wanhoop, veld te winnen:
Hier flaat 'er één 't gezicht met blydfchap naar omhoog;
Daar weent een ander, met een neêrgeflagen oog:

Dees

Dees blyven roereloos, daar die de handen wringen:
Staatsyver, noch berouw, noch smart kan zich bedwingen.
De scharen spreken, na zyn dingtaal, onderëen:
„ De hertog, die voor ons zo roemryk heeft gestreên;
„ Die gade en naaste bloed, hem waarder dan het leven,
„ Tot nut der vryheid zo grootmoedig heeft gegeven;
„ De vader van den staat, noch onlangs zo bemind,
„ Oproerig nu gedreigd, en echter onze vrind;
„ De held, die ons vergeeft; zo groot van ziel, zo teder;
„ Verdient geloof, verdient onze eerste liefde weder.
„ Toen hy gehoorzaamd wierd, is alles hem gelukt:
„ Hy heeft ons heil bedoeld; maar 't ryk heeft ons verdrukt:
„ Wy gaven blind gehoor aan looze vleijeryen.
„ De ryksmagt is in nood; hy zal den staat bevryên.”
De bitterste adel zelfs bespeurt hoe blind men muit.
Een jongling, Batavier van hoogen rang, barst uit
In deze taal: ô Held! ik moet myzelv' verfoeijen:
Ik heb uw bloed begeerd; laat vry het myne vloeijen;
Straf billyk, door myn dood, d'ontzinde muitery:
Maar hoed myn vaderland voor Romes dwinglandy.
Hy spreekt, en werpt zich neêr, aan vorst Civilis voeten.
Al d'andren zyn bereid hun stout vergryp te boeten:
De gantsche menigte schreit tranen van berouw,
Werpt mede zich in 't stof, en toont een nieuwe trouw.

Hoe ziet men nu van vreugd Civilis kaken gloeijen,
 En uit het heldenöog de blyde tranen vloeijen.
 Hy vat den jongeling op 't vrindlykst by de hand:
 Rys, (zegt hy,) waarde zoon! en leef voor 't vaderland.
 Gy allen, die met hem bedrogen waart, ryst mede:
 Ik kende uw rampen, en ontschuldigde u alreede.
 Hervat uw' ouden moed; betrouwt aan my uw eer,
 Uw vryheid, uw geluk; en weest myn kinders weêr.
 Die taal vertroost, verheugt de neêrgeflagen zinnen;
 Elk mint hem meer dan ooit; elk wil zyn achting winnen.
 De blydschap is welhaast door 't gantsche legerveld,
 En door al 't waterheir, al juichend' heengefneld.

Een mondfesprek, uit naam des hertogs voorgedragen
 Aan 't Roomsche legerhoofd, word hem niet afgeflagen:
 Men komt, na kort beraad, ter weêrzyde overeen,
 Omtrent de plaats, den tyd, en al d'omftandigheên.
 Nu zien de hoofden en gezanten der Germanen,
 Dat warelyk de held hen poogt een spoor te banen
 Tot eene langgewenschte en gloriryke vree:
 Zy deelen 't blyde nieuws aan hunne staten meê.
 Die tyding rolt gezwind door d'Overrynsche streken;
 En waar zy klinkt, is al 't misnoegen fluks geweken:
 Men roemt en eert 'er weêr den vaderlandschen held;
 En d'overheid neemt voor, om, zo zyn taal niet geld,

Ten spoedigste zyn' moed door nieuwe hulp te sterken,
En door het staal de vrede, is 't mooglyk, uit te werken.

De groote dag, bepaald ter onderhandeling,
Was, toen Civilis in zyn heir bescheid ontving
Van 's vyands legerhoofd, alree' naby gekomen.
De hertog was gereed; de reis wierd aangenomen.
Zyn togtgenootschap is de gantsche ruitery.
De voetknecht, met de vloot, blyft, aan Germaansche zy',
Het Marezaatsch gewest voor overrompling dekken.
't Hoopt all' op uitkomst, zy die blyven, zy die trekken.

Het ruiterslegér ryd, aan Overrynschen boord,
Op 't onbesloten land; en zet zyn' optogt voort,
Op woester veld, langs hoog gebergte en breede wouden,
Naar 't Ysselftroomspoor, daar men 't mondgesprek zal houden.
Dit paardevolk betoont intusfchen, keer op keer,
Den vorst hun oude liefde en vast betrouwen weêr:
Hy hoort, op elken marsch, by elke rust der troepen,
Zyn' lof door duizenden van monden uitgeroepen,
Zyn groote daden in verrukking opgeteld,
Hun beden uitgegalmd voor hunn' geliefden held,
En elk dier klanken staag door dezen klank vervangen:
Door hem zal 't vaderland de ware vreê erlangen.

De middagzon bescheen den vastgestelden dag,
Waarop men handlen zou van 't wenschlyk vreêverdrag;

En d' Ysfelbrug was nu, door 's hertogs legerfcharen,
 Nadat ze aan d' ooster zy' des vloeds getogen waren,
 Reeds volgens affpraak in het midden doorgesneên;
 Toen 's vyands ruitermagt ter wester zy' verscheen.
 Elk veldheer gaf welhaast van zynen kant het teeken,
 Dat hy bereid was om den anderen te spreken.
 't Uitheemsche krygshoofd, en de vaderlandsche held
 Begaven, na die leus, van 't weêrzydsch legerveld
 Zich fluks op d' Ysfelbrug, daar d' afbreuk, tusfchen beiden,
 Deze opperhoofden van elkander hield gefcheiden.
 Zy waren hier verzeld; d' inlandfche veldheer van
 Den jongen Brinio, en ouden Heereman,
 En van de grooten der Germaansche bondgenooten;
 En Romes veldheer van zyn eerste legergrooten.
 Elk dezer, 't zy Romein, Germaan, Kaninefaat,
 Of Batavier, was door zyn' vaderlandfchen raad
 Voorlang gemagtigd om een vreêverbond te fluiten,
 Indien men gloriryk het oorlogswêe kon fluiten.
 Hun famenkomst geschied gewapend, en te paard.
 Aan beide d' oevers staat de ruitermagt gefchaard.

Civilis spreekt: Gy hebt, ô veldheer! my beleedigd,
 Door 't aanbod van genaê: myn glori zy verdedigd.
 'k Heb, zo ik fchuldig ben, Vitellius misdaan:
 Maar ben ik fchuldig? 'k heb 's lands rechten voorgestaan;

'k Heb.

'k Heb 't ryk gediend, aan 't hoofd van land- en bondgenooten,
En meêgewerkt om hem van 't wreed gezag t'ontblooten.

Maar held Vespaziaan is nooit door my gedeerd:

Ik heb, sints vroegen tyd, uit achting hem geëerd:

De naam van vrinden is met waarheid ons gegeven,

Eer hy van onderdaan tot ryksvorst wierd verheven.

Dit was aan Primus, noch aan Flakkus onbekend:

D' één heeft in brieven al zyn pooging aangewend,

En d' ander mondling, om ten kryg my t'overreden:

'k Heb dan Vitellius, maar Rome niet bestreden;

'k Heb uw' en myn' tiran in 't Ryngewest vermand;

Romeinen deden 't zelfde in menig ander land.

Wyt my den oorlog niet, sints Romes legerbenden,

Door Vokula bestierd, uw' opperheer erkenden:

Ik heb, als bondgenoot, aan vorst Vespaziaan,

Door eenen dieren eed, met al myn heir voldaan;

Wy hebben 't krachtigst blyk van ware trouw gegeven:

Maar Vokula heeft ras ons van dien eed ontheven;

Hy heeft, als vyand, my den eisch door 't staal ontzegd.

Herstel dan zyn verzuim; herstel ons wettig recht;

Vernieuw het oud verbond, door 't ryk met ons gesloten;

Besluit in dat verding myn land- en bondgenooten;

Ontruim het erfdeel, dat het godendom ons gaf;

Begeer geen legerplaats, dan verr' van 't eiland af;

Geef dus bewyzen, dat men Rome mag betrouwen,
 Dat Rome wenscht, als wy, het vreêverbond te houên;
 En win voor 't ryk, ô held! tot uw onsterflyke eer,
 Niet enkel onze hulp, maar ook onze achting weêr.

Dus uit Civilis zich. Zyn grooten, opgetogen
 In aandacht, spreken door hun houding, door hun oogen,
 Daar onbezweken trouw, met gulle eenvoudigheid
 En majesteit vereend, het wettigst recht bepleit.
 Intusfchen staren al de vaderlandsche helden
 En Roomsche benden, van de weêrzydsche oevervelden,
 Op d' Ysfelbrug: elk hoofd, elk ruiters is vervuld
 Met ongemeene drift, met brandend ongeduld;
 Elk wenscht den uitflag van een mondfesprek t' ontdekken,
 Dat tot geluk of ramp, tot vrede of kryg moet strekken.

D' uitheemsche veldheer geeft aan 't inlandsch legerhoofd
 Dit antwoord: Zo men blind uw stoute taal geloofst,
 Dan zyt ge onschuldig, dan heeft Vokula misdreven,
 Dan moet u 't Roomsche ryk de vryheid wedergeven.
 Maar hoe verschoont u toch 't vernietigd staatsverbond?
 Is 't een der Cezars, of uw landaart, die het schond?
 De Batavier heeft lang als muiteling gesproken,
 Dat staatsverbond vertreên, en Rome zich gewroken.
 Gy zyt oproerig dan in 't krygsveld opgestaan,
 Sints onze Rynmagt zwoer voor vorst Vespaziaan.

Maar

Maar 'k wil door ydlen twist geen' nutten tyd verliezen.
 Ik eisch van Batavier, Kaninefaat, en Friezen,
 En elk' Germanjer, die met Rome een vreêverdrag
 Begeert te sluiten, hulde aan 't hooge ryksgezag,
 Toestemming om voor Rome als onderdaan te sryden,
 En krygsbezetting in zyn vaderland te lyden.
 Wie zulk een vrede stemt, zal vry van schatting zyn;
 Een voorrecht, dat het ryk wil schenken aan den Ryn.
 Wie echter zich vermeet myn voorstel af te keuren,
 Zal eenmaal, doch te spaê, zyn onmagt klaar bespeuren.
 Bezit uw land dan weêr, door 't kiezen van de vreê;
 Behoed den Batavier; behoed zyn vrinden meê.

't Verbond (hervat de vorst,) is nooit door ons verbroken;
 De Batavier heeft nooit als muiteling gesproken:
 Maar Romes dwinglandy, die 't wettig staatsrecht schond,
 Ontflood den Batavier in bittere smart den mond:
 De landzaat, lang verdrukt, beklagde zich rechtvaardig:
 Hy noemde Rome wreed, en Rome was het waardig.
 Gy kent myn volk; gy kent zyn' haat tot dwinglandy;
 Gy kent Vespaziaan; ik beter noch dan gy:
 Het ééne zal zyn recht ten einde toe verweeren,
 En d'ander rekenfchap van uw bedryf begeeren.

Geboren onderzaat van 't heerschend Rome! (zegt
 Nu Cerialis;) hoe verdraait ge Romes recht!

Maar

Maar gy, wiens bitse tong 't vergryp vermenigvuldigt,
 Gyzelf, zyt gy den vorst geen rekenfchap verschuldigt?
 Vermeete! kent ge hem? en fchend ge dus uw' pligt?
 Ken, ken hem beter; vrees uw' meester; beef, en zwicht.
 Wy zullen morgen hier elkander nader fpreken:
 Dan blyke of Rome moet vergeven, of zich wreken:
 Kies dan genade en hulde, of terg weêr 't Roomsch gezag:
 Ik laat u 't kiezen vry, tot op den naaften dag,
 Oodat uw fchuldig hart zich voor altoos berade.
 Denk, denk intusfchen aan uw zuster, aan uw gade.

Neen, Cerialis! (laat Civilis zich weêr uit;)

Myn hart, van misdaên vry, nam reeds een vast besluit:
 Geen hulde, geen genaê; dit dreigen zal u misfen:
 De reden baat hier niet; het krygsftaal moet beflifsen.
 Hy zwygt; en 's vyands hoofd begeeft van d'Ysfelbrug
 Zich zonder antwoord, met zyn grooten, fluks terug.
 Naar d'andre zyde keert Civilis, met de zynen.

Hy ziet op 's vyands veld de tenten ras verfchynen,
 Beveelt zyn ruiters meê de tenten op te flaan,
 En fpreekt op deze wyz' de legergrooten aan:
 Nu blykt, dat 's vyands list onze oorlogsmagt misleidde,
 De vryheid ons beloofde, en 't ftaatsjuk ons bereidde;
 Nu ziet ge, helden! tot wat vrede hy befloot;
 Dat hy, door tweedragt by myn' land- en bondgenoot,

Zich

Zich zocht te sterken, om op 't wreedst ons t'onderdrukken.
 Maar, 't godendom zy dank! hy ziet die list mislukken.
 Hy moet vóór 't einde van 't bestand op 't eiland zyn,
 Op morgen uit dit oord reeds keeren naar den Ryn,
 Of zou te lang zich hier by 't Bruktersch land betrouwen:
 Wy kunnen veilig ons op deze plaats onthouên:
 Men hoore hem dan weêr. Gy, trouwe hoofden! meld
 Uw ruiters onderwyl wat ons word voorgesteld.
 Zy zullen, sterkt ge hen, op nieuw hun recht verweeren,
 En zonder 't vryheidsheil de vrede niet begeeren.

Zo spreekt hy tot den raad. De gantsche ruitery
 Verneemt met eedlen spyt den eisch der dvinglandy,
 Geeft nieuw bewys van moed, en toont een sterk verlangen
 Om na den stilstand weêr den oorlog aan te vangen.

Maar aller toeverlaat, nu in zyn tent alleen,
 Gevoelt zyn heldenziel door felle smart bestreên;
 Hy moet aan echt liefde en natuur weêr tol betalen.
 Ach! (treurt hy,) tot wat prys moet ik 't geweld bepalen!
 Wat zou 't u streelen, ô myn vyand! zo gy wist
 Hoe veel hy lyd, die u de dvinglandy betwist!
 Uw dreigen, schoon voorzien, verscheurt myn ingewanden.
 ô Vryheid! zuster! gade! ô teêrgeliefde panden!
 Gedreigde vrouwen! kunt ge uw ongeluk ontgaan?
 Ik moet u beiden, of myn vaderland verraên;

Ik moet, wat keur ik doe, een wreede elende kiezen;
 Ik moet voor eeuwig u, of 't heil myns volks verliezen;
 Ik kan geen broeder zyn, geen echtgenoot, 't en zy
 Ik 't Ryngewest verkoop aan Romes dwinglandy.
 Zo treurthy. 't Word haast nacht: maar verr' van rust te smaken,
 Lyd hy geen mindre smart in 't sluimren, dan in 't waken:
 Staag ziet hy droomend', daar hy wakend' heeft getreurd,
 Zyn gade of zuster wreed door wild gediert' verfscheurd,
 Of 't heldenvolk ten doel aan 't woën der staatstirannen;
 Staag wakker, kan de vorst zyn yzing niet verbannen:
 Maar in zyn' boezemstryd, hoe hevig, blyft hy groot.
 De Vryheid, en de Hoop, in schyn van echtgenoot
 En zuster, troosten hem, in deze nare droomen:
 De vyand (luid haar taal,) heeft meer dan wy te schroomen.
 Zo sterken ze in zyn smart zyn zucht tot heldenëer.
 Zyn moedig hart gelykt een' zwemmer, die, hoe meer
 Gestuit door 't stroomnat; hoe meer pooging aan zal wenden.
 De trage nacht verdwynt; de dag verlicht de benden;
 En 't ryzend zonnevuur toont, langs den Ysfelvlöed,
 Aan 't weemlend ruitrheit op nieuw Civilis moed.
 's Ryks veldheer had terwyl, door drift op drift beftreden,
 In d' eenzaamheid der nacht, niet min dan hy geleden;
 En op zyn rustkoets zich in deze taal beklaagd:
 De trotsé Batavier, ô spyt! bleef onvertsaagd:

Vergeefs is zege op zege en 't eiland zelfs gewonnen,
 Vergeefs de landzaat op Civilis aangeschonnen,
 Zo dees hardnekkige geen hulde aan 't ryk wil doen,
 Of niet verflagen word vóór 't guurste jaarfaizoen.
 Ik heb myn magt verdeeld; om 't eiland op te komen;
 Myzelv' ten doel gesteld aan regens, winden, stroomen;
 Zie my, in rampspoed, ras door Gallië verraên,
 Zelfs door myn volk; en moet, zo niets my red, vergaan.
 Ik wil, eer hongersnood en winterkou' my treffen,
 Tot welk een' prys 't ook zy, my van 't gevaar ontheffen.
 Ik zal Civilis hart op nieuw, en onverhoeds,
 En fel beproeven ... Doch verduurt hy dezen toets,
 Dan dwingt de nood my ... Hoe! ik zwichten voor barbaren?
 Laat my, ô wreede goôn! dat onheil nooit weêrvaren.
 Zo had dit legerhoofd, onrustig al de nacht,
 In finart, in toorne en spyt, zyn' toestand overdacht.

De zon was noch niet hoog, toen 't hoofd der bondgenooten,
 En 't vyandyke hoofd, noch ééns, met hunne grooten,
 Verschenen op de brug, gewapend, en te paard:
 Ook stond elks ruitersheid langs d' oevers weêr geschaard.
 Maar ach! Civilis moet de twee geliefde vrouwen,
 Zyn gade en zuster, als gevangnen, hier aanschouwen.
 Hoe vind zich 't vorstlyk hart op dat gezicht bekneld!
 Zyn vyand merkt vernoegd d' ontroering van den held.

Ik heb, (zo spreekt het hoofd van 't ryksheir,) u ten beste,
 Deze ééne en andre vrouw, uit Agrippynes veste,
 Ontboôn op 't eiland, en haar herwaarts meegebragt,
 Om u te hoeden voor de wrekende oppermagt.
 Civilis, hoed uzelv'; buk voor uw' meester neder;
 Ontfang uw vaderland, uw gade en zuster weder;
 Regeer met waar gezag, wilt ge onder 't ryk gebiën;
 Of denk, dat Rome haast haar in zyn vest zal zien.

Ik kan (uit zich de vorst,) het droevig lot beseffen,
 Dat haar te Rome zal in Cezars afzyn treffen.
 Myn hart mint, ik beken 't, myn gade en zuster teêr;
 Maar niet tot nadeel van de vryheid, en myn eer.
 Wy allen zyn bereid, naar onze aêloude wetten,
 Standvastig alles voor de vryheid op te zetten.
 Beschouw de grooten, die met my hier zyn vergaêrd:
 Zy stemmen, zwygend', wat Civilis u verklaart.
 Licht denkt ge, dat de moed der benden is bezweken:
 Romein, bedrieg u niet; hoor al myn helden spreken;
 En wees verzekerd van ons aller vast besluit.
 Hy zwygt, en wenkt; men weet wat deze wenk beduid.
 Fluks rukt zyn gantsche magt het lemmer uit de schede,
 En roept eenparig uit: De vryheid, of geen vrede!
 D' uitheemsche veldheer, door zyn' vyand stout getart,
 Verwonderd om de deugd van held Civilis hart,

Besluit, nu hy de hoop eens dwinglands moet verliezen,
 Gelyk een waar Romein, een' andren weg te kiezen.
 De gantsche waereld zwicht, (luid Cerialis taal,)

ô Trotsfe Batavier! voor 't Roomsche heldenstaal;
 De grootste koningen vernedren zich, en beven:
 En gy, met al uw volk uit uw gewest verdreven,
 Gedreigd in echtgenootte en zuster; gy alleen
 Wilt in een vry verbond met 's Tibers helden treên!
 Gy ziet het wrekend Rome u meer en meer verkleinen;
 En spreekt, in hoogen nood, de dingtaal der Romeinen!
 Gy kunt het magtig ryk, door vorst Vespaziaan.
 In burgervreê bestierd, onmogelyk weêrstaan;
 Wy zouden, lustte 't ons, uw fierheid diep verneêren:
 Maar Rome kan de deugd in Batavieren eeren.
 Hoor dan, Civilis, hoe de waereldmonarchy
 Een' vyand handlen wil, die haar braveert als gy.

Toen d'eerste Cezar, die al d'aarde wist te dwingen,
 Gereed stond Romes juk uw' landaart op te dringen,
 Erkende hy den vorst, die stout hem weêrstand bood,
 Uw' stamheer Kattenwald, als vryen bondgenoot
 Van Rome, en eerde zelfs dien dappren staatsbehoeder,
 Uit achting voor de deugd, als Romes vrind en btoeder:
 Uit naam eens Cezars, die voor geen' der Cezars zwicht,
 Bewys ik u, die meer dan Kattenwald verricht,

De zelfde uitmuntende eer, die 's eilands held voordezeri,
 Als bondgenoot, als vrind, als broeder, wierd bewezen;
 En deze gunst word ook uw vrinden toegeftaan.

Vernieuw met my 't verdrag, toen heuglyk aangegaan.
 Geen fchatting, presfing, of bezetting, zal men lyden;
 Maar 't hulptal, toen bepaald, in onze heiren ftryden
 Voor 't eerlyk oorlogsloon: dus zy de vreeê geground,
 Tot Romes eer en d'uwe, op 't oude ftaatsverbond.
 In zeven dagen zal ik 't eiland gantsch verlaten:
 De vrye landzaat keer' den achtften in zyn fstaten.
 Het Roomsche Novezium, zo verr' van uw gewest,
 Zy voor het ryksgebied de naafte legervest.
 Wy zullen, eer ik keer' van 't eiland met myn benden,
 De krygsgevangenen elkander wederzenden:
 Ontfang op deze plaats uw gade en zuster weêr.
 's Lands vryheid zy zo groot, zo roemryk, als welêer,
 Zo lang uw vaderlandsche en d'andre vrye helden,
 Door trouw, naar 't oud verbond, de Roomsche gunst vergelden.

Zo ftemt de veldheer in het billyk vreeêverdrag,
 En red zichzelve, zyn heir, en d'eer van 't Roomsche gezag.

Ken, (zegt Civilis nu,) in my, in deze grooten,
 In al ons volk, ô held! 's ryks trouwe bondgenooten:
 Wy zyn bereid, zo verr' men 't wettig eischt, voortaan
 Zo braaf de ryksêer, als de vryheid, voor te ftaan.

Dus

Dus spreekt 's lands redder; en de blyde vreëaltaren,
 Verfchynende op de brug, met bei' de wigchelaren,
 Verras fen't ruitervolk, in dit gelukkig uur.
 Elk wigchelaar ontsteekt het heilig offervuur.
 De beide helden, met hun oorlogsgrooten, zweeren;
 De Rynschen, boven 't vuur, met faamgevoegde speren;
 De Roomschen, knielend', met de hand aan 't outer: dus
 Herstelt men 't vreëverbond van Roomschen Julius.
 De fiere Staatzucht en haar hofstoet knarfetanden
 Van spyt en gramfchap, en ontvluchten deze landen,
 In wanhoop van hier 't volk ooit weêr in 't juk te slaan.
 Wanneer de plegtigheid van 't zweeren is voldaan,
 Klinkt fluks het fterk gejuich der weêrzydsche oorlogsbenden,
 Daar ze in een oogenblik al 't perfend leed zien enden.

Maar wie befekt wat drift Civilis zelv' bevangt,
 Met gade en zuster, nu hy beiden weêr erlangt,
 Daar op de breuk der brug een toegang is geflagen?
 Wat teêre omhelzing van gemaal, en gade, en magen!
 Hoe barst hun aller oog in vreugdetranen uit!
 't Ontbreekt hen, dus hereend, aan woorden, aan geluid.
 Hoe bly begroeten hen, in dit geluk, de grooten
 Van elken Rynschen staat, van land- en bondgenooten!
 De ruiters roepen dus: Geluk, ô toeverlaat
 Van 't vrye volk! geluk, ô redder van den staat!

Geluk! uw vorstlyk huis, de vryheid is behouën.
 De hertog leid terwyl de twee beminde vrouwen
 In zyne legertent. Die broeder, die gemaal,
 Die vrouwen spreken daar de heugelykste taal.
 Wie, door geen zelfde vreugd inwendig aangedreven,
 Kan 't ware denkbeeld ooit van hun verrukking geven?
 De blyde stof, door hen verhandeld, is gelyk
 Aan kunstigüitgevoerde en treffende muzyk:
 Men kan, waar hand en hart in 't eêlst der kunst niet deelen,
 De zelfde tonen wel, maar niet zo roerend' spelen.

De staatsverlosfer keert, verzeld van echtgenoot
 En zuster, dezen dag, naar 't voetvolk en de vloot.
 Hy trekt op 't woeste veld, daar al de ruitertroepen
 Nu spreken van hun heil, dan vrede en vryheid roepen.
 D'eilander houd het oog op 't eiland staag gevest,
 En ieder denkt met vreugd aan 't vaderlyk gewest.
 Nu juichen op den togt met hen de barre velden,
 Die lustryke oorden zyn voor die verheugde helden.
 Zo ryden groot en klein, gedurig bly te moe',
 In 't Noordgermanje, tot aan vloot en leger toe.

Hier worden Brinioos en 's hertogs landgenooten
 Ontmoet, begroet, omhelsd, door oudren, vrouwen, looten,
 En naaste magen, korts in hunnen veegen stand
 Van 't eiland afgevlucht naar 't Marezaatsche strand,

Waar-

Waarheen 's lands held vooruit de blymaar' heeft gezonden.
 Hoe juichen vloot en heir! hoe juichen alle monden!
 De moeders heffen weêr het tripplend kroost omhoog,
 Als toen Civilis wond tot wanhoop haar bewoog:
 Zy roepen, nu vol vreugd, by honderden te gader:
 „ Daar ziet ge die ons red, den vaderlandschen vader.”
 Wie meld d' omhelzingen van Walburg, Heldewyn,
 En 't vorstelyke kroost? wie hoe verrukt zy zyn?

Het kriekend morgenlicht was d' achtste maal herboren,
 Nadat men 't vreêverbond by d' outers had bezworen;
 Germanjes hulpmagt naar elks vaderland te veld;
 De blyde maar' vooruit naar elken staat gefneld;
 Den krygsgevangenen de vryheid weêrgegeven;
 En 't langverdrukt gewest van 't Roomsche heir ontheven;
 Wanneer Kaninefaat en Batavier, met goed
 En bloed, in schip en schuit, reeds woelden op den vloed:
 De riemen ploften, langs het eiland, in het water;
 De ruime lucht weêrgalmde alom van 't vreugdgeschater.
 Wy (riepen gryzaarts uit,) beleven, dezen dag,
 Het langgewenscht geluk, dat niemant onzer zag.
 Wy zullen (riep de jeugd,) nu onder vrye daken,
 In 't vrye vaderland, een duurzaam staatsheil finaken.
 't Geluk (was aller taal,) is zonder wedergaê.
 De kinders riepen staag al d' andren staamlend' na.

D d d

De

De Vryheid, die in 't eind' haar rechten weêr mogt winnen,
Verheugde, meer dan ooit, de vaderlandsche zinnen.

Men wierp op 't eiland zich verrukt ter aarde neêr.

ô Erfgrond! (borst men uit;) ontfang uw burgers weêr.

By 't scheiden kusten we u met doodelyke smarte;

By 't keeren kusen we u in d'eêlfte vreugd van 't harte.

't Gelukkig heldenvolk heeft, in zyn vry gewest,

Op eiland en vast land, zich naauwlyks weêr gevest,

Of elk druïde pryst de hemelzegeningen,

Daar d'outers rooken, en de barden vrolyk zingen.

De zangers roemen, op het plechtig vredefeest,

De helden van hunn' staat, maar 's lands verlosfer meest.

Zy zingen nu van hem: Civilis leed, als broeder,

Als vader, en gemaal; en heeft, als vryheidshoeder,

Toen hy zich redden kon uit eigen tegenheên,

Zyn hart zo loffelyk als ooit het ryk bestreên.

Hy redde staat by staat, aan 't hoofd der bondgenooten;

Bedong de blydfte vreê, die immer werd gefloten;

Ja schonk voor altoos aan ons vaderlyk gewest

Den grooten eernaam van een vry gemeenebest.

Zyn voorbeeld noopt dit land om elken vorst te weeren,

Die 't ooit heerszuchtig in de vryheid poogt te deeren;

Zyn vreêverbond spoort reeds den ingezeten aan,

Om in dit staatsgeluk naar koopgeluk te staan.

Zo

Zo zal, van eeuw tot eeuw, zo lang de stroomen vloeijen,
Dit welgelegen oord in nutten handel bloeijen;
En dit gezegend land, uit zee, en Maas, en Ryn
Met overvloed verrykt, een waereldwonder zyn.

De feestzang streefde dus des vaderlanders ooren.
't Verloste volk liet staag elkaër zyn blydschap hooren;
En 't smaakte, dag aan dag, na 't staats- en oorlogswee,
De vrucht der vryheid, en der gloriryke vree.

E I N D E.

917 120

D R U K F E I L E N .

Bladz.	2	Reg.	6	Naby	<i>moet zyn</i>	Beneên
—	11	—	4	Geen	—	Geen'
—	27	—	11	voed'	—	voed,
—	102	—	11	Gemanje	—	Germanje
—	159	—	15	Spitsbroers!	—	Spitsbroérs!
—	347	—	9	vlucht,	—	vlucht
—	389	—	22	btoeder:	—	broeder: